

T.C.
NEVŞEHİR HACI BEKTAŞ VELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI

KAZAKİSTAN'DA UYGUR FOLKLORUYLA İLGİLİ YAPILAN
ÇALIŞMALARIN ANALİTİK BİBLİYOGRAFYASI

Yüksek Lisans Tezi

Recep ARAL

DANIŞMAN:
Doç. Dr. Adem ÖGER

Nevşehir
2018

T.C.
NEVŞEHİR HACI BEKTAŞ VELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI

**KAZAKİSTAN'DA UYGUR FOLKLORUYLA İLGİLİ YAPILAN
ÇALIŞMALARIN ANALİTİK BİBLİYOGRAFYASI**

Yüksek Lisans Tezi

Recep ARAL

DANIŞMAN:
Doç. Dr. Adem ÖGER

Nevşehir

2018

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK

Bu çalışmadaki tüm bilgilerin, akademik ve etik kurallara uygun bir şekilde elde edildiğini beyan ederim. Aynı zamanda bu kural ve davranışların gerektirdiği gibi, bu çalışmanın özünde olmayan tüm materyal ve sonuçları tam olarak aktardığımı ve referans gösterdiğimi belirtirim.

Tezi Hazırlayan

Recep ARAL

TEZ YAZIM KILAVUZUNA UYGUNLUK

“Kazakistan’da Uygur Folkloruyla İlgili Yapılan Çalışmaların Analitik Bibliyografyası” adlı Yüksek Lisans tezi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Lisansüstü Tez Yazım Kılavuzu’na uygun olarak hazırlanmıştır.

Tezi Hazırlayan

Recep ARAL

Danışman

Doç. Dr. Adem ÖGER

Dr. Öğr. Üyesi
Erkan HİRİK

Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı Başkanı y.
Prof. Dr. Hacı Abdullah ŞENGÜL

Doç. Dr. Adem ÖGER danışmanlığında Recep ARAL tarafından hazırlanan "Kazakistan'da Uygur Folkloruyla İlgili Yapılan Çalışmaların Analitik Bibliyografyası" adlı bu çalışma, jürimiz tarafından Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı'nda Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

28.09.2018

JÜRİ

İMZA

Danışman : Doç. Dr. Adem ÖGER

Üye : Dr. Öğr. Üyesi Ahmet Turan TÜRK

Üye : Dr. Öğr. Üyesi Recep TEK

ONAY:

Bu tezin kabulü Enstitü Yönetim Kurulunun 25.10.2018 tarih ve 2018.43.899 sayılı Kararı ile onaylanmıştır.

25.10.2018

Doc. Dr. Vedat AKTEPE
Müdür

KAZAKİSTAN’DA UYGUR FOLKLORUYLA İLGİLİ YAPILAN ÇALIŞMALARIN ANALİTİK BİBLİYOGRAFYASI

Recep ARAL

Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü
Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans, Eylül 2018

Danışman: Doç. Dr. Adem ÖGER

ÖZET

Günümüzde Uygur Türklerinin yaşadığı önemli coğrafyalardan biri Kazakistan’dır. Bu çalışma, iki yüz bini aşkın Uygur Türkünün yaşamakta olduğu Kazakistan’daki, Uygur folkloruyla ilgili çalışmaların tespit edilerek incelenmesi ve bibliyografyasının hazırlanması amacıyla yapılmıştır.

Kazakistan’da Uygur folkloru üzerine yapılan çalışmaları tespit ve temin etmek üzere, Kazakistan’ın Almatı, Türkistan ve Kentav şehirlerindeki kütüphanelere ve üniversitelere gidilerek oralarda yer alan Uygur Türkçesiyle ilgili çalışmalar temin edilmiştir. Bu çalışmalar temin edilirken fotoğraf makinesi ve tarayıcı kullanılarak kaynaklardan arşiv oluşturulmuştur. Araştırmalar sonucunda Uygur Türkçesiyle ilgili oluşturulan yaklaşık 1600 eserlik arşivden Uygur folkloruyla ilgili 306 eser bu çalışmada ele alınmıştır.

“Kazakistan’da Uygur Folkloruyla İlgili Yapılan Çalışmaların Analitik Bibliyografyası” adlı çalışmanın “Birinci Bölüm”ünde; Kazakistan’da yaşayan Uygurların tarihi, nüfusu ve sosyo-kültürel yaşamları hakkında bilgi verilmiştir. “İkinci Bölüm”de Kazakistan’da Uygur folkloruyla ilgili temin edilen 306 eser, bağımsızlık öncesi yapılan çalışmaların tanımı ve bağımsızlık sonrası yapılan çalışmaların tanımı başlıkları altında ele alınmıştır. Eserlerin öncelikle Kiril alfabesiyle künyeleri verildikten sonra künyelerin transkripsiyonu yapılmıştır. Bu bölümde incelenen çalışmaların kronolojik olarak bibliyografyası verilerek eserler tanıtılmıştır. “Üçüncü Bölüm”de ise; türlerine ve içeriklerine göre ele alınan eserler türlerine göre gruplandırılarak sayıları belirtilmiş, konuları ve içerikleri bakımından değerlendirilmiştir.

Çalışmanın sonuç kısmında, bağımsızlık öncesi eserlerin bağımsızlık sonrası eserlere göre fazla olduğu; bağımsızlık öncesi dönemde Sovyet etkisinin, bağımsızlık sonrası dönemde ise Türk boylarının kardeşliğinin eserlere nasıl yansıdığı belirtilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Uygur folkloru, Kazakistan Uygurları, bibliyografya, Almatı

**ANALYTIC BIBLIOGRAPHY OF THE WORKS RELATED TO THE
UYGHUR FOLKLORE IN KAZAKHSTAN**

Recep ARAL

**Nevsehir Hacı Bektas Veli University, Institute of Social Sciences
Turkish Language and Literature Department, MA, September 2018**

Advisor: Assoc. Dr. Adem ÖGER

ABSTRACT

Kazakhstan is one of the important geographical regions where Uyghur Turks live today. This study was carried out in order to determine, analyze and to prepare the bibliography of the studies related to Uyghur folklore in Kazakhstan, where more than two hundred thousand Uyghur Turks live.

In order to identify and provide the works on Uyghur folklore in Kazakhstan, studies on Uyghur Turkish were compiled from the libraries and universities in Almaty, Turkistan and Kentau cities of Kazakhstan. When these works were compiled, archives were created from sources using a camera and a scanner. As a result of this research, the archive which approximately consists of 1,600 works on Uyghur Turkish, 306 works related to Uyghur folklore were taken from the archive in this study.

In the first chapter of “the Analytic Bibliography of The Works Related to The Uyghur Folklore in Kazakhstan” the history, population and socio-cultural life of Uyghurs that live in Kazakhstan were given. In the second chapter, 306 works that is provided related to Uyghur folklore in Kazakhstan which are analyzed under the headings and the definition of the works carried out before the independence and after the independence. After given bibliography of the works in the Cyrillic alphabet, the transcription of the bibliographies were done. In this chapter, the chronological bibliography of the works that are examined were presented and introduced. In the third chapter, the works that are studied according to their genres and their contents are grouped and their numbers are specified and evaluated in terms of their subjects and contents.

In the conclusion part of the study, the pre-independence works are more than the post-independence works; how the Soviet influence in the pre-independence period, and the brotherhood of the Turkic tribes in the post-independence period were reflected in the works are stated.

Keywords: Uyghur folklore, Kazakhstan Uyghurs, bibliography, Almaty

İÇİNDEKİLER

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK	4
TEZ YAZIM KLAVUZUNA UYGUNLUK	5
ÖZET	i
ABSTRACT	ii
İÇİNDEKİLER	iii
KISALTMALAR	v
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

KAZAKİSTAN'DA YAŞAYAN UYGURLAR

1.1. Kazakistan'da Yaşayan Uygurların Tarihi	3
1.2. Kazakistan'da Yaşayan Uygurların Nüfusu ve Sosyo-Kültürel Yaşamları	7
1.2.1. Nüfusu	7
1.2.2. Sosyo-Kültürel Yaşamları	9

İKİNCİ BÖLÜM

KAZAKİSTAN'DA UYGUR FOLKLORU ÜZERİNE YAPILAN ÇALIŞMALAR

2.1. Bağımsızlık Öncesi Yapılan Çalışmaların Tanıtımı	14
2.2. Bağımsızlık Sonrası Yapılan Çalışmaların Tanıtımı	140

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ESERLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ

3.1. Şiir Kitapları	158
3.2. Hikâye Kitapları	159
3.3. Povest (Uzun Hikâye) Kitapları	160
3.4. Antoloji Kitapları	161

3.5. Destan Kitapları	162
3.6. Romanlar.....	162
3.7. Dergiler	163
3.8. Deneme (Oçerk) Kitapları.....	163
3.9. Koşuk Kitapları.....	163
3.10. Biyografi Kitapları	164
3.11. Piyes Kitapları.....	164
3.12. Hatırat Kitapları	165
3.13. Müzik Kitapları.....	165
3.14. Masal Kitapları.....	165
3.15. Ders Kitapları.....	165
3.16. Atasözleri ve Deyimler Kitapları	166
3.17. Fıkra Kitapları.....	166
3.18. Diğer Kitaplar	166
SONUÇ.....	167
KAYNAKÇA	170
DİZİN	190
ÖZ GEÇMİŞ.....	195

KISALTMALAR

ev.	: Çeviren
ss.	: Sayfa sayısı
SSCB	: Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği
vb.	: Ve benzeri
vd.	: Ve diğerleri
yy.	: Yüzyıl

GİRİŞ

Uygurlar adını tarih sahnesine altın harflerle kazıyan en eski Türk topluluklarından biridir. Tarih boyunca diğer milletler gibi Uygurlar da yaşamlarını devam ettirmek için çeşitli nedenlerle göç etmişler ve daha sonra yerleşik hayata geçen ilk Türk topluluğu olmuşlardır. Bu yüzden Uygurlar çok derin tarihlerinin yanı sıra köklü bir kültüre de sahip olan Türk topluluklarından.

Günümüzde Uygur Türklerinin yaşadığı önemli coğrafyalardan biri de Kazakistan'dır. Çalışmada, iki yüz bini aşkın Uygur Türkünün yaşamakta olduğu Kazakistan'daki, Uygur folkloru ile ilgili çalışmalar tespit edilerek derlenmiş, daha sonra bu çalışmaların analizi yapılarak halk bilimi araştırmalarına kazandırılmak amacıyla bibliyografyası hazırlanmıştır.

Doğu Türkistan'da ve Türkiye'de, Uygur folkloruyla ilgili çalışmalara erişmek günümüzde oldukça kolaydır. Ancak Kazakistan coğrafyasında yaşayan Uygurların folkloru üzerine çalışmalar Türkiye'de yeni yeni başlamıştır. Bu noktada, çalışma yaparken Uygur halkının çoğunlukta olduğu bölgelerden birisi olan Kazakistan sahasının da araştırılması gerektiği düşünülmüştür. Bunu gerçekleştirmek için ilk olarak Kazakistan'da Uygur folkloru üzerine yapılan çalışmaları tespit ve temin etmek üzere Kazakistan'ın Almatı, Türkistan ve Kentav şehirlerindeki kütüphanelere ve üniversitelere gidilerek buralarda yer alan Uygur Türkçesiyle ilgili çalışmalar temin edilmiştir. Temin edilen kaynaklar, fotoğraf makinesi ve tarayıcı kullanılarak arşivlenmiştir. Araştırmalar sonucunda oluşturulan yaklaşık 1600 eserlik arşivden Uygur folkloruyla ilgili olan ve Kazakistan'da yayımlanan 306 eser (Uygur folkloru üzerine Rusya ve Özbekistan'da yayımlanmış olan eserler çalışmaya dâhil edilmemiştir) bu çalışmada incelenmiştir. İncelenen eserlerin bibliyografyası hazırlanmış ve eserler tanıtıldıktan sonra değerlendirilmiştir. Bu çalışmanın, Kazakistan'daki Uygur folkloru üzerine çalışma yapacak olan araştırmacılara fayda sağlayacağı düşünülmektedir.

Çalışmanın “Kazakistan'da Yaşayan Uygurlar” adlı Birinci Bölüm'ünde Kazakistan'daki Uygurların tarihi, nüfusu ve sosyo-kültürel yaşamları hakkında bilgi verilmiştir.

Çalışmanın “Kazakistan’da Uygur Folkloru Üzerine Yapılan Çalışmalar” adlı İkinci Bölüm’ünde Kazakistan’da Uygur folkloruyla ilgili temin edilen 306 eserden 283’ü “bağımsızlık öncesi yapılan çalışmaların tanımı”, 23’ü ise “bağımsızlık sonrası yapılan çalışmaların tanımı” başlıkları altında ele alınmıştır. Eserlerin öncelikle Kiril alfabesiyle künyeleri verildikten sonra künyelerin transkripsiyonu yapılmıştır. Künyelerin transkripsiyonunda editörlüğünü Ahmet Bican Ercilasun’un yaptığı “Türk Lehçeleri Grameri” adlı kitabın Yeni Uygur Türkçesi bölümünde yer alan “Kazakistan’daki Uygur Türklerinin Bugün Kullandığı Alfabe” tablosundan faydalanılmış ve bu tabloya İkinci Bölüm’ün giriş kısmında yer verilmiştir. Ayrıca bu bölümde, incelenen eserlerin kronolojik olarak bibliyografyası verilerek eserler tanıtılmıştır.

Çalışmanın “Eserlerin Değerlendirilmesi” adlı Üçüncü Bölüm’ünde, öncelikle Uygur sahasında kullanılan çöçek (masal), epsane (efsane), dastan (destan), letife (fikra), makal (atasözü), mesel (eğitici hikâye), nahşa (türkü), rivayet, povest (uzun hikâye), oçerk (deneme), fel’yeton (hicivli fikra) gibi terim ve kavramlar verilmiştir. Daha sonra eserler türlerine ve içeriklerine göre incelenmiştir. Değerlendirme yapılırken eserler türlerine göre gruplandırılarak sayıları belirtilmiş ve eserlerin konuları ile içerikleri hakkında bilgiler verilmiştir.

“Sonuç” kısmında, çalışmanın diğer bölümlerinde yapılan incelemeler sonucundaki tespitler ve bulgular, toplu olarak değerlendirilmiştir. Çalışmanın sonunda ise yazar ve şairlerin dizininin yanı sıra metinde kullanılan ve tezde faydalanılan kaynakların “Kaynakça” bölümü oluşturulmuştur.

Çalışmalarım sırasında yardımını esirgemeyen danışman hocam Doç. Dr. Adem ÖGER’e ve emeği geçen herkese teşekkürü bir borç bilirim.

Recep ARAL

Türkistan 2018

BİRİNCİ BÖLÜM

KAZAKİSTAN'DA YAŞAYAN UYGURLAR

1.1. Kazakistan'da Yaşayan Uygurların Tarihi

Uygurlar büyük Türk topluluklarından biri olarak bilinmektedir. Uygurların tarihî vatanı günümüzde Çin Halk Cumhuriyeti sınırları içerisinde yer alan ve Doğu Türkistan olarak bilinen Şincang-Uygur Özerk Bölgesidir. Uygur toplulukları Orta Asya'nın bütün bağımsız memleketlerinde bulunmaktadır. Onların büyük bir kısmı da Kazakistan'da yer almaktadır.

İli vadisi, yerel Uygurlar ve Kazaklar tarafından Yettisu (Yedi Nehir) olarak bilinen zengin bir tarım bölgesidir. Vadi, şimdi Çin ile Kazakistan arasındaki uluslararası sınırın her iki tarafını kapsar. Burada, diğer sınır bölgelerinde olduğu gibi, şiddet ve kıtlıktan kaçmak için sınırdan geçme geleneği vardır (Öger ve Ötkür, 2017: 124).

Kazakistan'da yaşayan Uygurların büyük bir bölümü Doğu Türkistan'ın Gulca (İli) bölgesinden göç edenlerin torunlarıdır. Onlar 1881 yılında Çin İmparatorluğu ile yapılan St. Petersburg Antlaşmasına göre Rus İmparatorluğunun Yettisu eyaleti idaresiyle Borohudzir nehrinin batısına yerleştirilmişlerdir. Bundan önce 1871 yılında Rusya'nın İli Tarañçi Sultanlığı'nı ele geçirmesinden sonra bölgeyi Sultan Abil-Oğlu'nun idare etmeye başlamasıyla birlikte Tarañçi¹ Uygurlarının büyük bir bölümü Vernıy (şimdiki ismi Almatı) şehrinde kuzeye doğru göç etmeye başlamışlardır. Bu büyük grubun göç etmesinden sonra kurulan şehir daha sonra Uygurlar arasında "Sultan-Korgan" diye adlandırılmıştır. Bu tarihten itibaren Yettisu Uygur halkının kaderi kardeş Kazak halkının kaderiyle bağlantılı olmuştur (Kamalov, 2016: 9).

¹ Bu isim edebî olarak buğday hasatı yapanları karşılamasına rağmen, Kaşgar bölgesinden İli vadisine 18. yüzyılda Qing imparatoru askerlerinin zorlamasıyla verimli topraklardaki çiftliklere yerleştirilen Uygurların kimliğini açıklamada etnik bir terim olmuştur (Öger ve Ötkür, 2017:124).

18. yüzyılda Orta ve İç Asya'nın önemli bir bölümünü Rusya ve Çin-Mançu İmparatorlukları idare etmeye başlamışlardır. Kazakistan ve Doğu Türkistan bölgeleri 1731 ve 1759 yıllarında bu imparatorlukların hâkimiyeti altına girmiştir. Rusya ve Çin sınırının iki tarafından yerli halka karşı sömürge siyaseti başlatılmıştır. Kazaklar ve Uygurlar bu siyasete isyan edip bir araya gelmişlerdir. 1871 yılında Rusya'nın İli Tarançi Sultanlığı'nı ele geçirmesi sonucunda bu ayaklanmalar ortaya çıkmıştır. Sultanlık, 1864 yılında İli bölgesinde yer alan Gulca şehrinde Mançu İmparatorluğunun yıkılması sonucunda kurulmuştur. Doğu Türkistan bölgesinde üç Müslüman hanlığı: İli Tarançi Sultanlığı, Kaşkar Emirliği (Yettişar) ve Dungan Hanlığı (Urumçi şehrinde) kurulmuştur (Kamalov, 2016: 12).

1871 yılında Rus İmparatorluğu, Kazak aksakal Tazabek'i kendilerine teslim etmeyen İli Tarançi Sultanlığı'na karşı askerî harekâta başlamıştır. Tazabek 1871 yılı baharında Rus İmparatorluğunun sürgününden kurtulmak için Verniy şehrinde binden fazla yakınını yanına alıp göç etmek istemiştir. Yettisu amiri G. A. Kolpakovskiy Tarançi idarecisi Abil-Oğlu'dan kaçakları geri vermesi için yazılı olarak ricada bulunmuştur. Eğer kaçakları geri vermezse zorla alacağını ifade etmiştir (Moiseyev, Kamalov'dan, 2016: 12).

B. A. Moiseyev'in belirttiği gibi Sultan Abil-Oğlu, G. A. Kolpakovskiy'in ricasına cevap vermemekle birlikte Tazabek ile adamlarını zorla alacak olursa o zaman Rus askerlerini kovmaları için emir vermiştir. Yettisu Beyliği kaçakların Ketmen tepesine gizlendiklerini öğrenip onların peşine düşmüştür. Rus hâkimiyeti altındaki Gulca bölgesiyle sınırdaki Ketmen tepesinden geçen dar yolda komutan Elinskiy'in komutasındaki piyadeler ile 1.500 Kazak askerden oluşan Rus saldırısına Uygurlar ve Kazaklar hiç beklenmedik bir şekilde karşılık vermişlerdir (Moiseyev, Kamalov'dan, 2016: 13).

Destek kuvvet geldikten sonra Ruslarla Tarançi askerleri arasındaki en büyük savaşıdan biri olan Ketmen Savaşı olmuştur. Bu savaşta 35 bin Rus hayatını kaybetmiştir. 16 Haziran 1871'de ise Akkent Savaşı olmuştur. Bu savaşta Uygur askerleriyle onlara yardım eden Dunganlar ve Kırgızlar (Kazaklar) yenilmiştir (Moiseyev, Kamalov'dan, 2016: 13).

Rus İmparatorluğu İli bölgesini hâkimiyeti altına aldıktan sonra Uygur halkının büyük bölümü Sultan Abil-Oğlu'nun idaresinde Yettisu bölgesine göç etmiştir. Bu olayla Uygurlar günümüzdeki Almatı şehrine yerleşmeye başlamışlardır. İli bölgesi 1881 yılındaki St. Petersburg Antlaşması uyarınca, Çin İmparatorluğuna verilmiştir. Böylece Uygurlarla Dungan halkının bir kısmı 1881-1884 yılları arasında Yettisu bölgesine Borohudzir nehrinden batıya doğru yer değiştirmişlerdir (Kamalov, 2016: 13).

Kazakların boy beylerinden biri olan Tazabek'e sahip çıkması İli Uygurlarının güçlü Rus İmparatorluğuna karşı düşünmeden Kazak kardeşlerini korumasının açık bir delili olmuştur. Bu nedenle Uygurlar kendi hanlıklarının yok olmasına sebep olmuşlardır (Kamalov, 2016: 13)

1864 yılında kurulan Tarançi Sultanlığı'nın Rusya'nın eline geçmesi sonucunda 1871 yılında Rus idaresi İli Uygurlarının ilk büyük grubunu göçe zorlamıştır. Sultanlık idarecisi Abil-Oğlu yakınlarıyla ve taraftarlarıyla birlikte Almatı şehriden kuzeye doğru göç etmiştir. İli Sultanlığı'nın göç ettiği bu yer Sovyetler döneminde Almatı idaresine verilmiştir (Kamalov, 2016: 15).

1881 yılında Rusya ile Çin arasında imzalanan St. Petersburg Antlaşması uyarınca, Rusya Çin'e Gulca bölgesini geri verdikten sonra İli bölgesinden Yettisu eyaletine göç eden Uygurların ilk ve esas grubu gelmiştir. Antlaşmanın şartlarına göre 1884 yılında Yettisu eyaletine 45.373 Uygur-Tarançi yerleşmiştir. Böylece Rus İmparatorluğu İli bölgesini idaresi altına alırken Yettisu eyaletinin sınırlarını Borohudzir nehrinden doğuya doğru genişletmiştir. Eyaletin bazı sınır bölgelerindeki köyler Uygur göçmenlerin kurduğu yeni Uygur yerlerine katılmıştır. Yettisu'ya yerleşen Uygurlar Yarkend şehrini ve yaklaşık seksen kadar yerleşim yerini kurmuşlardır (Kabirov, Baratova, Kamalov'dan, 2016: 15).

Uygur göçmenler, Yarkend şehrini ve yaklaşık 90 küçük yerleşim (kışlak) yerini kurdular. Uygur göçmenler, Yarkend, Aksu, Charyn, Malybay, Koram ve Karasu'dan oluşan altı ilçe (volost) ve Verniy şehrinde dört yerleşim yeri kurdular. O

günden beri Uygurlar, Rus ve Kazaklarla beraber İli vadisinin Rusya kısmında üç ana etnik gruptan biri olmuştur (Öger ve Ötkür, 2017: 124).

1909 yılında Yarkent-Tarañi idari bölgesinden Akkent idari bölgesi ayrılmıştır. Bu yeni idari bölge Aksu, Şarın ve Ketmen idari bölgeleriyle birlikte Yarkend idari bölgesine bağlanmıştır. Malıbay, Koram ve Karasu idari bölgeleri ise Vernıy idari bölgesine bağlanmıştır. Böylece 20. yüzyılın başında Yettisu eyaletinin Uygur halkı Yarkend ve Akkent idari bölgelerine (şimdiki Panfilov eyaleti), Şarın idari bölgesine (Uygur eyaleti), Malıbay, Koram ve Karasu idari bölgelerine (Enbekşikazak Eyaleti) ve Almatı'daki dört bölgede toplanmışlardır (Kamalov, 2016: 15).

Yettisu'ya göçtükten sonraki dönemde Uygurların nüfusunun arttığı gözlemlenmektedir. Bu sadece doğal bir artış değildir, Çin'den gelen Uygurların da bunda etkisi vardır. 1885 yılında Yettisu'daki Uygurların sayısı 47.097, 1888 yılında 49.202, 1892 yılında ise 51.097'ye ulaşmıştır. 1897 yılında Rus İmparatorluğunun yaptığı sayıma göre Yettisu eyaletinde 55.999 Uygur yaşıyordu. Uygurların nüfusunun az fakat düzenli artışı sonraki yıllarda da devam etmiştir. 1900 yılında Uygurların nüfusu 62.044, 1906 yılında 77.492, 1911 yılında ise 86.526 olmuştur (Baratova, 1994: 16).

Yettisu'ya yerleşen Uygurlar yerli halkla aynı kaderi paylaşmışlar yani Rus idaresi altındaki Türkistan'ın başka etnik gruplarının başına gelen bütün zorlukları birlikte yaşamışlardır. 1916 yılında Uygurlar, meydan savaşlarına katılan Kazaklar ve Kırgızları kollamışlardır. İsyan bastırıldıktan sonra binden fazla Uygur demir yollarında çalıştırılmak üzere Rusya'nın Avrupa sınırlarına sürgün edilmiştir. Bu hadise Uygur folklorunda kendine yer bulmuştur. Sürgünde yaptırılan işler hakkında Uygur folklorunda çok sayıda halk türküsü vardır (Kamalov, 2016: 16).

1918 yılında Bolşevikler Vernıy'dan Yarkend'e kadar Gulca taş yolu boyunca yerleşmiş olan Uygur köylerindeki insanları acımasızca öldürmüşlerdir. Komiser Murayev'in idaresinde Bolşevik ordusu yaklaşık 25.000 Uygur'u öldürmüştür. Kızıl terör neticesinde Uygurların bir kısmı Çin sınırına gitmeye mecbur kalmışlardır.

Kazakistan bağımsızlığını kazandıktan sonra Lavar köyünde Kızıl terör kurbanları için bir anıt yapılmıştır (Kamalov, 2016: 16-17).

Uygurlar 1929-1931 yılları arasında tekrardan Çin'e göç etmişlerdir. Çin'deki siyasi durum neticesinde yerli halkın tekrar sürgünle karşı karşıya kalması 1950-1960 yılları arasında Uygurların Çin'den Kazakistan'a göç etmesine sebep olmuş ve Kazakistan'daki Uygurların nüfusu artış göstermiştir. 1959 yılında Kazakistan'daki Uygur nüfusu 59.840 iken Sovyetler Birliğindeki nüfusu 95.208'di. 1970 yılındaki nüfus sayımına göre Uygurların nüfusu iki kat artarak Kazakistan'da 120.881, Sovyetlerde ise 173.276 kişiye ulaşmıştır (Baratova, 1994: 16).

1.2. Kazakistan'da Yaşayan Uygurların Nüfusu ve Sosyo-Kültürel Yaşamları

1.2.1. Nüfusu

Rus İmparatorluğunun Kazakistan'a göç eden Uygurlar hakkındaki ilk belgelerine göre 1897 yılında Verniy'daki Uygurların sayısı 1.970, Yarkend'de 8.723 kişidir. 1906 yılı verilerine göre Verniy'da 2.551 iken Yarkend'de ise 14.653 Uygur bulunmaktadır. Daha sonra göç sebebiyle Uygur nüfusu değişiklik göstermeye başlamıştır (Baratova, 1994: 18).

Uygurların coğrafi dağılımı ve sürekli değişim içinde olan nüfusu 19. ve 20. yüzyıllarda politik ve sosyo-ekonomik faktörlerin bir birleriyle olan ilişkisinin tamamına bağlıydı. Aynı zamanda toplumsal gelişimin sürekli değişim içinde olması demografik olaylara da etki ediyordu (Baratova, 1987: 97).

Sovyetler döneminde Kazakistan'daki Uygur nüfusunda artış görülmektedir. 1959 yılındaki verilere göre Kazakistan'da 12.194 Uygur yaşamaktadır. 1970 yılı sayımlarına göre 29.618 Uygur Türkünün kaydı bulunmaktadır, 1979 yılı sayımına göre Uygurların nüfusu 41.482 iken 1989 yılında bu sayı 63.407'ye ulaşmıştır (Baratova, 1994: 18).

J. Avbakirova'nın araştırmasına göre köyde ve şehirde yaşayan Uygurların sayısı karşılaştırıldığında 1979 yılında şehirlerde yaşayan Uygurların oranı %32.9, 1989 yılında %36.2, 1999 yılında ise %40.6'dır. Köylerde yaşayan Uygur nüfusu ise daha

fazladır (1999 yılında %59.4'tür). Demografik olarak Uygurlarda genç nüfusun fazla olduğu görülmektedir. 1999 yılındaki araştırmalara göre Kazakistan Uygurlarında genç nüfus oranı (1. grup 0-9 yaş aralığı, 2. grup 10-19 yaş aralığı) %41.3'tür. Erkek nüfusun kadın nüfusuna oranında ise şöyle bir değişim görülmektedir. 1979 yılı verilerine göre 1.000 kadın nüfusa 1.017 erkek nüfus denk gelirken, 1999 yılında ise 999 erkek nüfusun denk geldiği görülmektedir (Avbakirova, Kamalov'dan, 2016: 18).

Uygurlar Kazakistan'daki diğer Türk etnik gruplarıyla karşılaştırıldığında Uygurların yaşam sürelerinin diğer etnik gruplara göre daha uzun olduğu görülmektedir. Kazakistan'daki Uygur nüfusunun %7.5'i 60 yaş üzerindeyken, Kazaklarda bu oran %6, Özbeklerde ise %6.4'tür (Kamalov, 2016: 18).

Türk topluluklarından biri olan Uygurların nüfusu 10 milyondan fazladır. 1989 yılı verilerine göre Sovyetler Birliği içerisinde 262.643 Uygur yaşamaktadır. Sovyetler Birliği içerisinde yaşayan Uygurların büyük bir kısmı Kazakistan'a yerleşmişlerdir (185.301). Bu sayı Sovyetler Birliği içerisinde yaşayan Uygur halkının %70'ine tekabül etmektedir. Sovyetler Birliği içerisinde yaşayan Uygur halkının 36.779'u Kırgızistan'da, 35.762'si Özbekistan'da, 1.308'i ise Türkmenistan'da yaşarken geriye kalan kısmı da farklı bölgelerde yaşamaktadırlar (Baratova, 1994: 16).

Günümüzde Uygurlar Kazakistan'ın etnik grupları arasında Kazaklar, Ruslar, Özbekler ve Ukraynalılardan sonra beşinci sırada yer alan büyük etnik gruplardan biridir. 2014 yılı istatistiklerine göre Kazakistan'daki Uygurların sayısı 246.777'dir (Bu da 17.160.774 nüfuslu Kazakistan'ın %1.4'üne tekabül etmektedir). Uygurlar Almatı eyaletinin Enbekşikazak, Uygur ve Panfilov bölgelerinde yaşamaktadırlar. Almatı eyaletindeki en büyük Uygur topluluğu 51.247 ile Enbekşikazak bölgesindedir (Bu bölgenin toplam nüfusu 283.564'tür ve buradaki Uygur nüfusu toplam nüfusun %18'ine tekabül etmektedir). Son yıllarda bölge halkının etnik yapısında Kazak nüfusunun arttığı ve diğer etnik grupların nüfuslarının azaldığı görülmektedir (2010 yılı verilerine göre bölgedeki etnik grupların oranı şu şekildedir: %49 Kazak, %22 Uygur, %14 Rus, %5 Türk, %2 Azerî). Almatı eyaletine bağlı Uygur bölgesinde Uygurların nüfusu 35.384'tür, bu bölge halkının %56'sını

oluşturmaktadır. Panfilov bölgesinde ise Uygurların nüfusu 33.844'tür ve toplam nüfusun %28'ine denktir. Almatı eyaletinin diğer bölgelerinde Uygurların sayısı çok değildir; Karasay'da 5.696, Jambıl'da 4.063, İli'de 3.288 Uygur bulunmaktadır (Kamalov, 2016: 17-18).

Kazakistan'da Uygur nüfusu artışı sonucunda Uygur halkının büyük bir kısmı geleneklerine, örf âdetlerine ve dinî inançlarına bağlı kalmaya gayret göstermişlerdir (Baratova, 1994: 19).

A. Bayısbekova bir araştırmasında Uygur bölgesinin etnik dağılımını: Uygurların çok olduğu köyler, Kazakların çok olduğu köyler, Kazaklarla Uygurların sayısının birbirine yakın olduğu köyler olmak üzere üçe ayırmıştır. Araştırma yapılan köylerde erkekler genellikle 25-27 yaşlarında, kızlar ise 20-23 yaşlarında evlenmektedirler. Evlilik ya aynı köyde yaşayanlar arasında ya da aynı etnik gruptan olanlarla yapılır (Bayısbekova, Kamalov'dan, 2016: 19).

1.2.2. Sosyo-Kültürel Yaşamları

Kazakistan tarihçisi G. Baratova'nın araştırmasına göre Yettisu'ya göç eden Uygurlar tarım yapmak amacıyla dağ eteklerine yerleştirilmişlerdir. Onlar göç ettikleri yerlerde hükümetten yardım almadan kanallar kazarak sulama faaliyetlerine girişmişlerdir (Baratova, Kamalov'dan, 2016: 19).

Uygurlar tarımda çok çeşitli tahıllar yetiştirmişlerdir. Ekin ekmek için toprağın sadece bir bölümünü kullanmışlardır. Tarım yaptıkları toprağı iki yıl arka arkaya kullanmışlar ondan sonraki yıllarda ekim yerlerini değiştirmişlerdir. İlk yıl dinlendirilen toprağa buğday, arpa ve benzeri (vb.), ondan sonraki yıl darı vb. taneli tahıl ekilmiş üçüncü yıl ise toprak dinlenmeye bırakılmıştır.

Ekinin büyük bölümünü taneli tahıllar oluşturmaktadır, öncelikli olarak yetiştirilen tahıl ürünleri buğday, arpa ve darı olmuştur. Bununla birlikte pirinç, yağlı tahıllar (kendir vb.), burçak ve bahçe tahılları da yetiştirilmiştir.

Uygur tarımı elle sulama esasına dayalıdır. Yettisu'ya göç ettikten sonra onlar burada "Kalmuk Kanalları" adıyla bilinen eski arıkları hemen geliştirmiş ve yenilerini eklemiştirler. Aksu nehri bölgesinde Uygurlar önceden var olan üç kanalı geliştirip uzunluğu 5 ile 10 metre arasında değişen beş kanal daha yapmışlardır (Kamalov, 2016: 20).

Uygurlar tarımda ilk zamanlar tırmık, orak gibi geleneksel tarım aletleri kullanmışlar, ancak Yettisu'ya göç ettikten sonra Ruslardan gördükleri tarım aletleri ve tarım tekniklerinden istifade etmeye başlamışlardır (Kamalov, 2016: 20)

Uygurlarda hayvancılık da önemli bir yer tutmaktadır. Uygurlar çoğunlukla yıldı, öküz, eşek gibi tarım işlerinde faydalanmak üzere hayvanlar yetiştirmişlerdir. Uygurlar üzerine araştırma yapan bütün araştırmacılar Uygurların bahçıvanlık konusunda usta olduklarını ifade etmişlerdir.

Uygur toplumunda eski zamanlardan beri dokumacılık, keçecilik, dericilik, demircilik vb. gelişmiştir. Yettisu'da Uygur el ustalığının merkezleri Vernıy ve Yarkend şehirlerindeki büyük köyler olmuştur. El ustalığıyla yapılan işler arasında çizmecilik, demircilik, kuyumculuk, marangozluk, sabunculuk, terzilik, dericilik gösterilebilir (İstoriya i Kultura, Kamalov'dan, 2016: 21). Endüstrinin gelişmesinden sonra el ustaları fabrikadan çıkan ucuz ve kaliteli eşyalarla başa çıkamamışlardır. Her ne kadar kuyumculuk, ağaç işçiliği (müzik enstrümanları vb.) gibi el sanatları korunmuş olsa da önceki gibi geniş bir alana yayıldığı söylenemez (Karimova, Kamalov'dan, 2016: 21).

Yettisu'ya göç eden Uygurlar kendileriyle birlikte köylerinin isimlerini de getirmişlerdir. Göçten sonraki ilk köyler plansız bir şekilde kurulmuştur. Evler dört köşelidir, evlerin duvarları balçıktan tavanları ise kerpiçtendir. Hayvan besiciliği için yapılan ahırlar da aynı niteliktedir. Evler genellikle sulama kanalları boyuna yapılmıştır. Caddeler plansız bir şekilde kurulmuştur ve köy merkezlerine cami yapılmış ve pazar kurulmuştur. Onlara yakın yerlerde dükkânlar kurulmuştur. Ailenin ev yaşamına ve çiftçiliğe dair bütün eşyaları avluda toplanmıştır. Avlu yüksek duvarlarla çevrilmiştir. Önceki Uygur evleri bir ya da birkaç evden bununla

birlikte ek odalardan oluşmaktaydı. Önceleri evlerde pencereler yoktu. Işık çatıdan giriyordu. Uygur evleri, içerisinde yer alan ev eşyaları açısından da oldukça sade bir yapıya sahiptir. Yani evlerin içinde yuvarlak veya dört köşeli alçak bir masa, çocuk beşiği, yemek için kap kacak ile ağaç bir çerçeve içinde yer alan aynalar bulunmaktadır (Kamalov, 2016: 21).

Uygurların geleneksel erkek kıyafeti, içten giyilen uzun etek, iliklenmeden giyilen gömlek, alt tarafı darca olan geniş pantolondan ve çapandan oluşur. Gömlek ve pantolon pamuktan dokunan kumaştan dikilir. Çapanlar kısa veya uzun, ince dik yakalı, dar yenli ve uzun gövdesiyle boyun kısmından düğme ilikli olur. Günlük çapanlar türlü pamuk kumaşlardan genel olarak kahverengi, mavi ve boz kumaştan yapılırken, özel günlerde giyilen çapanların ise yarısı veya tamamı ipek kumaştan dikilir. Erkek kıyafetinde çeşitli kumaşlardan veya dokumalardan kuşak olur. Baş giyimlerinin ise çok çeşitleri vardır. En yaygın olanı “doppa” ve deriyle kaplanmış “toppa”dır (Kamalov, 2016: 22).

Uygurların geleneksel kadın kıyafeti, iliklenmeden giyilen gömlektir. Bu gömlek bazen içten bazen de dıştan giyilebilmektedir. Pantolon ve çapan geleneksel kadın kıyafetleri arasında da yer almaktadır. Gömlekler geniş uzun etekli, dik ve uzun yenli, dik yakalı ve boyun tarafı düğmelidir. Bu kıyafetler pamuklu kumaştan dikilmektedir. Kadınların giydiği pantolonun erkeklerin giydiği pantolondan farkı, alt tarafının ince ve kaliteli kumaştan dikilip süslenmiş olmasıdır. Ayrıca kadın pantolonlarında nakışlar da bulunmaktadır. Kadınların baş giyimleri doppa, deriyle kaplanmış başlıklar ve başörtülerinden oluşmaktadır (Kamalov, 2016: 22).

Uygurlar bütün Orta Asya coğrafyasında usta aşçılar olarak tanınmaktadırlar. Almatı eyaletinin pek çok yerinde Uygur restoranları hizmet vermektedir. Uygur kültürü bu yemeklere sinmiştir. Uygur yemeklerinin esasını et, süt ve süt ürünlerinden yapılan yiyecekler oluşturmaktadır (Kamalov, 2016: 23).

Uygurların tandır ekmekleri meşhurdur. Bu ekmekler mayalı veya mayasız hamurdan yapılıp özel ocaklarda pişirilmektedir. Uygur ekmeğinin iki çeşidi vardır. Birincisi büyük ince tandır ekmeği (neppiz nan), ikincisi küçük ve diğerine göre

biraz daha kalın olan tandır eğmeğidir (togaç). Son zamanlarda tadı çok özel olan biraz daha sert bir ekmek türü yapılmaktadır (pätir nan). Samsaların pek çok çeşidi hamurdan hazırlanır ve içine et, et ile bal kabağı, et ile pirinç koyularak soğan ile karabiber de eklenir. Samsalar genellikle yağlanarak gazlı ocaklarda veya tandırlarda pişirilir (Kamalov, 2016: 26).

Uygurların meşhur yemeği “lağman”dır. Lagmanın çok fazla çeşidi vardır. Özel günler için yapılan yemekler arasında “çuşura” gösterilebilir. Çuşura mayalı veya mayasız hamurdan hazırlanan bir mantı türüdür. Onun içine çeşitli şeyler koyulur. Çuşura “kaskan” diye adlandırılan (mantı pişirmek için metalden yapılan kap) veya “djambil” diye adlandırılan (mantı pişirmek için ağaçtan yapılan kap) tencerelerde pişirilir. Etten hazırlanan yemekler arasında kebab türleri, et ve pirinç katılarak hazırlanan “hesip” ve un ve yağ katılarak yapılan “opka” yemekleri meşhur yemeklerdendir. Bununla birlikte Uygurlar, içinde et ve soğanın olduğu “goşpan” ve pilav yapmayı severler. Uygurlar için çayın ayrı bir yeri vardır, çayın çeşitleri arasında süt ve tuz eklenerek hazırlanan “ätken çay” gösterilebilir. Uygurlar bu çayı genellikle tereyağı ve ekmeğin yanında içerler (İstoriya i Kultura, Kamalov, 2016: 26).

İKİNCİ BÖLÜM

KAZAKİSTAN'DA UYGUR FOLKLORU ÜZERİNE YAPILAN ÇALIŞMALAR

Kazakistan'da Uygur folkloru üzerine yapılan çalışmaların künyesi verilirken editörlüğünü A. B. Ercilasun'un yaptığı "Türk Lehçeleri Grameri" kitabının Habibe Yazıcı Ersoy tarafından hazırlanan Yeni Uygur Türkçesi bölümündeki "Kazakistan'daki Uygur Türklerinin Bugün Kullandığı Alfabe" tablosundan faydalanılmıştır.

Habibe Yazıcı Ersoy, Doğu Türkistan'da yaşayan Uygurların bugün hâlâ Uygur-Arap alfabesini kullanırken, Kazakistan'da yaşayan Uygurların ise Kiril menşeli alfabe kullanmakta olduklarını belirtmektedir. Bu alfabede 41 harf bulunmaktadır (Ercilasun, 2008: 363).

Kazakistan'da Uygur Türklerinin Bugün Kullandığı Alfabe

Kiril	Latin	Kiril	Latin	Kiril	Latin
Аа	Aa	Нн	Nn	Ыы	Iı
Бб	Bb	Оо	Oo	Ьь	Yumuşatma işareti
Вв	Vv	Пп	Pp	Ээ	Ee
Гг	Gg	Рр	Rr	Юю	Yu,yu
Дд	Dd	Сс	Ss	Яя	Ya,ya
Ее	Ee	Тт	Tt	Ққ	Qq
Ёё	Yo,yo	Уу	Uu	Ңң	Ññ
Жж	Jj	Фф	Ff	Ғғ	Ġġ
Зз	Zz	Хх	Xx	Үү	Üü
Ии	Ii	Цц	Ts,ts	Өө	Öö
Йй	Yy	Чч	Çç	Жж	Cc
Кк	Kk	Шш	Şş	Әә	Ää
Лл	Ll	Щщ	Şç,şç	Һһ	Hh
Мм	Mm	Ъь	Sertleşirme işareti		

2.1. Bağımsızlık Öncesi Yapılan Çalışmaların Tanıtımı

Bu bölümde, Kazakistan'da bağımsızlık öncesinde yayımlanan Uygur folkloru ile ilgili 283 eserin tanıtımı kronolojik olarak verilmiştir. Kitapların tanıtımı yapılırken derleme kitaplarda yazar ve eser sayısı çok olanlar rakamla verilirken az olanlar ise tek tek belirtilmiştir.

İSKƏNDƏR, Hezim. **Celiş Tolqunlirida: Şeirlar Toplami**, Qazaqıstan Nəşriyati, 1934. – 58 бәт. (*İSKƏNDƏR, Hezim, Celiş Tolqunlirida, -Şeirlar Toplami-, Qazaqıstan Nəşriyati, 1934, ss. 58.*)

Hezim İskəndər'in kaleme aldığı "Celiş Tolqunlirida" adlı eser, 1934 yılında Kazakistan Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 58 sayfadan oluşmaktadır. Kitapta, vatan, dostluk ve insan sevgisi gibi konularda kaleme alınmış 58 şiir yer almaktadır.

ШАМИЕВ, Т. **Таң сазлири: Шеирлар тоилими**. – Алмута: Қазақстан гөзәл әдәбиәт нәшрияти, 1936. – 37 бәт. (*ŞAMİYEV, T., Tañ Sazliri -Şeirlar Toplami-, Almuta: Qazaqstan Gözäl Ädäbiyat Nəşriyati, 1936, ss. 37.*)

T. Şamiyev'in yazmış olduğu "Tañ Sazliri" adı eser, 1936 yılında Kazakistan Dölet Gözel Edebiyat Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 37 sayfadan oluşmaktadır. Kitapta, 13 şiir yer almaktadır.

Jaşliq Siri: Jaş Ujqur Jazquciliriniñ Şeirlar Toplami. – Almuta: Qazaqıstan Gөzәl Әdәbiјat Nəşriјati, 1940. – 89 бәт. (*Jaşliq Siri -Jaş Ujqur Jazquciliriniñ Şeirlar Toplami-, Almuta: Qazaqstan Gözäl Ädäbiјat Nəşriјati, 1940, ss. 89.*)

"Jaşliq Siri" adlı eser, 1940 yılında Kazakistan Dölet Gözel Edebiyat Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 89 sayfadan oluşmaktadır. Kitapta, genç Uygur şairlerinden İlaxun Hasanov'un 11, Raşidin Äkbärov'un 8, Dölät Rähimov'un 4, Bilal Baratov'un 3, Buvi Pärmanova'nın 2, Şeripçan Sälileyev'in 4, Kılaçidin Koçınurov'un 5, Hezim Turdiyev'in 5, Märyäm Koçınurova'nın 4, Xeläm Xudaberdijev'in 3, Üsüp Sabitov'un 3, N. Mänsurov'un 2, İbraјim Rozijev'in 6,

Şerinkiz Ajtaxunova'nın 1, A. Sabirov'un 2, Kalım Alajev'in 2, Esmemov'un ve Maxsatov'un 1'er şiiri yer almaktadır.

Қәләм нәқишлири: Совет уйғур поэзиясиниң антологияси. Топлиғучи: Н. Бәхнийазов.– Алмута: Жазушы, 1974. – 508 бәт. (*Qäläm Näqişliri -Sovyet Uyğur Poeziyasiniñ Antologiyasi-, Topliğuçi: N. Bähniyazov, Almuta: “Jazuvşı” Näsriyati, 1974, ss. 508.*)

Н. Бәхнийазов tarafından derlenen ve hazırlanan “Qäläm Näqişliri” adlı eser, 1974 yılında Jazuvşı Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 508 sayfadan oluşmaktadır. Sovyet Uyğur manzumesinin antolojisi olan bu kitapta, çağdaş Uyğur manzumesinden seçilmiş eserlere yer verilmiştir. Bu antolojide yer alan şairlerin, önce öz geçmişleri daha sonra da eserleri verilmiştir.

Bu antolojide, Ömär Muhämmädiy'in 8, Hezim İskändärov'un 9, Abdülhây Muhämmädiy'in 4, Nur İsrayilov'un 6, Turdi Häsän'in 7, İsmayil Sattarov'un 9, Qadir Hasanov'un 16, Hezmät Abdullin'in 11, Heziz Hezimov'un 17, İlya Bähitiya'nın 23, Hezim Bähniyazov'un 28, Xelil Hämrayev'in 29, Rozi Qadiriy'in 16, Muhämmät Äzizov'un 9, Mäsımcan Zulpiqarov'un 17, Abdükerim Ğäniyev'in 12, Ziyaydin Qaharov'un 15, Maxmut Abduraxmanov'un 23, Abdülhây Rozi'nin 22, Batur Ärşidinov'un 12, Savutcan Mämätqulov'un 25, Mömüncan Hämrayev'in 12, Abdüğopur Qutluqov'un 7, Rehimcan Roziyev'in 21, Abdurehim Mutällip'in 2, Tursun Vahidiy'in 6, Abliz Hezimov'un 18, Henipä Salixova'nın 17, Camalidin Qasimov'un 16, İlaxun Cälilov'un 16, Uçqun'un 22, Hebibulla Ğocämbärdiyev'in 12 eserine yer verilmiştir.

НАСАНОВ, Қадир. **Кәижә: Поэма.** – Алмута: Қазақсаи оқуш қураллар нәшрияти, 1949. – 28 бәт. (*HASANOV, Qadir, Kāncä -Poema-, Almuta: Qazaqstan Oquş Qurallar Näsriyati, 1949, ss. 28.*)

Qadir Hasanov'un kaleme aldığı “Kāncä” adlı eser, 1949 yılında Kazakistan Okuş Kurallar Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Manzumelerin yer aldığı bu eser, 28 sayfadan oluşmaktadır.

ҲАСАНОВ, Қадир. **Уйғур аһәңлири: Шеирлар**. – Алмута: Қазакстан дәләт гөзәл әдәбият нәшрияты, 1950. – 82 бәт. (*HASANOV, Qadir, Uyğur Ahäñliri - Şeirlar-*, Almuta: *Qazaqstan Döleät Gözäl Ädäbiyat Näşriyati*, 1950, ss. 82.)

Qadir Hasanov'un kaleme aldığı "Uyğur Ahäñliri" adlı eser, 1950 yılında Kazakistan Dölet Gözel Edebiyat Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 82 sayfadan oluşmaktadır.

Kitapta, şiir, türkü ve manzume türlerinde 25 eser yer almaktadır. Ayrıca kitabın "Jambuldin Tärçimilär" adlı bölümünde Kazak Türkçesinden Uygur Türkçesine aktarma yapılan şiirlere de yer verilmiştir.

САТТАРОВ, Исмайил. **Яшлиғим: Шеирлар**. – Алмута: Қазакстан дәләт гөзәл әдәбият нәшрияты, 1951. – 60 бәт. (*SATTAROV, İsmayil, Yaşlıgım -Şeirlar-*, Almuta: *Qazaqstan Dölät Gözäl Ädäbiyat Näşriyati*, 1951, ss. 60.)

İsmayil Sattarov'un yazmış olduğu "Yaşlıgım" adlı eser, 1951 yılında Kazakistan Dölet Gözel Edebiyat Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 60 sayfadan oluşmaktadır. Kitapta, 25 şiirin yanı sıra "Hur Bağ Qizi" adlı bir de manzume yer almaktadır.

КОНОНОВ, А. **Чапаев тоғрулуқ һекайиләр**. Ш. Турдиев тәржимиси. – Алмута: Қазакстан дәләт гөзәл әдәбият нәшрияты, 1952. – 41 бәт. (*KONONOV, A., Çapayev Toğruluq Hekayilär, Ş. Turdiyev Tärçimisi*, Almuta: *Qazaqstan Dölät Gözäl Ädäbiyat Näriyati*, 1952, ss. 41.)

A. Kononov tarafından kaleme alınan ve Ş. Turdiyev tarafından Rusçadan Uygur Türkçesine tercüme edilen "Çapayev Toğruluq Hekayilär" adlı eser, 1952 yılında Kazakistan Dölet Gözel Edebiyat Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 41 sayfadan oluşmaktadır.

Kitapta, “Vyazovkidiki Văqiä”, “Qizil Avtomobil”, “Klintsovka Baliliri”, “Keçisi Bolğan Söz”, “Căñ”, “Kıçikinä Çapay”, “Lenin Buyruğı”, “Çapayevniñ Axırqı Jürüşü”, “Heqayä” ve “Tuğ” adlı hikâyeler yer almaktadır.

ВАСИЛЕНКО, Н. **Кичикинэ юлтуз: Повесть.** Ж. Босақов тәржимиси. – Алмута: Қазақстан дәләт гөзәл әдәбият нәшрияти, 1953. – 103 бәт. (*VASILENKO, İ., Kıçikine Yultuz -Povest-, C. Bosaqov Tärçimisi, Almuta: Qazaqstan Dölät Gözäl Ädäbiyat Näsriyati, 1953, ss. 103.*)

İ. Vasilenko tarafından kaleme alınan ve C. Bosaqov tarafından Rusçadan Uygur Türkçesine tercüme edilen “Kıçikine Yultuz” adlı eser, 1953 yılında Kazakistan Dölet Gözel Edebiyat Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 103 sayfadan oluşmaktadır.

Kitapta, “Tävaz Qiz”, “Yänä Bir Kelişmäslük”, “Kolyaska”, “Mariusya Senya Toğruluq Nemidu Bir Närsilärni Bilidu”, “Yenip Keliş”, “Heçkimnima Äyiplimidi”, “Tuğ Kimniñ Boludu?”, “Gudok”, “DİP-200”, “Qiçqiriş”, “Käşpiyatçı Qiz”, “Qarar”, “Muhim Sözlüşüş”, “Miting”, “Senya Ändi Myun Ämas” ve “Yänä Çeremuşkinada” adlı uzun hikâye ve hikâyeler yer almaktadır.

ГЕРМАН, Юрий. **Феликс дзержинский тоғрулуқ һекайиләр.** Ж. Босақов тәржимиси. – Алмута: Қазақстан дәләт гөзәл әдәбият нәшрияти, 1953. – 205 бәт. (*GERMAN, Yuriy, Feliks Dzerjinskiy Toğruluq Hekayilär, Camaldin Bosaqov Tärçimisi, Almuta: Qazaqstan Dölät Gözäl Ädäbiyat Näsriyati, 1953, ss. 205.*)

Yuriy German’ın telifi olan ve C. Bosaqov tarafından Rusçadan Uygur Türkçesine tercüme edilen “Feliks Dzerjinskiy Toğruluk Hekayilär” adlı eser, 1953 yılında Kazakistan Dölet Gözel Edebiyat Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 205 sayfadan oluşmaktadır.

Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliğı (SSCB)’nin ilk istihbarat ve gizli servisi Çeka’nın kurucusu ve ilk önderi olan Feliks Dzerjinskiy hakkında hikâyelerin yer aldığı bu eser iki bölümden oluşmaktadır.

Kitabın birinci bölümünde, “Başmaqlar”, “Pirojniy Bilän Kofe”, “Hoyla İçidiki Säylä”, “Poyezdiki Türmä”, “Turmidiki Qozgulan”, “Käçiş”, “Novominskiy Häqqidä Bir-İkki Ägiz Söz”, “Däriya” ve “Balilar” adlı hikâyelere; ikinci bölümünde ise, “Knyaz”, “Gämidä”, “Bir Väqiä”, “Ata”, “Yaqqa Korulğan Yaniyu”, “Petrogradtin Moskvağa Sayahät”, “Keçilik Paran”, “Siya Kaçisi”, “Xäliq Maarip İşi”, “Almilar”, “Häykälçi Ayal Aldida”, “Stantsiya Naçalnigi”, “Mäktäptä” ve “İkki Portret” adlı hikâyelere yer verilmiştir.

ГУКАСЯН, Ованес. **Өч алғучи балилар: һасанниң һекайиси.** М. Ишақов тәржимиси. – Алмута: Қазақстан дәләт гөзәл әдәбият нәшрияти, 1953. – 91 бәт. (*GUKASYAN, Ovanes, **Öç Alğıuçi Balilar -Hasanniñ Hekayisi-**, M. İshaqov Tärçimisi, Almuta: Qazaqstan Dölät Gözäl Ädäbiyat Näsriyati, 1953, ss. 91.*)

Ovanes Gukasyan tarafından hazırlanan ve M. İshaqov tarafından Rusçadan Uygur Türkçesine tercüme edilen “Öç Alğıuçi Balilar” adlı eser, 1953 yılında Kazakistan Dölet Gözel Edebiyat Neşriyati yayınları arasında basılmıştır. Eser 93 sayfadan oluşmaktadır. Bu eserde Hasan’ın hikâyesi anlatılmaktadır.

КОШЕВАЯ, Е. **Оғлум тоғрулуқ һекайә.** – Алмута: Қазақстан дәләт гөзәл әдәбият нәшрияти, 1953. – 230 бәт. (*KOŞEVAYA, E., **Oğlum Toğruluq Hekayä**, Almuta: Qazaqstan Dölät Gözäl Ädäbiyat Näsriyati, 1953, ss. 230.*)

E. Koşevaya tarafından kaleme alınan ve S. Hasanov ile A. Mäxpirov tarafından Rusçadan Uygur Türkçesine tercüme edilen “Oğlum Toğruluq Hekayä” adlı eser, 1953 yılında Kazakistan Dölet Gözel Edebiyat Neşriyati yayınları arasında basılmıştır. Eser 230 sayfadan oluşmaktadır.

Kitapta, “Däsläpki Kün”, “Özäm Tepildim”, “Matroska”, “Güldürmoma Nädin Çiqidu?”, “İkki Köktatçı”, “Anlavatimän, Oğlum...”, “Vera Momay”, “Qeni, Covap Bär...”, “Dnepr”, “Dostluq”, “Män Hazir”, “Boran”, “Vätän”, “Däriya Yaqisida Turup, Üzüşni Bilmäysilär!”, “Bahar”, “Yol Körstküçi Yultuz”, “Käñ Yol”, “Yoldaş Üçün”, “Donbasstiki Soğ”, “Gorkiy Namidiki Mäktäp”, “Alma Köçiti”, “Sän

Aylanma, Qara Qüzün...”, “Qaygurma, Ana!”, “Komsomol Äzasi”, “Uruş”, “Ävätkin Meni”, “Zoya”, “Bombilar”, “Yolğa”, “Nemislar”, “Yäkmü-Yäk”, “Qäsäm”, “Listovkilar”, “Kamuk”, “Yaş Gvardiya”, “Qural!”, “Qerindaşlarçä”, “Qizil Bayraqlar”, “Barlıgi Biri Üçün, Biri Barlıgi Üçün...”, “Priyemnik Simniñ Nerki Yeqiida”, “Äñ Kiçiklä”, “Parol -Yakor-”, “Buyruq - Qanun”, “Küräş Ştabi”, “Komsomol Dostlıgi”, “Qar Qelin Edi”, “Sereja -Qorşavdin- Kutuludu”, “Seniñ Yoluñ Qoqunuçluq”, “Oleg, Nädä Sän?”, “On Kün”, “Qizil Armiya Bilän Kelimän!”, “Callatlar”, “Käldi!”, “U Meniñ Oğlum Edi”, “Axirqi Kün” ve “Yänä Bahar Käldi” adlı hikâyeler yer almaktadır.

ПАНТЕЛЕЕВ, Л. **Һекайиләр**. Т. ТалиповаТәржимиси. – Алмута: Қазақстан дәләт гөзәл әдәбият нәшрияти, 1953. – 100 бәт. (*PANTELEYEV, L, Hekayilär, T. Talipova Tärçimisi, Almuta: Qazaqstan Dölät Gözäl Ädäbiyat Näşriyati, 1953, ss. 100.*)

L. Panteleyev tarafından kaleme alınan ve T. Talipova tarafından Rusçadan Uygur Türkçesine tercüme edilen “Hekayilär” adlı eser, 1953 yılında Kazakistan Dölet Gözel Edebiyat Neşriyati yayınları arasında basılmıştır. Eser 100 sayfadan oluşmaktadır. Kitapta, “Paket”, “Qara Qaşqa”, “Vädä”, “Däsläpki Baturluq” adlı hikâyeler yer almaktadır.

Венгер һекайилери. Ш. Турдиев тәржимиси. – Алмута: Қазақстан дәләт гөзәл әдәбият нәширияти, 1954. – 264 бәт. (*Venger Hekayiliri, Ş. Turdiyev Tärçimisi, Almuta: Qazaqstan Dölät Gözäl Ädäbiyat Näşriyati, 1954, ss. 264.*)

“Venger Hekayiliri” adlı eser, 1954 yılında Kazakistan Dölet Gözel Edebiyat Neşriyati yayınları arasında basılmıştır. Eser 264 sayfadan oluşmaktadır. Kitapta, Rus yazarlar tarafından kaleme alınan ve Ş. Turdiyev tarafından Rusçadan Uygur Türkçesine tercüme edilen “Käynimdin Mañ!”, “Saşka”, “Yanoş Danko”, “Ferte Kölidä”, “Hayat Egir, Lekin Rahät”, “Yär Yañigi”, “Yeñi Xizmät”, “Oğa” ve İştvan Tarni Märimi” adlı hikâyeler yer almaktadır.

ЗЛОБИН, Степан. **Салават: Тарихи Һекайә.** В. Бакиев Тәржимиси. – Алмута: Қазақстан дәләт гөзәл әдәбият нәшрияти, 1954. – 39 бәт. (*ZLOBIN, Stepan, Salavat -Tarixi Hekayä-, V Bakiyev Tärçimisi, Almuta: Qazaqstan Döläт Gөzäl Ädäbiyat Näşriyati, 1954, ss. 39.*)

Stepan Zlobin tarafından yazılmış olan ve V. Bakiyev tarafından Rusçadan Uygur Türkçesine tercüme edilen “Salavat” adlı eser, 1954 yılında Kazakistan Dölet Gөzel Edebiyat Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 39 sayfadan oluşmaktadır.

Bu tarihî hikâyede, Salavatniñ Dadisi, Oğulmu yä Qizmu?, Yänä Uruş, Salavatniñ Yaşliq Vaqti, Muradimniñ Naxşisi, Zavod Egiliri Qarğaylarni Kesivatidu, Ata vä Bala, Qäysärlär, Qoğlandi, Salavatniñ Yenip Kelişi, İkki Ata vä İkki Bala, Yaş Komandir, Çöçäktiki Patişa, Pugaç Patişaniñ Xäti, Kömür Tutaşti, Uruş, Adämlär Hardi, Salavatniñ Ölümi adlı bölümler yer almaktadır.

ПОЛЕВОЙ, Борис. **Һәқиқи адәм тоғрулуқ повесть.** М. Әзизов тәржимиси. – Алмута: Қазақстан дәләт гөзәл әдәбият нәшрияти, 1954. – 354 бәт. (*POLEVOY, Boris, Hәқиқи Adәм ToғruluқPovest, M. Äzizov Tärçimisi, Almuta: Qazaqstan Döläт Gөzäl Ädäbiyat Näşriyati, 1954, ss. 354.*)

Boris Polevoy tarafından yazılmış olan ve M. Äzizov tarafından Rusçadan Uygur Türkçesine tercüme edilen “Hәқиқи Adәм Toғruluқ Povest” adlı eser, 1954 yılında Kazakistan Dölet Gөzel Edebiyat Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 354 sayfadan oluşmaktadır. Bu uzun hikâyе, dört bölümde kaleme alınmıştır.

МИРЗАЛИЕВА, Х. Е. **Аяллар гигиениси.** – Алмута: Қазақстан дәвләт нәшрияти, 1955. – 66 бәт. (*MIRZALIYEVA, X. E., Ayallar Gigiyenisi, Almuta: Qazaqstan Dövlät Näşriyati, 1955, ss. 66.*)

H. E. Mirzaliyeva'nın yazmış olduğu “Ayallar Gigiyenisi” adlı eser, 1955 yılında Kazakistan Dөvlet Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 66 sayfadan oluşmaktadır. Kitap, tıp bilimleri hakkındadır. Kitapta, kadınların sağlıklarını korumaları için neler yapmaları gerektiği, kadın hastalıkları, evlenen kızların neler

yapması gerektiği, kadınların doğumdan sonra sağlıklarını nasıl korumaları gerektiği, çocuk emziren kadınların yemek konusunda nelere dikkat etmeleri gerektiği, kadınların sağlığında beden eğitiminin önemi, kanser hastalığı gibi farklı konularda bilgiler verilmektedir.

ТУРГЕНЕВ, И. С. Атилар вэ балилар. Виссарион Григорьевич Белинскийнин хатирисигэ беғишлиниду. Һезим Иғәмәтов тәржимиси.– Алматы: Қазақстан дәләт гөзәл әдәбият нәшрияти, 1955. – 215 бәт. (*TURGENYEV, I. S., Atilar vä Balilar, Vissarion Grigoryevič Belinskiyniñ Hatirisigä Beğişlinidu, Hezim Niğmätov Tärçimisi, Almuta: Qazaqstan Dölät Gözäl Ädäbiyat Näşriyati, 1955, ss. 215.*)

İ. Turgenyev tarafından yazılmış olan ve Һезим Niğmätov tarafından Rusçadan Uygur Türkçesine tercüme edilen “Atilar vä Balilar” adlı eser, 1955 yılında Kazakistan Dölet Gözel Edebiyat Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 215 sayfadan oluşmaktadır.

АБДУЛЛИН, Х. Хекайиләр.– Алматы: Қазақстан дәләт гөзәл әдәбият нәшрияти, 1956. – 93 бәт. (*Abdullin, X., Xekayilär, Almuta: Qazaqstan Dölät Gözäl Ädäbiyat Näşriyati, 1956, ss. 93.*)

Abdullin tarafından kaleme alınmış olan “Хекайиләр” adlı eser, 1956 yılında Kazakistan Dölet Gözel Edebiyat Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 93 sayfadan oluşmaktadır. Kitapta, “Mehriban Jüräklär”, “Täsäddupi Uçruşuş” ve “Oçi İmärcän” adlı hikâyeler yer almaktadır.

БАХТИЯ, Илья. Достларға соға: Шеирлар. – Алматы: Қазақстан дәләт гөзәл әдәбият нәшрияти, 1956. – 104 бәт. (*BAHTIYA, İlya, Dostlarğa Soğa -Şeirlar-, Almuta: Qazaqstan Dölät Gözäl Ädäbiyat Neäşriyati, 1956, ss. 104.*)

İlya Baxtiya'nın yazmış olduğu “Dostlarğa Soğa” adlı eser, 1956 yılında Kazakistan Dölet Gözel Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 104 sayfadan oluşmaktadır. Eserde 72 şiir yer almaktadır.

ИСКӘНДӘРОВ, Н. **Течлик нахшиси.** – Алмута: Қазақстан дәләт гөзәл әдәбият нәшрияти, 1956. – 78 бәт. (*ISKÄNDÄROV, N., Teçliq Naxşisi, Almuta: Qazaqstan Dölät Gözäl Ädäbiyat Näşriyati, 1956, ss. 78.*)

И. İskändärov’un telifi olan “Teçliq Naxşisi” adlı eser, 1956 yılında Kazakstan Dölet Gözel Edebiyat Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 78 sayfadan oluşmaktadır. Kitapta 38 şiir yer almaktadır.

ҚАДИРИ, Роzi. **Учкун: Шеирлар топлими.** – Алмута: Қазақстан дәләт гөзәл әдәбият нәшрияти, 1956. – 79 бәт. (*QADİRİ, Rozi, Uçkun -Şeirlar Toplimi-, Almuta: Qazaqstan Dölät Gözäl Ädäbiyat Näşriyati, 1956, ss. 79.*)

Rozi Qadiri’nin hazırlamış olduğu “Uçkun” adlı eser, 1956 yılında Kazakstan Dölet Gözel Edebiyat Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 79 sayfadan oluşmaktadır. Rozi Qadiri’nin bu eserinde 18 şiir ve “Qurvan” adlı bir de manzume yer almaktadır.

РӘДЖИБАЕВ, Юнус. **Бәхит нури.** – Алмута: Қазақстан дәләт гөзәл әдәбият нәшрияти, 1956. – 48 бәт. (*REDCİBAYEV, Yunus, Bähit Nuri, Almuta: Qazaqstan Dölät Gözäl Ädäbiyat Näşriyati, 1956, ss. 48.*)

Yunus Redcibayev’in kaleme aldığı “Bähit Nuri” adlı eser, 1956 yılında Kazakstan Dölet Gözel Edebiyat Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 48 sayfadan oluşmaktadır.

Kitapta, “Bähit Nuri” adlı manzumenin yanı sıra Mavzoley Aldida, Kolhozumda, Komsomol, Mäñgü Untulmas, Kolhoz Qizi, Sazim, Bүgүnki Atqan Таñ, Yeñi Jil Axşimi, Qiş Kälди ve Yaylaq adlı şiirler yer almaktadır.

ЧЕХОВ, А. П. **Һекайнләр.** F. Сәйдвақасов тәржимиси. – Алмута: Қазақстан дәләт гөзәл әдәбият нәшрияти, 1956. – 115 бәт. (*ÇEXOV, A.,P., Hekayilär, Ğ, Seäydvaqasov Tärçimisi, Almuta: Qazaqstan Dölät Gözäl Ädäbiyat Näşriyati, 1956, ss. 115.*)

A. P. Çexov tarafından yazılan ve Ğ. Säydvaqasov tarafından Rusçadan Uygur Türkçesine tercüme edilen “Hekayilär” adlı eser, 1956 yılında Kazakistan Dölet Gözel Edebiyat Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 115 sayfadan oluşmaktadır.

Kitapta, “Çinovnikniñ Ölümü”, “Xameleon”, “Yoğan və İnçikä”, “Nalim”, “Maska”, “Unter Prişibeyev”, “Häsürät”, “Qayğu”, “Nadanlıq”, “Vanka”, “Mujiklar”, “Uykisi Kelätti”, “Begiz Kapta Yatmaydu” ve “Yavuz Niyätliq Kişi” adlı hikâyeler yer almaktadır.

АЛТЫНСАРИН, Н. **Хекайиләр**. Т. Розобақиева тәржимиси. – Алмута: Қазақстан дәләт гөзәл әдәбият нәшрияти, 1957. – 68 бәт. (*ALTINSARIN, İ., Hekayilär, T. Rozibaqiyeva Tärçimisi, Almuta: Qazaqstan Dölät Gözäl Ädäbiyat Näşriyatı, 1957, ss. 68.*)

İ. Altinsarin tarafından kaleme alınan ve T. Rozibaqiyeva tarafından Kazak Türkçesinden Uygur Türkçesine aktarma yapılan “Xekayilär” adlı eser, 1957 yılında Kazakistan Dölet Gözel Edebiyat Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 68 sayfadan oluşmaktadır.

Kitapta, “Ömçük, Çümülä, Qalığaç”, “Sätimirxan”, “Tirişçanlıqniñ Paydisi”, “Ata Bilän Bala”, “Asil Çöp”, “Bağ Därxäli”, “Bir Oçum Paxta”, “Altun Yañaq”, “Ana Bilän Bala”, “Ağriqtin - Ayığan Küçlügräk”, “Mehriyan Bala”, “Polkan Degän İş”, “Çamqanniñ Väsiyiti”, “İzvasti”, “Tülkä Bilän Öşkä”, “Qarğa Bilän Qurut”, “Segizğan Bilän Qarğa”, “Can-Canivarlarıniñ Dävalaşqanlığı”, “Qara Batur”, “Bayuli”, “Jänibek Batur”, “Bay Bilän Kämägäl Balisi”, “Baliniñ Helisi”, “Oquştiki Balilarniñ Öyigä Yazğan Xätli”, “Alim Kişi”, “Luqman Hakim”, “Zeräklük”, “Silinçi Degän Xanim”, “Malni Paydığa Aşuruş”, “Duniya Qandaq Qilsañ Tepilidu”, “Bilgenniñ Paydisi”, “Qipçaq Seyitqul”, “Taza Bulaq”, “Ädäp”, “Qanaät”, “Gämsiz Adäm”, “Adıllıq”, “Petr Padişaniñ Täkşurulgini”, “Dexan Bilän Yasavul”, “Märt”, “Pixsiqliq Bilän Särämcanlıq”, “Paskiniçiliq”, “Axmaq Dost”, “Yaman Yoldaş”, “Hayvanniñ Esi Köp, Lekin, Adämdäk Toluq Häkli Yoq”, “Yalganniñ Ziyini”,

“Nadanliq”, “Yamanliqqa Yaxshilik”, “Saqip”, “Täkäbburçiliq”, “Kigiz Öy Bilän Yär Öy”, “Danişmān Qazi”, “Üç Oğri”, “Hindi”, “Jireñşe Çeçän”, “Qarağıliş”, “Taz Bala” ve “Altun-Aydar” adlı hikâyeler yer almaktadır.

ҚОНАЕВ, Д. А. **Йәни Хитайда өткүзгән 30 күн: Сәиәр хатирилиридин.** – Алмута: Қазақ дәләт нәшрияти, 1957. – 154 бәт. (*QONAYEV, D., A., Yäni Xitayda Ötküzgän 30 Kün -Säpäр Hatiriliridin-, Almuta: Qazaq Dölät Näşriyati, 1957, ss. 154.*)

Qonayev’in kaleme almış olduğu “Yäni Xitayda Ötküzgän 30 Kün” adlı eser, 1957 yılında Kazak Dölet Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Sefer hatıralarının yer aldığı bu eser 154 sayfadan oluşmaktadır.

Yazar bu eserinde, Çin halkının hayatı ve medeniyeti hakkında bilgi verme amacında olmadığını ve zaten böyle bir bilgi vermenin de mümkün olmadığını belirtmektedir. Yazar, Çin’de bulunduğu zamanlarda görüp etkilendiği durumları kaleme almaktadır.

ЛЕРМОНТОВ, М. Ю. **Заманимизниң қәһримани.** Ә. Нлиев тәржимиси. Сүрәтлири: Шмәриновники. – Алмута: Қазақстан дәләт гөзәл әдәбият нәшрияти, 1957. – 183 бәт. (*LERMONTOV, M. Y., Zanimizniñ Qährimani, Ä. İliyev Tärçimisi, Sürätliри: ŞmäriNovniki, Almuta: Qazaqstan Dölät Gözäl Ädäbiyat Näşriyati, 1957, ss. 183.*)

M. Lermontov tarafından yazılan ve Ä. İliyev tarafından Rusçadan Uygur Türkçesine tercüme edilen “Zanimizniñ Qährimani” adlı eser, 1957 yılında Kazakistan Dölet Gözel Edebiyat Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 183 sayfadan oluşmaktadır. Bu eserde yer alan resimler, ŞmäriNovniki’ye aittir.

АБДУЛЛИН, Һезмәт. **Анайәт: Тарихи поэма.** – Алмута: Қазақстан дәләт гөзәл әдәбият нәшрияти, 1958. – 112 бәт. (*ABDULLİN, Hezmät, Anayüt -Tarixi Poema-, Almuta: Qazaqstan Dölät Gözäl Ädäbiyat Näşriyati, 1958, ss. 112.*)

Hezmät Abdullin tarafından kaleme alınan “Anayät” adlı eser, 1958 yılında Kazakstan Dölet Gözel Edebiyat Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 112 sayfadan oluşmaktadır.

Kitap iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, “Anayät” adlı tarihî bir manzume yer almaktadır. “Şeirlar” adlı ikinci bölümde ise; Lenin Yolida, Mukäddäs Bayqal, Ana, Bülbül bilän Gül, Körüşüş Xoşallığı, Asmanda, Käl Bahar, Dutarim, Ana Tilim, Qälämdaş Dostumğa adlı şiirlere yer verilmiştir.

ЗУЛПИҚАРОВ, Масимжан. Боз сирлири: Поэма. – Алматы: Қазақстан дәлөт гөзәл әдәбият нәшрияти, 1958. – 55 бәт. (*ZULPIQAROV, Masimcan, **Boz Sirliri-Poema-**, Almuta: Qazaqstan Dölät Gözäl Ädäbiyat Näşriyati, 1958, ss. 55.)*

Masimcan Zulpiqarov’un yazmış olduğu “Boz Sirliri” adlı eser, 1958 yılında Kazakstan Dölet Gözel Edebiyat Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 55 sayfadan oluşmaktadır.

Masimcan Zulpiqarov, Şincan’daki genç şairlerden biridir. Şair, 1948 yılında şiir yazmaya başlamıştır ama özel olarak herhangi bir eseri yayımlanmamıştır. Genç şair SSCB meclisine katıldıktan sonra yazma işleriyle ciddi bir şekilde meşgul olmaya başlamıştır. Onun yazmış olduğu birçok şiir, dergi ve gazetelerde basılmıştır. “Boz Sirliri” adlı bu manzumede, kahramanlıklara yer verilmektedir.

Илһам уққунлири: Шеирлар топлими. Құраштурғучи:Н. Абдуллин. – Алматы: Қазақстан дәлөт гөзәл әдәбият нәшрияти, 1958. – 240 бәт. (*İlham Uçqunliri -Şeirlar Toplimi-, Quraşturğuçi: H. Abdullin, Almuta: Qazaqstan Dölät Gözäl Ädäbiyat Näşriyati, 1958, ss. 240.)*

H. Abdullin tarafından derlenen ve hazırlanan “İlham Uçqunliri” adlı eser, 1958 yılında Kazakstan Dölet Gözel Edebiyat Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 240 sayfadan oluşmaktadır.

Kitapta, tanınmış Uygur yazarlarından bir kaçının özel eserlerinin yanı sıra 1955-1956'lı yıllarda Şincan'da ortaya çıkan genç Uygur şairlerin şiirlerine de yer verilmiştir. Bu şiirler, şairlerin yeni eserleri arasından seçilmiştir. Bu şiirlerin çoğunda, insanların emekleri, onların düşünceleri ve doğup büyüdüğü yerlerin tabiatları büyük bir ustalıkla tasvir edilmektedir.

Kitapta, H. İskändärov'un 13, İlya Băxtiya'nın 12, Hasan Nasir'in 7, Rozi Qadiri'nin 9, Heziz Hezimov'un 8, Yunus Rădcibayev'in 6, Muhämmät Äzizov'un 4, Göcähmät Saydvaqasov'un 5, Mäsımcan Zulpiqarov'un 12, Z. Qaharov'un 12, Patigül Sabitova'nın 6, Kurvan Toxtamov'un 7, A. Găniyev'in 8 ve Kommunar Avutov'un ise 3 şiirine yer verilmiştir.

Ayrıca bu kitapta, Q. Hasanov'un "Nazugum" adlı librettosu ve H. Abdullin'in "Anayät" adlı manzumesinin ikinci bölümü olan "İntiqam" adlı manzumesi yer almaktadır.

НСКӘНДӘРОВ, Һезим. **Талланма әсәрләр.** – Алмута: Қазақстан дәләт гөзәл әдәбият нәшрияти, 1958. – 134 бәт. (*ISKÄNDÄROV, Hezim, Tallanma Äsärklär, Almuta: Qazaqstan Dölät Gözäl Ädäbiyat Näşriyati, 1958, ss. 134.*)

Hezim İskändärov'un hazırlamış olduğu "Tallanma Eserler" adlı eser, 1958 yılında Kazakistan Dölet Gözel Edebiyat Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 134 sayfadan oluşmaktadır. Kitapta, şairin önceden yazmış olduğu ve üzerinde düzenlemeler yapılan şiirlerinin yanı sıra sonradan yazmış olduğu yeni şiirleri de yer almaktadır. Bu kitapta, 84 şiire yer verilmiştir.

ЛЕРМОНТОВ, М. Ю. **Поэмилар,** Һезмәт Абдуллин тәржимиси. – Алмута: Қазақстан дәләт гөзәл әдәбият нәшрияти, 1958. – 72 бәт. (*LERMONTOV, M., Poemilar, Hezmät Abdullin Tärçimisi, Almuta: Qazaqstan Dölät Gözäl Ädäbiyat Näşriyati, 1958, ss. 72.*)

M. Lermontov'un kaleme almış olduğu "Poemilar" adlı eser, Hezmät Abdullin tarafından Rusçadan Uygur Türkçesine tercüme edilmiştir. Eser 1958 yılında

Kazakistan Devlet Gzel Edebiyat Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. 72 sayfadan ibaret olan eserde, manzumelere ve trklere yer verilmiştir.

ҺӘМРАЕВ, Х. **Жрәк сирлири: Шеирлар.**– Алмута: Қазақстан дләт гзәл әдәбият нәшрияти, 1958. – 68 бәт. (*HÄMRAYEV, X., Jrk Sirliri: -Şeirlar-, Almuta: Qazaqstan Dlt Gzl Ädbiyat Nşriyati, 1958, ss. 68.*)

Hmrayev’in yazmış olduğu “Jrk Sirliri” adlı eser, 1958 yılında Kazakistan Dlet Gzel Edebiyat Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 68 sayfadan oluşmaktadır.

Genç şair Hmrayev’in eserlerinin yer aldığı “Jrk Sirliri” adlı bu kitaptaki şiirler, şairin de söylediği gibi Sovyet-Çin halklarının dostluğuna armağan edilmektedir. Kitapta, Hmrayev’in halk arsında çok fazla yayılan bazı türküleriyle Çin azatlığından önce Şincan’da yazılan devrimci şiirlerine yer verilmiştir. Kitapta, şiir, manzume, türkü ve koşuk gibi farklı türlerde 40 eser yer almaktadır.

СЕРАФИМОВИЧ, А. **тмш тоғрулуқ һекәйиләр.** П. Бурханова тәржимиси. – Алмута: Қазақстан дләт гзәл әдәбият нәшрияти, 1958. – 44 бәт. (*SERAFİMOVIÇ, A., tmş Toğruluq Hekayilr, P. Burhanova Trcimisi, Almuta: Qazaqstan Dlt Gzl Ädbiyat Nşriyati, 1958. ss. 44.*)

A. Serafimoviç tarafından kaleme alınan ve P. Burhanova tarafından Rusçadan Uygur Türkçesine tercüme edilen “tmş Toğruluq Hekayilr” adlı eser, 1958 yılında Kazakistan Dlet Gzel Edebiyat Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 44 sayfadan oluşmaktadır. Kitapta, “Quşqaç Keçisi”, “Cangal Hayati”, “Strelkiçi” ve “U Qandaq ldi” adlı hikâyeler yer almaktadır.

A. Serafimoviç’in “Quşqaç Keçisi” ve “Cangal Hayati” adlı hikâyelerinde, kapitalist Rusya zamanındaki gençlere acımasızca nasıl zulümler edildiği ve o gençlerin gayretleri ile kahramanlıkları tasvir edilmektedir. “Strelkiçi” ve “U Qandaq ldi” adlı hikâyelerde ise, kapitalistlerle devlet görevlilerinin işçilere ve askerlere vahşi bir

biçimde yapmış oldukları muameleler ve sonunda onların nasıl ölüme terkedildikleri tasvir edilmektedir.

Уйғур чөчәклири. Уйғур чөчәклири топлап вә ишләп чиққучи: Рози Қадири. – Алмута: Қазақстан дәләт гөзәл әдәбият нәшрияти, 1958. – 158 бәт. (*Uyğur Çöçäkliri, Uyğur Çöçäkliri Toplap vä İşläp Çiqquçı: Rozi Qadiri, Almuta: Qazaqstan Dölät Gözäl Ädäbiyat Nәşriyiti, 1958, ss. 158.*)

Rozi Qadiri tarafından derlenen ve hazırlanan “Uyğur Çöçäkliri” adlı eser, 1958 yılında Kazakistan Dölet Gözel Edebiyat Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 158 sayfadan oluşmaktadır.

Kitapta, “Damolla Bilän Zeräk”, “Eçilmigan Qapaqtiki Qiz”, “Mis Çögün”, “Mozduz”, “Altun Taciliq Beliq”, “Hilal Qassap”, “Bulbulgoya”, “Vapaga-Vapa”, “Äqilliq Batur”, “Xiyänätniñ Aqiviti”, “Därt Tartmiganğa, Därt Eytma”, “Jitim Qiz”, “Ot İçidä Qalğan Paläç”, “Paqa Bilän Çayan”, “Qoziçaq”, “Qapqanğa Çüşkän Tülkä”, “Bir Danişmänniñ Väsiyiti”, “İkki Qoşqar” ve “Saniñ Zavali” adlı hikâye ve masallara yer vermiştir.

БОСАҚОВ, Жамал. Хәлиқ Һапизи: Повесть. – Алмута: Қазақстан дәләт гөзәл әдәбият нәшрияти, 1959. – 158 бәт. (*BOSAQOV, Camal, Xäliq Hapizi -Povest-, Almuta: Qazaqstan Dölät Gözäl Ädäbiyat Nәşriyati, 1959, ss. 158.*)

Camal Bosaqov tarafından kaleme alınan “Xäliq Hapizi” adlı eser, 1959 yılında Kazakistan Dölet Gözel Edebiyat Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. İki bölümde kaleme alınan bu öykü 158 sayfadan oluşmaktadır. Bu eserde, Yarkend bölgesindeki halkın 1930’lu yıllardaki hayatı ve mesleki Uygur tiyatrosunun ilk adımları tasvir edilmektedir.

АБДИҚАДИРОВ, Қалмақан. Алдар коса чөчәклири. Қазақчидин тәржимә қилған: Қ. Тохтәмов. – Алмута: Қазақстан дәләт гөзәл әдәбият нәшрияти, 1959. – 68 бәт. (*ABDIQADIROV, Qalmaqan, Aldar Kosa Çöçäkliri, Qazaqçidin Tәrcimä*

Qilgan: Q. Toxtämov, Almuta: Qazaqstan Dölät Gözäl Ädäbiyat Näşriyati, 1959, ss. 68.)

Qalmağan Abdiqadirov tarafından hazırlanan ve Q. Toxtemov tarafından Kazak Türkçesinden Uygur Türkçesine aktarma yapılan “Aldar Kosa Çöçäkli” adlı eser, 1959 yılında Kazakistan Dölet Gözel Edebiyat Neşriyati yayınları arasında basılmıştır. Eser 68 sayfadan oluşmaktadır.

Kitapta, Qalmağan Abdiqadirov’un Aldar Kosa hakkındaki halk rivayetlerinden derlemeler yaparak onları yeniden düzenlediği 17 hikâyeye yer almaktadır. Bu hikâyelerde Aldar Kosa’nın doğumu, hırsızdan at alması, tüccarlara eşek satması, şeytanları aldatması gibi farklı konular ele alınmıştır.

КОРОЛЕНКО, В. Г. *Һекайиләр: Полесье һекайиси*. М. Исқақов тәржимиси. – Алмута: Қазақстан дәләт гөзәл әдәбият нәшрияти, 1959. – 123 бәт. (KOROLENKO, V. G., *Hekayilär -Polesye Hekayisi-*, M. İsqaqov Tärçimisi, Almuta: Qazaqstan Dölät Gözäl Ädäbiyat Näşriyati, 1959, ss. 123.)

V. G. Korolenko’nun telifi olan ve M. İskakov tarafından Rusçadan Uygur Türkçesine tercüme edilen “Hekayilär” adlı eser, 1959 yılında Kazakistan Dölet Gözel Edebiyat Neşriyati yayınları arasında basılmıştır. Eser 123 sayfadan oluşmaktadır.

İskakov’un tercüme ettiği bu eserde, “Makarniñ Çüşi”, “Ecayip Qız”, “Cañgal Gükürimäktä”, “Padişaliq Harvukäşlär” adlı hikâyeler yer almaktadır. Bu hikâyelerde polisiye konular ele alınmıştır.

КУПРИН, А. *Һекайиләр*. Ш. Кебиrow тәржимиси. – Алмута: Қазақстан дәләт гөзәл әдәбият нәшрияти, 1959. – 92 бәт. (KUPRİN, A., *Hekayilär*, Ş. Kebirov Tärçimisi, Almuta: Qazaqstan Dölet Gözäl Ädäbiyat Näşriyati, 1959, ss. 92.)

A. Kuprin tarafından kaleme alınan ve Ş. Kebirov tarafından Rusçadan Uygur Türkçesine tercüme edilen “Hekayilär” adlı eser, 1959 yılında Kazakistan Dölet

Gözel Edebiyat Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 92 sayfadan oluşmaktadır. Eserde, “Balılar Beği”, “Ecayip Doxtur”, “Pil”, “Qariğocilar”, “Yuyu”, “Yer Qoynida”, “Taper” adlı hikâyeler yer almaktadır.

ШОЛОХОВ, Михаил. **Адәмниң тәғдири: Һекайә.** Ф. Сәйдвақасов тәржимиси. – Алмута: Қазақстан дәләт гөзәл әдәбият нәшрияти, 1959. – 127 бәт. (*ŞOLOXOV, Mixail, Adәмniñ Täğdiri -Hekayä-, Ğ. Säydväqasov Tärcimisi, Almuta: Qazaqstan Dölät Gözäl Ädäbiyat Näşriyati, 1959, ss. 127.*)

Mixail Şoloxov tarafından kaleme alınan ve Ğ. Seydvaqasov tarafından Rusçadan Uygur Türkçesine tercüme edilen “Adәмniñ Täğdiri” adlı eser, 1959 yılında Kazakistan Dölet Gözel Edebiyat Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Bu hikâye kitabı, 127 sayfadan oluşmaktadır.

БОСАҚОВ, Жамал. **Һекайиләр.** – Алмута: Қазақстан дәләт гөзәл әдәбият нәшрияти, 1960. – 133 бәт. (*BOSAQOV, Camal, Hekayilär, Almuta: Qazaqstan Dölät Gözäl Ädäbiyat Näşriyati, 1960, ss. 133.*)

Camal Bosaqov’un kaleme aldığı “Hekayilär” adlı eser, 1960 yılında Kazakistan Dölet Gözel Edebiyat Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 133 sayfadan oluşmaktadır.

Bu kitabın “Hayat Hadisiliri” adlı birinci bölümünde; Yoluñlar Bolsun, Aqivet, Muhäbbät Zari, Ölük Eşäk Öltürüp Tepär!, Gördin Qaytqan Hetämqul; “Balılar Hayatidin” adlı ikinci bölümünde ise, Däsläpki Kädäm, Soğa, Sämimi Dostluq, Bahar Xävärçisi adlı hikâyeler yer almaktadır.

НСРАЙИЛОВ, Нур. **Күнләр: Повесть.** – Алмута: Қазақстан дәләт гөзәл әдәбият нәшрияти, 1960. – 148 бәт. (*İSRAYILOV, Nur, Künlär -Povest-, Almuta: Qazaqstan Dölät Gözäl Ädäbiyat Näşriyati, 1960, ss. 148.*)

Nur İsrayılov'un telifi olan "Künlär" adlı eser, 1960 yılında Kazakistan Dölet Gözel Edebiyat Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 148 sayfadan oluşmaktadır. Künlär adlı bu uzun hikâye, iki bölümde kaleme alınmıştır.

ҚАДИРН, Абдулла. **Өткән күнләр: Тарихи роман.** Ж. Босақов тәржимиси. – Алматы: Қазақстан дәләт гезәл әдәбият нәшрияти, 1960. – 381 бәт. (*QADIRI, Abdulla, Ötkän Künlär -Tarixi Roman-, C. Bosaqov Tärçimisi, Almuta: Qazaqstan Dölät Gözäl Ädäbiyat Näşriyati, 1960, ss. 381.*)

Abdulla Qadiri tarafından kaleme alınan ve C. Bosaqov tarafından Özbek Türkçesinden Uygur Türkçesine aktarma yapılan "Ötkän Künlär" adlı eser, 1960 yılında Kazakistan Dölet Gözel Edebiyat Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 381 sayfadan oluşmaktadır. Bu tarihî roman, üç bölümde ele alınmıştır.

Курәш нахшилири: Уйғур шаирлириниң поэма вә шеирлар тоилими. – Алматы: Қазақстан дәләт гезәл әдәбият нәшрияти, 1960. – 204 бәт. (*Kuräş Naxşiliri -Uyğur Şairleriniñ Poema vü Şeirler Toplimi-, Almuta: Qazaqstan Dölät Gözäl Ädäbiyat Näşriyati, 1960, ss. 204.*)

Hezmet Abdullin'in editörlüğünde hazırlanan ve Uygur şairlerinin şiir ve manzumelerine yer verilen "Kuräş Naxşiliri" adlı eser, 1960 yılında Kazakistan Dölet Gözel Edebiyat Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 204 sayfadan oluşmaktadır.

Kitabın "Beğimiz Baraqsan Bolsun" başlıklı ön sözünde, editör tarafından kitapta şiirleri ve manzumeleri yer alan şairler ve onların şiirleri hakkında bilgi verilmektedir. Eserde, Rozi Qadiri'nin 9, Hezmät Abdullin'in 7, Mähämmät Äzizov'un 6, Hezim Hezimov'un 8, Hezim Bähniyazov'un 10, Mesimcan Zulpiqarov'un 10, Näsir Häsän'in 11, Qurvan Tohtämov'un 7, Seytaxun Mäşurov'un 8, Maxmut Abduraxmanov'un 11, Ziyaydin Qaharov'un 9, Abdukerim Gänıyev'in 11 şiir, manzume ve vecizelerine yer verilmiştir. Ayrıca kitapta, Xelil Hämrayev'in kaleme aldığı "Gülämıxan" adlı tarihî destan da yer almaktadır.

ҺӘМРАЕВ, Мөмүн. **Егир күнләрдә: Повесть.** – Алмута: Қазақстан дәләр гөзәл әдәбият нәшрияти, 1960. – 120 бәт. (*HÄMRAYEV, Mömün, Egir Künlärдә -Povest-, Almuta: Qazaqstan Dölät Gözäl Ädäbiyat Näşriyati, 1960, ss. 120.*)

Mömün Hämrayev'in yazmış olduğu “Egир Künlärдә” adlı eser, 1960 yılında Kazakstan Dölet Gөzel Edebiyat Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 120 sayfadan oluşmaktadır.

Kitapta, “Egир Künlärдә”, “Täläysizlik”, “Çät Jutlarda”, “Xaniliq”, “Köñüllüq Säpär” ve “Sir Eçildi” adlı uzun hikâyeler yer almaktadır. Ayrıca kitabın ön sözünde Mömün Hämrayev hakkında bilgi verilmektedir.

ТАГОР, Рабиндранат. **Нур вә көләңгиләр: Некайиләр.** Hezmät Абдуллин тәржимиси. – Алмута: Қазақстан дәләр гөзәл әдәбият нәшрияти, 1960. – 151 бәт. (*TAGOR, Rabindranat, Nur vä Köläñgilär -Hekayilər-, Hezmät Abdullin Tärçimisi, Almuta: Qazaqstan Dölät Gözäl Ädäbiyat Näşriyati, 1960, ss. 151.*)

Rabindranat Tagor tarafından yazılmış olan ve Hezmät Abdullin tarafından Rusçadan Uygur Türkçesine tercüme edilen “Nur vä Köläñgilär” adlı eser, 1960 yılında Kazakstan Dölet Gөzel Edebiyat Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 151 sayfadan oluşmaktadır. Kitapta, “Mrinmoyi”, “Nur vä Köläñgilär”, “Yazğuçi”, “Meman”, “Ämälgä Aşmığan Armanlar” ve “Väyran Bolğan Uga” adlı hikâyeler yer almaktadır.

Уйғур мақал вә тәмсиллири. Ғ. Сәдвақасов, Ш. Кибиrow, Һ. Ваһидов. – Алмута: Қазақстан дәләр гөзәл әдәбият нәшрияти, 1960. – 203 бәт. (*Uyğur Maqal vä Tämsilliri, Jigip Kurasturğuçilar: Ğ. Sädvagasov, Ş. Kibirov, H. Vahidov, Almuta, Qazaqstan Dölät Gözäl Ädäbiyat Näşriyati, 1960, ss. 203.*)

Ğ. Sädvagasov, Ş. Kibirov ve H. Vahidov tarafından derlenen ve hazırlanan “Uyğur Maqal ve Tämsilliri” adlı eser, 1960 yılında Kazakstan Dölet Gөzel Edebiyat Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 203 sayfadan oluşmaktadır. Kitapta, Uygur atasözleri ve deyimleri yer almaktadır.

Уйғур чөчәклири. Н. Ваһидов, Ж. Мусаев, М. Әлиев. – Алмута: Қазақстан дәләт гөзәл әдәбият нашрияти, 1960. – 267 бәт. (*Uyğur Çöçäkliri, H. Vahidov, C. Musayev, M. Äliyev, Almuta: Qazaqstan Dölät Gözäl Ädäbiyat Näşriyati, 1960, ss. 267.*)

Н. Vahidov, С. Musayev ve M. Äliyev tarafından derlenen ve hazırlanan “Uyğur Çöçäkliri” adlı eser, 1960 yılında Kazakistan Dölet Gözäl Edebiyat Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 267 sayfadan oluşmaktadır.

Kitapta, Н. Vahidov’un derlediği, “Häcidin Qaytqan Möşük”, “Çimältäk”, “Salam Eyt”, “Adil Padişa”, “Tul Xotun Bilän Bala”, “Altun Käşä”, “Köñüldikidäk Kelin”, “Bilimän”, “Äqilsiz Padişa”, “Şori Quruğan Şum Tülkä”, “Yeril Teşim Yeril”, “Nälbanu”, “Xotän Hakimi vä Oğri Maxmut”, “Yaman Xotundin Bäzgak Cin Qaçar”, “Nadandin Tadan Çiqar”, “Piñsiq Bay Bilän Qoyçı”, “Hurunliqniñ Aqivetü”, “Tayğan vä Bürküt”, “Qoñguz Ağça”, “Maymun Qiz”, “Rämçi”, “Väylün Dozaqniñ Türügi”, “Ur, Toxmigim, Ur” ve “Kämäk Häya Bilän Muxtär Häya” adlı hikâyeler yer almaktadır.

С. Musayev’in derlediği, “Hünärniñ Hekmiti”, “Tudi Kari Bilän Padişa”, “Bapqaxun”, “Şämşinur”, “Padişa Bilän Çümülä”, “Hoşur Bapka”, “Palta Sepiğa Mozay Çiştü” ve “Pulniñ Märi İştik” adlı hikâyeler yer almaktadır.

М. Äliyev’in derlediği, “Dana Bilän Vapa”, “Çoruq Bilän Oruq”, “Xemir Batur”, “Kaj Bilän Cahil”, “Qamqaq Bayniñ Heylisi”, “Molla Bilän Taz”, “Heligär Mäsım”, “Tülkiniñ Quligi”, “Aka-Uka”, “Bir Kämägäl Toğruluq”, “Tülkiniñ Täxsimati”, “İskändär Bilän Hurliqa”, “Maşinçi Jigit”, “Padişa Bilän Kämägälniñ Qizi”, “Äyhärsidin”, “Aka-Uka”, “Eqilliq Bala”, “Yolvas Bilän Toşqan”, “Otunçi Bilän Eyiq” ve “Täkkäbur Quşqaç” adlı hikâyeler yer almaktadır.

АБДУЛЛИН, Һезмәт. Мухәббәт вә нәпрәт: һекайпләр топлими. – Алмута: Қазақстан дәләт гөзәл әдәбият нәшрияти, 1961. – 124 бәт. (*ABDULLIN, Hezmät,*

Muhəbbət və Nəprət -Hekayilər Toplimi-, Almuta: Qazaqstan Dölət Gözəl Ädäbiyat Nəşriyati, 1961, ss. 124.)

Hezmät Abdullin tarafından kaleme alınan “Muhəbbət və Nəprət” adlı eser, 1961 yılında Kazakstan Dölet Gözel Edebiyat Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 124 sayfadan oluşmaktadır. Kitapta, “Buqılar Ğazati”, “Tenəş”, “Vapadar”, “Ölgän Oğrilar”, “Advokat”, “Aşpəzlär”, “Toruq At”, “Muhəbbät Muñliri”, “Karnavaldin Keyin” ve “Taşqun” adlı hikâyeler yer almaktadır.

Яшлар авази: Уйғур яшлириниң шеирлар толими. Топлиғучи: М. Абдурахманов. – Алмута: Қазақстан дәлөт гөзәл әдәбият нәшрияти, 1961. – 86 бәт. (*Yaşlar Avazi -Uyğur Yaşlriniñ Şeirler Toplimi-, Topliğuçi: M. Abduraxmanov, Almuta: Qazaqstan Dölät Gözəl Ädäbiyat Nəşriyati, 1961, ss. 86.)*

M. Abduraxmanov tarafından derlenen ve hazırlanan “Yaşlar Avazi” adlı eser, 1961 yılında Kazakstan Dölet Gözel Edebiyat Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 86 sayfadan oluşmaktadır.

“Yaşlar Avazi” adlı bu eserde, edebiyata hevesi olan genç şairlerin şiirlerine yer verilmiştir. Bu gençlerin yazmış oldukları şiirler genellikle parti, vatan, dostluk, sevgi ve sağlık hakkındadır. Bu yüzden kitapta, çiftlik hayatı, tabiat ve sevgi şiirleri ile hiciv türünde şiirler de yer almaktadır.

Kitapta, Ziyaydin Qakarov’un 12, Abdukerim Ğäniyev’in 9, Qurvan Toxtämov’un 5, Maxmut Abduraxmanov’un 5, Patigül Sabitova’nın 5, Gülnaz Mämedinova’nın 4, Sävut Mämätqulov’un 13, Rehimcan Roziyev’in 8, Mäşür Cälilov’un 4, Rozaxun Yuldaşev’in 10, Mirzäxmät Merimov’un 6, Mirġiyas Semätov’un 3, Hebibulla Ğocämbärdiyev’in 9, Şayim Şavayev’in 3, Ärqin İslamov’un 2, Hezvullam Ğeniyarov’un 4, Ärqin Sadiqov’un 3, Zarliq Hetaxunov’un 3, İsmayil Abduraxmanov’un 3 ve Turgan Zayirov’un 3 şiirine yer verilmiştir.

АБДУЛЛИН, Һезмәт. **Турпан тәвәсидә: Роман.** – Алмута: Қазақстан дәләт гөзәл әдәбият нәшрияти, 1962. – 196 бәт. (*ABDULLIN, Hezmät, Turpan Täväsidä -Roman-, Almuta: Qazaqstan Dölät Gözäl Ädäbiyat Näşriyati, 1962. ss. 196.*)

Hezmät Abdullin'in yazdığı “Turpan Täväsidä” adlı eser, 1962 yılında Kazakstan Dölet Gözel Edebiyat Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 196 sayfadan oluşmaktadır.

Hezmät Abdullin, “Turpan Täväsidä” adlı romanını, yeni Şincan hayatına armağan olarak kaleme almıştır. Romanda, Şincan'da halk hükümetinin hüküm sürdüğü zamanlarda çiftçilerin yeni bir hayata geçme uğraşları ve onların emeklerinin daha önceki görünüşü anlatılmaktadır. Bu yüzden yazar romanında, yeni bir hayat kurma yolundaki karmaşık mücadele direnişlerini, sevgi ve sevgiye dair her türlü bakış açısını yansıtmaktadır.

Күрәш вә һаят: Уйғур совет язғучилири әсәрләр топлими. Топлиғучи: М. Абдурахманов. – Алмута: Қазақстан дәләт гөзәл әдәбият нәшрияти, 1962. – 205 бәт. (*Kürüş vü Hayat -Uyğur Sovyet Yazğuçiliri Eserler Toplimi-, Topliğuçi: M. Abduraxmanov, Almuta: Qazaqstan Dölät Gözäl Ädäbiyat Näşriyati, 1962. ss. 205.*)

M. Abdurahmanov tarafından hazırlanan “Kürüş ve Hayat” adlı eser, 1962 yılında Kazakstan Dölet Gözel Edebiyat Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 205 sayfadan oluşmaktadır.

Bu çalışma, Uygur Sovyet yazarlarının eserlerinden oluşmaktadır. Kitapta, Uygur Sovyet edebiyatının 1930'lu yıllardaki en önemli temsilcileri olan Ömer Muhämmädiy'in önceki kitaplarında yer almayan 22 şiiri ile Abdulhây Muhämmädiy'in 5, Nur İsrayılov'un 22, Turdi Häsänov'un 11, Hebib Zakiriy'in 15, Mömün Hämrayev'in 1, Abdulhây Göcämbärdiy'in 8, Mähämmät Adilov'un 3, İsmayil Sattarov'un 15, Abdulhây Sadirov'un da 3 tane olmak üzere şiir, manzume, hikâye ve tefrikalarına yer verilmektedir.

ҒӘНИЕВ, Абдукерим. **Яшлиқ туйғулири: Шеирлар топлими.** – Алмута: Қазақстан дәләт гөзәл әдәбият нәшрияти, 1962. – 60 бәт. (*ĞÄNIYEV, Abdukerim, Yaşliq Tuyguliri -Şeirlar Toplimi-, Almuta: Qazaqstan Dölät Gözäl Ädäbiyat Näşriyati, 1962, ss. 60.*)

Abdukerim Ğäniyev tarafından kaleme alınan “Yaşliq Tuyguliri” adlı eser, 1962 yılında Kazakistan Dölet Gözel Edebiyat Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 60 sayfadan oluşmaktadır.

Bu kitap, “İlham Uçqunliri” ve “Küräş Naxşiliri” gibi genel derleme eserlerde, gazete ve dergilerde şiirleri basılmış olan genç şairlerden A. Ğäniyev’in ilk derleme eseridir. Kitapta, aşk, sevgi, hayat, vatan, dostluk ve kardeşlik gibi konular üzerine yazılan 50 şiir yer almaktadır.

ҚАҺАРОВ, Зияйдин. **Әмгәк адәмлрп: Шеирлар топлими.** – Алмута: Қазақстан дәләт гөзәл әдәбият нәшрияти, 1962. – 98 бәт. (*QA HAROV, Ziyaydin, Ämgäk Adämliri -Şeirlar Toplimi-, Almuta: Qazaqstan Dölät Gözäl Ädäbiyat Näşriyati, 1962, ss. 98.*)

Ziyaydin Qaharov’un kaleme almış olduğu “Ämgäk Adämliri” adlı eser, 1962 yılında Kazakistan Dölet Gözel Edebiyat Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 98 sayfadan oluşmaktadır.

Genç şair Qaharov bu kitapta yer alan şiirlerinde, emekçi insanların hayatlarını gözler önüne sermektedir. Şair, genellikle işçiler ve çiftçiler hakkında bazen de sporcuların hayatları hakkında şiirler kaleme almıştır. Bu eserde, 68 şiir yer almaktadır.

МУТӘЛЛИП, Лутпулла. **Жилларға жавап: Талланған әсәрләр.** Топлиғучи: Қадир Һасанов. – Алмута: Қазақстан дәләт гөзәл әдәбият нәшрияти, 1962. – 140 бәт. (*MUTÄLLIP, Lutpulla, Jillarğa Cavap -Tallanğan Äsärlär-, Topliғuçi: Qadir Hasanov, Almuta: Qazaqstan Dölät Gözäl Ädäbbiyat Näşriyati, 1962, ss. 140.*)

Lutpulla Mutällip tarafından kaleme alınan ve Qadir Hasanov tarafından derlenen “Jillarga Cavap” adlı eser, 1962 yılında Kazakistan Dölet Gözel Edebiyat Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 140 sayfadan oluşmaktadır.

Kitabın girişinde, Qadir Hasanov tarafından Uygur halkının devrimci şairi Lutpulla Mutällip hakkında bilgi verilmektedir. L. Mutällip’in bu eseri hazırlanırken, ilk önce şairin 1951 yılında Almatı’da ve 1956 yılında da Urumçi’de yayımlanan Uygurca eserleri esas alınmıştır. Daha sonra şairin bu eserlerde yer almayan ama farklı gazete, dergilerde yayımlanan ve el yazması şeklinde saklana gelen 20’ye yakın şiirine de bu kitapta yer verilmiştir. Ayrıca şairin şiirleri karşılaştırılarak daha önceki eserlerinde unutulmuş mısra ve sözler yeniden düzenlenmiştir. Bu kitapta, 55 şiir ve manzumeye yer verilmiştir.

ТОХТӘМОВ, Қ. **Аддий кишиләр.** – Алмута: Қазақстан дәләт гөзәл әдәбият нәшрияти, 1962. – 104 бәт. (*ТОХТӘМОВ, Қ., **Аддий Кишиләр**, Алмута: Qazaqstan Dölät Gözäl Ädäbiyat Näşriyati, 1962, ss. 104.*)

Q. Toxtämov’un yazmış olduğu “Addiy Kişilär” adlı eser, 1962 yılında Kazakistan Dölet Gözel Edebiyat Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 104 sayfadan oluşmaktadır.

Bu eser, genç ve hevesli bir yazar olan Qurvan Toxtämov’un ilk kitabıdır. Kitapta, günümüz insanların çalışma isteği, dostluğu, kendi aralarındaki yardımlaşmaları ustalıkla kaleme alınmıştır. “Bir Tüp Alma” adlı hikâyede geçmişteki olaylar anlatılmaktadır. “Meni Kächür”, “Dada, Dada” ve “Räsım” adlı hikâyelerde, inatçı insanların ahlaksız ve günümüze zıt kişilikleri tasvir edilmektedir.

Kitapta, “Keynana vä Kelin”, “Şirinxan”, “Räisniñ Ayali”, “Yol Üstidä”, “Polat İradilär”, “Bir Tüp Ala”, “Räsım”, “Meni Kächür” ve “Dada, Dada” adlı hikâyeler yer almaktadır.

БАХТИЯ, Нлья. **Тянь-Шань жигити: Поэма вә шеирлар.** – Алмута: Қазақстан дәләт гөзәл әдәбият нәшрияти, 1963. – 76 бәт. (*БАХТИЯ, Нлья, **Туан-***

Şan Jigiti -Poema vü Şeirler-, Almuta: Qazaqstan Dölät Gözäl Ädäbiyat Näşriyatı, 1963, ss. 76.)

İlya Baxtiya'nın telifi olan "Tyan-Şan Jigiti" adlı eser, 1963 yılında Kazakistan Dölet Gözel Edebiyat Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 76 sayfadan oluşmaktadır.

Bu kitap, şairin sonradan yazmış olduğu eserlerden oluşmaktadır. Kitapta, "Tyan-Şan Jigiti" adlı uzun manzumenin bir bölümüne yer verilmiştir. Bu manzume, aslında Sovyet gençlerine armağan edilmekte olup, manzumede gençlerin yüreklilikleri, gerçek sevgileri ve sürülmemiş toprakları ele geçirmedeki rolleri tasvir edilmektedir. Kitapta, "Tyan-Şan Jigiti" adlı manzumenin yanı sıra şairin yeni yazmış olduğu 19 şiirine de yer verilmiştir.

Әсирләр садаси: Қона уйғур әдәбиятиниң нәмунилири. Топлиғучилар: М. Һәмраев, В. Юдин, С. Моллаудов, Ў. Мухлисов. – Алмута: Қазакстан дәләт гөзәл әдәбият нәшрияты, 1963. – 368 бәт. (*Äsirlär Sadasi -Qona Uyğur Ädäbiyatiniñ Nämüniliri-, Topliğuçilar: M. Hämrayev, V. Yudin, S. Mollaudov, Y. Muxlisov, Almuta: Qazaqstan Dölät Gözäl Ädäbiyat Näşriyatı, 1963, ss. 368.)*

M. Hämrayev, V. Yudin, S. Mollaudov ve Y. Muxlisov tarafından derlenen ve hazırlanan "Äsirlär Sadasi" adlı eser, 1963 yılında Kazakistan Dölet Gözel Edebiyat Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eski Uyğur edebiyatından örneklerin yer aldığı bu eser 368 sayfadan oluşmaktadır.

Bu çalışma, bazı şairlerin eserleri hariç, daha önceden yayımlanmış olan Uyğur klasiklerinin tanıtıldığı ana eserlerden biridir. Eserin ön sözünde 8. yüzyıldan başlayarak Uyğur edebiyatının gelişimi hakkında bilgi verilmektedir. Bu eseri yayıma hazırlayan kişiler, Leningrad ve Taşkent gibi şehirlerdeki koruma altında olan edebî eserler ile çoğu el yazması eserin kopyalarını almışlardır. Ayrıca, 1960 yılında Taşkent'te çıkan 4 ciltlik "Özbek Edebiyatı" eserinde yer alan bazı şairlerin şiirleri de alınmıştır.

Kitapta, Yusuf Has Hacıp'in "Kutadgu Bilig", Kâşgarlı Mahmut'un "Dîvânu Lugâti't-Türk", Edip Ahmet Yükneki'nin "Atebetü'l-Hakayık", Nesir ed-Din Rebğuzi'nin "Kisse-yi Rebğuzi" adlı eserleri hakkında bilgiler yer almaktadır. Ayrıca bu eserde 19 farklı şairin gazel, rubai, tuyuğ, muhammes gibi farklı türlerde eserlerine de yer verilmiştir. Eserin sonunda bir de lügat yer almaktadır.

СӘМӘДИЙ, Зия. Или дәрияси бойида: Кино, повесть.– Алмута: Қазақстан дәләт гөзәл әдәбият нәшрияти, 1963. – 256 бәт. (*SÄMÄDİY, Ziya, İli Däriyasi Boyida -Kino, Povest-, Almuta: Qazaqstan Dölät Gözäl Ädäbiyat Näşriyati, 1963, ss. 127.*)

Ziya Sämädiy tarafından kaleme alınan "İli Däriyasi Boyida" adlı eser, 1963 yılında Kazakistan Dölet Gözel Edebiyat Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 127 sayfadan oluşmaktadır.

Ziya Sämädiy'in "İli Däriyasi Boyida" adlı sinema öyküsü, Uygur edebiyatında ilk defa yayımlanan yeni bir türdür. Yazar bu sinema öyküsünde, Şincan'da meydana gelen Üç Vilayet İnkılabı'nın etkilerini estetik bir şekilde tasvir etmektedir. Bu öyküde; Sabir, Bostan, Toxti, Nadir, öğretmen ve Şincan halkının saygıdeğer başkanı Ähmätcan Qasimiy gibi karakterler vasıtasıyla Şincan'daki Uygur halkının hayatları ve mücadeleleri yansıtılmaktadır. Ayrıca bu öyküde, Uygur-Çin dostluğu da ele alınmaktadır. Mänsur, Bahan, Kerim gibi zalim vekiller tarafından Şincan çiftçilerinin acımasızca ezilmesi ve mücadeleler sonunda işçilerin galip gelmeleri sinema öyküsüne başarılı bir şekilde aktarılmıştır. Bu öykü, iki bölümden oluşmaktadır.

Уйғур хәлиқ қошақлири. Топлиғучилар: Һезим Нскәндәров, Жәлал Мусаев. – Алмута: Қазақстан дәләт гөзәл әдәбият нәшрияти, 1963. – 256 бәт. (*Uyğur Xäliq Qoşaqliiri, Topliğuçilar: Hezim İskändärov, Calal Musayev, Almuta: Qazaqstan Dölät Gözäl Ädäbiyat Näşriyati, 1963, ss. 256.*)

Hezim İskändärov ve Calal Musayev tarafından derlenen ve hazırlanan “Uygur Xäliq Qoşaqłiri” adlı eser, 1963 yılında Kazakstan Gözel Edebiyat Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 256 sayfadan oluşmaktadır.

Eserde, Uygur halk koşuklarına ve türkülerine yer verilmektedir. Ayrıca “Nazugum”, “Sadir Palvan” koşukları ve bunlardan başka hiçbir yerde yayımlanmayan çok sayıda koşuklar ile Uygurların hayatında çok karşılaşılan örf ve âdet koşuklarına da yer verilmiştir.

ҚАДИРИЙ, Рози. **Жаң вә таң: Эпик дастан.** – Алмута: Жазушы, 1964. – 80 бәт. (*QADIRIY, Rozi, Cañ vü Tañ -Epik Dastan-, Almuta: “Jazuvşı” Nəşriyati, 1964, ss. 80.*)

Rozi Qadiriyy tarafından yazılan “Cañ vü Tañ” adlı eser, 1964 yılında Jazuvşı Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Epik destan türünde yazılan bu eser, 80 sayfadan oluşmaktadır.

Şair Rozi Kadiriyy’in bu destanı, Milliyetçi Çin Partisi zamanındaki Şincan Uygurlarına armağan olarak hazırlanmıştır. Destanda, Uygur inkılapçısı Kudret ve onun sevgilisi Danahan’ın çektikleri zorluklar kaleme alınmıştır. Kendi rızası olmadan zorla bir zengine verilen Danahan’ın düğün zamanı evden kaçıp dostlarının yardımıyla Sovyet meclisine girmesi ve oradaki hür hayatı tasvir edilmektedir. Kudret’in Şincan’daki halk meclisine girdikten sonra kendi sevgilisini arayıp bulması ve onların birlikte geçen hayatları büyük bir ustalıkla kaleme alınmıştır. Destan 10 bölümden oluşmaktadır.

МУХЛИСОВ, Йүсүпбәг. **Садир палван: Тарихий қиссә, Балилик вә яшлик дәври.** – Алмута: Жазувшы, 1964. – 144 бәт. (*MUXLISOV, Yüsüpbäg, Sadir Palvan -Tarixiy Qissä, Balilik vü Yaşliq Dävri-, Almuta: “Jazuvşı” Nəşriyati, 1964, ss. 144.*)

Yüsüpbäg Muxlisov tarafından kaleme alınan “Sadir Palvan” adlı eser, 1964 yılında Jazuvşı Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 144 sayfadan oluşmaktadır.

Her milletin tarihinde unutulmaz kahramanlar bulunmaktadır. Sadir Palvan, Uygur halkının tarih sayfalarında ebedî yerini alan bir halk kahramanı ve aynı zamanda hevesli bir koşukçudur. Sadir Palvan'ın namı, çalışkan Uygur halkının kaygısı, hasreti, arzusu ve saadeti ile koparılamaz bir bağ kurmuştur. Bu nam, düşmanlar için gazap, dostlar için ise medet olmuştur.

Sadir Palvan, hayalî veya efsanevi bir kahraman değil, yaşamış olduğu zamanın koşullarında emekçi halkın yetiştirmiş olduğu gerçek bir kahramandır. Bunun için Sadir'in yaşadığı dönemi ve onun gerçek görünümünü tam manasıyla canlandırmak oldukça şerefli ve aynı zamanda zor bir görevdir.

Ne yazık ki, bu zamana kadar Sadir hakkında kaleme alınan ve üzerine konuşulabilecek estetik bir eser halen daha halka sunulmamıştır. Sadir için hazırlanan bu tarihî kıssa, onun çocukluk ve gençlik dönemlerine armağan edilmekte olup bu kitabın tanıtılması bu zamanda büyük bir öneme sahiptir.

Hiç şüphesiz, Sadir Bey gibi tarihî bir şahsı tasvir edebilmek için oldukça fazla hayat tecrübesi, tarih bilgisi ve ustalık gerekmektedir. Bu açıdan bakıldığında bu tarihî kıssada, Sadir Palvan'ın çocukluk ve gençlik döneminin mükemmel ve etkileyici bir şekilde hatta beklentilerden daha yüksek bir seviyede anlatıldığı düşünülmektedir. Bu kitapta yazar, kendine has bir dil ve üslupla Sadir'i on altı bölümde kaleme almıştır.

БӘХНИЯЗОВ, Н. Илһам гүлзари: Шеирлар тоғлими. – Алмута: Жазушы, 1965. – 96 бәт. (*BÄXNİYAZOV, H., İlham Gülzari -Şeirlar Toplimi-, Almuta: "Jazuvşı" Nəşriyati, 1965, ss. 96.*)

H. Bəxniyazov tarafından kaleme alınan "İlham Gülzari" adlı eser, 1965 yılında Jazuvşı Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 96 sayfadan oluşmaktadır.

Bu kitap, Hezim Bəxniyazov'un ikinci eseridir. Kitapta, şairin sonradan yazmış olduğu şiirleri yer almaktadır. Genellikle kişisel duygularını dile getiren şair bu

eserinde, lirik şiirlerine yer vermektedir. Ayrıca bu eserde, tarladaki çiftçi, fabrikadaki işçi ve sevgi hakkında da şiirler bulunmaktadır. Kitapta, 72 şiirin yanı sıra Yaz Bilän Xoşlişış, Ay Minbärgä Çıqqanda, Qollar, Şu Bulaqtın adlı rubailer yer almaktadır.

ГОЛУБЕВА, Тамара Сергеевна, ГЕЛЛЕРШТЕЙН, Лев Соломонович. СССР **Тарихи бойнчә һекайиләр: 4-синий үчүн оқуш китаби.** – Алмута: Мектеп, 1965. – 236 бәт. (*GOLUBEVA, Tamara Sergeyevna, GELLERŞTEYN, Lev Solomonoviç, SSSR Tarixi Boyıçä Hekeyilär: -4. Sinip Üçün Oquş Kitavi-, Almuta: "Mektep" Nəşriyati, 1965, ss. 236.*)

T. Golubeva ve L. Gellerşteyn'in hazırlamış oldukları "SSSR Tarixi Boyıçä Hekeyilär" adlı eser, 1965 yılında Mektep Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 236 sayfadan oluşmaktadır. Kitapta, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği tarihinden hikâyeler ve hatıratlar yer almaktadır. Bu eser, dördüncü sınıf öğrencilerine ders kitabı olarak okutulmaktadır.

ЗУЛПИҚАРОВ, Мәсимжан. **Һаят еқими: Повесть вә һекайиләр.** – Алмута: Жазушы, 1965. – 152 бәт. (*ZULPIQAROV, Mäsımcan, Hayat Eqimi -Povest vä Hekeyilär-, Almuta: "Jazuvşı" Nəşriyati, 1965, ss. 152.*)

Mäsımcan Zulpiqarov'un kaleme aldığı "Hayat Eqimi" adlı eser, 1965 yılında Jazuvşı Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 152 sayfadan oluşmaktadır.

"Hayat Eqimi" adlı bu uzun hikâye, II. Dünya Savaşı yıllarında cephedeki askerler için memleketlerinde kahramanca çalışan çiftçilere armağan edilmiştir. Eserin kahramanı, traktör sürücüsü olan Gülistan'dır. O, tecrübeli çiftçi Ekver Dayı ve çiftliğin patronu Patimem sayesinde kendini geliştirmektedir. Genç ve güzel bir kız olan Gülistan'ın karşısına ekipbaşı Avarki çıkmış ve her türlü hileyi deneyerek Gülistan'ı yoldan çıkarmak için çok uğraşmış, onu korkutmuş hatta kandırmıştır. Fakat Gülistan onun ne kadar alçak ve kurnaz biri olduğunu mertçe açığa çıkararak savaşa giden sevgilisi Aman'a her zaman sadık kalmıştır. Kısacası çiftçiler, çetin

geçen savaş yıllarında meydana gelen bütün zorlukların üstesinden gelerek düşmanı tarumar etme ve çiftçiliği geliştirme uğruna büyük gayret göstermişlerdir.

Kitapta, “Hayat Eqimi” adlı uzun hikâyenin yanı sıra yazarın “Säpär”, “Ziyan Tartqan Qarı”, “Yeñi Kelin”, “Länät”, “Kona Mäktäp”, “Bizniñ Mayak”, “Casarät” ve “Gäp Şu, İş Şu” adlı hikâyeleri de yer almaktadır.

МУТӘЛЛИПОВ, Абдурехим. Баһар чечәклири: Шеирлар Топлими. – Алмута: Жазушы, 1965. – 72 бәт. (MUTÄLLİPOV, Abdurehim, Bahar Çeçäkliri -Şeirlar Toplimi-, Almuta: “Jazuvşı” Näşriyati, 1965, ss. 72.)

Abdurehim Mutellipov’un telifi olan “Bahar Çeçäkliri” adlı eser, 1965 yılında Jazuvşı Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 72 sayfadan oluşmaktadır. Şairin daha önceki şiirleri, “Yaş Dostlarga” ve “Pärvaz” adlı kitaplarda yayımlanmıştır. Bu kitapta ise, şairin 53 tane yeni şiirine yer verilmiştir.

Нәсирдин Әпәндиһннә ләтипилери. Топлиғучилар: Мурат Һәмраев, Ришат Сабитов,– Алмута: Жазувшы, 1965. – 128 бәт. (Näsirdin Äpändiniñ Lätipiliri, Topliғuçilar: Murat Hämrayev, Rişat Sabitov, Almuta: “Jazuvşı” Näşriyati, 1965, ss. 128.)

Murat Hämrayev ve Rişat Sabitov tarafından derlenen ve hazırlanan “Näsirdin Äpändiniñ Lätipiliri” adlı eser, 1965 yılında Jazuvşı Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 128 sayfadan oluşmaktadır.

Doğu halkları arasında oldukça geniş bir alana yayılan Nasrettin Hoca fıkraları, Uygur halkı tarafından da çok iyi bilinmektedir. Bu fıkralar, farklı konularda yazılmış ve oldukça da fazladır. Kitapta, Nasrettin Hoca’nın fıkralarının yanı sıra Uygur latifecileri, Molla Zäydin ve Säläy Çaqqa’nın fıkralarına da yer verilmiştir.

Kitabın birinci bölümünde, Nasrettin Hoca’nın 184 fıkrası; ikinci bölümünde ise, Molla Zäydin’in 9, Säläy Çaqqa’nın 5 fıkrasının yanı sıra Doğu fıkralarından da ikisine yer verilmiştir.

Гүлшән. Уйғуряш шаирларниң шәирлири топлими. Топлиғучи: Хелил Хәмраев, Сборник стихов молодых уйгурских поэтов. – Алмута: Жазушы, 1966. – 136 бәт. (*Gülşän, Uyğur Yaş Şairlarniñ Şeirliri Toplimi, Topliғuçi: Xelil Hämrayev, Almuta: “Jazuvşı” Nәşriyati, 1966, ss. 136.*)

Xelil Hemrayev tarafından genç şairlerin şiirlerinin derlendiği “Gülşen” adlı şiir kitabı, 1966 yılında Jazuvşı Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 136 sayfadan oluşmaktadır.

“Gülşen” adlı şiir kitabında, genç şairlerden Mahmut Abduraxmanov’un 9, Abdukerim Gәniyev’in 8, Savutcan Mәмәtqulov’un 14, Ziyaydin Qaharov’un 11, Rәximcan Roziyev’in 10, Abdurehim Mutellip’in 10, Abduғopur Qutluqov’un 1, Mөmüncan Hәмrayev’in 9, Camaldin Mähәmmәdiyev’in 5, Henipәм Salivova’nın 5, Mirzәxmәt Merimov’un 11, Savut İskәndәrov’un 7, Şayim Şavayev’in 8, Mәşur Cәlilov’un 7, Abdukerim Hәмrayev’in 4, Hezbullam Gәniyarov’un 2, Äkrәмcan Sadirov’un 5, İlaxun Cәlilov’un 5, Zәynәp Ähmetova’nın 4, Hevullam Gayitov’un 6 ve Hesamdin İslamov’un 5 şiirine yer verilmiştir.

SSCB zamanında Uygur Edebiyatı alanına bazı genç şairler katılmışlardır. Bu şairlerin şiirleri “Kommunizm Tuғi” adlı gazete ile yerel gazetelerde basılmıştır. Kitapta, bu genç şairlerin şiirlerine, epik şiirlerine ve türkülerine de yer verilmiştir.

НСКӘНДӘРОВ, Һезим. Талланған әсәрләр. – Алмута: Жазушы, 1966. – 320 бәт. (*İSKÄNDÄROV, Hezim, Tallanğan Äsәrlär, Almuta: “Jazuvşı” Nәşriyati, 1966, ss. 320.*)

Hezim İskәndәrov’un hazırlamış olduғu “Tallanğan Äsәrlär” adlı eser, 1966 yılında Jazuvşı Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 320 sayfadan oluşmaktadır. Kitap, meşhur Uygur şairi Hezim İskәndәrov’un 60. doğum yıl dönümü münasebetiyle hazırlanmıştır. Bu yüzden kitapta, tanınmış şairlerin önemli eserlerine yer verilmiştir. Şair, kendi yazmış olduғu eserlerle onlarca kitap yayımlamıştır. Şairin yayımlanan diğеr kitaplarındaki şiirlerinin çoғuna bu kitapta da yer

verilmiştir. Ayrıca bu kitapta, şairin sonradan yazmış olduğu yeni şiirleri de yer almaktadır.

Kitabın “Kürâş Dolqunlirida” adlı birinci bölümünde (1927-1937), 64 şiir ile “Uygur Qizi” adlı manzume; “Teçliq Qoynida” adlı ikinci bölümünde (1955-1965) ise, 98 şiir yer almaktadır.

ҺӘМРАЕВ, Хелил. **Дала юлтузлири: Шеирлар вә поэма.** – Алмута: "Жазушы", 1966. – 112 бәт. (*HÄMRAYEV, Xelil, Dala Yultuzliri -Şeirlar vü Poema-, Almuta: "Jazuvşı" Näsriyati, 1966, ss. 112.*)

Xelil Hemrayev’in telifi olan “Dala Yultuzliri” adlı eser, 1966 yılında Jazuvşı Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 112 sayfadan oluşmaktadır. Kitapta, şair Helil Hemrayev’in sonradan yazdığı şiirleri ile “Dexan” adlı manzumesi yer almaktadır. Dexan adlı bu manzumede, Sovyet çiftçilerinin kolhozlardaki emekleri ve II. Dünya Savaşında göstermiş oldukları kahramanlıkları tasvir etmektedir. Bu kitapta, şiir, rubai, koşuk ve manzume gibi türlerde 50 farklı esere yer verilmiştir.

РОЗИЕВ, Мәшүр. **Тохташның тәғдири: Повесть.** – Алмута: Жазушы, 1966. – 148 бәт. (*ROZİYEV, Mäşür, Toxtaşniñ Täğdiri -Povest-, Almuta: "Jazuvşı" Näsriyati, 1966, ss. 148.*)

Mäşür Roziyev’in kaleme aldığı “Toxtaşniñ Täğdiri” adlı eser, 1966 yılında Jazuvşı Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 148 sayfadan oluşmaktadır.

“Toxtaşniñ Täğdiri” adlı bu uzun hikâyenin, çocukların hayatından esinlenerek yazılmıştır. Yazar, yoksul bir Uygur çiftçinin oğlu olan Toxtaş’ın, Bolşevik İhtilali’nden önceki hayatı ile onun bu devrim zaferinden sonraki hayatını tasvir etmektedir. Genç okurlar bu öykü sayesinde, gençlerin geçmişte nasıl bir hayat sürdükleri ve köylere Sovyet hükümetini yerleştirmede kendi ana babalarına nasıl yardımcı oldukları hakkında bilgi sahibi olmaktadır.

Октябрь пәрзәнди: Уйғур әдәбияти тоғрисида мақалилар топлими. Топлиғуچی: Мурат Һәмраев. – Алмута: Жазушы, 1967. – 135 бәт. (*Oktyabr Pärzändi -Uyğur Ädäbiyati Toğrisida Maqalilar Toplimi-*, Topliғuçı: Murat Hämrayev, Almuta: “Jazuvşı”, 1967, ss. 136.)

Murat Hämrayev tarafından derlenen ve hazırlanan “Oktyabr Pärzändi” adlı eser, 1967 yılında Jazuvşı Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Uyğur edebiyatı hakkında makalelerin yer aldığı bu eser 135 sayfadan oluşmaktadır.

Bu çalışmada, M. Hämrayev’in “Teänqit-Ädäbiyat Täräqqiyatiniñ Ölçimi”, K. Toxtämov’un “Zaman vä Äsär”, M. Abdraxmanov’un “Poeziya vä Hayat”, R. İsmayilov’un “Uyğur Dramaturgiyasi” ve P. Sabitova’nın “Uyğur Sovyet Ädäbiyatidiki Ayallar Obrizi Häqqidä” adlı makaleleri yer almaktadır.

СӘМӘДИЙ, Зия. Жиллар сирі: Роман. – Алмута: Жазушы, 1967. – 284 бәт. (*SÄMÄDIY, Ziya, Jillar Siri -Roman-*, Almuta: Jazuvşı” Nәşriyatı, 1967, ss. 284.)

Ziya Sämädiy tarafından yazılan “Jillar Siri” adlı eser, 1967 yılında Jazuvşı Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 284 sayfadan oluşmaktadır.

Ziya Sämädiy’in “Jillar Siri” adlı romanı, Şincan halkının hayatına armağan edilmekte olup romanda, 1931-1934 yılları arasındaki milli mücadele harekâtı geniş bir şekilde anlatılmaktadır. Şincan halkını sonsuza dek kölelik esaretinde tutmak isteyen Milliyetçi Çin Partisi taraftarlarının aşırı zulümlerine ve millî hakaretlerine karşı, Hojaniyaz önderliğindeki Kumul çiftçilerinin ayaklanmasıyla halk egemenliğe sahip olmuş ve bu egemenlik hemen bütün Şincan’da yayılmıştır.

Yazar, oldukça karmaşık bu devrin, siyasal, toplumsal ve sınıfsal çelişkilerinin önemini ve her sınıftan insanın iç karakterini göstermeye çalışmaktadır. Romanda, bu karşıt güçlerin gerçek mücadeleleri açık bir şekilde tasvir edilmektedir.

Уйғур совет әдәбияти тарихиниң оңерклири. М. Абдурахманов, Һ. Мәмәтахунов, Қ. Тохтәмов, М. Һәмраев. Қазақ ССР пәнләр академияси

уйғуршунаслиқ бөлүми. – Алмута: Наука, 1967. – 200 бәт. (*Uyğur Sovyet Ädäbiyati Tarixiniñ Oçerkliri*, M. Abduraxmanov, H. Mämätaxunov, Q. Toxtämov, M. Hämrayev, Qazaq SSR Pänlär Akademiyasi Uyğurşunasliq Bölümi, Almuta: “Nauka”, 1967, ss. 200.)

Kazakistan Bilimler Akademisi, Uygur Araştırmaları Enstitüsü tarafından hazırlanan “Uygur Sovyet Ädäbiyati Tarixiniñ Oçerkliri” adlı eser, 1967 yılında Nauka Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 200 sayfadan oluşmaktadır.

Bu çalışmada yer alan denemelerde, Uygur Sovyet edebiyatının şekillenşi ve yükseliş devri, II. Dünya Savaşı yıllarındaki Uygur edebiyatı, II. Dünya Savaşı sonrası Uygur edebiyatı, Sovyet dönemindeki halk ürünleri, edebî hayatın vakayinamesi ele alınmaktadır. Ayrıca bu çalışmada, Ömâr Muhämmädiy, Nur İsrayilov, İsmayil Sattarov ve Hezim İskändärov gibi yazar ve şairlerin çalışmaları da incelenmektedir.

ҒӘНИЙЕВ, Абдукерим. **Вәтән ишқида: Шеирлар**. – Алмута: Жазушы, 1968. – 72 бәт. (*ĞÄNİYEV, Abdukerim, Vätän İşqida -Şeirler-*, Almuta: “Jazuvşı” Nəşriyatı, 1968, ss. 72.)

Abdukerim Ğäniyev’in yazmış olduğu “Vätän İşqida” adlı eser, 1968 yılında Jazuvşı Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 72 sayfadan oluşmaktadır.

Bu eser, Abdukerim Ğäniyev’in ikinci şiir kitabıdır. Kitaptaki şiirlerin konusunu vatan sevgisi, helal kazanç, Sovyet insanlarına özgü iyi vasıflar ve saf sevgiler oluşturmaktadır. Kitapta, “İşt Bilän Tülkä” ve “Eşäk, Kakkuk ve Bulbul” adlı masallar; “Jüräk Toğriliq” ve “Soldat Arzusi” adlı türküler ve 57 şiir yer almaktadır.

СЕТЫШЕВ, Сейитжан. **Дәсләпки чечәкләр**. – Алмута: Жазушы, 1968. – 108 бәт. (*SETIŞEV, Seyitcan, Däsläpki Çeçäklär*, Almuta: “Jazuvşı” Nəşriyatı, 1968, ss. 108.)

Seyitcan Setişev'in yazmış olduğu "Däsläpki Çeçäklär" adlı eser, 1968 yılında Jazuvşı Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 108 sayfadan oluşmaktadır.

Seyitcan Setişev, yeni yetişen genç hikâyecilerden biridir. Onun hikâyeleri farklı eserlerde ve gazete sayfalarında aralıksız yayımlanmıştır. Kitapta, onun birkaç hikâyesine yer verilmiştir. Bu kitaptaki hikâyelerin konusunu, sevgi ve tarihî olaylar oluşturmaktadır.

Kitapta, "Däsläpki Çeçäklär", "Öyliniş Aldida", "Kanäyçi", "İnçikä Putluq General", "Bir Mo Yär Paciäsi", "Qäbridin Avaz", "Tar Koçıda" ve "Abdullam vä Uniñ Dostliri" adlı hikâyeler yer almaktadır.

БӘХТИЯ, Илья. Гүл вә тикән: Шеирлар. – Алмута: Жазушы, 1969. – 80 бәт.
(*BÄXTIYA, İlya, Gül vә Tikän -Şeirlar-, Almuta: "Jazuvşı" Nәşriyatı, 1969, ss. 80.*)

İlya Bәxtiya'nın yazdığı "Gül vә Tikән" adlı eser, 1969 yılında Jazuvşı Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 80 sayfadan oluşmaktadır.

Kendi yazmış olduğu birkaç kitap sayesinde okuyucular tarafından tanınan şairlerden birisi olan İlya Bәxtiya'nın bu kitabı, iki bölümden oluşmaktadır. Bu kitabın birinci bölümüne "Gül", ikinci bölümüne ise "Tikән" adı verilmiştir. Şair birinci bölümdeki şiirlerinde, vatanına, milletine, Lenin'e ve doğduğu memlekete olan sevgisini dile getirirken; ikinci bölümdeki şiirlerinde ise, toplumda karşılaşmış olduğu olumsuz durumları, eleştirel bir şekilde ele almaktadır. Her iki bölümde de 17'şer şiir yer almaktadır.

БОСАҚОВ, Ж. Сәһәр сәлкини: Повесть. – Алмута: Жазушы, 1969. – 216 бәт.
(*BOSAQOV, C., Sәhär Sәlkini -Povest-, Almuta: "Jazuvşı" Nәşriyatı, 1969, ss. 216.*)

C. Bosaqov tarafından kaleme alınan "Sәhär Sәlkini" adlı eser, 1969 yılında Jazuvşı Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 216 sayfadan oluşmaktadır.

Tanınmış yazarlardan olan Bosaqov'un "Xäliq Napizi" adlı uzun hikâyesi, "Qaynam" adlı romanı ve onun birçok hikâyesi geniş bir okuyucu kitlesi tarafından bilinmektedir. Yazar "Sähär Sälkini" adlı bu uzun hikâyesinde, işlerinde oldukça uzmanlaşan çiftçileri tasvir etmektedir. 15 bölümden oluşan bu uzun hikâye, günümüz gençlerine armağan edilmektedir.

МӨНСУРОВ, Нәсирдин. **Һәр қаллида бир хиял: Фельетон вә һәжвий һекәйләр.** – Алмута: Жазушы, 1969. – 95 бәт. (*MÄNSUROV, Näsirdin, Här Qallida Bir Xiyal – Fel'yeton ve Häjviy Hekayilär-, Almuta: "Jazuvşı" Näsriyatı, 1969, ss. 95.*)

Näsirdin Mänsurov'un yazmış olduğu "Här Qallida Bir Xiyal" adlı eser, 1969 yılında Jazuvşı Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Tefrika ve hikâyelerin yer aldığı eser, 95 sayfadan oluşmaktadır. Uygur edebiyatında tefrika kendine yer bularak gelişmeye başlamıştır. "Här Qallida Bir Xiyal" adlı bu eser de bunun kanıtıdır. Eserde, 19 tefrika ve hiciv türünde hikâyelere yer verilmektedir.

МУСАЕВ, Жәлалидин. **Жүтмәс излар: Повесть.** – Алмута: Жазушы, 1969. – 116 бәт. (*MUSAYEV, Calalidin, Jütmäs İzlar -Povest-, Almuta: "Jazuvşı" Näsriyatı, 1969, ss. 116.*)

Calalidin Musayev'in yazmış olduğu "Jütmäs İzlar" adlı eser, 1969 yılında Jazuvşı Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 116 sayfadan oluşmaktadır.

Yazar Calalidin Musayev'in daha önce yayımlanan "Gäliplar Dästüri" adlı uzun hikâyesi, okurlar tarafından bilinmektedir. "Jütmäs İzlar" adlı bu povestte, kendi vatanından ayrılan Uygur gencinin Sovyet topraklarına sığınması ve öncü bir çiftçi olması tasvir edilmektedir. Uzun hikâyenin kahramanı, II. Dünya Savaşı zamanında ana babasından ayrılarak cephe gerisinde, kolhozda yetişen Rus bir kızla hayat kurmuştur. Bu iki karakter, günümüz insanların milletlerarası ruhunu aksettirmektedir.

МУТӘЛЛИП, Абдурехим. **Бағвән: Шеирлар.** – Алмута: Жазушы, 1969. – 60 бәт. (*MUTÄLLIP, Abdurehim, Baǵvän -Şeirlar-, Almuta: “Jazuvşı” Nәşriyati, 1969, ss. 60.*)

Abdurehim Mutellip'in kaleme aldığı “Baǵvän” adlı şiir kitabı, 1969 yılında Jazuvşı Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 60 sayfadan oluşmaktadır. Genç şair Abdurehim Mutällip'in şiirlerinin yer aldığı bu eserde, rubai, sekizlik ve gazel türlerindeki örneklere de yer verilmiştir.

ҺҮСӘЙИН, Һәсән. **Қолум көксүмдә: Повесть.** – Алмута: Жазушы, 1969. – 96 бәт. (*HÜSÄYİN, Häsän, Qolum Köksümdä -Povest-, Almuta: “Jazuvşı” Nәşriyati, 1969, ss. 96.*)

Häsän Hüsäyin'in yazdığı “Qolum Köksümdä” adlı eser, 1969 yılında Jazuvşı Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 96 sayfadan oluşmaktadır. Yazar bu uzun hikâyesini, gençler için kaleme almıştır. Bu uzun hikâyede, Doğu Türkistan halkının zorluklar içerisinde geçen hayatları tasvir edilmektedir.

СЕМӘТОВ, Нлияс. **Мәшәлләр: Очерк вә һекайиләр топлими.** – Алмута: Жазушы, 1969. – 120 бәт. (*SEMÄTOV, İliyas, Mәş'allär -Oçerk vә Hekayilär Toplimi-, Almuta: “Jazuvşı” Nәşriyati, 1969, ss. 120.*)

İliyas Semätov'un kaleme aldığı “Mәşällär” adlı eser, 1969 yılında Jazuvşı Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 120 sayfadan oluşmaktadır. Kitapta, İliyas Semätov'un büyük öneme sahip olan denemeleri ve bazı hikâyeleri yer almaktadır. Bu kitaptaki denemeler, vatan kahramanlarına armağan edilmektedir. Kitapta yer alan hikâyeler, Sovyet gençlerinin hayatını yansıtmaktadır.

Kitabın “Oçerqlar” adlı birinci bölümünde, ‘Yeza Mәşili’, ‘Muällimä’, ‘Capa Tartmay, Halavät Yoq’, ‘Qoyçiniñ Şatlıǵı’, ‘Här Xil Tägdirlär’, ‘Körgäzmini Körgändin Keyin’, ‘Adäm Adämğä Dost’, ‘Altun Qollar’, ‘Seginçi Studentlar’, ‘Ata häm Bala’ adlı denemeler; “Hekayilär” adlı ikinci bölümünde ise ‘Sirliq Söz’, ‘Gözällik’ ve ‘Räxmät, Qädirdanlar’ adlı hikâyeler yer almaktadır.

ТОХТӘМОВ, Қурван. **Қәдирданлар: һекайиләр.** – Алмута: Жазушы, 1969. – 141 бәт. (*ТОХТӘМОВ, Qurvan, Qädirdanlar -Hekayilär-, Almuta: “Jazuvşı” Näsriyati, 1969, ss. 141.*)

Qurvan Toxtämov’un kaleme aldığı “Qädirdanlar” adlı eser, 1969 yılında Jazuvşı Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 141 sayfadan oluşmaktadır.

“Qädirdanlar” adlı bu eser, Qurvan Toxtämov’un üçüncü kitabıdır. Bu kitaptaki çoğu hikâyede, köy insanların hayatı ve emekleri yansıtılmaktadır. Ayrıca bu hikâyeler, samimiyeti, hakkaniyeti ve olayların gerçekliğini yansıtmaktadır.

Kitapta, “Kim Äyiplik”, “Seğinip Kälgändä”, “Ana Köñli Balida”, “İmtihan”, “Mahi Bulaq”, “Abla, Ändi İş Çataq”, “Tapşurulmıgan Xät”, “Ätiyaz Keçiliriniñ Biridä”, “Banixan Çoñ Apam”, “Jüräktiki Dağlar” ve “Täşna Jüräklär” adlı hikâyeler yer almaktadır.

ҒӘНИЕВ, А. **Ленин һәққидә шеирлар.** – Алмута: Жазушы, 1970. – 120 бәт. (*ҒӘНИЕВ, А., Lenin Häqqidä Şeirilar, Topliğuçi: A. Ğäniyev, Almuta: “Jazuvşı” Näsriyati, 1970, ss. 120.*)

A. Ğäniyev tarafından derlenen ve hazırlanan “Lenin Häqqidä Şeirilar” adlı eser, 1970 yılında Jazuvşı Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 120 sayfadan oluşmaktadır.

Bolşevik İhtilali’nden sonra Uygur topraklarındaki diğer kardeş halklar arasında kendi bahtını bulan Sovyet Uygurları, inkılap dâhisi Lenin’e son derece minnettardılar. Bu yüzden özgür halkın istek ve hayallerini yansıtan Sovyet Uygur şiiri, aynı zamanda Lenin’e karşı olan sonsuz sevgiyi de yansıtmaktadır.

Lenin’in doğumunun 100. yılı münasebetiyle hazırlanan bu eserde, Uygur şairlerinin uzun yıllardan beri Lenin hakkında yazmış oldukları şiirlerden bazılarına yer

verilmiştir. Bu eserdeki şiirler, konu bakımından bir bütünlük içerisindedir, yani bu şiirler Lenin'e olan sevgiyi yansıtmaktadır.

Kitapta Lenin için yazılan, Abdullin Hezmät'in 2, Abduraxman Mahmut'un 2, Mähämmät Äzizov'un 1, Batur Ärşidinov'un 1, İliya Bäxtiya'nın 2, Abdukerim Gäniev'in 8, Hezbullam Gäniyarov'un 2, Abdulhemit Gocämbärdi'nin 1, Hebibullam Gocämbärdiyev'in 3, Hebib Zakiray'ın 1, Abdumecit Dölätov'un 3, Mäsımcan Zulpiqarov'un 1, Hezim İskändärov'un 8, Savut İskändärov'un 2, Nur İsrayılov'un 1, Rozi Qadiri'yin 2, Ziyayidin Qaharov'un 4, Abdugopur Qutluqov'un 1, Mirzäxmät Merimov'un 5, Lutpulla Mutällip'in 1, Abdurehim Mutällip'in 1, Taşpolat Namätov'un 2, Yunus Rəcibayev'in 1, Abdulhäy Rozi'nin 1, Rəximcan Roziyev'in 3, İsrapul Roziyev'in 3, Cämşit Rozaxunov'un 3, Helipäm Salixova'nın 4, Davut Turaxmätov'un 1, Qadir Hasanov'un 4, Xelil Hämrayev'in 5, Mömüncan Hämrayev'in 1, Häsän Turdi'nin 3, Häsän Nasir'in 2, Heziz Hezimov'un 1, Abliz Hezimov'un 4, Mäntimin Hekimiy'in 1 ve İlahun Hoşurov'un 2 şiiri yer almaktadır.

Он икки муқам: Текстлири. Нәширгә тәйярлиғучи: Батур, Әршидинов. – Алматы: Жазушы, 1970. – 264 бәт. (*On İkki Muqam -Tekstliri-, Nәşirgә Täyyarlıғuçı: Batur Ärşidinov, Almuta: Jazuvşı, 1970, ss. 264.*)

Batur Ärşidinov'un editörlüğünde hazırlanan “On İkki Muqam” adlı eser, 1970 yılında Jazuvşı Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 264 sayfadan oluşmaktadır.

Eserin ön sözünde, Uygurların icat ettikleri müzikler, Uygur müziğine ait olan On İki Makam'ın tarihi gelişimi ve bu makamlar hakkında bilgi verilmektedir. Bu eserde, On İki Makam'ın her biri için ayrı bir bölüme ve bu bölümlerin başlıklarında makamların isimlerine yer verilmektedir. Bu on iki bölümün her birinde, “Çoñ Nägmä”, “Dastan Nägmä” ve “Mäşräp Nägmä” başlıkları altında bilgilere yer verilmektedir. “Muqam Çäşmiliri” başlığı altında ise, halk müziğinden seçilen parçalara yer verilmektedir. Eserin sonunda, açıklamalar bölümü ve lügat yer almaktadır.

Уйғур әдәбиятидики традиция вә иноваторлуқ мәсиллиригә даир. Қазақ ССР пәнләр академияси уйғуршунаслиқ бөлүми. – Алмута: Наука, 1970. – 176 бәт. (*Uyğur Ädäbiyatidiki Traditsiya vә Novatorluq Mäsiliirigä Dair, Qazaq SSR Pänlär Akademiyasi Uyğurşunaslik Bölümi, Almuta: Qazaq SSR “Nauka” Näşriyati, 1970, ss. 176.*)

Kazakistan Bilimler Akademisi, Uygur Araştırmaları Enstitüsü tarafından hazırlanan “Uygur Ädäbiyatidiki Traditsiya vә Novatorluq Mäsiliirigä Dair” adlı eser, 1970 yılında Nauka Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 176 sayfadan oluşmaktadır.

Bu çalışmadaki makalelerde, klasik edebiyat ile Uygur Sovyet edebiyatındaki gelenek ve yenilikçilik meseleleri ele alınmaktadır. Klasik edebiyat ve halk edebiyatındaki öncü geleneklerin, çağdaş edebiyata olan etkileri belirtilerek yazar ve şairlerin yenilikleri aramaları ve bu yenilikleri tasvir etmeleri için yol gösterilmektedir. Bu yüzden Uygur edebiyatında yeniden incelenen münazara konuları hakkındaki bilgilere de yer verilmektedir.

Bu çalışmada, Murat Hämrayev’in “Uygur Ädäbiyatidiki Traditsiya vә Novatorluq Mäsiliirigä Dair”, Yüsübäk Muxlisov’un “Uygur Klassik Ädäbiyatiniñ Änäniliri vә Nämüniliri”, Sovut Mollaudov’un “Bilal Nazimniñ İcadıy Yoli”, Maxmut Abduraxmanov’un “İptidaiy İzdinişlär”, Qurvan Toxtämov’un “Uygur Sovyet Prozisiniñ Däsläpki Qädämliri”, Patigül Sabitova’nın “Uygur Sovyet Ädäbiyatida İcabiy Obraz Yaritiş Mäsiliirigä Dair Bäzi Pikirlär”, Rişat Sabitov’un “Uygur Ädäbiyatidiki Häcviy Äsärlärgä Dair Bäzi Pikirlär”, Mahinur Äliyeva’nın “Hayvanatlar Häqqidiki Uygur Çöçäkliriniñ Bäzi Bir Alahidilikliri”, Batur Ärşidinov’un “Traditsion Syujetqa Qurulğan Uygur Xäliq Dastanliri Häqqidä”, Dilbär Ruziyeva’nın “Nizariy İcadida Navaiy Traditsiyasi” adlı makaleleri yer almaktadır.

ШАВАЕВ, Шайим. **Имзасиз хәтләр: Повесть вә һекайиләр.** – Алмута: Жазушы, 1970. – 96 бәт. (*ŞAVAYEV, Şayim, İmzasiz Xätlär -Povest vә Hekayilär-, Almuta: “Jazuvşı” Näşriyati, 1970, ss. 96.*)

Şayim Şavayev tarafından kaleme alınan “İmzasız Xätlär” adlı eser, 1970 yılında Jazuvşı Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 96 sayfadan oluşmaktadır.

Kitapta, “İmzasız Xätlär” adlı uzun hikâyenin yanı sıra “Kvartirant”, “Hayat Simfoniyası”, “Lale” ve “Kamilem” adlı hikâyeler de yer almaktadır. Bu kitaptaki uzun hikâyede, günümüz gençlerinin saf sevgileri estetik bir şekilde anlatılırken, hikâyelerde ise Sovyet gençlerinin hayatları tasvir edilmektedir.

АБДУЛЛИН, Һезмәт. **Тәғдир: Роман.** – Алмута: Жазушы, 1971. – 160 бәт.
(*ABDULLİN, Hezmät, Tägdir -Roman-, Almuta: “Jazuvşı” Näsriyati, 1971, ss. 160.*)

Hezmät Abdullin’in kaleme aldığı “Tägdir” adlı eser, 1971 yılında Jazuvşı Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 160 sayfadan oluşmaktadır. Bu kitap, “Turpan Teäväsidad” adlı romanın devamı olup, okurlara malum kahramanların, yani Şincan Uygur aydınlarının, sonradan yapmış oldukları mücadeleler ve karşılaştıkları facialar hakkında bilgi vermektedir. Bu roman 22 bölümden oluşmaktadır.

ИСМАЙИЛОВ, Р. **Отлуқ мусәпиләр.** – Алмута: Жазушы, 1971. – 179 бәт.
(*İSMAYİLOV, R., Otluq Musapilär, Almuta: “Jazuvşı” Näsriyati, 1971, ss. 179.*)

R. İsmayilov tarafından hazırlanmış olan “Otluq Musapilär” adlı eser, 1971 yılında Jazuvşı Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 179 sayfadan oluşmaktadır.

Eserde, Uygur şiirinin gelişmesinde büyük katkıları olan Abdülhây Muhämmädiy’in 3, Nur İsrayilov’un 19, Turdi Häsän’in 5, Hebib Zakiriy’in 12, Abdülhemit Gocämbärdiyev’in 10, Lätip Änsäriy’in 5, Nasir Niyazov’un 16, Xudaybärdi Äliyev’in 15, Salah Abdullin’in 3 ve İbrahim Yüsüpov’un 3 şiiri yer almaktadır.

ҺӘМРАЕВ, Мөмүнжан. **Сада: Баллада вә шеирлар.** – Алмута: Жазушы, 1971. – 64 бәт.
(*HÄMRAJEV, Mömünjan, Sada -Ballada vü Şeirilar-, Almuta: “Jazuvşı” Näsriyati, 1971, ss. 64.*)

Mömüncan Hämrayev'in yazmış olduğu "Sada" adlı eser, 1971 yılında Jazuvşı Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 64 sayfadan oluşmaktadır.

Şairin bu kitabında, sekizlikler, rubailer ve tuyuğlar yer almaktadır. Ayrıca kitabın sonunda halk rivayetleri doğrultusunda yazılan türkülere de yer verilmiştir. Eserde, 33 şiirin yanı sıra "Qariqat", "Keyik" ve "Dutar" adlı türküler de yer almaktadır.

АБДУЛЛИН, Һезмәт. **Түккән түгүчләр: Хөкайиләр.** – Алмута: Жазушы, 1972. – 126 бәт. (*ABDULLIN, Hezmät, Tükkän Tügüçlär -Hekayilər-, Almuta: "Jazuvşı" Nəşriyatı, 1972, ss. 126.*)

Hezmät Abdullin'in hazırlamış olduğu "Tükkän Tügüçlär" adlı eser, 1972 yılında Jazuvşı Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 126 sayfadan oluşmaktadır.

Kitapta, yazarın sonradan yazmış olduğu tarihi hikâyeler, hiciv türünde yazılan eserler ve hayvanlar hakkında yazılan hikâyeler yer almaktadır. Bu eserlerde, farklı dönemlere ve şartlara göre değişen konular, genel olarak yazarın coşkunu duygularını yansıtmaktadır.

Kitabın "Xatirilər" adlı birinci bölümünde, Äskä Kälginimdä, Däsläpki Sonarda, Açarçılıq Jili, Paravätçiliktä, Gimsida, Juxaza, Qaraqçılar İzidin, Bir Däqiqä Cimcitliq, Muhacirä, Räis Ömär, Zamandaşlar, Dilkäşlär adlı anılar; "Häcviylär" adlı ikinci bölümünde, Eşäk Şikayiti, Avakri Qiziqçi, Üç İlpät adlı hikâyeler; "Naturalistik Etyudlar" adlı üçüncü bölümünde ise, Oçılar Arisida, Añçi Şora Vaqiäliri, Sasqilaq Quş, Quşlarnıñ Sultini, Toqquz Jil Tuğmığan Tu Borsuq, Ala Aygır, Borandin Keyin, Yalguz Qulan, Ça İlan Särgüzäştisi adlı hikâyeler yer almaktadır.

БӘХТИЯ, Һлья. **Талланма шеирлар.** – Алмута: Жазушы, 1972. – 136 бәт. (*BÄXTIYA, İlya, Tallanma Şeirilar, Almuta: "Jazuvşı" Nəşriyatı, 1972, ss. 136.*)

İlya Bəxtiya tarafından hazırlanmış olan "Tallanma Şeirilar" adlı eser, 1972 yılında Jazuvşı Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 136 sayfadan oluşmaktadır.

Eserde, şairin kendini geliştirip herkes tarafından tanınmaya başladığı yıllardaki ve daha sonradan yazmış olduğu şiirlerine yer verilmiştir. Bu şiirler arasında, estetik yönden zayıf olan şiirler de karşımıza çıkmaktadır. İlya Baxtiya'nın kaleme aldığı şiirler konu bakımından oldukça zengindir. İlya Baxtiya, parti, vatan, millet, dostluk ve sağlık hakkında şiirler kaleme almıştır. Onun şiirlerinde hayatın sırları, insanların duyguları, kaygı, mutluluk ve güzel tabiat manzaraları aksettirilmektedir. Bularla birlikte onun eserlerinde komik olaylar da yer almaktadır. Şair hiciv türünde yazmış olduğu şiirlerinde, hayattaki bazı durumları eleştirmektedir. Eser, İlya Baxtiya'nın Uygur şiirinin gelişmesine ne kadar büyük katkısının olduğunu göstermektedir. Kitapta, 112 şiire yer verilmiştir.

ҚҰНАНБАЕВ, Абай. **Көзүмнің қаричуғи: Талланма шеирлар.** Шеирларни таллап рәтлигүчи: М. Һәмраев; Тәржиман: Учқун. – Алмута: Жазушы, 1972. – 111 бәт. (*KUNANBAYEV, Abay, Közümniñ Qariçuği-Tallanma Şeirilar-, Şeirilarni Tallap Rätligüçi: M. Hämrayev, Terciman: Uçqun, Almuta: Jazuvşı, 1972, ss. 111.*)

Abay Kunanbayev tarafından kalame alınan ve M. Hämrayev tarafından Kazak Türkçesiden Uygur Türkçesine aktarma yapılan “Közümniñ Qariçuği” adlı eser, 1972 yılında Jazuvşı Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 111 sayfadan oluşmaktadır.

Kazak şairi Abay Kunanbayev'in yeteneği herkes tarafından bilinmektedir. Onun eserleri bir çok dile tercüme edilmiştir. Bu eserde, büyük şair ve düşünür Abay'ın en güzel şiirleri ve destanları yer almaktadır. Eserin ön sözünde meşhur Kazak şairi Abay Kunanbayev hakkında bilgi verilmektedir. Eser iki bölümden oluşmaktadır. “Şeirilar” adlı birinci bölümde 63 şiir, “Dastanlar” adlı ikinci bölümde ise “İskändär” ve “Mäsğüt” adlı destanlar yer almaktadır.

ҺӘМРАЕВ, Мурат. **Дәвир сәһипилери: Уйғур хәлқи мәдәнийитиниң гүллиниши тоғрилиқ.**– Алмута: Қазақстан, 1972. – 256 бәт. (*HÄMRAJEV, Murat, Dävir Sähipiliri -Uyğur Xälqi Mädäniyitiniñ Güllinişi Toğrilik-, Almuta: Qazaqstan, 1972, ss. 256.*)

Murat Hemrayev tarafından yazılan “Devir Sehipiliri” adlı eser, 1972 yılında Kazakistan Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 156 sayfadan oluşmaktadır.

Eserin ön sözünde, SSCB zamanındaki Uygurların yaşamından, o dönemdeki Uygur eserlerinin hangi şartlar altında yazıldığından ve eserleri koruma uğraşlarından bahsedilmektedir. Bu kitapta, Maarip, Mätbuat, Ädäbiyat, Sän’ät ve Xulasä bölümleri yer almaktadır.

ЗУЛПИҚАРОВ, Масимжан. Пәрваз: Повесть вә һекайиләр. – Алмута: Жазушы, 1973. – 136 бәт. (*ZULPIQAROV, Masimcan, Pärvaz -Povest vü Hekeyilür-, Almuta: “Jazuvşı” Näşriyati, 1973, ss. 136.*)

Masimcan Zulpiqarov’un telifi olan “Pärvaz” adlı eser, 1973 yılında Jazuvşı Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 136 sayfadan oluşmaktadır.

M. Zulpiqarov’un “Pärvaz” adlı uzun hikâyesi, genç işçilere armağan edilmektedir. Yazar kendi eserindeki baş kahramanları tasvir ederken, sadece gayretli bir şekilde çalışıldığında, memlekette büyük saygı gören “işçi” şerefine erişmenin mümkün olabileceğini estetik bir şekilde kaleme almaktadır.

Ayrıca bu kitapta, yazarın daha sonradan yazmış olduğu, “Şäpқät-Şapavät”, “Karamätaxun”, “O Xatirisi”, “Ėoja Akamniñ Küzliri”, “Kelin” ve “Aldıraqsanlıgim Beşimğa Yätmisä Bolattıgı” adlı hikâyeleri yer almaktadır.

Дадил қәдәмләр: Очерклар топлими. Топлиғучи: С. Мәшуров. – Алмута: Жазушы, 1973. – 156 бәт. (*Dadil Qädämlär -Oçerklar Toplimi-, Topliғuçi: S. Mäşurov, Almuta: “Jazuvşı” Näşriyati, 1973, ss. 156.*)

S. Meşurov tarafından derlenen “Dadil Kädämlär” adlı eser, 1973 yılında Jazuvşı Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 156 sayfadan oluşmaktadır. Bu eserde, 16 deneme yer almaktadır.

МУХЛИСОВ, Йүсүпбег. **Әсирләр вә әсәрләр: Уйғур классик әдәбияти тарихи һәққидә бәзи мулаһизиләр.** Қазақстан пәнләр академияси тилшунаслиқ институти. – Алмута: Ғылым, 1973. – 103 бәт. (*MUXLISOV, Yüsüpäg, Äsirlär vä Äsärlär -Uyğur Klassik Ädäbiyati Tarixi Häqqidä Bazi Mulahizilär-, Qazaqstan Pänlär Akademiyasi Tilşunaslik İnstitutı, Almuta: Qazaqstan Pänlär Akademiyasi “Ğılım”, 1973, ss. 103.*)

Yüsüpbeg Muhlisov'un telifi olan “Äsirlär vä Äsärlär” adlı eser, 1973 yılında Kazakistan Penler Akademiyasi Ğılım Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Klasik Uyğur Edebiyatı Tarihi hakkında bazı incelemelerin yer aldığı bu eser 103 sayfadan oluşmaktadır.

Uyğur Klasik Edebiyatı tarihine bağışlanan bu kitaptaki çalışmalar, “Kutatgu Bilig” ve Kutadgu Bilig'den sonraki Uyğur edebiyatının en önemli eserlerinden “Muhäbbät Destanları” üzerinedir. Bu eserde, “Qutadgu Bilik”, “Qutadgu Biliktin Keyinki Uyğur Ädäbiyati” ve “Muhäbbät Dastanliri” adlı bölümler yer almaktadır.

РӨЗИЕВ, М. **Түн вә Күн: Роман.** – Алмута: Жазушы, 1973. – 200 бәт. (*ROZIYEV, M., Tün vä Kün -Roman-, Almuta: “Jazuvşı” Näşriyati, 1973, ss. 200.*)

M. Roziyev'in kaleme aldığı “Tün vä Kün” adlı eser, 1973 yılında Jazuvşı Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 200 sayfadan oluşmaktadır.

Meşhur yazar M. Roziyev'in “Tün ve Kün” adlı romanı, Yettisu'da Sovyet hakimiyetinin yerleşmesine armağan olarak yazılmıştır. Padişah ve yerli hükümdarların zulmü altında ezilen halk, bu zulmü yapanlara karşı ayaklanarak galip gelmişlerdir. Romanda, milletlerin dostluğu, Rus halkının rehberlik rolü ve sınıfsal mücadele süreçleri estetik bir şekilde verilmektedir. Bu roman yirmi bölümden oluşmaktadır.

ҺҮСӘЙІН, Һәсән. **Дала қизи: Повесть вә һекайиләр.** – Алмута: Жазушы, 1974. – 112 бәт. (*HÜSÄYİN, Häsän, Dala Qizi-Povest vä Hekayilär-, Almuta: “Jazuvşı” Näşriyati, 1974, ss. 112.*)

Häsän Hüsäyin tarafından kaleme alınan “Dala Qizi” adlı eser, 1974 yılında Jazuvşı Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Uzun hikâye ve hikâyelerin yer aldığı bu kitap 112 sayfadan oluşmaktadır. Yazar, “Qolum Köksümdä” adlı ilk uzun hikâyesi ile büyük kütüphanelerin raflarında yerini almıştır. Yazar “Dala Qizi” adlı bu uzun hikâyesini ise gençlere armağan etmektedir.

Uzun hikâye, bir çoban kızı olan Zilem’in aktif ve samimi tavırları vasıtasıyla çobanların zor ama refah hayatını ve ülke bozkırlarının kendine has doğal zenginliğini yansıtmaktadır. Kitabın sonunda vatanperverlik, dostluk ve uluslararası meseleler hakkında yazılan bazı hikâyelere de yer verilmiştir.

РОЗИБАЕВ, Мәмтимин. **Ақ кейин: Некайиләр.** – Алмута: Жазушы, 1974. – 112 бәт. (*ROZİBAYEV, Mämtimin, Aq Qeyin-Heqayilär-, Almuta: “Jazuvşı” Nəşriyatı, 1974, ss. 112.*)

Mämtimin Rozibayev’in kaleme aldığı “Aq Qeyin” adlı eser, 1974 yılında Jazuvşı Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 112 sayfadan oluşmaktadır.

Genç yazar M. Rozibayev bu kitaptaki hikâyelerinde, kendi zamanındaki gençlerin vatan sınırlarını korumak için gösterdikleri cesurca davranışları, askerlikte öğrendiklerini ve çalışmalardaki öncülüklerini yansıtmak için onların vatanperverlik konusunda ne kadar hassas olduklarını ele almaktadır.

Kitapta, “Yolda”, “Sürät Siri”, “Aq Qeyin”, “Güldästä”, “Äşu Bir Tün”, “Yamuldin Qaçqanda”, “Tayğida”, “Gözäl Qiz”, “Ümüt Yoli”, “Ävätilmigän Xät” ve “Kamal Bovay” adlı hikâyeler yer almaktadır.

СӘМӘДИЙ, Зия. **Әсирдин әсиргә: Талланма әсәрләр.** – Алмута: Жазушы, 1974. – 484 бәт. (*SÄMÄDİY, Ziya, Äsirdin Äsirgü -Tallanma Äsärlär-, Almuta: “Jazuvşı” Nəşriyatı, 1974, ss. 484.*)

Ziya Sämädiy'in telifi olan "Äsirdin Äsirgä" adlı eser, 1974 yılında Jazuvşı Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 484 sayfadan oluşmaktadır.

Bu eser, Ziya Sämädiy'in 60. doğum yıl dönümü münasebetiyle hazırlanmıştır. Kitabın ön sözünde, Ziya Sämädiy'in hayatı hakkında bilgi verilmiştir. Kitapta, yazarın "Mayimxan" adlı romanı, "Bir Tal Papiros" adlı uzun hikâyesi ve "İli Däriyasi Boyida" adlı sinema öyküsüne yer verilmiştir.

БӘХТИЯ, ИЛҮЯ. Аптап вә көләңгүч: Шеирлар. – Алмута: Жазушы, 1975. – 80 бәт. (*BÄXTIYA, İlya, Aptap vâ Köläñgüç -Şeirlar-, Almuta: "Jazuvşı" Nəşriyatı, 1975, ss. 80.*)

İlya Bähitiya tarafından kaleme alınan "Aptap vâ Köläñgüç" adlı eser, 1975 yılında Jazuvşı Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 80 sayfadan oluşmaktadır. Bu kitapta 47 şiir yer almaktadır.

II. Dünya Savaşı yıllarında cepheye gidemeyip geride kalan ve cepheye yardım etmek için çalışan halkın oldukça çetin ama aynı zamanda da çok şerefli hayatlarının tablolarını gerçekçi bir şekilde vermek, bu vefakar insanların bitmek tükenmek bilmeyen iradelerini vatanperverlik ruhuna sahip olmalarıyla bağdaştırmak, ana vatana olan sevgi gibi hususlar genellikle İlya Behtiya'nın şiirlerinin konusunu oluşturmaktadır. Kitabın sonunda yer alan hiciv içerikli mısralar bürokratik, hilekarlık ve alkolikliğe karşı nefret duyguları uyanacak niteliktedir.

БОСАҚОВ, Жамалиден. Таң Самалы: Повест. Уйғыршадан авдарған: Қ. Жұмаділов,– Алмута: "Жазушы" баспасы, 1975. – 232 бәт. (*BOSAQOV, Jamaliden, Tañ Samalı -Povest-, Uyğırşadan Avdarğan: Q. Jumadilov, Almuta: "Jazuvşı" Baspası, 1975, ss. 232.*)

Jamaliden Bosaqov tarafından kaleme alınan ve Q. Jumadilov tarafından Uygur Türkçesinden Kazak Türkçesine aktarma yapılan "Tañ Samalı" adlı eser, 1975 yılında Jazuvşı Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 232 sayfadan oluşmaktadır.

“Tañ Samalı” adlı uzun hikâye, Uygur yazar Jamaliden Bosaqov’un Uygur Türkçesinden Kazak Türkçesine aktarılan ikinci kitabıdır. Yazar bu uzun hikâyesinde, o dönemlerdeki köy hayatını anlatmaktadır. Uzun hikâyede, atalarının geleneğine bağlı kalan gençlerin mücadelelerle geçen ömürleri, işçilerin gayretleri ve insan sevgisi gibi konular kaleme alınmıştır.

ҒӘНИЕВ, Абдукерим. **Чоққиларға интилимән: Шеирлар вә дастан.** – Алматы: Жазушы, 1975. – 56 бәт. (*ĞÄNIYEV, Abdukerim, Çoqqılarga İntilimän -Şeirlar vü Dastan-, Almuta: “Jazuvşı” Nəşriyati, 1975, ss. 56.*)

Abdukerim Ğäniyev’in kaleme aldığı “Çoqqılarga İntilimän” adlı eser, 1975 yılında Jazuvşı Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 56 sayfadan oluşmaktadır.

Abdukerim Ğäniyev bu kitabında, doğup büyüdüğü vatani hakkında yazmış olduğu 23 şiirinin yanı sıra Lenin için yazmış olduğu “Dahi bilän Uçrişiş” adlı destanına da yer vermiştir.

ҚАДИРИЙ, Роzi. **Муқәддәс жут: Шеирлар.** – Алматы: Жазушы, 1975. – 112 бәт. (*QADIRIY, Rozi, Muqäddäs Jut -Şeirlar-, Almuta: “Jazuvşı” Nəşriyati, 1975, ss. 112.*)

Rozi Qadiriyy’in yazmış olduğu “Muqäddäs Jut” adlı eser, 1975 yılında Jazuvşı Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 112 sayfadan oluşmaktadır.

Rozi Qadiriyy uzun yıllar şiir yazmış ve onun şiirleri Uygur, Rus, Özbek kütüphanelerinde yerlerini almıştır. Rozi Qadiriyy’in 50. doğum yıl dönümü münasebetiyle hazırlanan bu eserde, şairin klasik şiir şeklinde yazmış olduğu methiyelerinin yanı sıra insan sevgisi, vefa, vicdan, dostluk ve kardeşlik hakkındaki şiirlerine de yer verilmiştir. Eserde 45 şiir yer almaktadır.

ҺӘМРАЕВ, Мөмүнжан. **Өмүр ялқуни: Шеирлар вә дастан.** – Алмута: Жазушы, 1975. – 80 бәт. (*HÄMRAJEV, Mömüncañ, Ömür Yalquni -Şeirlar vü Dastan-, Almuta: “Jazuvşı” Näşriyati, 1975, ss. 80.*)

Mömüncañ Hämrayev’in kaleme aldığı “Ömür Yalquni” adlı eser, 1975 yılında Jazuvşı Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Şiir ve destanların yer aldığı bu eser 80 sayfadan oluşmaktadır.

Mömüncañ Hämrayev klasik şiirin; gazel, muhammes, müseddes ve rubai gibi farklı türlerdeki şiirlerinde Lenin’den, vatanından ve eş dostlarından övgüyle bahsetmektedir. Şairin rubailerindeki olağanüstü fikirleri insanları derinden etkilemektedir. Eserde, 27 gazel, 9 muhammes, şarkılar, rubailer, tuyuğların yanı sıra “Ana Dastanı” adlı bir de destan yer almaktadır.

ҺӘМРАЕВ, Хелил. **Дала шуңқарлири: Лирик шеирлар.** – Алмута: Жазушы, 1975. – 88 бәт. (*HÄMRAJEV, Xelil, Dala Şuñqarliri -Lirik Şeirlar-, Almuta: “Jazuvşı” Näşriyati, 1975, ss. 88.*)

Xelil Hämrayev’in telifi olan “Dala Şuñqarliri” adlı eser, 1975 yılında Jazuvşı Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 88 sayfadan oluşmaktadır. Şair Helil Hemrayev bu kitaptaki şiirlerinde, kendine has sanatını, benzetmelerini, methiyelerini ve tasvirlerini uygulamaya çalışmaktadır. Eserde, 118 şiir ve rubai yer almaktadır.

САЛИХОВА, Һәнипә. **Диярға тазим: Шеирлар.** – Алмута: Жазушы, 1975. – 68 бәт. (*SALIXOVA, Hәnipә, Diyarğa Tazim -Şeirlar-, Almuta: “Jazuvşı” Näşriyati, 1975, ss. 68.*)

Hәnipә Salixova’nın yazmış olduğu “Diyarğa Tazim” adlı eser, 1975 yılında Jazuvşı Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 68 sayfadan oluşmaktadır.

Hәnipә Salixova şiirlerinde, önemli işleri, refah içinde bir hayat sürmek için vatana saygı göstermeyi, mukaddes ve sosyalist memleketi kaleme almaktadır. Samimi

tebessümler, insan hayatı hakkındaki düşünceler ve insanların hayatına bakış açısı şairin şiirlerinin daha da estetik bir hale bürünmesini sağlamaktadır. Şair bu estetikliği insanların hayatından alarak tekrar onlara gül destesi şeklindeki şiirleriyle sunmaktadır. Kitapta 62 şiir yer almaktadır.

ТОХТӘМОВ, Қурван. **Ижадий издинишләр: Әдебий-тәнқидий мақалилар.** – Алмута: Жазушы, 1975. – 116 бәт. (*TOXTÄMOV, Qurvan, İcadiy İzdinişlär - Ädäbiy-Tänqidiy Maqalilar-, Almuta: “Jazuvşı” Nəşriyati, 1975, ss. 116.*)

Qurvan Toxtämov’un hazırlamış olduğu “İcadiy İzdinişlär” adlı eser, 1975 yılında Jazuvşı Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 116 sayfadan oluşmaktadır.

Yazar bu kitaptaki edebî ve tenkidî makalelerinde, II. Dünya Savaşından sonra Sovyet Uygur edebiyatındaki nesrin gelişimi üzerinde durmaktadır. Kitapta, “Zamaniviy Prozimiz Häqqidä Bäzi Mulahizilär”, “Cäñgivar Canr”, “-Turpan Täväsidä- Romanidiki Obrazlar Häqqidä”, “Äsär Kährimani – İsiyankarlar”, “Hayat Qaynamliridin” ve “-Täğdir-diki Täğdirilər” adlı makaleler yer almaktadır.

ТОХТӘМОВ, Турған. **Өсәк вадисидә: Повестьлар.** – Алмута: Жазушы, 1975. – 124 бәт. (*TOXTEÄMOV, Turğan, Ösäk Vadisida -Povestlar-, Almuta: “Jazuvşı” Nəşriyati, 1975, ss. 124.*)

Turğan Toxtämov’un telifi olan “Ösäk Vadisida” adlı eser, 1975 yılında Jazuvşı Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 124 sayfadan oluşmaktadır.

Kitapta, “Kona Tügmän”, “Keyinki Puşayman” ve “Ösäk Vadisi” adlı uzun hikâyeler yer almaktadır. Tuğan Toxtämov bu uzun hikâyesinde, farklı karakterlere sahip olan işçileri canlandırmaktadır. Yazar, savaş yılları ve savaş sonrasında sosyalist köylerde zorluklar çekerek sağlamlaşan, şimdi de onun mutluluğunu yaşayan günümüz kahramanlarını anlatmaktadır. Yazar bu kitabı, kendi dönemindeki bu insanlara armağan etmektedir.

ВАХИТОВ, Абдукерим. **Шолилар вэ сайилар: Некайилэр вэ повесть.** – Алмута: Жазушы, 1976. – 88 бэт. (*VAHITOV, Abdukerim, Şolilar vü Sayilar - Hekeyilür vü Povest-, Almuta: “Jazuvşı” Näşriyati, 1976, ss. 88.*)

Abdukerim Vahitov’un kaleme aldığı “Şolilar vü Sayilar” adlı eser, 1976 yılında Jazuvşı Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 88 sayfadan oluşmaktadır.

Eserde, “Ata Makan”, “Meniñ Naxşam”, “Хоşnilар”, “Meniñ Kiçik Dadam”, “Gilaptin Çiqalmığan Adäm”, “Altun Küzniñ Künliri”, “Bahar Etyudi”, “Matanät” adlı uzun hikâye ve hikâyeler yer almaktadır. Yazar uzun hikâye ve hikâyelerinde, hayatın içinden sıradan kahramanlar seçerek bu kahramanları realist bir şekilde tasvir etmektedir.

МОЛЛАУДОВ, Савут. **Билал Назимниң һаяти вэ ижади.** Қазақстан ССР пәнләр академияси тилшунаслиқ институти. Уйғуршунаслиқ бөлүми. – Алмута: Наука, 1976. – 138 бэт. (*MOLLAUDOV, Savut, Bilal Nazimniñ Hayati vü İcadi, Qazaqstan SSR Pänlär Akademiyasi Tilşunasliq İnstitutı, Uyğurşunasliq Bölümi, Almuta: Qazaqstan SSR “Nauka” Näşriyati, 1976, ss. 138.*)

Savut Mollaudoov’un hazırlamış olduğu “Bilal Nazimniñ Hayati vü İcadi” adlı eser, 1976 yılında Nauka Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 138 sayfadan oluşmaktadır.

Bilal Nazım (1825-1900) 19. yy. Uygur edebiyatında önemli bir yere sahiptir. Uygur edebiyatında çok meşhur olan Bilal Nazım, “Gözäliyat”, “Gazat Där Mülki Çin”, “Çañmoza Yüsüpхан”, “Nazugum” gibi eserleriyle Uygur halkının medeni hazinesini zenginleştirmiştir. Bilal Nazım, Uygur halkının bağımsızlık mücadelelerine bizzat katılan ve özgürlük için savaşan insanların kahramanlıklarını çok hevesli bir şekilde canlandıran vatanperver bir şairdir.

Mollaudoov’un belgelere dayalı bu çalışması, Bilal Nazım’ın hayatına ve yapmış olduğu faaliyetlere armağan edilmektedir. Araştırmacı, uzun yıllar Bilal Nazım hakkında materyalleri araştırmak ve incelemek için Leningrad, Kazan ve Gulca

şehirlerine giderek kaynaklar toplamıştır. Bu araştırmalarının neticesinde ise, bu çalışmayı ortaya koymuştur.

Bu çalışmada, Bilal Nazım'ın hayatı, lirik eserleri, "İli Qozgılıni" adlı destanı, "Çaño moza Yüsüpхан" adlı manzumesi ve kahramanlık öykülerine yer verilmektedir.

АБДУЛЛИН, Һезмәт. **Дидар ғәнимәт: Шеирлар, баллада вә поэмилар.** – Алмута: Жазушы, 1977. – 148 бәт. (*ABDULLİN, Hezmät, Didar Ğänimät -Şeirilar, Ballada vü Poemilar-, Almuta: "Jazuvşı" Näsriyati, 1977, ss. 148.*)

Abdullin Hezmät'in hazırlamış olduğu "Didar Ğänimät" adlı eser, 1977 yılında Jazuvşı Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 148 sayfadan oluşmaktadır.

Tanınmış yazar ve şair Hezmät'in bu eserinde, onun sonradan yazmış olduğu eserleri yer almaktadır. Kitap hem içerik hem de şekil bakımından diğer kitaplardan farklılık göstermektedir. Çünkü bu kitapta, lirik ve felsefi şiirler ile manzume ve türkülerin yanı sıra vecize ve rubailere yer verilmiştir. İşte bu farklı şekiller ve içerikler kitapta dört bölümde ele alınmıştır. Bu eserlerde, şairin geçmişteki ve günümüzdeki hayata bakış açısı, şairin duygu ve düşünceleri doğrultusunda ifade edilmektedir.

Kitabın, "Lirikilik Şeirilar" adlı birinci bölümünde 39 şiire, "Poema vü Balladilar" adlı ikinci bölümünde 'Babilän' ve 'Bäs-Bästä Ölgän Baturlar' adlı manzumeler ile 7 türküye, "Mäsäl ve Tämşillär" adlı üçüncü bölümünde 13 vecizeye, "Rubaiylär, Tärçimilär" adlı dördüncü bölümde ise Ömer Hayyam'ın rubailerine ve Rusçadan tercüme edilen bazı şiirlere yer verilmiştir.

ДӨЛӨТОВ, Абдумежит. **Баһар қайтиду: Шеирлар.** – Алмута: Жазушы, 1977. – 55 бәт. (*DÖLÄTOV, Abdumecit, Bahar Qaytidu -Şeirilar-, Almuta: "Jazuvşı" Näsriyati, 1977, ss. 56.*)

Abdumecit Dölätov'un yazmış olduğu "Bahar Qaytidu" adlı eser, 1977 yılında Jazuvşı Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 55 sayfadan oluşmaktadır. Genç şair Abdumecit Dölätov, "Män Jigirmidä" adlı ilk şiir kitabını, gençlik ve heves

hakkında yazmıştır. “Bahar Qaytidu” adlı ikinci kitabında ise, partiye ve Lenin’e karşı olan samimi duyguları ile vatana ve hayata karşı olan sonsuz muhabbetini yansıtmaktadır. Bu kitapta 69 şiir yer almaktadır.

ЙУНУСОВ, Хебибулла. **Тунжа ямғур: Шеирлар.** – Алмута: Жазушы, 1977. – 72 бәт. (*YUNUSOV, Hebibulla, Tunca Yamğur -Şeirler-, Almuta: “Jazuvşı” Nəşriyati, 1977, ss. 72.*)

Hebibulla Yunusov’un yazmış olduğu “Tunca Yamğur” adlı eser, 1977 yılında Jazuvşı Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 72 sayfadan oluşmaktadır.

Şair Hebibulla Yunusov’un şiirleri 1950 yılından beri gazete ve dergi sayfalarında yayımlana gelmektedir. Bu kitapta, şairin Lenin’e, Moskova’ya, vatanın güzelliğine, emekçi insanlara ve kahramanlara armağan olarak yazmış olduğu türküleri ve lirik şiirleri yer almaktadır. Kitapta, 39 türkü ve şiirin yanı sıra kitabın sonunda, “Qizil Döñniñ Qirani” adlı bir de lirik destan yer almaktadır.

ҚАҒАРОВ, Зияйдин. **Талланма шеирлар.** Топлиғучи: Турсун Қахаров. – Алмута: Жазушы, 1977. – 190 бәт. (*QAHAROV, Ziyaydin, Tallanma Şeirler, Topliғuçi: Tursun Qaharov, Almuta: “Jazuvşı” Nəşriyati, 1977, ss. 192.*)

Ziyaydin Qaharov’un telifi olan ve Tursun Qaharov tarafından derlenen “Tallanma Şeirler” adlı eser, 1977 yılında Jazuvşı Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 190 sayfadan oluşmaktadır.

Qaharov’un şiirleri, 1944 yılında matbuat sayfalarında yayımlanmaya başlamış ve daha sonra toplama eserlerde basılmıştır. Şairin, “Ämgäk Adeämliri”, “Tağ Çeçäkliri”, “Yoruq Yultuzlar” adlı kitapları yayımlanmıştır. Şairin çocuklar için yazıp yayımladığı şiirleri de vardır. Bu eserde şairin 162 şiirine yer verilmiştir.

ҚАСИМОВ, Жамалдин. **Йоллар вә ойлар: Шеирлар.** – Алмута: Жазушы, 1977. – 60 бәт. (*QASIMOV, Camaldin, Yollar vä Oylar -Şeirler-, Almuta: “Jazuvşı” Nəşriyati, 1977, ss. 60.*)

Camaldin Qasimov'un kaleme aldığı "Yollar və Oylar" adlı eser, 1977 yılında Jazuvşı Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 60 sayfadan oluşmaktadır.

Şair Camaldin Qasimov'un daha önceden yayımlanan "Dil Däptiri" adlı eseri, okurlar tarafından bilinmektedir. Yolculuk yapan insanlardan ve zor şartlar altında çalışan işçilerden etkilenen şair, duygu ve düşüncelerini "Yollar və Oylar" adlı bu kitaptaki şiirlerinde dile getirmektedir. Kitapta 137 şiir yer almaktadır.

ҚУТЛУҚОВ, Абдуғопур. **Жасур Жанлар: Балладилар, дастанлар.** – Алмута: Жазушы, 1977. – 60 бәт. (*QUTLUQOV, Abdugopur, Casur Canlar -Balladilar, Dastanlar-, Almuta: "Jazuvşı" Nəşriyatı, 1977, ss. 60.*)

Abduğopur Qutluqov'un yazmış olduğu "Casur Canlar" adlı eser, 1977 yılında Jazuvşı Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. İki bölümün yer aldığı eser, 60 sayfadan oluşmaktadır.

"Balladilar" adlı birinci bölümde, Saadät, Öçmäs Ot, Şeiriät Şahi, Bovam Mäqbirisi adlı türküler; "Dastanlar" adlı ikinci bölümde ise, Gülxan, Dala Güli, Yalqun adlı destanlar yer almaktadır. Şair bu eserdeki türkü ve destanlarda tarihî ve çağdaş kahramanları tasvir etmektedir.

ҲАПИЗОВА, Раһилә. **Қәләм вә балам: Шеирлар.** – Алмута: "Жазушы", 1977. – 100 бәт. (*HAPIZOVA, Rahilä, Qäläm və Balam -Şeirlar-, Almuta: "Jazuvşı" Nəşriyatı, 1977, ss. 100.*)

Rahile Hapizova'nın yazmış olduğu "Qäläm ve Balam" adlı eser, 1977 yılında Jazuvşı Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 100 sayfadan oluşmaktadır. Rahile Hapizova'nın şiirleri daha önceden gazete sayfalarında basılmıştır. Bu eserdeki şiirlerde, Lenin Partisine, vatan sevgisine ve gençlere karşı olan his ve duygular anne şefkatiyle aksettirilmiştir. Bu eserde 81 şiir yer almaktadır.

НАШИРОВ, ӘХМӘТЖАН. Солмас Гүл: Повесть вә һекайиләр. – Алмута: Жазушы, 1977. – 124 бәт. (HAŞİROV, Äxmätcan, *Solmas Gül -Povest vü Hekeyilär-*, Almuta: “Jazuvşı” Näşriyati, 1977, ss. 124.)

Äxmätcan Haşirov’un yazmış olduğu “Solmas Gül” adlı eser, 1977 yılında Jazuvşı Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 124 sayfadan oluşmaktadır.

Yazar Äxmätcan Haşirov’un “Yaşiginim Yaşigan” ve “Käçmäs Köñlüm” adlı kitapları, Uygur kitapseverler tarafından çok iyi bilinmektedir. “Solmas Gül” adlı bu kitapta, yazarın daha önceki uzun hikâyelerinde de olduğu gibi, II. Dünya Savaşı sırasında cephe gerisinde karşılaşılan güçlüklerle karşı cesurca yapılan mücadeleler tasvir edilmektedir. Ayrıca eserin sonunda yazarın farklı konularda yazmış olduğu hikâyelere de yer verilmektedir.

Kitapta, “Yärgä Tökülgän Yaş” adlı uzun hikâyeye ile birlikte, “Solmas Gül”, “Xaman Aşliqqa Tolganda”, Adämniñ Köñli Degän”, “Aq Köynäklük Ayal”, “Yaldama”, “Cäñçiniñ Ogli”, “Ġar İçidiki Ana” ve “Vädä” adlı hikâyeler yer almaktadır.

Уйғур хәлиқ қошақлири. Топлиғучи: А. Әлахунов. Хәлиқләр Достлуғи орденлиқ Қазакстан ССР пәнләр академияси тилшунаслиқ институтиниң уйғуршунаслиқ бөлүми. – Алмута: Наука, 1977. – 184 бәт. (*Uyğur Xäliq Qoşaqliiri, Topliğuçi: A. Älaxunov, Xäliqlär Dostluği Ordenliq Qazaqstan SSR Pänlär Akademiyasi Tilşunasliq İnstitutiniñ Uyğurşunasliq Bölümi, Almuta: Qazaqstan SSR “Nauka” Näşriyati, 1977, ss. 184.*)

A. Älahunov tarafından derlenen ve hazırlanan “Uyğur Xäliq Qoşaqliiri” adlı eser, 1977 yılında Nauka Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 184 sayfadan oluşmaktadır.

Koşuklar, Uygur sözlü gelenek ürünlerinin büyük bir kısmını oluşturmaktadır. Koşuklar kısa ve derli toplu olmaları sebebiyle halk arasında yayıla gelmiştir. Koşuklarda halkın hayatı, istekleri ve hayalleri yansıtılmaktadır. Folklor ürünleri her geçen gün insanlar tarafından unutulmakta olduğu için bu koşuklar derlenerek bir

kitap haline getirilmiştir. Elahunov bu eserindeki derlemelerinde, halk şiiri, sözlü gelenek ürünleri ve 1930-1940 yılları arasında yayımlanan folklor ürünlerine yer vermiştir.

Eserin ön sözünde, Uygur halk koşuklarının tarihî gelişimi hakkında bilgilere yer verilmektedir. Eser altı bölümden oluşmaktadır. “Ämgäk Qoşaqłiri” adlı birinci bölümde 4 koşuk, “Tarixîy Qoşaqłar” adlı ikinci bölümde 24 koşuk, “Ürpi-Adät, Räsım-Yosun Qoşaqłiri” adlı üçüncü bölümde 10 koşuk, “Märsiyä” adlı dördüncü bölümde 1 koşuk, “Lirik Qoşaqłar” adlı beşinci bölümde 9 koşuk ve “Balılar Qoşaqłiri” adlı altıncı bölümde ise 22 koşuk yer almaktadır.

ШАКИРОВ, Сәйпидин. **Үмүт: һекайиләр.** – Алмута: Жазушы, 1977. – 80 бәт. (*ŞAKIROV, Säypidin, Ümüt -Heqayilär-, Almuta: “Jazuvşı” Näşriyati, 1977, ss. 80.*) Säypidin Şakirov’un yazmış olduğu “Ümüt” adlı eser, 1977 yılında Jazuvşı Neşriyati yayınları arasında basılmıştır. Eser 80 sayfadan oluşmaktadır.

Genç yazar Säypidin Şakirov’un bu kitabında, yazarın sonradan yazmış olduğu hikâyeleri yer almaktadır. Bu hikâyelerde, II. Dünya Savaşında, memleket işlerinde ve diğer işlerde Sovyet insanların göstermiş oldukları cesaret ve onların sadakatleri tasvir edilmektedir.

Yazarın ikinci eseri olan bu kitapta, “Alma”, “Nur bilän Didarlaşqanda”, “Yiltizsiz Gül”, “Ata Mehri”, “Uniñ Oğlı Edi”, “Sürät”, “Qatil”, “Ėäliti Köñül”, “İkki Tiyin”, “Muhäbbät”, “Ėunça Güllük Yağlıq”, “Män Köyimän Balamğa”, “Xuş Xävär”, “Altun Üzük” ve “Alimcanniñ İşi” adlı hikâyeler yer almaktadır.

ҒӘНИЕВ, Абдукерим. **Атилар йоли: Шеир вә балладилар.** – Алмута: Жазушы, 1978. – 96 бәт. (*ĖÄNIYEV, Abdukerim, Atilar Yoli-Şeir vә Balladilar-, Almuta: “Jazuvşı” Näşriyati, 1978, ss. 96.*)

Abdukerim Ėäniyev’in yazdığı “Atilar Yoli” adlı eser, 1978 yılında Jazuvşı Neşriyati yayınları arasında basılmıştır. Eser 96 sayfadan oluşmaktadır.

Birçok esere sahip olan Abdükerim Gâniyev, Uygur şiirlerinde siyasi, millî ve politik konulara oldukça fazla yer veren şairlerden biridir. Şair bu eserinde de Lenin’i, mukaddes vatanını ve memleketin faziletlerini etkili bir biçimde şiirlerine yansıtmaktadır. Bu eserdeki şiirlerde, tabiat, emek, sevgi ve ahlak mevzularıyla ilgili konular yer almaktadır. Kitapta 55 şiirin yanı sıra “Danişmänniñ Anisi”, “Bir Burda Nan” ve “Bolşevik” adlı türküler yer almaktadır.

МӘМӘТҚУЛОВ, Савутжан. **Өсәкни бери көрсәк...: Шеирлар.** – Алмута: Жазушы, 1978. – 78 бәт. (*MÄMÄTQULOV, Savutcan, Ösäkni Berip Kөrsäk... -Şeirlar-, Almuta: “Jazuvşı” Näşriyatı, 1978, ss. 78.*)

Savutcan Mämätqulov tarafından yazılmış olan “Ösäkni Berip Kөrsäk...” adlı eser, 1978 yılında Jazuvşı Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 78 sayfadan oluşmaktadır ve eserde, 36 şiir yer almaktadır.

ҺИДАЙӘТОВ, Әршидин. **Или уйғурлириниң миллий–азатлиқ һәрикәтлири: XIX Әсир.** Хәлиқләр достлуғи ордәнлик Қазакстан ССР пәнләр академияси Тилшунаслиқ институтиниң Уйғуршунаслиқ бөлүми. – Алмута: Наука, 1978. – 108 бәт. (*HIDAYÄTOV, Ärşidin, İli Uyğurliriniñ Milliy–Azatliq Hәrikәtliri -XIX Äsir-, Xәliqler Dostluғi Ordәнlik Qazaqstan SSR Pәнlär Akademiyasi Tilşunasliq İstitutiniñ Uyğurşunasliq Bölümi, Almuta: Qazaqstan SSR “Nauka” Näşriyatı, 1978, ss. 108.*)

Ärşidin Hidayätov’un kaleme aldığı “İli Uyğurliriniñ Milliy-Azatliq Hәrikәtliri” adlı eser, 1978 yılında Nauka Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 108 sayfadan oluşmaktadır.

Hidayätov’un bu eserde yer alan makaleleri, İli Uygurlarının 19. yüzyılın ikinci dönemindeki bağımsızlık mücadelelerini ve onların sonuçlarını objektif bir şekilde yansıtmaktadır. Ayrıca bu eserde Hidayätov’un, Sadir Palvan, Bilal Nazim, ve Seyit Muhämmät Qaşıy’in eserleri hakkında yazmış olduğu makalelerine de yer verilmiştir.

Пьесилар: Уйғур драматурглири иьесилириниң тоилими. Топлиғучи: Өхмәтжан Қадиров. – Алмута: Жазушы, 1978. – 356 бәт. (*Pyesilar -Uyğur Dramaturgliri Pyesiliriniñ Toplimi-, Topliғuғи: Ähmätcan Qadirov, Almuta: “Jazuvşı” Näşriyati, 1978, ss. 356.*)

Ähmätcan Qadirov tarafından derlenen ve hazırlanan “Pyesilar” adlı eser, 1978 yılında Jazuvşı Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 356 sayfadan oluşmaktadır.

Bu çalışma, Uygur drama piyesleri derlemelerinden oluşmaktadır. Uygur edebiyatı tarihindeki drama piyesleri derlenip farklı eserlerde basılmıştır. Bu çalışmada, Almatı’daki Uygur Müzik Komedi Tiyatrosunda sahnelenen 9 drama eseri yer almaktadır. Bu çalışma sayesinde, artık bu drama eserleri sadece tiyatrodaki seyirciyle değil kütüphanelerde okuyucuyla da buluşmaktadır.

Bu çalışmanın ön sözünde, Ehmetjan Kadirov tarafından Uygur drama piyesi, Uygur Sovyet dramı ve bu çalışmada yer verilen piyeslerle ilgili genel bilgiler verilmektedir. Eserde, J. Asimov ve A. Sadirov’un “Anarxan”, İ. Sattarov ve V. Dyakov’un “Ğerip ve Sänäm”, Z. Sämädiy’nin “Laşman”, H. Abdullin’in “Şavqun”, C. Bosaqov’un “Qaynam”, Ä. Aşirov’un “Ölmäs Bolup Tuğulğanlar”, M. Zulpiqarov ve S. Hasanov’un “Doxtur Keräkmu?”, Y. Muxlisov’un “Näsirdin Äpändi Qaşqarda” ve Ş. Şavayev’in “Seniñ Qara Közliriñ” adlı piyesleri yer almaktadır.

РӨЗИЕВ, Мәшүр. Анайәт: Икки қисимдин ибарәт роман. – Алмута: Жазушы, 1978. – 212 бәт. (*ROZIYEV, Mäşür, Anayät -İkki Qisimdin İbarät Roman-, Almuta: “Jazuvşı” Näşriyati, 1978, ss. 212.*)

Mäşür Roziyev’in yazdığı “Anayät” adlı eser, 1978 yılında Jazuvşı Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 212 sayfadan oluşmaktadır. Mäşür Roziyev’in iki bölümden oluşan bu romanında, Uygur halkının isyankar oğlu Anayät Qurbanov’un çocukluk dönemlerinden başlayıp onun zalimlere karşı mücadelesi yansıtılmaktadır. Romanda Anayät’in şahsi hayatı ve onun farklı serüvenleri hakkında da bilgi verilmektedir.

ТАЙИРОВ, Йәһия. **Мөһир: һекайилар**. – Алмута: Жазушы, 1978. – 112 бәт.
(*TAYIROV, Yähiya, Mehir -Hekayilär-, Almuta: “Jazuvşı” Näşriyati, 1978, ss. 112.*)

Yähiya Tayirov tarafından yazılmış olan “Mehir” adlı eser, 1978 yılında Jazuvşı Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 112 sayfadan oluşmaktadır.

Yähiya Tayirov’un “Közlär” ve “Eqidä” adlı uzun hikâyeleri, Uygur kitapseverler tarafından çok iyi bilinmektedir. “Mehir” adlı bu kitapta, yazarın sonradan yazmış olduğu hikâyelerine yer verilmiştir. Bu kitaptaki hikâyelerde, dostluk, barış ve insanların hayatlarında karşılaşılabilecekleri çeşitli olaylar ele alınmaktadır.

Kitapta, “Ömrüm Bahari”, “Eqidä”, “Etiqat”, “Alamät Karamätoviç”, “Sayä”, “Dadamniñ Ağinisi”, “Märtlik”, “Zumrät”, “Saadät Terigi”, “Hoşnilar”, “Guman”, “Qol Yätmigän Yultuzum”, “Bearam”, “Mänpiyät”, “Bu Nemiliktin”, “Napisät”, “Qädinaslar” ve “Adimiy Şäytan” adlı hikâyeler yer almaktadır.

ТОХТӘМОВ, Турған. **Базған садаси: Повестлар вә һекайә**. – Алмута: Жазушы, 1978. – 184 бәт. (*TOXTEMOV, Turğan, Bazğan Sadasi -Povestlar vä Hekayä-, Almuta: “Jazuvşı” Näşriyati, 1978, ss. 184.*)

Turğan Toxtämov’un kaleme aldığı “Bazğan Sadasi” adlı eser, 1978 yılında Jazuvşı Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 184 sayfadan oluşmaktadır.

Kitapta, “Bazğan Sadasi” ve “Dadamniñ Axirqi Xeti” adlı uzun hikâyeler ile “Qaqirilar Qaytqanda” adlı hikâye yer almaktadır. Yazar bu eserlerde, II. Dünya Savaşı zamanındaki cephe gerisinde yaşanan zorlukları ve bu zorluklara karşı verilen mücadeleyi kendi duygularıyla tasvir etmektedir.

Уйғур мақал вә тәмсиллири = Уйғурские пословици и иговорки. Қазақ ССР пәнләр академияси, уйғуршунаслиқ бөлүми. Г. Садвакасов, Ш. Кибиrow. – Алмута: Иаука, 1978. – 200 бәт. (*Uyğur Maqal vä Tämsilliri = Uyğurskiye Poslovitsi i Pogovorki, Qazaq SSR Pänlär Akademiyasi Uyğurşunasliq Bölümi, G.*

Sadvakasov, Ş. Kibirov, Almuta: İzdatelstvo "Nauka" Kazaxskoy SSR, 1978, ss. 200.)

Kazakistan Bilimler Akademisi, Uygur Araştırmaları Enstitüsü tarafından hazırlanan "Uygur Maqal və Tämsilliri" adlı eser, 1978 yılında Nauka Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 200 sayfadan oluşmaktadır. Eserde, Uygur atasözleri ve deyimleri yer almaktadır.

БӘХНИЯЗОВ, Һезим. Ишән өзәңгә: Шеирлар вә поэма. – Алмута: Жазушы, 1979. – 152 бәт. (*BÄXNIYAZOV, Hezim, İşän Özäñgä -Şeirlar ve Poema-, Almuta: "Jazuvşı" Nəşriyati, 1979, ss. 152.)*

Hezim Bähniyazov tarafından kaleme alınan "İşän Özäñgä" adlı eser, 1979 yılında Jazuvşı Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Destan, şiir ve mazumelerin yer aldığı bu eser 152 sayfadan oluşmaktadır.

Hezim Bähniyazov'un 50. doğum yıl dönümü münasebetiyle hazırlanan bu eserdeki şiirlerde, halkın vatan sevgisi ve millerlerarası dostluğu yansıtılmıştır. Eserde ağırlıklı olarak yer alan "Ävlatlar Çamdimi" destanında, Bolşevik İhtilali'nde ve Yettisu ayaklanmasında meydana gelen olaylara yer verilmektedir. Şair bu eserinde, önceki Uygur Sovyet aydınlarının eserlerinin şekillenişini, onların fikirlerini, istek ve hayallerini geniş bir şekilde ele almaktadır.

ЖАМАЛДИНОВ, О. Уйғур хәлиқ қошақчилири. Қазақстан ССР пәнләр академияси тилшунаслиқ институти йенидики уйғуршунаслиқ бөлүми. – Алмута: Наука, 1979. – 136 бәт. (*CAMALDİNOV, O., Uygur Xäliq Qoşaqçiliri, Qazaqstan SSR Pänlär Akademiyasi Tilşunasliq İnstitutı Yenidiki Uygurşunasliq Bölümi, Almuta: Qazaqstan SSR "Nauka" Nəşriyati, 1979, ss. 136.)*

O. Camaldinov'un hazırlamış olduğu "Uygur Xäliq Qoşaqçiliri" adlı eser, 1979 yılında Nauka Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 136 sayfadan oluşmaktadır.

Uygur halk ozanlarına bağışlanan bu eserde, halkın en sevdiği kahramanlardan Nazugum ve Sadir Palvan; 1916 yılındaki tarihî olaya ün katan Olata, Hesamidin, Aman Bakqiyev, Baqimolla; ayrıca Nurdunmolla, İlxun, Avusman, Ayup Samsaq ve Mustapa Sopilar'ın koşukları ve tercümeleri yer almaktadır. Eserin ön sözünde, koşuk türünde şiirler kaleme alan Uygur şairler hakkında bilgiler verilmektedir. Ayrıca eserin sonunda, lügat yer almaktadır.

МАХМУДОВ, Абдухалиқ. **Шундақму болиду: Һәжвийләр, һекайиләр.** – Алмута: Жазушы, 1979. – 76 бәт. (*MAXMUDOV, Abduxaliq, Şundaqmu Bolidu -Häjviyeler, Hekayilər-, Almuta: "Jazuvşı" Näsriyati, 1979, ss. 76.*)

Abduxaliq Maxmudov'un kaleme aldığı "Şundaqmu Bolidu" adlı eser, 1979 yılında Jazuvşı Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 76 sayfadan oluşmaktadır. Abduhalik Mahmudov, kendi yazmış olduğu kısa hicivlerle sonradan tanınmaya başlayan genç yazarlardandır. Onun hikâyeleri, Uygur gazete sayfalarında yerini almıştır.

Kitapta, "Gäp Egisini Tapidu", "Sizgä Yalğan, Maña Rast", "Sirliq Täkliip", "Beşi Bar Başliq", "Özi Kim Boldi Buniñ?", "...Sevättä Su Toxtaydu", "Tamaxan", "İxtisatçi Adäm", "İçimizdin Çiqqan Başliq", "Özini Untığan Adäm", "Minnät", "Çoñdimu Çoñ Bar Ekän", "Maxtaşqa Layiq Räsım", "Nemä Därmän Xotunğa?", "Aç Köz Bolsa U Yänä...", "Täşviş", "Göhärxan Momay", "Yolda", "Özini Bilmigän Ultañ", "Qurup Kätsun Parıxorluq", "Özeñge Qarap İş Tut" ve "Şundaqmu İşlar Bolidekän" adlı hikâyeler yer almaktadır.

МӘШҮРОВ, Сейитакун. **Ирадә: Очерклар.** – Алмута: Жазушы, 1979. – 120 бәт. (*MÄŞÜROV, Seyitakun, İradä-Oçerklar-, Almuta: "Jazuvşı" Näsriyati, 1979, ss. 120.*)

Seyitakun Mäşürov tarafından kaleme alınan "İradä" adlı eser, 1979 yılında Jazuvşı Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 120 sayfadan oluşmaktadır.

Gazeteci Seyitahun Meşürov'un bu çalışmasında, onun sonradan yazdığı denemelerine yer verilmiştir. Bu çalışmada yer alan denemelerde, SSBC halklarının barışsever ailelerinde mutlu bir hayat süren Sovyet Uygurlarının partilerini geliştirme yolundaki vazifelerini amaçlarına ulaştırmadaki büyük çabaları ve şiddetli geçen II. Dünya Savaşı yıllarındaki faşist Alman cellatlarını etkisiz hale getirmek için gösterilen mücadeledeki cesaretleri ve iradeleri yansıtılmaktadır. Bu çalışmada, 13 denemenin yanı sıra “Yollar” başlığı altında hatıratlara yer verilmiştir.

HEZİMOV, Heziz. Talланған әсәрләр: Шеирлар вә дастанлардин парчилар. – Алмута: Жазушы, 1979. – 200 бәт. (*HEZİMOV, Heziz, Tallanğan Äsärlär -Şeirlar vü Dastanlardin Parçılar-, Almuta: “Jazuvşı” Näsriyati, 1979, ss. 200.*)

Heziz Hezimov'un telifi olan “Tallanğan Äsärlär” adlı eser, 1979 yılında Jazuvşı Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 200 sayfadan oluşmaktadır.

Bu çalışma, bir çok kitabın yazarı olan Uygur şair Heziz Hezimov'un 50. doğum yıl dönümü münasebetiyle hazırlanmıştır. Kitapta, şairin sonradan yazmış olduğu ve bazı derleme eserlerde yayımlanan şiirlerinin yanı sıra bazı manzumelerinden bölümler de yer almaktadır.

Kitabın “Şeirlar” adlı birinci bölümünde 66 şiir, “Poemilardin Parçılar” adlı ikinci bölümünde ise ‘Qeri Cäñçi Xatirisidin’, ‘Tağda’, ‘Xätlär’, ‘Hayat Dolqunliri’, ‘Bizniñ Yaşliq’ adlı manzumelere yer verilmiştir.

HƏMPRƏEV, Mөmүнжан. Чоққидики қар: Шеирлар. – Алмута: Жазушы, 1979. – 104 бәт. (*HƏMPRƏEV, Mөmүнжан, Чоққидики Qar -Şeirlar-, Almuta: “Jazuvşı” Näsriyati, 1979, ss. 104.*)

Mөmүнжан Həmpreyev'in yazmış olduğu “Çoqqidiki Qar” adlı şiir kitabı, 1979 yılında Jazuvşı Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 104 sayfadan oluşmaktadır. Bu kitabın “Dil Tarin Çekip...” adlı birinci bölümde 20 şiir; “Xiyalim

Sändä” adlı ikinci bölümde 28 şiir, rubai ve sekizlikler; “Balladilar” adlı üçüncü bölümde ise 6 türküye yer verilmiştir.

САБИРОВ, Аруп. **Һаят излири.** – Алмута: Қазақстан, 1979. – 96 бәт. (SABİROV, Arup, **Hayat İzliri**, Almuta: “Qazaqstan” Nəşriyati, 1979, ss. 96.)

Arup Sabirov tarafından yazılmış olan “Hayat İzliri” adlı eser, 1979 yılında Kazakistan Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 96 sayfadan oluşmaktadır.

Kitapta, Uygur halkı içinde tanınan kolhoz emektarlarının, Sovyet hizmetçilerinin, eski makine operatörlerinin, öğretmenlerin ve toplum işlerinde verimli bir şekilde çalışan öncülerin gelecekteki gençlere örnek olacak faaliyetleri yansıtılmaktadır.

Kitapta, Partiya Solditi, Hayat İzliri, Mexanizator, Komsomolda Çiniqqan, Yärgä Muhäbbät, Hämmä Hörmätläydu, Ustazlar Ustazi, Sexirlik Moy Qäläm, Däsläpki Agronom, Kolxoz Veterani, Jillar vâ İzlar, Xatirä Sähipiliri, İradilik Kişi, Qäliblärgä Yol Tepip, Etiz Märdanisi, Nämuniliq Ämgäk Egisi, Uni Ämgäk Tavlığan adlı hikâyeler yer almaktadır.

САДИРОВ, Малик. **Тунжа қәдәм: Шеирлар.** – Алмута: Жазушы, 1979. – 60 бәт. (SADİROV, Malik, **Tunca Qädäm -Şeirlar-**, Almuta: “Jazuvşı” Nəşriyati, 1979, ss. 60.)

Malik Sadirov’un yazmış olduğu “Tunca Qädäm” adlı şiir kitabı, 1979 yılında Jazuvşı Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Bu kitap, 60 sayfadan oluşmaktadır. Genç şair bu eserdeki şiirlerinde, Lenin’e, partiye ve mukaddes vatana olan sevgiyi, iş adamlarının cesaretini, tabiat ve vatani tasvir etmektedir. Bu kitapta, 51 şiir yer almaktadır.

СӘМӘДИЙ, Зия. **Ғени батур.** – Алмута: Жазушы, 1979. – 272 бәт. (SÄMÄDİY, Ziya, **Ġeni Batur**, Almuta: “Jazuvşı” Nəşriyati, 1979, ss. 272.)

Ziya Sämädiy tarafından kaleme alınmış olan “Ġeni Batur” adlı eser, 1979 yılında Jazuvşı Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 272 sayfadan oluşmaktadır.

Meşhur Uygur yazar Ziya Sämädiy, aynı zamanda drama yazarıdır. Yazar, roman ve öyküleri sayesinde büyük bir okur kitlesi tarafafından tanınmaktadır. “Ġeni Batur” hikâyesi, Doğu Türkistan’daki Uygur halkının Milliyetçi Çin Partisi gericilerine karşı halkın kamusal bir şekilde ayaklanmasını göstermektedir. Bu hikâyede, millî bağımsızlık devriminde, halkının geleceği için mücadele eden ve halk kahramanı olan Ġeni Batur’un cesurane kahramanlıkları ustalıklı kaleme alınmıştır.

ТОХТӘМОВ, Қурван. **Таң йорувататти: Повестьлар.** – Алмута: Жазушы, 1979. – 292 бәт. (*ТОХТӘМОВ, Qurvan, Tañ Yoruvatatti -Povestlar-, Almuta: “Jazuvşı” Nәşriyati, 1979, ss. 292.*)

Qurvan Toxtämov tarafından kaleme alınan “Tañ Yoruvatatti” adlı eser, 1979 yılında Jazuvşı Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 292 sayfadan oluşmaktadır. Yazar Kurvan Toxtämov’un, “Addiy Kişilär”, “Qädirdanlar” ve “Cağıstaylıqlar” adlı eserleri okurlar tarafından bilinmektedir.

Bu kitapta, yazarın “Tañ Yoruvatatti” ve “Bayqimay Bastiñ Tikänni” adlı iki uzun hikâyesi yer almaktadır. “Tañ Yoruvatatti” adlı uzun hikâyede, II. Dünya Savaşı yıllarında cephe gerisindeki köy hayatı tasvir edilmektedir. Çiftçilerin cesareti, vatana olan sadakatleri ve insani duyguları canlandırılmaktadır. “Bayqimay Bastiñ Tikänni” adlı uzun hikâyede ise, günümüz gençlerinin ahlakı, aile hayatındaki mütevazı durumlar ifade edilmektedir. Her iki uzun hikâyede de ciddi meseleler kaleme alınmıştır.

УЧҚУН. **Һаят қоңғуриғи: Шеирлар.** – Алмута: Жазушы, 1979. – 112 бәт. (*УЧҚУН, Hayat Qoñğuriği -Şeirlar-, Almuta: “Jazuvşı” Nәşriyati, 1979, ss. 112.*)

Uçqun’un kaleme aldığı “Hayat Qoñğuriği” adlı eser, 1979 yılında Jazuvşı Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 112 sayfadan oluşmaktadır. Kitapta, 63 şiirin yanı sıra gazel, türkü ve rubai türlerinde eserlere de yer verilmiştir.

НЛЯХУНОВА, Хуршида. **Турнилар: Шеирлар.** – Алмута: Жазушы, 1979. – 88 бәт. (*İLYAXUNOVA, Xurşidä, Turnilar -Şeirlar-, Almuta: “Jazuvşı” Näşriyati, 1979, ss. 88.*)

Xurşidä İlyaxunova'nın yazmış olduğu “Turnilar” adlı eser, 1979 yılında Jazuvşı Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 88 sayfadan oluşmaktadır. Anne ile çocuk, gül, bahar ve tabiat manzaralarını tasvir eden şair Xurşidä'nin hayata bakış açısı, düşünceleriyle koparılamaz bir bağ oluşturmuştur. Bu durumun kanıtı ise, şairin bu kitabındaki lirik şiirleridir. Bu kitapta, 75 şiir yer almaktadır.

ЖӘЛИЛОВ, Мәшүр. **Диярим мениң: Шеирлар.** – Алмута: Жазушы, 1980. – 64 бәт. (*CÄLİLOV, Mäşur, Diyarim Meniñ -Şeirlar-, Almuta: “Jazuvşı” Näşriyati, 1980, ss. 64.*)

Mäşur Cälilov'un yazmış olduğu “Diyarim Meniñ” adlı şiir kitabı, Jazuvşı Neşriyatı yayınları arasında 1980 yılında basılmıştır. Eser 64 sayfadan oluşmaktadır. Pedagog şair Meşür Celilov'un şiirleri, gençlerin gelişimine katkı sağlamaktadır. Şairin 50. yaş gününe armağan olarak neşredilen bu kitaptaki şiirlerde, vatan sevgisi ve vatani için emek sarfeden insanlar konu edilmiştir. Şiirler koşuk şeklinde kaleme alınmıştır. Eserde 52 şiir yer almaktadır.

ЗУЛПИҚАРОВ, Мәсимжан. **Һиммәт: Повесть вә һекайиләр.** – Алмута: Жазушы, 1980. – 140 бәт. (*ZULPIQAROV, Mäsimcan, Himmät -Povest vä Hekeyilär-, Almuta: “Jazuvşı” Näşriyati, 1980. ss. 140.*)

Mäsimcan Zulpiqarov'un kaleme aldığı “Himmät” adlı eser, 1980 yılında Jazuvşı Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 140 sayfadan oluşmaktadır. Kitabın birinci bölümünde “Himmät” adlı uzun hikâye yer almaktadır. “Hekeyilär” adlı ikinci bölümde ise, ‘Muzdavan Qissisi’, ‘Dandar Käklik’, ‘İmirsa Amil’, ‘Özämniñ Şori Däymän’ ve ‘Xatirä’ adlı hikâyeler yer almaktadır.

Yazar Mesimcan Zulpiqarov'un "Himmät" adlı uzun hikâyesi, çiftçilerin bugünkü hayatlarına armağan edilmektedir. Yazar, işine oldukça sadık olan ekipbaşı Elem Aysayev sayesinde günümüzdeki köy ekonomisi memurlarını tasvir etmeye çalışmaktadır. Bu eserde yer alan hikâyeler ise farklı konularda kaleme alınmıştır.

ҚӘМБӘРОВА, Нураийә. **Кәчүр, Рабигүл: Повестьлар.** – Алмута: Жазушы, 1980. – 152 бәт. (*QÄMBÄROVA, Nuraniyä, Kächür, Rabigül -Povestlar-, Almuta: "Jazuvşı" Näşriyati, 1980, ss. 152.*)

Nuraniyä Qämbärova tarafından yazılmış olan "Kächür, Rabigül" adlı eser, 1980 yılında Jazuvşı Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 152 sayfadan oluşmaktadır.

Genç ve yetenekli bir yazar olan Nuraniyä Qämbärova'nın birçok uzun hikâyesi Rus, Özbek ve Karakalpak dillerinde yayımlanmıştır. Kitapta, yazarın "Kächür, Rabigül" ve "Bibicamal" adlı uzun hikâyeleri yer almaktadır.

Kitapta yer alan "Kächür, Rabigül" adlı uzun hikâye, mutlu Sovyet gençlerinin hayatına ve onların temiz duygularına armağan edilmektedir. "Bibicamal" adlı uzun hikâye ise, Doğu Türkistanlı gençlere yapılan zulümleri, hatta gençlerin birbirleriyle özgür bir şekilde muhabbet etmelerinin engellenmesini yansıtmaktadır.

РОЗН, Абдулһәй. **Шақиратмилар нахшиси: Шеирлар.** – Алмута: Жазушы, 1980. – 72 бәт. (*ROZİ, Abdülhäu, Şaqiratmilar Naxşisi -Şeirlar-, Almuta: "Jazuvşı" Näşriyati, 1980, ss. 72.*)

Abdülhäu Rozi'nin telifi olan "Şaqiratmilar Naxşisi" adlı eser, 1980 yılında Jazuvşı Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 72 sayfadan oluşmaktadır. Kitapta, şairin sonradan yazmış olduğu şiirlerine yer verilmiştir. Kitapta yer alan şiirler genellikle vatanın büyüklüğü, deryalar, nehirler, bulaklar, su ve ab-ı hayat hakkındadır. Kitapta, şiir ve türkü türlerinde 101 eser yer almaktadır.

СЕРАФИМОВИЧ, А. **Боранда: Некайиләр.** III. Кибиров тәржимиси. – Алмута: Жазушы, 1980. – 92 бәт. (*SERAFİMOVIÇ, A, Boranda -Hekayilär-, Ş. Kibirov Tärçimisi, Almuta: “Jazuvşı” Näsriyati, 1980, ss. 92.*)

A. Serafimoviç tarafından yazılan ve Ş. Kibirov tarafından Rusçadan Uygur Türkçesine tercüme edilen “Boranda” adlı eser, 1980 yılında Jazuvşı Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 92 sayfadan oluşmaktadır.

Serafimoviç, uzun ve enteresan bir ömür sürmüştür. O, çocukların hayatına çok fazla değer vermiştir. Bu yüzden de çocuklar hakkında çok fazla hikâye yazmıştır. Kitapta, yazarın çocuklar için yazmış olduğu “Boranda”, “Bomba”, “Orman Hayati”, “Aq Tağ Üstidä”, “Üç Dost”, “İlan Sazlığı” ve “Quşqaç Keçisi” adlı hikâyeler yer almaktadır.

Уйғур әдәбияти вә фольклоридики жанрлар: Мақалилар тоилими. Қазақстан ССР пәнләр академияси тилшунаслиқ институти йенидики уйғуршунаслиқ бөлүми. Қ. Тохтәмов. – Алмута: Наука, 1980. – 228 бәт. (*Uyğur Ädäbiyati vü Folkloridiki Janrlar -Maqalilar Toplimi-, Qazaqstan SSR Pänlär Akademiyasi Tilşunasliq İstituti Yenidiki Uyğurşunasliq Bölümi, Q. Toxtämov, Almuta: Qazaqstan SSR “Nauka” Näsriyati, 1980, ss. 228.*)

Kazakistan Bilimler Akademisi, Dil Bilimleri Enstitüsü Uygur Araştırmaları Enstitüsü tarafından hazırlanan “Uygur Ädäbiyati vü Folkloridiki Janrlar” adlı eser, 1980 yılında Nauka Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 228 sayfadan oluşmaktadır.

Bu çalışmada, Uygur edebiyatı ve folklorundaki türler üzerine yazılmış olan Q. Toxtämov’un “Uygur Sovyet Romaniniñ Täräqqiyati”, M. Abduraxmanov’un “Poema Janri Häqqidä”, P. Sabitova’nın “Uygur Povestliriğa Dair Mulahizilär”, A. Qadırov’un “Uygur Dramaturhiyası”, S. Mollaudov’un “Tarixiy Dastanlar”, İ. Saydullayev’in “Muhämmät Sadiq Qäşqäriy İcadida Täzkirä Janri”, M. Aliyeva’nın “Uygur Xäliq İcadiyitidiki Rivayät, Äpsanä vü Vəqälär”, R. Sabitov’un “Satira vü

Yumor”, A. Älaxunov’un “Balilar Qoşaqłiri” ve B. Ärşinov’un “Xäliq Dastanlırınıñ Janrlıq Asasliri” adlı makaleleri yer almaktadır.

Edebiyatçılar tarafından hazırlanan bu çalışmada, Uygur yazılı ve sözlü edebiyatındaki türlerin kendilerine has özellikleri, nasıl ortaya çıktıkları ve konuları incelenmektedir. Klasik destanlar, Uygur Sovyet edebiyatındaki roman, öykü ve manzume türleri; sözlü edebiyattaki halk destanları, efsane ve rivayet ayrıca çocuk folkloruna dair eserler hakkında bilimsel düşünceler yürütülüp malum bir türün gelişmesine diğer edebiyatların etkisi, yazar ve şairlerin bir düşünceyi aktarma yönündeki yöntemleri ve kabiliyetleri hakkında önemli fikirlere yer verilmiştir. Bahsedilen ilmi çalışma, zengin edebî materyaller hakkında yazılmıştır. Bu çalışma, Uygur edebiyatı üzerine çalışan uzmanlara, öğretmenlere ve filoloji fakültelerinin öğrencilerine armağan edilmiştir.

БӘХТИЯ, Илья. Өмүр шундақ өтиду: Шеирлар. – Алмута: Жазушы, 1981. – 80 бәт. (*BÄXTIYA, İlya, Ömür Şundaқ Ötidu -Şeirler-, Almuta: “Jazuvşı” Näsriyatı, 1981, ss. 80.*)

İlya Bähitiya’nın kaleme aldığı “Ömür Şundaқ Ötidu” adlı eser, 1981 yılında Jazuvşı Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 80 sayfadan oluşmaktadır. Şair bu eserindeki lirik şiirlerini, hayat hakkında yazmıştır. Şair hicviyelerinde ise hayattaki kötülükleri açıkça dile getirmektedir. Şairin şiirleri, dilinin sadeliği ve anlaşılabilirliği ile diğer şiirlerden farklılık göstermektedir. Bu eserde, şairin 48 şiiri yer almaktadır.

ҒӘНИЕВ, А. Бир дәқиқә вә мәңгүлүк: Совет иттипақинин қәһримани Мәсим Якуиов һәққидә. – Алмута: Қазақстан, 1981. – 76 бәт. (*ĞÄNIYEV, A., Bir Däqıqä vә Mäñgүlүk -Sovyet İttıpaqının Qährimani Mäsım Yakupov Häqqidä-, Almuta: “Qazaqstan” Näsriyatı, 1981, ss. 76.*)

A. Gänıyev’in yazmış olduğu “Bir Däqıqä vә Mäñgүlүk” adlı eser, 1981 yılında Kazakstan Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 76 sayfadan oluşmaktadır.

A. Gäniev, SSCB'nin kahramanı ve Uygur halkının gururu olan Mäsım Yaqupov ile birkaç defa görüşüp uzun uzun sohbet etme fırsatı bulmuştur. Bunun için yazar, Mäsım Yaqupov'un yurttaşı Mämät Dede'nin ve akrabalarının söylediklerini de göz önünde bulundurarak çocukluk ve gençlik çağlarında II. Dünya Savaşı meydanındaki kahramanlıkları hakkında bilgi vermektedir. Yazar bu eserinde, Mäsım'in anne babasından ve kardeşlerinden müsaade alarak onun savaş yılları ile savaştan sonraki barış dönemlerinde yaptığı faaliyetler ve hayatı hakkında bilgiler vermektedir.

ЗУЛПИҚАРОВ, Масимжан. **Балилар еғиз әдәбияти.** 1-чи синип үчүн. – Алмута: Мектеп, 1981. – 116 бәт. (*ZULPIQAROV, Masimcan, Balilar Egiz Adäbiyati, 1. Sinip Üçün, Almuta: "Mektep", 1981, ss. 116.*)

Masimcan Zulpiqarov'un hazırlamış olduğu "Balilar Egiz Adäbiyati" adlı eser, 1981 yılında Mektep Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 116 sayfadan oluşmaktadır.

Kitap, dört bölümden ibaret olup çocuklar tarafından ortaya çıkarılan eserlerle büyüklerin çocuklar için yazmış olduğu eserleri içinde barındırmaktadır. Kitabın birinci bölümünde öykü; ikinci bölümünde türküler, koşuklar ve hikâyeler; üçüncü bölümünde oyun türleri; dördüncü bölümde ise sözlü edebiyattan örnekler yer almaktadır.

ИЛИЯС, Йүсүп. **Унтулмас он икки жил: Повесть.** – Алмута: Жазушы, 1981. – 176 бәт. (*İLİYAS, Yüsüp, Untulmas On İkki Jil -Povest-, Almuta: "Jazuvşı" Nəşriyatı, 1981, ss. 176.*)

Yüsüp İliyas'ın kaleme aldığı "Untulmas On İkki Jil" adlı eser, 1981 yılında Jazuvşı Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 176 sayfadan oluşmaktadır. Yazarın dört bölümden oluşan bu uzun hikâyesinde, Doğu Türkistan'daki Uygur halkın 1950 yılından 1962 yılına kadar başından geçen ağır olaylar anlatılmaktadır.

Қутлуқ дияр: Шеирлар. Топлиғуқи: Савутжан Һасанов,– Алмута: Жазушы, 1981. – 136 бәт. (*Qutluq Diyar -Şeirler-, Topliғuқи: Savutcan Hasanov, Almuta: “Jazuvşı” Neşriyatı, 1981, ss. 136.*)

Savutcan Hasanov tarafından derlenen ve hazırlanan “Qutluq Diyar” adlı eser, 1981 yılında Jazuvşı Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 136 sayfadan oluşmaktadır.

Bu kitap, yabancı memleketlerdeki vatandaşların iltimas edip yazdıkları birçok mektuba binaen yayımlanmıştır. Kitapta, Uygur Sovyet edebiyatının temelini atan meşhur şairlerin yanı sıra orta ve genç yaştaki yetenekli edebiyatçıların şiirlerine de yer verilmiştir.

Kitapta, Turdi Häsän’in 3, Hezim İskändärov’un 4, Qadir Hasanov’un 6, İsmayil Sattarov’un 5, Hezmät Abdullin’in 8, Xelil Hämrayev’in 6, Maxmut Abduraxmanov’un 8, Rozi Qadiriyy’in 3, Abdugopur Qutluqov’un 2, Uçqun’un 8, İlya Bähitiya’nın 5, Hezim Bähniyazov’un 7, Abdülhüy Rozi’nin 8, Abdukerim Gäniiyev’in 5, Savutcan Mämätqulov’un 5, Mömüncan Hämrayev’in 5, Ziyaydin Qaharov’un 9, Tursun Qahhariy’in 4, Abdumecit Dölätov’un 5, Cämşit Rozaxunov’un 1, Tursun Vahidiy’in 1, Hänipä Salixova’nın 2, Rähimcan Roziyev’in 3, İlahun Cälilov’un 2, Batur Ärşidinov’un 4, Hebibulla Yunusov ve Hesamdun İslamov’un 2’şer şiirine yer verilmiştir.

РОЗИЕВ, Рәһимжан. **Миң өй: Дастан.** – Алмута: Жазушы, 1981. – 100 бәт. (*ROZIYEV, Rähimcan, Miñ Öy -Dastan-, Almuta: “Jazuvşı” Neşriyatı, 1981, ss. 100.*)

Rehimcan Roziyev’in kaleme aldığı “Miñ Öy” adlı destan kitabı, 1981 yılında Jazuvşı Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Kitap 100 sayfadan oluşmaktadır.

“Miñ Öy” destanı, savaş ve barış hakkında yazılmıştır. Bu yüzden şair Doğu Türkistan’daki meşhur anıtları esas almıştır. Anıtlar, Hoten şahının oğlu Bahadır tarafından ortaya çıkarılmıştır. Bu durumu göremeyen şahın eski komutanı baba ile

oğul arasında fitne çıkararak ikisi arasında savaş çıkmasına sebep olmuştur. Şair Rehimcan Roziyev bu destanda, iyilik ile kötülük arasındaki karşılaşmayı vermeye çalışmaktadır. Kitap üç bölümden oluşmaktadır.

ТОХТӘМОВ, Курбан. Һаятқа муһәббәт: Роман, повесть вә һәкайиләр. – Алмута: Жазушы, 1981. – 400 бәт. (*ТОХТӘМОВ, Kurban, Һаятқа Муһәббәт -Roman, Povest vә Hekayilär-, Almuta: “Jazuvşı” Nәşriyatı, 1981, ss. 400.*)

Qurban Toxtämov'un kaleme aldığı “Һаятқа Муһәббәт” adlı eser, 1981 yılında Jazuvşı Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Roman, uzun hikâye ve hikâyelerin yer aldığı bu eser 400 sayfadan oluşmaktadır. Eser iki bölümde ele alınmıştır.

Birinci bölümde, “Cağıstaylıqlar” adlı roman yer almaktadır. “Cağıstaylıqlar” adlı roman, meşhur yazar Kurban Toxtämov'un en önemli eseridir. Daha önceden iki kitap şeklinde ayrı ayrı basılan bu roman düzenlenerek bu eserde bir araya getirilmiştir. Bu romanda, II. Dünya Savaşı yıllarındaki Sovyet insanların kahramanlıkları, maddi ve manevi zorlukları nasıl atlattıkları, adaletli ve vicdanen rahat olmak için nasıl savaşılması gerektiği geniş bir çerçevede ele almıştır.

İkinci bölümde ise, “Bayqımay Bastıñ Tikänin” adlı bir uzun hikâye ile “Banıxan Çoñ Apam”, “Ögäy Ana Oygä Kälgändä”, “Şu Bir Keçä” ve “Täşna Jüräklär” adlı hikâyeler yer almaktadır. Hikâyelerde, insanları düşündüren ve etkileyen olaylar tasvir edilmektedir.

АБДУЛЛИН, Һезмәт. Көңүлдә қалмисун арман: Шеирлар, поэма вә тәржимнләр. – Алмута: Жазушы, 1982. – 108 бәт. (*ABDULLİN, Hezmät, Köñüldä Qalmisun Arman -Şeirлар, Poema vә Tärçimilär-, Almuta: “Jazuvşı” Nәşriyatı, 1982, ss. 108.*)

Hezmät Abdullin'in hazırlamış olduğu “Köñüldä Qalmisun Arman” adlı eser, 1982 yılında Jazuvşı Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 108 sayfadan oluşmaktadır. Kitapta, şairin sonradan yazmış olduğu “Daqıyanusta” adlı

manzumesi, şiirleri ve bazı tercümelere yer almaktadır. H. Abdullin, şiir ve rubailerinde doğduğu yerin tabiatını ve halkların kardeşliğini kaleme almaktadır.

Kitapta, 32 şiir ve “Daqiyanusta” adlı manzumenin yanı sıra Vilyam Şekspir, Sergey Esenin, Juban Moldağaliyev ve Kuvandıq Şağıtbayev gibi Rus ve Kazak yazarların bazı şiirlerinin tercümelerine de yer verilmiştir.

БӘХТІЯ, НЛҮЯ. Һаят даванлири. – Алмута: Жазушы, 1982. – 288 бәт. (*BÄXTIYA, İlya, Һаят Davanliri, Almuta: “Jazuvşı” Näsriyati, 1982, ss. 288.*)

İlya Bähitiya'nın kaleme aldığı “Hayat Davanliri” adlı eser, 1982 yılında Jazuvşı Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 288 sayfadan oluşmaktadır.

Bu eser, yetenekli şair İlya Behtiya'nın 50. doğum yıl dönümü münasebetiyle yayımlanmıştır. Tekrardan yayımlanan bu eserde, şairin daha önceden okuyucularla buluşan şiirlerinden örnekler verilmektedir. Şiirler, ana vatana ve partiye armağan edilmiştir. Ayrıca eserde, şairin hicivleri ve çocuklar için yazdığı şiirleri de yer almaktadır.

Kitabın “Ana Jut İlhamliri” adlı birinci bölümünde 85 şiir ve 5 türkü, “Lirikilar” adlı ikinci bölümünde 63 şiir ve 1 türkü, “Satirilar” adlı üçüncü bölümünde 32 şiir, “Balılarga Bazarliq” adlı dördüncü bölümde ise çocuklar için yazılmış olan 27 şiir yer almaktadır.

БРЕЖНЕВ, Леонид Нльич. Хатириләр: Завод гудоги бойичә өткән һаят, Вәтән һиссияти. – Алмута: Мектеп, 1982. – 72 бәт. (*BREJNEV, Leonid İliç, Xatirilär -Zavod Gudogi Boyiçä Ötkän Hayat, Vätän Hissiyati-, Almuta: “Mektep”, 1982, ss. 72.*)

Leonid Brejnev tarafından kaleme alınan ve Rusçadan Uygur Türkçesine tercüme edilen “Xatirilär” adlı eser, 1982 yılında Mektep Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 72 sayfadan oluşmaktadır. Kitaptaki anılar, “Zavod Gudogi Boyiçä Ötkän Hayat” ve “Vätän Hissiyati” adlı iki bölümde verilmektedir.

ҒӨНИЕВ, Абдукәрим. **Һошсәрә, оғлум: Шеирлар, мәсәлләр вәбалладилар.** – Алмута: Жазушы, 1982. – 76 бәт. (*ĞÄNIYEV, Abdukärim, Hoşşärä, Oğlum - Şeirlar, Mäsällär vü Balladilar-, Almuta: “Jazuvşı” Näsriyatı, 1982, ss. 76.*)

Abdukәrim Ğäniyev’in hazırlamış olduğu “Hoşşärä, Oğlum” adlı eser, 1982 yılında Jazuvşı Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 76 sayfadan oluşmaktadır.

Abdukәrim Ğäniyev’in bu eserinde yer alan şiir ve türkülerinde, Sovyet çocuklarının bitmek tükenmek bilmeyen saadetleri, bilime ve emeğe karşı olan istekleri yansıtılmıştır. Eserde, bu çocukların bilim adamı Lenin’e, sosyalist vatana ve memleketin muhteşem tabiatına karşı olan sevgileri ifade edilmektedir. Şairin kendine özgü etkili bir dili ve anlatım kabiliyeti vardır.

Bu eserin “Şeirlar” adlı birinci bölümünde 44 şiir; “Mäsällär” adlı ikinci bölümünde, Yezidiki Boran, Jütkün Palta Bilän Xalta, Ğoraz Bilän Pil, Maxtañçaq Toşqan, Börä Bilän Maral, Qariqa Bilän Tülkä adlı masallar; “Balladilar” adlı üçüncü bölümünde ise Çegarida, Qäysär Bala, Padiçi Toxtaş adlı türküler yer almaktadır.

ҒОЖАМИЯРОВ, Қ. **Гүлдәстә: Нахша вә хорлар.** – Алмута: Өнер, 1982. – 128 бәт. (*ĞOCAMIYAROV, Q., Güldästä -Naxşa ve Xorlar-, Almuta: “Öner”, 1982, ss. 128.*)

Q. Ğocamiyarov’un hazırlamış olduğu “Güldästä” adlı eser, 1982 yılında Öner Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 128 sayfadan oluşmaktadır. Kitapta, Uygur yazarlar tarafından farklı zamanlarda yazılan ve Kuddus Ğocamiyarov tarafından bestelenen türküler ve koro eserleri yer almaktadır.

Kitapta, Q. Hasanov’un 12, H. Hämrayev, İ. Bäxtiya ve A. Muhämmätov’un ikişer, H. İskändärov, R. Toxtanov, M. Zulpiqarov, K. Avutov, E. Hoşurov ve Z. Qaharov’un ise birer eseri yer almaktadır. Ayrıca bu kitapta, sözleri halka ait olan “Täsälla”, “Güllävlä”, “Amanäy-aman”, “Altuncan” ve “Ah, Balixan” adlı koro eserlerine de yer verilmiştir.

Дастанлар: Ғериб вә Сәнәм, Йүсүф вә Әһмәд. Топлиғучи: Батур Әршидинов, Рәссам: Рашид Нәлдашев, – Алмута: Жазушы, 1982. – 272 бәт. (*Dastanlar - Ğerib vәSәнәм, Yүсүf vә Ähmäd-, Topliғuçi: Batur Ärşidinov, Rәssam: Raşid Yoldaşev, Almuta: “Jazuvşı” Nәşriyati, 1982, ss. 272.*)

Batur Ärşidinov tarafından derlenen ve hazırlanan “Dastanlar: Ğerib vә Sәнәм, Yүсүf vә Ähmäd” adlı eser, 1982 yılında Jazuvşı Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 272 sayfadan oluşmaktadır. Kitapta yer alan resimler, Raşid Yoldaşev tarafından çizilmiştir.

Kitabın ön sözünde, destanlar hakkında bilgi verilmektedir. Kitapta, Uygur halk destanlarından “Ğerib ve Senem” ile “Yүсүf ve Ähmäd” destanları yer almaktadır. Bu destanlarda, sevgi için mücadele, vatana ve millete, eş dostlara nispeten sevgi ele alınmaktadır. Kitabın sonunda lügat ve kitapta yer alan destanların varyantlarının dizinine yer verilmiştir.

ҺАСАНОВ, Қадир. Һаят аһаңлири: Шеирлар, поэмлар, иьесилар. Топлиғучилар: Савут Моллаудов, Диас Һасанов,– Алмута: Жазушы, 1982. – 356 бәт. (*HASANOV, Qadir, Hayat Ahañliri -Şeirlar, Poemilar, Pyesilar-, Topliғuçilar: Savut Mollaudov, Dias Hasanov, Almuta: “Jazuvşı” Neşriyati, 1982, ss. 356.*)

Qadir Hasanov’un telifi olan S. Mollaudov ve D. Hasanov tarafından derlenen “Hayat Ahañliri” adlı eser, 1982 yılında Jazuvşı Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 356 sayfadan oluşmaktadır.

Kadir Hasanov’un 70 yaşını doldurmasına armağan olarak hazırlanan bu derleme eserde, şair tarafından yazılan şiirler, manzumeler, piyesler, makaleler ve hatıratlar yer almaktadır. Kitabın girişinde derleyici Savut Mollaudov tarafından “Ädipniñ İcadiy Yolu” başlığı altında, Kadir Hasanov’un hayatı ve eserleri hakkında bilgi verilmiştir. Bu kitapta, şairin 51 şiirine, 3 manzumesine, 3 libretto ve piyesine, 14 de makale ve anılarına yer verilmiştir.

HEZIMOV, Abliz. **Тәтүр киррик: Мәсәлләр, һәжвий шеирлар.** – Алмута: Жазушы, 1982. – 72 бәт. (*HEZIMOV, Abliz, Tütür Kirpik -Mäsällär, Häcviy Şeirlar-, Almuta: “Jazuvşı” Näşriyati, 1982, ss. 72.*)

Abliz Hezimov’un yazmış olduğu “Tütür Kirpik” adlı eser, 1982 yılında Jazuvşı Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 72 sayfa oluşmaktadır. Kitapta, şairin vecizeleri ve hiciv türündeki şiirleri yer almaktadır. Eser iki bölümden oluşmaktadır. “Mäsällär” adlı birinci bölümde 72 vecizeye; “Häcviy Şeirlar” adlı ikinci bölümde ise 42 şiire yer verilmiştir.

НИЗАРИЙ, Абдурехим, ЗИЯЙЙ, Норузахун. **Төрт дәрвиш: 1-бөлүм.** Қазақстан ССР пәнләр академияси Тилшунаслиқ институтиниң уйғуршунаслиқ бөлүми. – Алмута: Наука, 1982. – 204 бәт. (*NİZARIY, Abdurehim, ZİYAYY, Noruzaxun, Tört Därviş -1. Bölüm-, Qazaqstan SSR Pänlär Akademiyasi Tilşunasliq Institutiniñ Uyğurşunasliq Bölümi, Almuta: Qazaqstan SSR “Nauka” Näşriyati, 1982, ss. 204.*)

Abdurehim Nizariy ve Noruzaxun Ziyaiy tarafından kaleme alınan “Tört Därviş” adlı eser, 1982 yılında Nauka Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 204 sayfadan oluşmaktadır. Bu kitap, “Tört Därviş” destanının birinci bölümünden ibarettir, destanın ikinci bölümü 1984 yılında başka bir kitapta yayımlanmıştır.

A. Nizariy ve N. İyay’ın kaleme aldıkları “Tört Därviş” destanı 19. yy. Uygur klasik edebiyatı şiir sanatlarının bir örneğidir. Yazarlar Doğu’da geniş bir çevreye yayılan “Tört Därviş” maceraları hakkındaki rivayetler doğrultusunda özgün eserlerini ortaya koymuşlardır. Bu destan, öyküsü, kompozisyonu, tasvir edilişi ve dil özellikleri bakımından kendine has özellikler taşımaktadır. İlmî yönden oldukça geliştirilen bu eserin, Uygurların manevi zenginliğini öğretmekte önemli bir yere sahip olduğu belirtilmektedir. Kitabın ön sözünde, “Tört Därviş” destanı hakkında bilgi verilmektedir. Kitabın sonunda ise, tarihî ve efsanevi insanlar ve yer adları hakkında açıklamalar yer almaktadır.

НОРУЗОВ, Мәһеммәтсидик. **Ақ булутлар: Шеирлар.** – Алмута: Жазушы, 1982. – 60 бәт. (*NORUZOV, Mähämmätsidik, Aq Bulutlar -Şeirler-, Almuta: “Jazuvşı”, 1982, ss. 60.*)

M. Noruzov’un yazmış olduğu “Aq Bulutlar” adlı eser, 1982 yılında Jazuvşı Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 60 sayfadan oluşmaktadır. Kitapta, halkların dostluğu, tabiatın güzelliği, vatan sevgisi, aşk ve insanların kaderi konulu şiirlere yer verilmiştir. Eserde 68 şiir yer almaktadır.

Пәрваз. Жилиға бир қәтим нәшир қилинидиған әдәбий-бәдий, ижтимаий-сәсий топләм. Топлиғучи: Ж. Босақов. – Алмута: Жазушы, 1982. – 304 бәт. (*Pärvaz, Jiliga Bir Qätim Näşir Qiliniđigan Ädäbiy-Bädiiy, İctimaiy-Säyasiy Toplam, Topliғuči: C. Bosaqov, Almuta: Jazuvşı, 1982, ss. 304.*)

Editörlüğünü C. Bosaqov’un yapmış olduğu “Pärvaz” adlı dergi, 1982 yılında Jazuvşı yayınları arasında basılmıştır. Dergi 304 sayfadan oluşmaktadır. Yılda bir defa yayımlanan bu dergide, denemeler, şiirler, manzumeler, şarkılar, türküler, hicviyeler ve Uygur tiyatrosu hakkında bilgiler yer almaktadır.

САДИРОВ, Әкрәм. **Шерин дәмләр: Поэма, баллада, шеирлар.** – Алмута: Жазушы, 1982. – 56 бәт. (*SADIROV, Äkräm, Şerin Dämlär -Poema, Ballada, Şeirler-, Almuta: “Jazuvşı” Näşriyatı, 1982, ss. 56.*)

Äkräm Sadırov’un kaleme aldığı “Şerin Dämlär” adlı eser, 1982 yılında Jazuvşı Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Şiir, manzume ve türkülerin yer aldığı bu eser 56 sayfadan oluşmaktadır.

Genç şair bu kitabındaki şiirlerinde, kendi dönemindeki kişilerin istek ve hayallerini dile getirmektedir. Kitapta, 26 şiire yer verilmiştir. Ayrıca bu eserde, II. Dünya Savaşı yıllarındaki Sovyet insanların yiğitliğini aksettiren “Tämbir Sadasi” adlı manzume ve “Ana Kütär Oğlını” adlı bir de türkü yer almaktadır.

ТОХТӘМОВ, Турған. **Дадамның жугиси**. – Алмута: Жазушы, 1982. – 72 бәт. (*TOXTÄMOV, Turған, Dadamniñ Cugisi, Almuta: “Jazuvşı” Näsriyati, 1982, ss. 72.*)

Turған Toxtämov’un kaleme aldığı “Dadamniñ Cugisi” adlı eser, 1982 yılında Jazuvşı Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 72 sayfadan oluşmaktadır.

Yazar bu kitabında, çocukların enteresan olaylarla dolu hayatlarını, dünyaya bakışlarını, onların içinden geçenleri anlamayı ve inandırıcılığı tasvir etmektedir. Bu kitapta yer alan hikâyeler, gençlere vatan sevgisini, ana babaya sadık olmayı, adaletli ve cesur olmayı öğretmektedir.

Kitapta, “Dadamniñ Cugisi”, “Meniñ Dostum”, “Xät”, “Yeñi Jil Keçisi”, “Däsläpki Toqunuş”, “Häydärniñ Hädisi”, “Bölcürgänsay Hekayisi”, “Hataşaniñ Naxşisi”, “Bödünä Şäydasi” ve “Nädekin Beçarä Canivar” adlı hikâyeler yer almaktadır.

Учқун. **Йәр авазы: Дастанлар**. – Алмута: Жазушы, 1982. – 80 бәт. (*Uçqun, Yär Avazi -Dastanlar-, Almuta: “Jazuvşı” Näsriyati, 1982, ss. 80.*)

Uçqun tarafından kaleme alınmış olan “Yär Avazi” adlı eser, 1982 yılında Jazuvşı Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 80 sayfadan oluşmaktadır.

“Yär Avazi” adlı destanlar kitabı, şair Uçqun’un dördüncü kitabıdır. “Yär Avazi” adlı destanda, büyük insanlığın özellikleri kaleme alınmıştır. Kitapta yer alan “Kariz Qissisi” ve “Axırqi Däqiqidä” adlı destanlarda ise, Uygur halkının geçmişi ve şimdiki durumu hakkında bilgi verilmektedir.

Чоққилар: Шеирлар толими. – Алмута: Жазушы, 1982. – 260 бәт. (*Çoqqilar -Şeirler Toplimi-, Almuta: “Jazuvşı” Näsriyati, 1982, ss. 260.*)

“Çoqqilar” adlı eser, 1982 yılında Jazuvşı Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 260 sayfadan oluşmaktadır. Kitapta, Rus şairlerin şiirlerinin tercümelerine yer verilmiştir. Uygur dilinde önceden yayımlanan eserlerde, ana vatan, komünist parti,

halkların dostluğu ve insanın üstün özellikleri tasvir edilmektedir. Kitapta, 62 farklı Rus şairin 163 şiir ve manzumesinin Rusçadan Uygur Türkçesine tercümesi yer almaktadır.

АБДУЛЛИН, Һезмәт. **Талланған әсәрләр.** Һкки томлуқ. Биринчи том. – Алмута: Жазушы, 1983. – 440 бәт. (*ABDULLIN, Hezmät, Tallanğan Äsärklär, İkki Tomluq, Birinçi Tom, Almuta: “Jazuvşı” Näşriyati, 1983, ss. 440.*)

Hezmät Abdullin’in hazırlamış olduğu “Tallanğan Äsärklär” adlı kitap, 1983 yılında Jazuvşı Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Bu kitap 440 sayfadan oluşmaktadır. Yazarın iki ciltten oluşan bu kitabının ikinci cildi 1984 yılında yayımlanmıştır.

Hezmät Abdullin’in 60. doğum yıl dönümü münasebetiyle yayımlanan bu kitapta, yazarın uzun hikâye ve hikâyelerine yer verilmiştir. Kitapta yer alan uzun hikâye ve hikâyelerde, Sovyet halkının hayatı ve onların yapmış oldukları işler kaleme alınmıştır.

Kitapta, “Vahap Tamçiniñ Oğli”, “Qiyandiki Qiranlar”, “Yarkent Navasi” ve “Häq Egilär, Sunmas” adlı uzun hikâyeler ile “Äskä Kälginimdä”, “Däsläpki Sonarda”, “Açarçılıq Jili”, “Paravänçiliktä”, “Gimsida”, “Sirtan”, “Bukilär Ğazati”, “Ala Ayğir,” “Eşelonda”, “Bir Däqiqä Cim-Citliq”, “Muhacirä”, “Borandin Keyin”, “Toruq At”, “Mehriwan Juräklär”, “Advokat”, “Dilkäşlär”, “Avakri Qiziqçi”, “Cuhaza”, “Ölgän Oğrilar”, “Taşqun”, “Muhäbbät Muñliri”, “Elvira vä Uniñ Qizi”, “Vapadar”, “Yalguz Kulan”, “Ça İlan Särgüzäştisi”, “Odiğa Atqan Oq”, “Aydiñ Bulaq Ävliyasi”, “Kariğocilar Kälğändä”, “Mirapniñ Muradi”, “Söyğü İstiğpari”, “Häcviy Etudlar” ve “Üç Rivayät” adlı hikâyeler yer almaktadır.

АБДУРАХМАНОВ, Махмут. **Даванлар: Шеирлар, либретто.** – Алмута: Жазушы, 1983. 84 бәт. (*ABDURAXMANOV, Maxmut, Davanlar -Şeirlar, Libretto-, Almuta: “Jazuvşı” Näşriyati, 1983, ss. 84.*)

Maxmut Abduraxmanov’un yazmış olduğu “Davanlar” adlı eser, 1983 yılında Jazuvşı Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 84 sayfadan oluşmaktadır. Şair

bu kitabında, kendi zamanındaki olayları ve hayat şartlarını yansıttığı lirik şiirlerinin yanı sıra çeviri şiirlerine de yer vermektedir. “Sadir Palvan” librettosunda şair, Uygur halkının milli kahramanlarını tasvir etmektedir. Kitapta, şairin 46 şiiri ile 14 tercüme şiiri yer almaktadır.

ҚАҲҲАРИЙ, Турсун. **Өмүр гүлшәнлири**. – Алмута: Жазушы, 1983. – 52 бәт. (*QAHHARIY, Tursun, Ömür Gülşänliri, Almuta: “Jazuvşı” Näşriyati, 1983, ss. 52.*)

Tursun Qahhariy tarafından kaleme alınan “Ömür Gülşänliri” adlı eser, 1983 yılında Jazuvşı Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 52 sayfadan oluşmaktadır.

Şair Tursun Qahhariy’in bu kitabındaki şiir ve gazellerinde, insan emeğinin yüceliği, vatan sevgisinin gücü ve doğa manzaraları betimlenmektedir. Ayrıca bu eserlerde, insanların yüce özellikleri methedilmektedir. Bu kitapta 39 şiir, 7 gazel ve “Mäñgülik Mäşäl” adlı bir de destan yer almaktadır.

ҲАСАМДИНОВ, Камал. **Тиләймән аманлиқни: Һекайиләр**. – Алмута: Жазушы, 1983. – 128 бәт. (*HASAMDİNOV, Kamal, Tiläymän Amanliqni - Hekeyilär-, Almuta: “Jazuvşı” Näşriyati, 1983, ss. 128.*)

Kamal Hasamdinov’un kaleme aldığı “Tiläymän Amanliqni” adlı eser, 1983 yılında Jazuvşı Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 128 sayfadan oluşmaktadır.

Kitapta, “İnsan Qädri”, “Hayat Qaynimi”, “Muhäbbät Kerimaydu”, “Bir Ömür”, “Bir Eğiz Söz”, “Otunçı Ana”, “Vijdan Hökümi”, “Tiläymän Amanliqni”, “Kence”, “Käçür Meni Äzizim”, “Qoş Aniliq Qiz”, “Tört Tal Alma”, “Yarniñ Yöligi - Yardin”, “Nazgül” ve “Nainsap” adlı hikâyeler yer almaktadır. Bu hikâyelerde, Uygurların hayatları, örf âdetleri ve gelenekleri kaleme alınmıştır.

НОСОВ, Николай. **Хиялиэрәс балилар: Һекайиләр**. Русчидин тәржимә қилған: Р. Даутова.– Алмута: Жазушы, 1983. – 104 бәт. (*NOSOV, Nikolay, Xiyalpäräs Balilar -Hekeyilär-, Rusçidin Tärçime Kilğan: R. Dautova, Almuta: “Jazuvşı” Näşriyati, 1983, ss. 104.*)

Nikolay Nosov tarafından yazılan ve R. Dautotova tarafından Rusçadan Uygur Türkmesine tercüme edilen “Xiyalpäräs Balılar” adlı eser, 1983 yılında Jazuvşı Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 104 sayfadan oluşmaktadır.

Nosov’un bu eserindeki hikâyelerin kahramanları, sıradan Sovyet çocuklarıdır. Yazar, çocukların evde, bahçede, sokakta, okulda veya kreşlerde geçen günlük hayatlarını tasvir etmektedir. Günümüzde hayata yeni adım atan çocukların hayatlarından ilginç ve komik olayları hikâyeleştiren yazar, onların hislerini ve duygularını büyük bir ustalıkla kaleme almaktadır.

Kitapta, “Xiyalpäräs Balılar”, “Canlıq Qalpaq”, “Döndä”, “Saşa”, “Pälämpäylär”, “Metro”, “Tärxämäklär”, “Mökü-mökülän”, “Karasik”, “Mämpäz”, “Avtomobil”, “Tapqurlar”, “Yamaq”, “Şurik Bovisiniñ Kâşida”, “Siya Deği”, “Çamgur Toğriliq”, “Mişkiniñ Kaşisi”, “Meniñ Küçügüm”, “Telefon”, “Arça”, “Tok-tok-tok” ve “Köktatliqta” adlı hikâyeler yer almaktadır.

Пәрвaz. Жилиға бир қетим нәшир қилинидиған әдәбий-бәдийй, ижтимаий-сәсий топлам. Топлиғучи: Ш. Шаваев. – Алмута: Жазушы, 1983. – 280 бәт. (*Pärvaz, Jiliğa Bir Qetim Neşir Qiliniğiğan Ädäbiy-Bädiy, İctimaiy-Säyasiy Toplam, Topliğıçi: Ş. Şavayev, Almuta: Jazuvşı, 1983. ss. 280.*)

Editörlüğünü Ş. Şavayev’in yapmış olduğu “Pärvaz” adlı dergi, 1983 yılında Jazuvşı yayınları arasında basılmıştır. Dergi 280 sayfadan oluşmaktadır. Yılda bir defa yayımlanan bu dergide, denemeler, şiirler, şarkılar, türküler, hicviyeler ve Uygur tiyatro sanatı hakkında bilgiler yer almaktadır.

РОЗИ, Абдулһәй. **Баһар чәшмилири: Шеирлар.** – Алмута: Жазушы, 1983. – 264 бәт. (*ROZİ, Abdullhäy, Bahar Çäşmiliri -Şeirilar-, Almuta: “Jazuvşı” Nәşriyatı, 1983, ss. 264.*)

Abdullhäy Rozi tarafından kaleme alınan “Bahar Çäşmiliri” adlı eser, 1983 yılında Jazuvşı Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 264 sayfadan oluşmaktadır.

Kitapta, şairin 40 yıl içinde yazmış olduğu en iyi eserlerine yer verilmiştir. Şiirlerde ana vatanın güzel manzaraları ve vatandaşların cesaretleri yansıtılmaya çalışılmıştır. Yazar bu kitabındaki şiirlerinde, insanın toplum içindeki yeri, hayat, tabiat ve sevgi hakkındaki fikirlerini yansıtmaktadır.

Kitabın “Ana Jut İlhamliri” adlı birinci bölümünde 109 şiir; “Säpär Täsiratlıri” adlı ikinci bölümünde 69 şiir; “Lirikilar” adlı üçüncü bölümünde 164 şiir; “Häcviy Şeirilar” adlı dördüncü bölümünde ise 9 hicviye yer almaktadır.

РӨЗИЕВ, Мәшүр. **Боранлиқ жиллар: һекайиләр вә хатириләр.** – Алмута: Жазушы, 1983. – 196 бәт. (*ROZİYEV, Mäşür, Boranliq Jillar -Hekayilär vä Hatirilär-, Almuta: “Jazuvşı” Näsriyati, 1983, ss. 196.*)

Mäşür Roziyev tarafından kaleme alınan “Boranliq Jillar” adlı eser, 1983 yılında Jazuvşı Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Hikâye ve hatıratların yer aldığı bu eser, 196 sayfadan oluşmaktadır.

Eserde, “Ana Casariti”, “Eqidä”, “Kindik Keni”, “Cahalät”, “Gäzäp Dolquni”, “Qämirdin Qäysär” ve “Xurapät Qurvanlıri” adlı hikâyelerin yanı sıra, “Atu Paciäsi”, “Bizniñ Abdullam”, “U Mäñgü Hayat”, “Tunca Alim”, “Aman Aka”, “Veteran Hatirisi”, “Xäliq Pärzändi”, “İkki Duniya – İkki Hayat”, “Däsläpkilärdin Biri” ve “Uluq Casarät” adlı hatıratlar yer almaktadır.

СӨБИТОВА, П. **Анлар авазі: Уйғур шаирәлириниң шеирлар тоилими.** – Алмута: Жазушы, 1983. – 120 бәт. (*SÄBITOVA, P., Anilar Avazi -Uyğur Şairäliniñ Şeirilar Toplimi-, Almuta: “Jazuvşı” Näsriyati, 1983, ss. 120.*)

P. Säbitova tarafından derlenen ve hazırlanan “Anilar Avazi” adlı eser, 1983 yılında Jazuvşı Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 120 sayfadan oluşmaktadır. Kitapta, tanınmış Uygur şairelerinin yanı sıra şiir yazma hevesi olan gençlerin şiirlerine de yer verilmiştir. Şaireler kendi şiirlerinde, Sovyet insanının manevi güzelliğini, ana vatan sevgisini ve tabiatın güzelliğini kaleme almaktadırlar.

Kitapta, Turaxan Sadiqova'nın 14, Rahilä Napizova'nın 15, Xurşidä'nin 14, Hänipä Salixova'nın 6, Patigül Sabitova'nın 11, Saadet Babacanova'nın 10, Hacixan Şakirova'nın 9, Patimä Napizova'nın 7, Gülnaz Mämedinova'nın 7, Päridäm Teyipova'nın 3, Patigül Qurvanbaqiyeva'nın 5, Xädiçixan Mirräximova'nın 5, Büviayşäm Mirzamova'nın 4, Patigül Mäxsätova'nın 4, Mervanäm Hämrayeva'nın 4, Gülnaräm Avutova'nın 4 ve Cöhärbüvi Gayitova'nın 2 şiiri yer almaktadır.

Уйғур хәлиқ еғиз ижадийти. Қазақстан ССР пәнләр академияси тилшунаслиқ институтиниң уйғуршунаслиқ бөлүми. Ғ. Сәдвақасов. – Алмута: Наука, 1983. – 260 бәт. (*Uyğur Xäliq Egiz İcadiyiti, Qazaqstan SSR Pänlär Akademiyasi Tilşunasliq İnstitutiniñ Uyğurşunasliq Bölümi, Ғ. Sädvaqasov, Almuta: Qazaqstan SSR “Nauka” Nəşriyati, 1983, ss. 260.*)

Kazakistan Bilimler Akademisi Dil Bilimleri Enstitüsü, Uygur Araştırmaları Enstitüsü tarafından hazırlanan “Uygur Xäliq Egiz İcadiyiti” adlı eser, 1983 yılında Nauka Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 260 sayfadan oluşmaktadır.

Bu monografi, Uygur sözlü edebiyatı üzerine çalışan ve araştırma yapan Uygur folklor bilimcilerinin bir eseridir. Uygur folklorundaki, destan, masal, hikâye, efsane, koşuk, hiciv, atasözü, bilmece, çocuk folkloru gibi eserlerin özelliklerini inceleyen yazarlar, sözlü halk edebiyatının önemini ve onun Uygur medeniyeti tarihindeki yerini bilimsel olarak ortaya koymaktadırlar. Ayrıca bu monografide, Uygur folklorunun gelişiminin yanı sıra sözlü ve yazılı edebiyat arasındaki ilişki de ele alınmaktadır.

Kitap, “Uygur Egiz İcadiyiti vä Uni Üginiş Mäsilliri”, “Qoşaklar”, “Beyitlar”, “Dastanlar”, “Çöçäklär”, “Rivayät, Äpsanä, Bolmişlar”, “Tepişmaqlar”, “Maqal ve Tämsillär”, “Balilar Folklori” ve “Häcviylär” adlı bölümlerden oluşmaktadır.

АБДУЛЛИН, Һезмәт. Талланған әсәрләр: Роман, иовестьялар, һекайнләр, хатириләр, поэзия. Нкки томлуқ, Нккинчи том. – Алмута: Жазушы, 1984. –

432 бәт. (*ABDULLİN, Hezmät, Tallanğan Äsärklär -Roman, Povestlar, Hekayilär, Xatirilär, Poeziya-, İkki Tomluq, İkinçi Tom, Almuta: "Jazuvşı", 1984, ss. 432.*)

Hezmät Abdullin tarafından hazırlanmış olan "Tallanğan Äsärklär" adlı kitap, 1984 yılında Jazuvşı Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Bu kitap 432 sayfadan oluşmaktadır. Yazarın iki ciltten oluşan bu kitabının birinci cildi 1983 yılında yayımlanmıştır.

Kitapta, yazarın "Jutdaşlar" adlı romanı ile "Köçkän Yultuz" ve "Benakarlar" adlı uzun hikâyeler yer almaktadır. Ayrıca bu eserde, yazarın hikâyelerine, manzumelerine, şiirlerine ve anılarına da yer verilmiştir. Yazar bu kitabındaki eserlerinde, Sovyet halkının hayatını, dostluğunu, vatan sevgisini ve insanlığını tasvir etmektedir.

Kitapta, "Jutdaşlar" adlı roman; "Köçkän Yultuz" ve "Benakarlar" adlı uzun hikâyeler; "Tyan-Şan Bağrida", "Üç İpät" ve "Aşpazlar" adlı hikâyeler; "Tenäş", "Uluq Yazğuçı Bilän Uçrişiş", "U Dilkeş Dost Edi" ve "Häqiqiy Xäliq Yazğuçisi" adlı anılar; 80 şiir, 9 manzume ve türkü, 9 da masal yer almaktadır.

АБДУРАХМАНОВ, Махмут. **Қәдәмләр: Шеирлар.** – Алмута: Жазушы, 1984. – 104 бәт. (*ABDURAXMANOV, Maxmut, Qädämlär -Şeirlar-, Almuta: "Jazuvşı", 1984, ss. 104.*)

Maxmut Abduraxmanov tarafından kaleme alınan "Qädämlär" adlı eser, 1984 yılında Jazuvşı Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 104 sayfadan oluşmaktadır. Abduraxmanov'un "Qädämlär" adlı bu kitabında, şairin seçilmiş şiirleri yer almaktadır. Şair bu şiirlerinde, ana vatanın güzelliğini, yaşadığı dönemdeki insanların hissiyatlarını ve Sovyet insanlarının yapmış oldukları işlerdeki kahramanlıklarını yansıtmaktadır. Kitapta 115 şiir yer almaktadır.

Баһар нахшилири: Яш шаирларның шеирлар тоилими. Топлиғучи: С. Мәмәтқулов. – Алмута: Жазушы, 1984. – 96 бәт. (*Bahar Naxşiliri -Yaş*

Şairlarniň Şeirler Toplimi-, Topliġuċi: S. Mämätkulov, Almuta: “Jazuvşı”, 1984, ss. 96.)

S. Mämätkulov tarafından derlenen ve hazırlanan “Bahar Naxşiliri” adlı eser, 1984 yılında Jazuvşı Neşriyatı yayınları arsında basılmıştır. Eser 96 sayfadan oluşmaktadır.

Bu çalışmada, şiir yazma hevesi olan genç şairlerin en güzel şiirlerine yer verilmiştir. Bu genç şairler, gazete sayfalarında ve bazı derleme eserlerde kendi şiirleri ile tanınmaya başlayıp geniş bir kitle tarafından beğeniyle karşılanmışlardır. Genç şairlerin şiirlerindeki ana konuları, vatan sevgisidir.

Kitapta, Nurähmät Ähmätov’un 20, Semät Bahavdinov’un 13, Ernst İslamov’un 26, Abdureşit Qasimov’un 12, Muzäppärhan Qurbanov’un 14, Mämtimin Obulqasimov’un 19, Bahavidin Rähimov’un 16 ve Mirġiyas Sämätov’un 10 şiiri yer almaktadır.

НЕКРАСОВ, Николай Алексеевич. **Муқәддәс русь: Шеирлар вә поэмилар.** – Алмута: Жазушы, 1984. – 120 бәт. (*NEKRASOV, Nikolay Alekseyeviç, Muqäddäs Rus -Şeirler vü Poemilar-*, Almuta: “Jazuvşı”, 1984, ss. 120.)

N. A. Nekrasov tarafından kaleme alınan “Muqäddäs Rus” adlı eser, 1984 yılında Jazuvşı Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 120 sayfadan oluşmaktadır. Kitaptaki şiirler ve manzumeler, Rusçadan Uygur Türkçesine İ. Cälilov, A. Dölätov ve S. Mämätqulov tarafından tercüme edilmiştir. Kitapta, meşhur şairin herkes tarafından bilinen 46 şiiri ve manzumesi yer almaktadır.

НИЗАРІЙ, Абдурехим, ЗІЯІЙ, Норузахун. **Төрт дәрвиш: 2-бөлүм.** Қазақстан ССР пәнләр академияси Тилшунаслиқ институтиниң уйғуршунаслиқ бөлүми. – Алмута: Наука, 1984. – 300 бәт. (*NİZARİY, Abdurehim. ZİYAY, Noruzaxun, Tört Dürviş -2. Bölüm-*, Qazaqstan SSR Pänlär Akademiyasi Tilşunasliq İstitutiniñ Uyğurşunasliq Bölümi, Almuta: Qazaqstan SSR “Nauka” Näşriyati, 1984, ss. 300.)

Abdurehim Nizariy ve Noruzaxun Ziyaiy tarafından kaleme alınan “Tört Därviş” adlı eser, 1984 yılında Nauka Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 300 sayfadan oluşmaktadır. Bu kitapta, “Tört Därviş” destanının ikinci bölümü yer almaktadır. Destanın birinci bölümü 1982 yılında başka bir kitapta yayımlanmıştır.

A. Nizariy ve N. Ziyaiy'nin “Tört Därviş” destanının bu ikinci bölümünde, Şah Azadäbäxt ile III. ve IV. Dervişler kıssalarına yer verilmektedir.

19. yy. Uygur klasik edebiyatının tanınmış yazarları olan Nizariy ile Ziyaiy'in bu macera dolu şiirsel romanı, Doğu'da geniş bir çevreye yayılan “Çar Derviş” olaylarının Uygur halk varyantları doğrultusunda yeniden zenginleştirilerek geliştirilmesi ve istenilen estetikliğe kavuşturularak orijinal bir hale getirilmesi sonucunda ortaya konulan edebî bir eserdir. Bu destan, Uygurların değerli edebî miraslarının edebiyata aktarılması hususunda, Uygur bilimi sahasında yapılan çalışmalardan biri olarak kabul edilmektedir.

Парлақ юлтузлар: Һекайә вә очерклар. Топлиғучи: Веләм Бақиев. – Алмута: Жазушы, 1984. – 128 бәт. (*Parlaq Yultuzlar -Hekayä vâ Oçerklar-, Topliғuçi: Veläm Baqiyev, Almuta: “Jazuvşı”, 1984, ss. 128.*)

Veläm Bakiyev tarafından derlenen ve yayına hazırlanan “Parlaq Yultuzlar” adlı nesir antolojisi 1984 yılında Jazuvşı Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 128 sayfadan oluşmaktadır.

Bu antolojide, deneme, hikâye ve hatırat gibi edebî türlerde eserler yer almaktadır. Eser, Sovyet halkının Almanya'ya karşı kazanmış olduğu II. Dünya Savaşının 40. yıl dönümüne ithaf edilmiştir. Antolojide yer alan eserlerin yazarları aslında savaşa bizzat katılmışlardır. Onlar savaşta başlarından geçen ve şahit oldukları olayları anlatmaktadırlar. Antolojide, Sovyetler Birliğinin kahramanları M. Yakupov, S. Lutfullin, D. Babacanov ve savaş yerinde can veren şair M. Mätbaqiyev hakkında denemelere yer verilmiştir.

Ayrıca bu antolojide, Hezmät Abdullin, Camaldin Bosaqov, Veläm Baqiyev, Qurvan Canbaqiyev, Savut Kerimov, Malik Käbirov, Näsirdin Mäñsürov, Ähmätcan Mämätov, Seyitaxun Mäşürov, Arup Sabirov, Tuğluqcan Talipov ve Muxtär Abduraxmanov gibi Uygur yazarların eserlerine de yer verilmiştir.

Пәрвaz. Жилиға бир қәтим нәшир қилинидиған әдәбий-бәдий, ижтимаий-сәсий топлам. Топлиғучи: Әхмәтжан Һаширов. – Алмута: Жазушы, 1984. – 288 бәт. (*Pärvaz, Jiliga Bir Qätim Näşir Qiliniđigan Ädäbiy-Bädiy, İctimaiy-Säyasiy Toplam, Topliğıçı: Ähmätcan Haşirov, Almuta: Jazuvşı, 1984, ss. 288.*)

Editörlüğünü Ähmätcan Haşirov'un yapmış olduğu “Pärvaz” adlı dergi, 1984 yılında Jazuvşı Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Dergi 288 sayfadan oluşmaktadır. Yılda bir defa yayımlanan bu dergide, hikâyeler, denemeler, şiirler, manzumeler, şarkılar, türküler, hicviyeler ve Uygur tiyatrosu hakkında bilgiler yer almaktadır.

РОЗИБАЕВ, Мухәммәтимин. Қоғунчннн қизи: Һекайиләр. – Алмута: Жазушы, 1984. – 104 бәт. (*ROZİBAYEV, Muhämmätimin, Qoğunçiniñ Qizi - Hekeyilär-, Almuta: “Jazuvşı”, 1984, ss. 104.*)

Muhämmätimin Rozibayev'in yazdığı “Qoğunçiniñ Qizi” adlı eser, 1984 yılında Jazuvşı Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 104 sayfadan oluşmaktadır.

Genç yazar M. Rozibayev'in “Qoğunçiniñ Qizi” adlı kitabında yer alan hikâyelerde, insanlık, toplumsal ahlak ve hakiki sevgi gibi önemli konular kaleme alınmıştır. Yazar kendi yaratmış olduğu kahramanlar sayesinde, günümüz gençlerinin davranışlarını ve hayatımızda karşılaştığımız zorlukları gözler önüne sermeye çalışmaktadır. Kitapta, “Qoğunçiniñ Qizi”, “Uyqisiz Ötkän Tün”, “Adalät”, “Yolda”, “Soldatniñ Söygän Qizi”, “Ğunçäm” ve “Keyinki Puşman” adlı hikâyeler yer almaktadır.

СӘМӘДИЙ, Зия. Майимхан: Роман, иовесть вә драмилар. – Алмута: Жазушы, 1984. – 440 бәт. (*SÄMÄDİY, Ziya, Mayimhhan -Roman, Povest vä Dramilar-, Almuta: “Jazuvşı”, 1984, ss. 440.*)

Ziya Sämädiy tarafından kaleme alınan “Mayımxan” adlı eser, 1984 yılında Jazuvşı Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 440 sayfadan oluşmaktadır.

Meşhur yazar Ziya Sämädiy’in bu kitabında, onun “Mayımxan” adlı romanının yanı sıra birkaç drama eseri ve “Örük Gülligän Çağda” adlı uzun hikâyesi yer almaktadır. Yazarın bu kitabını eline alan okuyucular, yetenekli yazarın çalışmalarını detaylı bir şekilde inceleme fırsatı bularak kendileri için gerekli olan eserlerle ilgilenebilmektedirler. Okurlar bu kitapta, tarihi, şimdiki hayatı ve hayatı yansıtan eserleri göreceklerdir.

СЕТИШЕВ, Сейтжан. **Ваиа: һекайиләр вә һәжвийләр.** – Алмута: Жазушы, 1984. – 128 бәт. (*SETİŞEV, Seytcan, Vapa -Hekayilər ve Häjviylär-, Almuta: “Jazuvşı”, 1984, ss. 128.*)

Seytcan Setişev’in kaleme aldığı “Vapa” adlı eser, 1984 yılında Jazuvşı Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 128 sayfadan oluşmaktadır.

Kitabın “Hekayilər” adlı birinci bölümünde, Älnägminiñ Bir Küni, Ögän Ata, Altun Üzükkä Yaqut Köz, Saddiliq, Dada – Harmañ, Ana Köñli Balida, Üç Putluq Oğlaq, Hayat Naxşisi, Pidaiylar, Küz, Börä Bilän Yäkmü-Yäk, Yaz Axşimi, Vaqitsiz Üzülgän Günçä, Çilan Toruq, Qerindaşliq Mehri, Cilgidiki Uçrişiş, İli Mamalliri adlı hikâyeler; “Häcviyiler” adlı ikinci bölümünde ise hiciv türünde kaleme alınan, Selim Säpra, Eniq Hesap, Külkä, Mänmänovniñ Gämxorluğı, Ärizä, Bir Balasi Bolmisa, Häcviyiçi Oylinip Qaldi, Uni Televizorda Körsätti adlı hikâyelere yer verilmiştir.

Kitaptaki hikâyeler derin konularıyla, insanların psikolojilerini enine boyuna ortaya çıkarmasıyla ve önemli olayların yer almasıyla farklılık göstermektedir. Yazar hiciv türünde yazmış olduğu hikâyelerde az da olsa hayatta karşılaşılan olumsuz olayları sert bir şekilde eleştirmekte ve bu durumlarla alay etmektedir.

Уйғур хәлиқ чөчәклири. Топлиғучи: М. Әлиева. – Алмута: Жазушы, 1984. – 60 бәт. (*Uyğur Xäliq Çöçäkliri, Topliğuçi: M. Äliyeva, Almuta: “Jazuvşı” Näsriyatı, 1984, ss. 60.*)

М. Алиева tarafından derlenen ve hazırlanan “Uyğur Xäliq Çöçäkliri” adlı eser, 1984 yılında Jazuvşı Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 60 sayfadan oluşmaktadır.

Uygur halkının geçmişteki istek ve hayallerini, kahramanlıklarını ve bilgeliklerini yansıtan Uygur halk masallarının yer aldığı bu eser, gençlere armağan edilmektedir. Kitapta, “Eşäk”, “Horunniñ Ölümü”, “Pil bilän Maymun”, “Hangä Batur”, “Momay Bilän Börä”, “Häsäl”, “Axmaq Padişa”, “Bovay Bilän Qorqqançaq Devä”, “Quyuq Batur”, “Tay Bilän Bala”, “Adäm Özi Üçün Tuğulmaydu”, “Nan, Dan, Yäm, Älip Käl”, “Yaxşiliqqa Yaxşiliq”, “Çivin Batur” ve “Sexirliq Kätmän” adlı masallar yer almaktadır.

ШАВАЕВ, Шайим. Йоқалған қәләм: Повестьлар вә һекайиләр. – Алмута: Жазушы, 1984. – 168 бәт. (*ŞAVAYEV, Şayim, Yoqalğan Qäläm -Povestlar vü Hekeyilär-, Almuta: “Jazuvşı”, 1984, ss. 168.*)

Şayim Şavayev’in yazdığı “Yoqalğan Qäläm” adlı eser, 1984 yılında Jazuvşı Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 168 sayfadan oluşmaktadır.

Kitapta, yazarın “Yoqalğan Qäläm” ve “Säxirliq Aq Bulutlar” adlı uzun hikâyeleri ile “Sada”, “Yoldiki Uçrişişlar”, “İntizar” ve “Qädirdanlirim” adlı hikâyeleri yer almaktadır. Yazarın Yoqalğan Qäläm adlı uzun hikâyesi köy okulu hayatına, Säxirliq Aq Bulutlar uzun hikâyesi ise gençlerin muhabbetine armağan edilmektedir. Bu uzun hikâyelerde, günümüzdeki köylü aydınlar ve çiftçilerin hayatı tasvir edilmektedir. Kitapta yer alan hikâyelerde ise, gündelik hayat, insanların yapmış oldukları faaliyetler ve insan ahlakı ele alınmaktadır.

ҒӘНИЕВ, Абдукерим. Баһадир: Дастан. – Алмута: Жазушы, 1985. – 104 бәт. (*ĞÄNİYEV, Abdukerim, Bahadir -Dastan-, Almuta: Jazuvşı, 1985, ss. 104.*)

Abdukerim Ğäniyev'in kaleme aldığı "Bahadır" adlı destan kitabı, 1985 yılında Jazuvşı yayınları arasında basılmıştır. Eser 104 sayfadan oluşmaktadır. "Bahadır" adlı bu destanda, büyük bir kahraman olan Mäsım Yakupov'un savaş yıllarındaki kahramanlıklarıyla Sovyet İttifakının Kahramanı unvanını alması anlatılmaktadır.

Ер төстик: Қазақ хәлиқ чөңиғи. Қазақчидин тәржимә қилған: Рәна Давутова. – Алмута: Жазушы, 1985. – 48 бәт. (*Er Töstik -Qazaq Xäliq Çöçigi-, Qazaqçidin Tärçimä Qilğan: Räna Davutova, Almuta: "Jazuvşı", 1985, ss. 48.*)

Räna Davutova tarafından Kazak Türkçesinden Uygur Türkçesine aktarma yapılan "Er Töstik" adlı destan, 1985 yılında Jazuvşı Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Kazak halk destanı olan bu çeviri eser, 48 sayfadan oluşmaktadır. Halk arasında çok fazla yayılan bu destanda, sıradan insanların hazırcıevaplılıkları, dostlukları, bir birlerine olan sadakatleri ve yerli yerinde olan muhabbetleri kaleme alınmaktadır.

ЗУЛПИҚАРОВ, Мәсимжан. **Янар тағ: Тарихий роман.** – Алмута: Жазушы, 1985. – 320 бәт. (*ZULPIQAROV, Mäsımcan, Yanar Tağ -Tarixiy Roman-, Almuta: "Jazuvşı", 1985, ss. 320.*)

Mäsımcan Zulpiqarov tarafından kaleme alınan "Yanar Tağ" adlı eser, 1985 yılında Jazuvşı Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 320 sayfadan oluşmaktadır. Tarihî bir olayın kaleme alındığı bu romanda, Doğu Türkistan'ın İli şehrinde 1864-1871 yılları arasında Mançu hakimiyetine karşı Sadır Palvan, Bilal Nazim, Abdurusul Bey ve Ela gibi kahramanların önderliğindeki milli mücadele hareketleri tasvir edilmektedir. Bu roman üç bölümden oluşmaktadır.

ҚАДИРИ, Роза. **Садалирим: Шеирлар, баллада, поэмалар.** – Алмута: Жазушы, 1985. – 184 бәт. (*QADIRI, Rozi, Sadalirim -Şeirlar, Ballada, Poemilar-, Almuta: Jazuvşı", 1985, ss. 184.*)

Rozi Qadiri'nin kaleme aldığı "Sadalirim" adlı eser, 1985 yılında Jazuvşı Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Şiir, manzume ve türkülerin yer aldığı bu eser 184 sayfadan oluşmaktadır.

Şairin 60. doğum yıl dönümü münasebetiyle hazırlanan bu kitapta, şairin önceden meşhur olan eserlerinin yanı sıra yeni yazmış olduğu eserlerine de yer verilmiştir. Şair türkülerinde, Sovyet emekçilerinin hayatını dile getirmektedir. Şair eserlerini gençlere, gençlerin kalplerinin güzelliğine ve onların sıcak kanlı hayatlarına armağan etmektedir. Bu eserde 86 şiir ve türküye yer verilmiştir. Ayrıca bu eserde, "Gülнар", "Dävät", "Şolidar Taşkânt", "Yaşlıq Qäsidişi" ve "Qedim Jut Qissisi" adlı manzumeler de yer almaktadır.

ҚАСИМОВ, Алимжан. **Йеңи энъәнә мәрасим вә мәйрәмләр.** – Алмута: Қазақстан, 1985. – 88 бәт. (*QASIMOV, Alimcan, Yeñi Änänä Meärasim vü Mäyrämlär, Almuta: "Qazaqstan" Näşriyati, 1985, ss. 88.*)

Alimcan Qasimov'un kaleme almış olduğu "Yeñi Änänä Märasim vü Mäyrämlär" adlı eser, 1985 yılında Kazakistan Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 88 sayfadan oluşmaktadır.

Kitapta, gençlere komünist düşünce terbiyesiyle terakkiperver geleneklerini aşılama, ayrıca daha sonraki yıllarda ortaya çıkan terakkiperver milli Sovyet geleneklerini, törenlerini ve bayramlarını hayata uyarlama ve topluma mal etme gibi konular ele alınmaktadır. Bu durumları, Sovyet insanların ruhsal ihtiyaçlarını karşılamada, çocukları terbiye etmede, savaş ve işçi emektarlarının hatıralarını edebiyata aktarmada faydalanmanın zorunluluğu anlatılmaktadır.

МУСАЕВ, Жәлалидин. **Карван йоли: Повесть вә һекайиләр.** – Алмута: Жазушы, 1985. – 144 бәт. (*MUSAYEV, Calalidin, Karvan Yoli -Povest vü Hekeyilär-, Almuta: "Jazuvşı" 1985, ss. 144.*)

Calalidin Musayev tarafından hazırlanan “Karvan Yoli” adlı eser, 1985 yılında Jazuvşı Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Uzun hikâye ve hikâyelerin yer aldığı eser 144 sayfadan oluşmaktadır.

Yazarın bu kitabında, zamanın gençlerine armağan edilen “Nigar” adlı uzun hikâyeye ve insanlar arsındaki münasebetleri anlatan hikâyelere yer verilmiştir. Bu kitap üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde “Nigar” adlı uzun hikâye; ikinci bölümde “Hekayilər” başlığı altında ‘Muqaddäs Bulaq’, ‘Mubaräk’, ‘Şu Bir Künlär’ ve ‘Yartaş Kişligi’ adlı hikâyeler; üçüncü bölümde ise “Häcviylär” başlığı altında ‘Mäkkar Mälikä’, ‘Oğriliqniñ Tüvi Xorluq’, ‘Akisi Pul, Çimändä Gül’, ‘Äşu Ayal’, ‘Qız Qaçti’, ‘Molliniñ Deginini Qil’, ‘Ölmisun’, ‘Çimältigi Oynaydekän’, ‘Barmigini Çişläp Qaldi’ adlı eserler yer almaktadır.

HOŞUROВ, Рәһимжан. **Уйғур Таамлири**. – Алмута: Мектеп, 1985. – 112 бәт.
(*HOŞUROV, Rähimcan, Uyğur Taamliri, Almuta: “Mektep”, 1985, ss. 112.*)

Rähimcan Hoşurov’un kaleme aldığı “Uyğur Taamliri” adlı eser, 1985 yılında Mektep yayınları arasında basılmıştır. Eser 112 sayfadan oluşmaktadır.

Kitabın ön sözünde, Uygur yemekleri hakkında bilgi verilmektedir. Yazar bu kitapta, Uygur yemekleriyle ilgili, çoğu daha önceden “Kommunizm Tuğı” gazetesinin sayfalarında yayımlanan ve okuyucular tarafından ilgi gören, bilgilere yer vermiştir. Uygur yemekleri, “Qoşumçä Taamlar”, “Soğ Taamlar”, “Suyuq Taamlar”, “Qoyuq Taamlar” ve “Nan, Jümäl, Tatliq-Turmular” adlı başlıklar altında ele alınmıştır. Bu başlıklar altında, 31 çeşit yemek hakkında bilgi verilmektedir.

Пәрвaz. Жилиға бир қәтим нәшир қилинидиған әдәбий-бәдiiй, ижтимаий-сәясий топлaм. Топлиғучи: А. Дулятов. – Алмута: Жазушы, 1985. – 280 бәт.
(*Pärvaz, Jiliğa Bir Qätim Nәşir Qiliniдиған Ädäbiy-Beädiiy, İctimaiy-Säyasiy Toplam, Topliғuçi: A. Dulyatov, Almuta: Jazuvşı, 1985, ss. 280.*)

Editörlüğünü A. Dulyatov’un yapmış olduğu “Pärvaz” adlı dergi, 1985 yılında Jazuvşı Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Dergi 280 sayfadan oluşmaktadır.

Yılda bir defa yayımlanan bu dergide, hikâyeler, denemeler, şiirler, manzumeler, şarkılar, türküler, hicviyeler ve Uygur tiyatrosu hakkında bilgiler yer almaktadır.

РОЗИЕВ, Рәһимжан. **Сирлиқ долқунлар: Шеир, баллада вә поэма.** – Алмута: Жазушы, 1985. – 160 бәт. (*ROZIYEV, Rähimcan, Sirliq Dolqunlar -Şeir, Ballada vü Poema-, Almuta: Jazuvşı, 1985, ss. 160.*)

Rehimcan Roziyev'in telifi olan "Sirliq Dolqunlar" adlı eser, 1985 yılında Jazuvşı Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 160 sayfadan oluşmaktadır.

Eserde, şairin daha önceden yayımlanan ve yeni yazmış olduğu en iyi şiirleri bir araya getirilmiştir. Bu kitaptaki şiirler, halkların dostluğuna ve vatanperverliğe armağan edilmektedir. Bu yüzden eserde, sevdâ ve millet temalı şiirlere yer verilmiştir. Şairin 50. yaş gününe armağan olarak hazırlanan kitabın "Çoñ Talant Egisi" başlıklı ön sözünde, Hezmät Abdullin tarafından Rehimcan Roziyev'in hayatı ve eserleri hakkında bilgiler verilmiştir. Eserde 111 şiirin yanı sıra "Eçilmas Gül" ve "Ümüt" adlı türküler ile "Munarä" adlı bir de manzume yer almaktadır.

САЛИХОВА, Һәнипә. **Баһарим мениң: Шеирлар.** – Алмута: Жазушы, 1985. – 80 бәт. (*SALIXOVA, Hәnipә, Baharim Meniñ -Şeirlar-, Almuta: "Jazuvşı", 1985, ss. 80.*)

Hәnipә Salixova tarafından yazılmış olan "Baharim Meniñ" adlı eser, 1985 yılında Jazuvşı Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 80 sayfadan oluşmaktadır.

Şair şiirlerinde, Sovyet insanların mutlu hayatlarını, vatan sevgilerini ve uluslararası dostluklarını kaleme almaktadır. Onların hayattaki yeri ve çocuk terbiyesi şairin üzerinde durduğu konulardandır. Şair, şiirlerinin çoğunda ana vatanın güzel manzaralarını, çiftçilerin çalışmalarını ve dönemindeki insanların hayatını tasvir etmektedir. Bu kitabın "Qäträdä Quyaş" adlı birinci bölümünde 14, "Män İzdigän Bahar" adlı ikinci bölümünde ise 41 şiir yer almaktadır.

ТАЙІРОВ, Һәһия. **Дунияға бир келимиз: Повесть.** – Алмута: Жазушы, 1985. – 160 бәт. (*TAYIROV, Yähiya, Duniyağa Bir Kelimiz -Povest-, Almuta: “Jazuvşı”, 1985, ss. 160.*)

Yähiya Tayirov tarafından kaleme alınan “Duniyağa Bir Kelimiz” adlı eser, 1985 yılında Jazuvşı Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 160 sayfadan oluşmaktadır.

Bu uzun hikâye, iç savaşlar döneminde Kızıl ordu saflarına gönüllü olarak katılıp Sovyet hakimiyetinin düşmanlarına karşı cesurca savaşan Uygur halkına armağan edilmektedir. uzun hikâyede baş kahraman Yarulla, Orta Asya ve Kazakistan’daki eşkiyalara karşı mücadelelerde büyük güç gösterdiği için bilinçli bir siyasi ve askerî rehber olarak yetişmiştir. Bu uzun hikâye, tarihî olayların ne kadar enteresan ve ciddi bir şekilde gerçekleştiğini yansıtmaktadır.

Уйғур пьесилери. Түзгүчи: Р. Исмайилов. – Алмута: Мектеп, 1985. – 216 бәт. (*Uyğur Pyesiliri, Tüzgüçi: R. İsmayilov, Almuta: “Mektep”, 1985, ss. 216.*)

Editörlüğünü R. İsmayilov’un yaptığı “Uyğur Pyesiliri” adlı eser, 1985 yılında Mektep Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 216 sayfadan oluşmaktadır. Bu çalışmanın ön sözünde, 1934 yılından itibaren Uygur piyesinin nasıl ortaya çıktığı ve tarihi gelişimi hakkında bilgi verilmektedir. Ayrıca ön sözde kitapta yer alan piyesler hakkında da kısa malumatlara yer verilmiştir.

Bu çalışmada, H. Abdullin’in “Yarkänt Navasi”, C. Bosaqov’un “Nazugum”, Ä. Haşirov’un “Muqamçı”, Ş. Şavayev’in “Bilal Nazim”, M. Baqiyev’in “Bir Yaz, Bir Qiş” ve C. Roziyev’in “Qutluq Qädämlär” adlı piyesleri yer almaktadır.

Уйғур хәлиқ нахшилири. Нотиға алған вә топлиған: Азат Бурханов. – Алмута: Өнер, 1985. – 192 бәт. (*Uyğur Xäliq Naxşiliri, Notığa Alğan vä Toplığan: Azat Burhanov, Almuta: “Öner”, 1985, ss. 192.*)

Azat Burxanov tarafından derlenen ve notaları oluşturulan “Uygur Xäliq Naxşiliri” adlı eser 1985 yılında Öner Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 192 sayfadan oluşmaktadır.

Bu çalışmadaki türkü metinleri, 1978 yılında Ş. Şavayev tarafından derlenen ve Jazuvşı Neşriyatı tarafından yayımlanan “Keliñlar Naxşa Eytayli” adlı eserden alınmıştır. Bu çalışma, Uygur halk türkülerinin notalaştırıldığı ilk eserdir. Bu çalışmada, halk arsında çok fazla yayılan düğün ve bayramlarda, ziyafet ve şölenlerde, cadde ve sokaklarda, tarlalarda ve kırlarda söylenen türküler yer almaktadır. Nota ile metnin birlikte verilmesi, değişikliklere uğrayan türkülerin bir noktada buluşmasını sağlamaktadır. Eserde, 109 türküye yer verilmiştir.

БОСАҚОВ, Жамалидин. **Көч-көч: Роман.** – Алмута: Жазушы, 1986. – 256 бәт. (*BOSAQOV, Camalidin, Köç-köç -Roman-, Almuta: “Jazuvşı”, 1986, ss. 256.*)

Camalidin Bosaqov’un yazmış olduğu “Köç-Köç” adlı eser, 1986 yılında Jazuvşı Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 256 sayfadan oluşmaktadır.

“Köç-Köç” adlı bu romanda, İli Uygurlarının 1880’li yıllarda Yettisu bölgesine göç etmeleri, Bilal Nazim, Seyitmuhämmät Qaşiye ve diğer tarihî şahıslar ile Sadık, Adalät, Mahmut, Bäkri gibi bu göçle alakası olan Çar hükümeti ve Çinliler betimlenerek onların bir birleriyle olan ilişkileri, yapmış oldukları işler ve kendi aralarındaki münakaşalar tasvir edilmektedir.

ҒӘНИЕВ, Абдукерим. **Дәвир нәпәси: Очерк вә мақалилар.** – Алмута: Қазақстан, 1986. – 136 бәт. (*ĞÄNİYEV, Abdukerim, Dävır Nöpäsi -Oçerk ve Maqalilar-, Almuta: Qazaqstan, 1986, ss. 136.*)

Abdukerim Ğäniyev’in telifi olan “Dävır Nöpäsi” adlı eser, 1986 yılında Kazakistan Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 136 sayfadan oluşmaktadır.

Bu çalışmada yer alan deneme ve makalelerde, uzun yıllar çaba gösterip II. Dünya Savaşına katılarak halka tanıtılan parti, Sovyet, kolhoz, aktör ve sanat adamlarının,

bilim adamı, yazar, pedagog ve değerli iş adamlarının yapmış oldukları çalışmalar her yönüyle ele alınmıştır. Eserde 13 deneme ve makaleye yer verilmiştir.

ДӘЛӘТОВ, Абдумежит. **Қанатлнқ ойлар: Шеирлар.** – Алмута: Жазушы, 1986. – 104 бәт. (*DÖLĀTOV, Abdumecit, Qanatliq Oylar -Şeirlar-, Almuta: “Jazuvşı”, 1986, ss. 104.*)

Abdumecit Dölätov’un kaleme aldığı “Qanatliq Oylar” adlı eser, 1986 yılında Jazuvşı Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 104 sayfadan oluşmaktadır.

Okurlar tarafından çok iyi tanınan yetenekli şair bu kitabında, yer, barış, insan sevgisi, köy insanları ve sevgi hakkında şiirlerine yer vermektedir. Şair, felsefi düşünce ile kaleme almış olduğu mısralarında, insanların yüksek hayallerini ve isteklerini yansıtmaya çalışmaktadır. Kitapta, 66 şiir yer almaktadır. Ayrıca kitabın son kısmında rubailere de yer verilmiştir.

ЖӘЛИЛОВ, Илахун. **Интилиш: Шеирлар тоилами.** – Алмута: Жазушы, 1986. – 104 бәт. (*CĀLĪLOV, İlahun, İntiliş -Şeirlar Toplami-, Almuta: “Jazuvşı”, 1986, ss. 104.*)

İlahun Cälilov’un kaleme aldığı “İntiliş” adlı şiir kitabı, Jazuvşı Neşriyatı yayınları arasında 1986 yılında basılmıştır. Eser 104 sayfadan oluşmaktadır.

Şair bu kitaptaki şiir ve manzumelerinde, doğduğu yeri, insanların cesaretini ve tabiatı konu edinmiştir. Kitapta şair, şiirlerini üç farklı bölüm altında kaleme almıştır. “Şeirlar” adlı birinci bölümde 48 şiir ve 2 türkü yer alırken; “Yol Täsiratlırı” adlı ikinci bölümde Volgidin Ötkändä, Ryazan Käñligi, Qoñğuraqlar, Qizil Mäydan, Kreml Yultuzlırı adlı şiirlere; “Kökşetav Täsiratlırı” adlı üçüncü bölümde ise Kazakistan sınırları içerisinde bulunan yerler hakkında 13 şiire yer verilmiştir.

ИЛИЯС, Йүсүп. **Тонуш билишләр: Повестьлар вә һекайиләр.** – Алмута: Жазушы, 1986. – 176 бәт. (*İLİYAS, Yüstip, Tonus Bilişlär -Povestlar vә Hekayilər-, Almuta: “Jazuvşı” Nəşriyati, 1986, ss. 176.*)

Yüsüp İlyas'ın kaleme aldığı "Tonus Bilişlär" adlı eser, 1986 yılında Jazuvşı Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 176 sayfadan oluşmaktadır.

Yazarın bu kitabındaki uzun hikâyelerinde, eski örf âdetlere bağlı kalan insanlarla yeni geleneklere bağlı gençler arasındaki anlaşmazlık ve tartışmalar enteresan olaylar aracılığıyla anlatılmıştır. Ateist konular üzerine yazılan hikâyelerde ise, bazı insanların dini inançlarından faydalanarak hileyle yaşamaları kaleme alınmıştır.

Kitapta, "Tonus Bilişlär" ve "Adimi Şäytan" adlı uzun hikâyelerin yanı sıra "Tuğulğan Kün", "Sähärdiki Çüşlär", "Piano", "Hecrandin Visalğa", "Aka-Ukilar", "Bähtiyarğa Täsädduq", "Qazanbaş Xoşnam" ve "Qämbär Saqal Köçüptü" adlı hikâyeler yer almaktadır.

ҺӘМРАЕВ, М. К. **Әдәбият, мәктәп вә педагогика**. – Алмута: Мектеп, 1986. – 304 бәт. (*HÄMRAJEV, M. K., Ädäbiyat, Mäktäp vә Pedagogika, Almuta: "Mektep", 1986, ss. 304.*)

M. K. Hämrayev'in yazmış olduğu "Ädäbiyat, Mäktäp ve Pedagogika" adlı eser, 1986 yılında Mektep Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 304 sayfadan oluşmaktadır.

Kitap, üç bölümden oluşmaktadır. "Pedagogika" adlı birinci bölümde, ahlak ve terbiye ile gençlerin komünist düşüncelerle eğitilmesinin asıl sebepleri ve ana okullarının ebeveynlerle birlikte çalışma sistemleri hakkında bilgiler verilmektedir. "Mäktäp" adlı ikinci bölümde, Abdulla Rozibaqiyev, Uygur Sovyet matbaası ve Uygur okullarının tarihi hakkında bilgilere yer verilmektedir. "Ädäbiyat" adlı üçüncü bölümde ise, Abdurehim Nizariy, Noruzaxun Ziyaiy, L. Mutällip gibi yazarlar ile "Äsirlär Sadasi", "Pärhat vә Şirin", "Rizvangül" adlı destanlara yer verilmiştir.

ТУРДИ, Һәсән. **Зулум очиги: Повесть**. – Алмута: Мектеп, 1986. – 120 бәт. (*TURDİ, Heäsän, Zulum Oçıgi -Povest-, Almuta: "Mektep", 1986, ss. 120.*)

Häsän Turdi'nin telifi olan "Zulum Oçığı" adlı eser, 1986 yılında Mektep Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 120 sayfadan oluşmaktadır. Eserin ön sözünde, yazarın hayatıyla ilgili bilgi verilmektedir. Kitapta, "Zulum Oçığı" adlı uzun hikâyenin yanı sıra 17 de şiir yer almaktadır.

Пәрвaz. Жилиға бир қетим нәшир қилинидиған әдәбий-бәдийй, ижтимаий-сәсий топлам. Топлиғучи: Қ. Тохтәмов. – Алмута: Жазушы, 1986. – 280 бәт. (*Pärvaz, Jiliga Bir Qetim Näşir Qiliniđigan Ädäbiy-Bädiy, İctimaiy-Säyasiy Toplam, Topliğıçi: Q. Toxtämov, Almuta: Jazuvşı, 1986, ss. 280.*)

Editörlüğünü Q. Tohtämov'un yapmış olduğu "Pärvaz" adlı dergi, 1986 yılında Jazuvşı Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Dergi 280 sayfadan oluşmaktadır. Yılda bir defa yayımlanan bu dergide, denemeler, şiirler, şarkılar, türküler ve hicviyeler yer almaktadır.

Уйғур чөчәклири. Топлиғучи: Маһинур Алиева. – Алмута: Мектеп, 1986. – 128 бәт. (*Uyğur Çöçäkliri, Topliğıçi: Mahinur Aliyeva, Almuta: "Mektep", 1986, ss. 128.*)

Mahinur Aliyeva tarafından derlenen ve hazırlanan "Uyğur Çöçäkliri" adlı eser, 1986 yılında Mektep Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 128 sayfadan oluşmaktadır.

Kitabın ön sözünde, Uyğur masalları hakkında bilgi verilmektedir. Kitapta yer alan masallar, Kazakistan ve Kırgızistan'ın farklı bölgelerinde yaşamakta olan Uyğur halkından derlenerek elde edilmiş ve ilk defa bu eserde yayımlanmıştır.

Kitabın "Hayvanatlar Toğriliq Çöçäklär" adlı birinci bölümünde, 'Tülkä vä Qapaq', 'Tülkä bilän Eyiğ', 'Birläşsäñ Ozarsän', 'Qeri Eşek', 'Quv Tülkä', 'İlan bilän At', 'Taz, Tülkä vä Börä' ve 'Tülkä bilän Ğazniñ Dostliğı' adlı masallar; "Sexirliq Çöçäklär" adlı ikinci bölümünde, 'Cahanşahniñ Särgüzäştliři', 'Altä Oğli Bar Adäm', 'Eyiğ Balisi', 'Kök Siyir', 'Bozlaq Batur', 'Hünärvän', 'Käncä Oğul', 'Hämzä Bay', 'Äñgüştä Üzük', 'Qoyçi Yäñdi' ve 'Üç Aka-Uka' adlı masallar;

“Turmuş-Hayat Çöçäkliri” adlı üçüncü bölümünde, ‘İştäy Dorisi’, ‘Zalim Padişa bilän Äqilliq Bala’, ‘Üç Yalğan’, ‘Märt bilän Namärt’, ‘Tapqur Jigit’, ‘Parasätlik Qiz’, ‘Danişmän Tevip’ ve ‘Sada’ adlı masallar; “Häcviy-Külkilik Çöçäklär adlı dördüncü bölümünde ise ‘Körgüç’, ‘Göhär’ ve ‘Saddilär’ adlı masallar yer almaktadır.

УЧҚУН. **Ана йәр мөһри: Шеирлар, дастанлар.** – Алмута: Мектеп, 1986. – 120 бәт. (*UÇQUN, Ana Yär Mehri -Şeirlar, Dastanlar-, Almuta: “Mektep”, 1986, ss. 120.*)

Uçqun tarafından kaleme alınan “Ana Yär Mehri” adlı eser, 1986 yılında Mektep Yayınları arasında basılmıştır. Eser 120 sayfadan oluşmaktadır. Kitabın büyük bir kısmında şair Uçqun’un çocuklar için yazmış olduğu şiirlere yer verilmiştir. Şair şiirlerinde ana vatan, emek ve dostluk temalarını ele almıştır. Kitapta, çocuklar için yazılmış olan 72 şiirin yanı sıra “Nan Qädri – İnsan Qädri” adlı destan ve “Sexirliq Hasa” adlı bir de halk hikâyesi yer almaktadır.

СОПИ, Мустапа. **Қәлб қошақлири.** – Алмута: Жазушы, 1987. – 72 бәт. (*SOPİ, Mustapa, Qälb Qoşaqłiri, Almuta: “Jazuvşı”, 1987, ss. 72.*)

Mustapa Sopi’nin yazdığı “Qälb Qoşaqłiri” adlı eser, 1987 yılında Jazuvşı Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 72 sayfadan oluşmaktadır.

Kitapta, şairin 1940 yılından beri yazmış olduğu eserlerine yer verilmiştir. Onun koşuklarında, geçmişteki zor günlerin yanı sıra bugünkü güzel günler, farklı alanlardaki iş adamlarının faaliyetleri ve vatan sevgisi büyük bir tutkuyla ele alınmaktadır. Kitapta, 23 koşuk ve 8 de hiciv türünde eser yer almaktadır.

БӘХНИЯЗОВ, Һезим. **Сүбһидәм: Шеирлар.** – Алмута: Жазушы, 1987. – 104 бәт. (*BÄXNİYAZOV, Hezim, Sübhidäm -Şeirlar-, Almuta: “Jazuvşı” 1987, ss. 104.*)

Hezim Bähniyazov’un kaleme aldığı “Sübhidäm” adlı eser, 1987 yılında Jazuvşı Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 104 sayfadan oluşmaktadır.

Uygur klasik edebiyatı geleneğini devam ettiren yetenekli şairin bu eserinde yer alan şiir, gazel ve rubailerinde; sevgi, emek, barış, insanlık, vicdan ve hayatla ilgili diğer konular ele alınmaktadır. Kitapta, 59 şiir, 24 gazel ve ayrıca rubailer yer almaktadır.

Булақлар: Балиларға бегишланған шеирлар. Топлигучи: Н. Жәлилов. – Алмута: Мектеп, 1987. – 112 бәт. (*Bulaqlar -Balilarğa Beğişlangan Şeirlar-, Topliğuçi: İ. Cälilov, Almuta: “Mektep”, 1987, ss. 112.*)

İ. Cälilov tarafından derlenen ve hazırlanan “Bulaqlar” adlı eser, 1987 yılında Mektep yayınları arasında basılmıştır. Eser 112 sayfadan oluşmaktadır.

Çocuklara armağan olarak hazırlanan “Bulaqlar” adlı eserde, Nur İsrailov, Xelil Hämrayev, Hezim Bähniyazov, Heziz Hezimov, Abdukerim Gänıyev, Patigül Sabitova, Savutcan Mämätqulov, Uçqun, Mämnun, Cämşit Rozaxunov, Abdumecit Dölätov, Mäşür Cälilov, Abliz Hezimov, İlaxun Cälilov, Hesamdun İslamov, Hebibulla Yunusov, İlaxun Hoşurov, Savut İskändärov, Mirzähmät Merimov, Taşpolat Namätov, Ernist İslamov, Hevullam Gayitov, Äkräm Sadırov ve Nuraxmät Ähmätov’un şiirlerine yer verilmiştir.

Дәқиқиләр: Шеирлар. Савут Нскәндәров, Баһавдин Рәһимов, Музәппәрхан Қурбанов, Саадәт Бабажанова. – Алмута: Жазушы, 1987. – 216 бәт. (*Däқиқиләр -Şeirlar-, Savut İskändärov, Bahavdin Rähimov, Muzäppärخان Qurbanov, Saadät Babacanova, Almuta: “Jazuvşı”, 1987, ss. 216.*)

Savut İskändärov, Bahavdin Rähimov, Muzäppärخان Qurbanov ve Saadät Babacanova’nın hazırlamış oldukları “Däқиқиләр” adlı eser, 1987 yılında Jazuvşı Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 216 sayfadan oluşmaktadır.

Kitapta, S. İskändärov, B. Rähimov, M. Qurbanov ve S. Babacanova’nın şiir, destan ve türküleri yer almaktadır. Bu şairler, eserlerinde vermiş oldukları mesajlarla insanları ahlaklı olmaya, dostluğa, çalışmanın ve güzelliğin değerini bilmeye davet etmektedirler.

Илһам тамчилири. Топлиғуҗи: Ә. Һаширов. – Алмута: Мектеп, 1987. – 168 бәт. (*İlham Tamçiliri, Topliғuҗi: Ä. Haşırov, Almuta: “Mektep”, 1987, ss. 168.*)

Ä. Һаширов tarafından derlenen ve hazırlanan “İlham Tamçiliri” adlı eser, 1987 yılında Mektep Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 168 sayfadan oluşmaktadır.

Kitapta, H. Abdullin’in “Muhacirä” ve “Toruq At”, C. Bosaqov’un “Hayat Qoyniğa” ve “Qorqqanğa Qoş Körünär”, M. Zulpiqarov’un “Casarät”, C. Musayev’in “Änhar”, Q. Toxtämov’un “Rabigül” ve “Mahi Bulaq”, Y. İlyas’ın “Hamut Bovay Qaynaydu”, M. Baqiyeв’in “Mehri”, P. Sabitova’nın “Emtihan”, Ä. Һаширов’un “Ėar İçidiki Ana” ve “Qerindaşlar”, T. Toxtämov’un “Bölcürgänsay Hekayisi” ve “Yeni Jil Keçisi”, S. Mämätqulov’un “Хоş, Baliliq Çağ, Хоş, Tulparim” ve “Firuza”, Ş. Şavayev’in “Dostumğa Xät” ve S. Setişev’in “Sadaqät” adlı hikâye ve destanlarına yer verilmiştir.

ИСЛАМОВ, Ә. Садақәт: Очерк вә мақалилар. – Алмута: Қазақстан, 1987. – 80 бәт. (*İSLAMOV, E, Sadakät -Oçerk ve Makalilar-, Almuta: “Qazaqstan” Nəşriyatı, 1987, ss. 80.*)

E. İslamov tarafından kaleme alınmış olan “Sadakät” adlı eser, 1987 yılında Kazakistan Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Deneme ve makalelerin yer aldığı bu eser 80 sayfadan oluşmaktadır. Yazar kendi deneme ve makalelerinde, Uygur halkının saadeti için fedakarlık gösteren çiftçi, öğretmen, gazeteci ve diğer insanların hayatları hakkında bilgiler vermektedir. Kitapta, 30 deneme ve makaleye yer verilmiştir.

ИСМАЙИЛОВ, Р. Заман вә қәһриман. – Алмута: Мектеп, 1987. – 208 бәт. (*İSLAMOV, R, Zaman vü Qähriman, Almuta: “Mektep” 1987, ss. 208.*)

R. İsmayilov’un hazırlamış olduğu “Zaman vü Qähriman” adlı eser, 1987 yılında Mektep Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 208 sayfadan oluşmaktadır.

Bu araştırma kitabında, yeni çıkan kitaplar, denemeler, öyküler, romanlar ve sahne eserleri üzerine yapılan incelemelere yer verilmektedir. Yazar bunları tahlil ederken onların ana temalarını ve günümüz karakterlerinin tasvir edilmesini göz önünde bulundurmaktadır. Bu araştırma kitabında, Gerçek Kişiler ve Hayat Kahramanları, Bizim Çağdaşlarımız, Rivayet ve Bugünkü Hakikat adlı bölümler yer almaktadır.

Қизил шәиәк: Шеирлар. Топлиғучи: А. Дөләтов. – Алмута: Жазушы, 1987. – 168 бәт. (*Qizil Şäpäq -Şeirlar-, Topliғuçi: A. Dölätov, Almuta: “Jazuvşı”, 1987, ss. 168.*)

A. Dölätov tarafından derlenen ve hazırlanan “Qizil Şäpäq” adlı eser, 1987 yılında Jazuvşı Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 168 sayfadan oluşmaktadır.

Bolşevik İhtilali’nin 70. yılına özel olarak hazırlanan bu eserde, Sovyet Uygur edebiyatına çok büyük katkıları olan Ömär Muhämmädiy, İsmayil Sattarov, Hezim İskändärov, Qadir Hasanov gibi şairler ile bugünkü Uygur yazarlarının vatan ve millet konulu eserlerine yer verilmiştir. Eserde, 30 şairin 121 şiirine yer verilmiştir.

ҚҰНАНБАЕВ, Абай. Шеирлар вә поэмилар. – Алмута: Жазушы, 1987. – 192 бәт. (*KUNANBAYEV, Abay, Şeirlar vü Poemilar, Almuta: “Jazuvşı”, 1987, ss. 192.*)

Abay Kunanbayev’in telifi olan “Şeirlar veä Poemilar” adlı eser, 1987 yılında Jazuvşı Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 192 sayfadan oluşmaktadır.

Kitapta, Kazak edebiyatının klasiği olan Abay’ın en iyi şiirlerine ve manzumelerine yer verilmiştir. Kitapta yer alan şiir ve manzumeler, H. Bähniyazov, İ. Cälilov, M. Abdraxmanov, A. Dölätov, S. Mämätqulov, İ. Hoşurov, D. Yasenov gibi şairler tarafından Kazak Türkçesinden Uygur Türkçesine aktarma yapılmıştır. Kitapta 112 şiirin yanı sıra “İskändär” ve “Mäsğüt” adlı iki manzume yer almaktadır. Ayrıca kitapta “Äzimniñ Hekayiti” adlı bir de hikâyeye bulunmaktadır.

МӘМӘТҚУЛОВ, Савутжан. **Яхшилиқ: Шеирлар вә поэмилар.** – Алмута: Жазушы, 1987. – 80 бәт. (*MÄMÄTQULOV, Savutcan, Yaxshiliq -Şeirlar vü Poemilar-, Almuta: “Jazuvşı” 1987, ss. 80.*)

Savutcan Mämätqulov tarafından kaleme alınan “Yaxshiliq” adlı eser, 1987 yılında Jazuvşı Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 80 sayfadan oluşmaktadır.

Yetenekli şair bu eserdeki şiir ve manzumelerinde, insan sevgisine, ana vatanın kadir ve kıymetine değinmektedir. Bu eser iki bölümden oluşmaktadır. “Şeirlar” adlı birinci bölümde ‘Män-Bäxit’ adlı şiirin yanı sıra aynı bölümde “Mosqva Däptiridin” başlığı adı altında 31 şiire yer verilmiştir. “Poemilar” adlı ikinci bölümde ise ‘Sirlıq Davan’ ve ‘Orunduq’ adlı iki manzumeye yer verilmiştir.

МЕРИМОВ, Мирзәхмәт. **Октябрь бәргәи бәхит.** – Алмута: Қазақстан, 1987. – 104 бәт. (*MERİMOV, Mirzäxmät, Oktyabr Bärgän Bäxit, Almuta: “Qazaqstan”, 1987, ss. 104.*)

Mirzähmät Merimov’un kaleme aldığı “Oktyabr Bärgän Bäxit” adlı eser, 1987 yılında Kazakistan Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 104 sayfadan oluşmaktadır.

Bu uzun hikâye, 1940’lı yıllarda SSCB Komünist Partisi üyesi, kolhoz kuruluşunun ve II. Dünya Savaşının emektarı, yaklaşık 30 yıl boyunca kolhoz başkanlığı yapan, Sovyet Uygurları arasından çıkan sosyalist emek kahramanı, Zakir Minämov’un hayatına ve yapmış olduğu faaliyetlere armağan edilmektedir. Yazar bu uzun hikâyede, kahramanın başından geçen meşakkatli ama aynı zamanda da şerefli olayları, onun ahlakını ve alicenap özelliklerini anlatmaktadır.

Bu uzun hikâye, “Minämniñ Teğdiri”, “Jitimçiliq”, “Qişilär İşigidä”, “Jutqa Qaytış”, “Oktyabr Nuri”, “Özgiriş Jilliri”, “Uruş Jilliri” ile “Ğalibiyät vә Halavät” adlı bölümlerinden oluşmaktadır.

МУҲӘММӘДИЙ, Ә. **Шеирлар, һекайиләр, поэмилар.** Топлиғучилар: М. Һәмраев, М. Абдрахманов, Т. Әлаев. – Алмута: Мектеп, 1987. – 400 бәт. (*MUHÄMMÄDIY, Ö, Şeirlar, Hekayilär, Poemilar, Topliğıçilar: M Hämrayev, M. Abdraxmanov, T. Älayev, Almuta: Mektep, 1987, ss. 400.*)

М. Һәмраев, М. Абдрахманов ve Т. Елаев tarafından derlenen ve hazırlanan “Şeirlar, Hekayilär, Poemilar” adlı eser, 1987 yılında Mektep Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 400 sayfadan oluşmaktadır.

Bu çalışmanın ön sözünde, Ömer Muhämmädiy'nin hayatı, Uygur edebiyatındaki önemi ve eserleri hakkında bilgiler verilmiştir. Bu çalışmada, Ömer Muhammediy'nin 49 şiirinin yanı sıra “Eğir Künlärdä”, “Tudaxun”, “Ätiyaz Ätigänligi” “Batur Jillar”, “Tañgi Saz”, “Sirliq Aydiñlarda”, “Sän Hazırlan”, “Biz Tüzigändä” ve “Tövändin” adlı hikâyeleri; Hezim İskenderov'un 63 şiiri ile “Uygur Qizi” ve “Nazugum” adlı manzumeleri; İsmayil Sattarov'un ise 54 şiirinin yanı sıra “Muhäbbät”, “Hur Bağ Qizi”, “Qorgan” adlı manzumeleri ile “Gerip vä Sänäm”, “Gülstan” adlı piyesleri yer almaktadır.

НАЗИМ, Билад. **Вәтән ишқидә.** Топлиғучи: Савут Моллаудов. – Алмута: Мектеп, 1987. – 192 бәт. (*NAZİM, Bilal, Vütän İşqida, Topliğıçi: Savut Mollaudov, Almuta: “Mektep”, 1987, ss. 192.*)

Bilal Nazim'in telifi olan ve Savut Mollaudov tarafından derlenen “Vätän İşqida” adlı eser, 1987 yılında Mektep Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 192 sayfadan oluşmaktadır.

Kitapta, “Azatliq ve Muhäbbät Küyçisi”, “Gözäliyät”, “Gazat Där Mülki Çin”, “Nozugumniñ Kissäsi”, “Çin Tömür Baturniñ Kissäsi”, “Täbib Padişah Birlä Zuhra Xanniñ Vaqialärini Bäyan Qilur” adlı eserler ve “Çañmoza Yusufxan” adlı bir de destan yer almaktadır. Ayrıca eserin sonunda lügat ve açıklamalar bölümü bulunmaktadır.

НАМƏТОВ, Ташполат. **Булак: Балилар үчүн шеирлар.** – Алмута: Жазушы, 1987. – 48 бəт. (*NAMƏTOV, Taşpolat, Bulaq -Balilar üçin Şeirilar-, Almuta: “Jazuvşı”, 1987, ss. 48.*)

Taşpolat Nametov'un yazmış olduğu “Bulaq” adlı eser, 1987 yılında Jazuvşı Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Çocuklar için yazılan şiirlerin yer aldığı bu eser, 48 sayfadan oluşmaktadır. Eserde 64 şiir yer almaktadır.

ҺАСАМДИНОВ, Камал. **Жəңчи оғли: Повесть вə һекайилəр.** – Алмута: Жазушы, 1987. – 152 бəт. (*HASAMDİNOV, Kamal, Cəñçi Oğli -Povest ve Hekeyilär-, Almuta: “Jazuvşı”, 1987, ss. 152.*)

Kamal Hasamdinov'un kaleme almış olduğu “Cəñçi Oğli” adlı eser, 1987 yılında Jazuvşı Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 152 sayfadan oluşmaktadır.

Kitapta yer alan uzun hikâye ve hikâyelerde, II. Dünya Savaşı yıllarında savaşa giden atalarının yerine vatanlarında kalan küçük çocuklar ele alınmaktadır. Onların yapmış olduğu kahramanlıklar gelecek nesillere örnek olarak gösterilmektedir.

Kitapta, “Bir Tüp Alma” adlı uzun hikâyenin yanı sıra “Cärän Göşi”, “Xät Kütüş”, “Şayip Dugan”, “Nan və Bala”, “Özini Çağlimay”, “Brigadirniñ Oğli”, “Olca”, “Ugida Nemä Körsä...” ve “Tərbiyiçi” adlı hikâyeler yer almaktadır.

ҺЕЗИМОВ, Аблиз. **Қоңғурақ: Шеирлар, сөз оюнлири, һəжвнйлəр, тешишмақлар, чөчəклəр.** – Алмута: Жазушы, 1987. - 88 бəт. (*HEZİMOV, Abliz, Qoñğuraq -Şeirilar, Söz Oyunliri, Həcviylär, Terişmaqlar, Çöçüklär-, Almuta: “Jazuvşı” 1987, ss. 88.*)

Abliz Hezimov tarafından kaleme alınan “Qoñğuraq” adlı eser, 1987 yılında Jazuvşı Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 88 sayfadan oluşmaktadır. Çocuklar için hazırlanan bu kitapta, şiirler, kelime oyunları, hicivler, bilmece ve masallar yer almaktadır.

ҺӘМРАЕВ, Хелил. **Гүләмхан: Шеирлар, балладилар, дастан вә поэмилар.** – Алмута: Жазушы, 1987. – 240 бәт. (*HÄMRAJEV, Helil, Gülämخان -Şeirilar, Balladilar, Dastan vü Poemilar-*, Almuta: “Jazuvşı”, 1987, ss. 240.)

Helil Hämrayev’in telifi olan “Gülämخان” adlı eser, 1987 yılında Jazuvşı Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 240 sayfadan oluşmaktadır.

Yazarın 60. doğum yıl dönümü münasebetiyle hazırlanan bu kitapta, yazarın daha önceki kitaplarında yayımlanan bazı eserlerine yer verilmiştir. Bu kitabın “Şeirilar” adlı birinci bölümünde 120 şiir; “Rubaiylar, Ğazällär, Muxämmäslär vü Balladilar” adlı ikinci bölümünde farklı türlerde 22 eser; “Poema vü Destanlar” adlı üçüncü bölümünde ise Ğazälخان, Gülämخان, Dexan adlı uzun hikâye ve destanlar yer almaktadır.

Он икки муқам. Топлиғучи: Батур Әршидинов. – Алмута: Жазушы, 1987. – 224 бәт. (*On İkki Muqam, Topliғuçi: Batur Ärşidinov, Almuta: “Jazuvşı”, 1987, ss. 224.*)

Batur Ärşidinov tarafından derlenen ve hazırlanan “On İkki Muqam” adlı eser, 1987 yılında Jazuvşı Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 224 sayfadan oluşmaktadır.

Uygur müzik medeniyetinin incisi olan “On İkki Muqam”ın metinleri, 1970 yılında Jazuvşı Neşriyatı tarafından ilk kez yayımlanmıştır. Bu eserde, malum makamların İli varyantı ile ilgili metinleri ile def müziklerinin bazı türleri verilmektedir.

Kitapta, Raq Muqami, Çäbbayat Muqami, Muşavräk Muqami, Çargah Muqami, Pāncigah Mukqami, Özhal (Naläş)Muqami, Äcäm Muqami, Oşşaq Muqami, Bayat Muqami, Nava Muqami, Sigah Muqami, İraq (Hösäyniy) Muqami, Ruxsarä Muqami, Dap Nägmä, Çargahniñ Dap Nägmisi hakkında bilgi verilmekte olup ayrıca bu makam ve nağmelerin metinleri yer almaktadır.

Пәрваз. Жилиға бир қәтим нәшир қилинидиған әдәбий-бәдий, ижтимаий-сәясий топлам. Топлиғучи: М. Абдурахманов. – Алмута: Жазушы, 1987. – 255

бәт. (*Pärvaz, Jiliga Bir Qätim Näşir Qiliniđigan Ädäbiy-Bädiy, İctimaiy-Säyasiy Toplam, Topliğuı: M Abdraxmanov, Almuta: Jazuvşı, 1987, ss. 256.*)

Editörlüğünü M. Abdraxmanov'un yapmış olduğu "Pärvaz" adlı dergi, 1987 yılında Jazuvşı Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Dergi 255 sayfadan oluşmaktadır. Yılda bir defa yayımlanan bu dergide, hikâyeler, denemeler, şiirler, manzumeler, şarkılar, türküler, hicviyeler ve Uygur tiyatrosu sanatı hakkında bilgiler yer almaktadır.

РОЗИБАҚИЕВ, М., РОЗИБАҚИЕВА, И. Уйғур халқиниң мунәввәр иәрзәнди: Некайиләр. – Алмута: Қазақстан, 1987. – 144 бәт. (*ROZIBAQIYEV, M., ROZIBAQIYEVA, N., Uyğur Xälqiniñ Munävvär Pärzändi -Hekayilär-, Almuta: "Qazaqstan" Näşriyatı, 1987, ss. 144.*)

M. Rozibaqiyev ve N. Rozibaqiyeva'nın hazırlamış oldukları "Uygur Xälqiniñ Munävvär Pärzändi" adlı eser, 1987 yılında Kazakistan Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 144 sayfadan oluşmaktadır.

Kitapta, Kazakistan'da ve Orta Asya'da Sovyet hakimiyetini yarmak için uğraşan büyük bir komutan ve vatansever bir insan olan Abdulla Rozibaqiyev'in hayatı kaleme alınmıştır. Ayrıca bu eserde, A. Rozibaqiyev'in akrabalarının ve silah arkadaşlarının onun hakkındaki anıları, onun 1918-1937 yılları arasında yayımlanan makalelerinin bibliyografyası ve A. Rozibaqiyev'in hatıralarına yer verilmiştir. Rozibaqiyev'in farklı dillerde yayımlanan 91 makalesinin bibliyografyası eserin sonunda yer almaktadır.

САБИТОВА, Патигүл. Достлар: Повестьлар вә некайиләр. – Алмута: Жазушы, 1987. – 192 бәт. (*SABİTOVA, Patigül, Dostlar -Povestlar vü Hekayilär-, Almuta: "Jazuvşı", 1987, ss. 192.*)

Patigül Sabitova'nın yazmış olduğu "Dostlar" adlı eser, 1987 yılında Jazuvşı Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 192 sayfadan oluşmaktadır.

Kitapta yer alan uzun hikâye ve hikâyelerde, kadınların savaş yıllarındaki zorluklara karşı mücadele ederek köy ekonomisini canlandırmaları; aynı zamanda kadınların toplum işlerine, çocuk eğitimlerine, aile ve karı koca ilişkilerine oldukça özen göstermeleri ilgi çekici bir şekilde tasvir edilmektedir.

Kitapta, “Dostlar” ve “Şahadät” adlı uzun hikâyeler ile “Hämmimizgä Savaq Boldı”, “Adimätçilik”, “Ana Kächüridu, Bala Kächürmäydu”, “XotunlarniñGazati”, “Çaç”, “Emtihan”, “Ana Xoşallığı”, “Däm Eliş Künliri” ve “Balamniñ Aginiliri” adlı hikâyeler yer almaktadır.

Чәксиз уиуқлар: Повестьлар вә һекәйиләр. Топлиғучи: Жамалидин Босақов. – Алмута: Жазушы, 1987. – 192 бәт. (*Çäksiz Upuqlar -Povestlar vü Hekayilär-, Topliғuçi: Camalidin Bosaqov, Almuta: “Jazuvşı”, 1987, ss. 192.*)

Camalidin Bosaqov tarafından derlenen ve hazırlanan “Çäksiz Upuqlar” adlı eser, 1987 yılında Jazuvşı Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 192 sayfadan oluşmaktadır.

Bu çalışma, Bolşevik İhtilali’nin 70. yılına armağan olarak hazırlanmıştır. Kitapta, Ömär Muhämmädiy, Abdulhäy Muhämmädiy, Nur İsrayilov gibi tanınmış yazarların yanı sıra günümüzdeki bazı yazarların, Sovyet insanlarının Sovyet hakimiyetini yerleştirme yılları, II. Dünya Savaşı ile ondan sonraki yıllarda gösterilen kahramanlıkları hakkında kaleme almış oldukları ve daha önceden okurlar tarafından bilinen eserleri yer almaktadır.

Kitapta, Ömär Muhämmädiy’in “Batur Jillar” ve “Biz Tüzigändä”, Abdulhäy Muhämmädiy’in “Rozaxun”, Nur İsrayilov’un “Künlär”, Hezmät Abdullin’in “Qiyadiki Qiranlar”, Muñluq Baqiyev’in “Yol”, Camalidin Bosaqov’un “İştiaq”, Abduxaliq Mahmudov’un “Göhärxan Momay”, Calalidin Musayev’in “Ölmäs”, Patigül Sabitova’nın “Mehrivan Ana”, Qurvan Toxtämov’un “Şu Bir Keçä” ve “Bir Tüp Alma”, Turğan Toxtämov’un “Kona Tügmän”, Yähiya Tayirov’un “Saadät Terigi”, Şayim Şavayev’in ise “Anar Gülidäk Eçilarmän” ve “İntizarliq” adlı uzun hikâye ve hikâyelerine yer verilmiştir.

ШАБАЕВ, Шайим. **Сени нздәймән: Повестьлар вә һекайиләр.** – Алмута: Жазушы, 1987. – 232 бәт. (*ŞAVAYEV, Şayim, Seni İzdäymän-Povestlar vә Hekeyilär-, Almuta: “Jazuvşı”, 1987, ss. 232.*)

Şayim Şavayev’in yazdığı “Seni İzdäymän” adlı eser, 1987 yılında Jazuvşı Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 232 sayfadan oluşmaktadır.

Yazarın 50 yaşına girmek üzere olduğu zamanlarda yayımlanan bu eserde, onun kendi dönemindeki okurlara layık olan “Çimän Dopa” ve “Meni Akam Degin” adlı uzun hikâyeleri ile birkaç hikâyesinin yanı sıra sonradan kaleme almış olduğu yeni eserleri yer almaktadır. Uzun yıllardan beri köy hayatı hakkında yazmakta olan yazarın bu eserinde, köy işçilerinin, genç erkeklerin ve kızların tasvirleri ilginç bir olay örgüsüyle verilmektedir.

Eserin birinci bölümünde, “Çimän Dopa” ve “Meni Akam Degin” adlı uzun hikâyeler; ikinci bölümünde ise, “Anar Gülidäk Eçilarmän”, “Bippil”, “Eyiq Balisi”, “Aqquşlar Naxşisi”, “İzdäymän Seni”, “Çiraqlar Texi Öçmigän”, “Dostumğa Xät”, “Qaçqantam Hekeyisi”, “Ayimsä Holuği”, “Yollar”, “Amutniñ Amiti”, “Ala Kala”, “Qara Möşük”, “Quyaşqa Karap”, “Puşayman”, “Patimä” ve “Sexi Jüräk” adlı hikâyeler yer almaktadır.

БОСАҚОВ, Жамалидин. **Ялқун: Повестьлар.** – Алмута: Жазушы, 1988. – 368 бәт. (*BOSAQOV, Camalidin, Yalqun -Povestlar-, Almuta: “Jazuvşı”, 1988, ss. 368.*)

Camalidin Bosaqov’un kaleme aldığı “Yalqun” adlı eser, 1988 yılında Jazuvşı Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 368 sayfadan oluşmaktadır.

Meşhur yazar Camalidin Bosaqov’un 70. doğum yıl dönümü münasebetiyle yayımlanan bu kitapta, yazarın okurlar tarafından daha önceden çok iyi bilinen “Xäliq Napizi” ve “Yalqun” adlı uzun hikâyeleri ile sonradan yazmış olduğu “Gülämхан Moma” adlı uzun hikâyesine yer verilmiştir. Bu uzun hikâyede, II.

Dünya Savaşı yıllarında cephe gerisinde kalan insanların yapmış oldukları kahramanlıklar anlatılmaktadır.

ҒИЯСДИНОВА, Гүлсүм. **Сехи қәлбләр: Очерклар.** – Алмута: Жазушы, 1988. – 160 бәт. (*ĞIYASIDİNOVA, Gülsüm, Sexi Qälblär -Oçerklar-, Almuta: “Jazuvşı”, 1988, ss. 160.*)

Gülsüm Ğiyasidinova'nın hazırlamış olduğu “Sexi Qälblär” adlı eser, 1988 yılında Jazuvşı Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 160 sayfadan oluşmaktadır. Kitapta, “Däsläpki Räis”, “Mehir”, “Pidakar”, “Juttin Jiraqta”, “Amät”, “Dala Märdanisi”, “İşçiniñ Hösni”, “Halavät”, “Täsädduk” ve “İzdängän Utidu” adlı denemeler yer almaktadır.

Halk ekonomisinin bütün alanlarında çalışan kadınlar hakkında yazılan bu denemelerde yazar, kadınların göstermiş oldukları fedakârlıkları ve kazanmış oldukları şöhretleri büyük bir ustalıklarla kaleme almaktadır.

ӘРШНДИНОВ, Батур. **Уйғур классиклири ижадийитидә дастан жанри: XIX әсирниң биринчи йерими.** Қазақстан ССР пәнләр академияси уйғуршунаслиқ институти. – Алмута: Наука, 1988. – 168 бәт. (*ÄRŞIDİNOV, Batur, Uyğur Klassikliri İcadiyitide Dastan Janri -XIX Äsirniñ Birinçi Yerimi-, Qazaqstan SSR Pänlär Akademiyasi Uyğurşunasliq İstituti, Almuta: Qazaqstan SSR “Nauka” Nәşritati, 1988, ss. 168.*)

Batur Ärşidinov'un hazırlamış olduğu “Uyğur Klassikliri İcadiyitide Dastan Janri” adlı eser, 1988 yılında Nauka Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 168 sayfadan oluşmaktadır.

Bu eserin ön sözünde, eserde yer alan destanlar ve Uyğur edebiyatı hakkında bilgilere yer verilmiştir. Bu eserde, “Muhäbbät Dastanliri Bүgүnki Kүnde”, “Muhäbbät Dastanliriniñ Täsnifi”, “Qıtap Müällipleriniñ Tәrcimä Hali Häqqidä”, “Mәcmuatqa Kirgән Dastanlarniñ Syujet Cähättä Tүrlәrgә Bölünüşü”, “Xämsä vä Muhäbbät Dastanliri”, “Muhäbbät Dastanliriniñ Duniyağa Kelişi”, “Muhäbbät

Dastanliriniñ Mänbäliri”, “Muhäbbät Dastanliriniñ Originalligi”, “Şeirler Üçün Luğät” adlı bölümler yer almaktadır.

Uygur klasik edebiyatının meşhur yazarlarından A. Nizariy, Noruzaxun Ziyaiy ve Turdi Gäribi'nin 19. yüzyılın ilk yarısında birlikte yazmış oldukları ve 18.000 beyitin yer aldığı meşhur destanlardan oluşan “Muhäbbät Destanliri”, Uygur edebiyatı tarihinde büyük bir öneme sahiptir.

Muhabbet Destanları, 1956 yılından itibaren Uygur edebiyatçılarının araştırmalarında her türlü incelemelerde yer almasına ve hatta derslerde okutulmasına rağmen bu büyük eserler mecmuası tam anlamıyla tanıtılmamıştı. Muhabbet Destanlarında yer alan küçük ve büyük eserlerde, Doğu klasiklerinin bu konudaki eserlere karşı orijinalligi, düşünce tarzı ve zenginlik derecesi açıklanmaktadır.

Uygur klasik edebiyatı tarihinde önemli yer alan “Muhabbet Destanları”nı öğrenmede büyük kütüphaneler, üniversiteler, öğrenciler ve öğretmenler için bu kitabın faydalı olacağı belirtilmiştir.

ӘВЕЗОВ, Мухтар. **Қариліктікі гөзәл: Һекайилар**. – Алматы: Жазушы, 1988. – 232 бәт. (*ÄVEZOV, Muxtar, Qariliqtiki Gözäl -Hekayilar-, Almuta: “Jazuvşı”, 1988, ss. 232.*)

Muxtar Ävezov tarafından kaleme alınan ve Yüsüp İliyas, Kamal Hasamdinov, Muheämmätimin Rozibayev, Alimcan Bavdinov, Şayim Şavayev gibi yazarlar tarafından Kazak Tükçesinden Uygur Türkçesine aktarma yapılan “Qariliqtiki Gözäl” adlı eser, 1988 yılında Jazuvşı Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 232 sayfadan oluşmaktadır.

Kitapta, “Himayisiziniñ Küni”, “Qir Körünüşliri”, “Qir Hekayiliri”, “Okuğan Jigit”, “Öyliniş”, “Öçüp-Yeniş”, “Jitim”, “At Oğrisi”, “Behaya Residä Qız”, “Kim Gunakar?”, “Qariliqtiki Gözäl”, “Koniliq Köläñgüsida” ve “Kökserek” adlı hikâyeler yer almaktadır. Bu kitap sayesinde okurlar, Kazak halkının büyük yazarı Muxtar

Ävezov'un bu hikâyelerini Uygur Türkçesiyle okuyabilme imkânına sahip olabilmektedirler.

ӘХМӘТОВ, Полат. **Шахмат вә шахматнилар дунияси**. – Алмута: Мектеп, 1988. – 64 бәт. (*ÄHMÄTOV, Polat, Şaxmat vә Şaxmatçılar Duniyasi, Almuta: "Mektep" Nәşriyati, 1988, ss. 64.*)

Polat Ähmätov'un kaleme aldığı "Şaxmat vә Şaxmatçılar Duniyasi" adlı eser, 1988 yılında Mektep yayınları arasında basılmıştır. Eser 64 sayfadan oluşmaktadır.

Kitapta, çok eski zamanlardan beri insanların severek oynadıkları satranç ve satranç oynamada şampiyon olan kişiler hakkında hikâyeler yer almaktadır. Eser üç bölümden oluşmaktadır. "Ötmüşniñ Uluq Şaxmatçiliri" adlı birinci bölümde, tarihteki önemli satranç oyuncularını hakkında bilgi verilmektedir. "Duniya Çempionliri" adlı ikinci bölümde, satranç oyunlarında dünya şampiyonu olan satranç oyuncularından 13'ü hakkında bilgi verilmektedir. "Ayallar Arisidiki Duniya Çempionliri" adlı üçüncü bölümde ise, kadınlar arasında oynanan satranç oyunlarında dünya şampiyonluğu yaşayan kadınlar hakkında bilgilere yer verilmiştir.

Жасарәт қошиғи. Топлиғучи: Н. Бәхниязов. – Алмута: Мектеп, 1988. – 104 бәт. (*Casarät Qoşığı, Topliğuçi: H. Bәxniyazov, Almuta: "Mektep", 1988, ss. 104.*)

H. Bәxniyazov tarafından derlenen ve hazırlanan "Casarät Qoşığı" adlı eser, 1988 yılında Mektep yayınları arasında basılmıştır. Eser 104 sayfadan oluşmaktadır.

Kitapta, Hezim İskändärov'un 2, Hezmät Abdullin'in 1, İlya Bәxtiya'nın 1, Hezim Bәxniyazov'un 4, Abdukerim Gәniyev'in 6, Dolqun Yasenov'un 3, Savutcan Mәмätqulov'un 1, Rәximcan Roziyev'in 1, Abdugopur Qutluqov'un 2, Äxmätcan Mәмätov'un 1, Mөmün Hәмrayev'in 4, Cәмшит Rozaxunov'un 1, Abdumecit Dөлätov'un 7, İlaxun Cälilov'un 9, Hebibulla Yunusov'un 1, İlaxun Hoşurov'un 5, Taşpolat Namätov'un 1, Avut Mәsimov'un 1, Savut İskändärov'un 3, Hesamdun İslamov'un 2 ve Mirzәxmät Merimov'un 8 şiirine yer verilmiştir.

ЗУЛПИҚАРОВ, М. **Күз нәқишлири: Шеирлар.** – Алмута: Жазушы, 1988. – 120 бәт. (*ZULPIQAROV, M, Küz Näqışliri -Şeirlar-, Almuta: “Jazuvşı”, 1988, ss. 120.*)

М. Зулпиқаров’ун hazırlamış olduğu “Күз Näқишлири” adlı eser, 1988 yılında Jazuvşı Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 120 sayfadан oluşmaktadır. Kitapta, Mäsımcan Zулпиқаров, Хурşидä İläхunova ve Nurähmät Toxtaxunov’un şiirleri yer almaktadır. Onların şiirlerinde vatana, vatanın tabiatına, anne ve çocuklara karşı olan sevgi yer almaktadır.

Kitap, üç bölümden oluşmaktadır. “Күз Näқишлири” adlı birinci bölümde, Mäsımcan Zулпиқаров’un 19 şiiri, 9 gazeli, 7 türküsü, sekizlikleri, rubaileri, tuyuğları ve beyitleri; “Böşüq Naxşisi” adlı ikinci bölümde, Хурşидä İläхunova’nın 47 şiiri; “Yultuzlar Öçmäydu” adlı üçüncü bölümde ise Nurähmät Toxtaxunov’un 24 şiiri, sekizlikleri ve gazelleri yer almaktadır.

ИСЛАМОВ, Эрнест. **Күтүлмигән учришиш: Некайиләр.** – Алмута: Жазушы, 1988. – 64 бәт. (*İSLAMOV, Ernest, Kütülmigän Uçrişiş -Некайиләр-, Almuta: “Jazuvşı”, 1988, ss. 64.*)

Ernest İslamov’un yazmış olduğu “Кütүлмигән Uçrişiş” adlı eser, 1988 yılında Jazuvşı Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 64 sayfadан oluşmaktadır.

Kitapta, “Sadaqät”, “Qismät”, “İradä”, “Söygünüm, Sändin Ayrılmasmän!”, “Sanduqtiki Xätlär”, “Qördüñmu, Balam!...”, “Öy Alğıçä...”, “Yoldaş Yoldin Adaşti”, “Qoza Kündä Ämäş”, “Хоşnam”, “Män Köyärmän Balamğa...”, “Telefondiki Gäplär”, “Şeir Yazımän”, “Nävrä Tatliqkän”, “Puluñ Barmu?” adlı hikâyeler yer almaktadır.

ҚАДИРОВ, Әхмәтжан. **Театр һәм вақит.** – Алмута: Қазақстан, 1988. – 240 бәт. (*QADIROV, Ähmätcan, Teatr һәм Vaqit, Almuta: Qazaqstan, 1988, ss. 240.*)

Ähmätcan Qadirov'un kaleme aldığı "Teatr häm Vaqit" adlı eser, 1988 yılında Kazakstan Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 232 sayfadan oluşmaktadır ve kitabın son kısmında 8 sayfa da fotoğrafa yer verilmiştir.

Tiyatrocu Ehmetcan Kadırov'un bu kitabında, tiyatronun gelişmesi, onun icat etme tecrübesi ve farklı zamanlarda ortaya koyulan sahne eserleri hakkında bilgiler yer almaktadır. Bu kitabın ön sözünde, Uygur tiyatrosu, Uygur tiyatrosunun tarihî gelişimi ve Uygur tiyatrocuları hakkında bilgiler verilmektedir. Bu kitapta, tiyatro sanatının ilk adımları, tiyatronun başlangıcı, sahnelenen milli drama, tercüme drama ve onun sahnelenmesi, yeni yol yeni kahramanını arar, ressam ve sahne, Uygur tiyatro müziği gibi bölümler yer almaktadır.

ҚАСИМОВ, Жамалидин. **Келәр күнни күткәндә...: Шеирлар.** – Алмута: Жазушы, 1988. – 56 бәт. (*QASIMOV, Camalidin, Kelär Künni Kütkändä...-Şeirlar-, Almuta: "Jazuvşı", 1988, ss. 56.*)

Camalidin Qasimov'un yazmış olduğu "Kelär Künni Kütkändä..." adlı eser, 1988 yılında Jazuvşı Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 56 sayfadan oluşmaktadır. Bir çok şiir kitabı bulunan şairin bu eserindeki şiirlerinin temasını, tabiat güzelliği, insanlar arasındaki dostluk, ailevi meseleler ve hayatın gerçekleri oluşturmaktadır. Eserde 43 şiir yer almaktadır.

КЛЕПИНИНА, Зоя Александровна. **Тәбиәтшунаслиқ.** Төрт жилиқ башланғуч мәктәпниң 3-синипи үчүн дәрислиқ. – Алмута: Мектеп, 1988. – 144 бәт. (*KLEPININA, Zoya Aleksandrovna, Täbiätşunasliq, Tört Jilliқ Başlanғuç Mäktäpniñ 3. Sinipi Üçün Därislik, Rusçä Nusxisini RSFSR Xäliqä Bilim Beriş Ministrliğı, Tärcimisini Qazaq SSR Xäliqä Bilim Beriş Ministrliğı Tästiqligän, Almuta: "Mektep", 1988, ss. 144.*)

Zoya Aleksandrovna Klepinina'nın telifi olan "Täbiätşunasliq" adlı eser, 1988 yılında Mektep Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 144 sayfadan oluşmaktadır.

Bu eser, ilkokul üçüncü sınıf öğrencileri için ders kitabı olarak hazırlanmıştır. Kitabın Rusça nüshasını Rusya Bilim Bakanlığı, tercümesini ise Kazakistan Bilim Bakanlığı onaylamıştır. Kitapta, tabiat, doğa olayları, mevsimler, bitkiler ve hayvanlar hakkında bilgiler verilmektedir.

ҚҰТЛУҚОВ, Абдуғопур. **Сәйярә сәргүзәштиси: Балладилар, шеирлар.** – Алмута: Жазушы, 1988. – 104 бәт. (*QUTLUQOV, Abdugopur, Säyyarä Särgüzäštisi -Balladilar, Şeirilar-, Almuta: Jazuvşı, 1988, ss. 104.*)

Abdugopur Qutluqov'un yazmış olduğu "Säyyarä Särgüzäštisi" adlı eser, 1988 yılında Jazuvşı Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 104 sayfadan oluşmaktadır. Şairin bu eserdeki türküleri ve şiirleri, günümüzün en önemli meselelerini yansıtmaktadır. Kitapta, insanların en büyük arzularından olan sağlığı ve barışı korumak adına yazılmış eserler yer almaktadır. Eserde, 7 türkü ve 77 şiir yer almaktadır.

МАХМУДОВ, Абдухалик. **Жигулиға тәккән қиз: Повестьлар вә һекайиләр.** – Алмута: Жазушы, 1988. – 144 бәт. (*MAHMUDOV, Abduxaliq, Jiguliğa Tökkän Qiz -Povestlar vä Hekeyilər-, Almuta: "Jazuvşı" Nəşriyatı, 1988, ss. 144.*)

Abduxaliq Mahmudov'un yazmış olduğu "Jiguliğa Tökkän Qiz" adlı eser, 1988 yılında Jazuvşı Neşriyatı yayınları arasında 144 sayfa olarak basılmıştır.

Kitapta, "Jiguliğa Tökkän Qiz" ve "Äynä Şuniñdin Keyin" adlı uzun hikâyeler; "Gödür Alma", "Paydiliq İgva", "Bir Somluq Göp", "Saat Altidin Keyinki Göp", "Sinap Körüşiniz Mümkin", "Jiñnä Yemigän Ayal", "Axiri Mälum Göp", "Tilimğa Til Tökküzmäñlar", "Märt Adäm...", "Älvida, İcat", "Qoluñdin Kälsä, Gül Qis", "Öziñizni Biliñ", "Ehtiyatçan Adäm", "Äcili Pütmigän Ayal", "Ärkäklärgä Apirin!", "Mäslihät", "Ana Hörmiti", "Sezigi Bar Adäm", "Dostlirim Aman Bolsun", "Sarañ Bolmisam Keräk?", "Harvuni Kim Äpqaçti?", "Çavakqa Qandaq Siz?" ve "Qeyinanamdin Örgiläy" adlı hikâyeler yer almaktadır.

ҲАПИЗОВА, Раһилә. **Ҳаят шундақ: Шеирлар.** – Алмута: Жазушы, 1988. – 96 бәт. (*HAPIZOVA, Rahilä, Hayat Şundaq -Şeiralar-, Almatı: “Jazuvşı”, 1988, ss. 96.*)

Rahile Hapizova'nın kaleme aldığı “Hayat Şundaq” adlı şiir kitabı, 1988 yılında Jazuvşı Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 96 sayfadan oluşmaktadır. Eser üç bölümden ibarettir. “Şeiralar” adlı birinci bölümde 78 şiir; “Sonetlar” adlı ikinci bölümde 53 sonat ve “Rivayetler” adlı üçüncü bölümde ise “Häsät Bilän Muhäbbät” ile “Qilyaş” adlı rivayetlere yer verilmiştir.

ҲАШИРОВ, Әхмәтжан. **Нур ана: Повестьлар, драма.** – Алмута: Жазушы, 1988. – 296 бәт. (*HAŞIROV, Ähmätcan, Nur Ana -Povestlar, Drama-, Almuta: “Jazuvşı” Näşriyati, 1988, ss. 296.*)

Ähmätcan Haşirov'un yazmış olduğu “Nur Ana” adlı eser, 1988 yılında Jazuvşı Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 296 sayfadan oluşmaktadır.

Bu eser, şairin 50. doğum yıl dönümü münasebetiyle yayımlanmıştır. Eserde, şairin “Nur Ana” adlı uzun hikâyesinin yanı sıra sonradan yazmış olduğu uzun hikâyeleri de yer almaktadır. Ayrıca bu eserde, “Ölmäs Bolup Tuğulğanlar” adlı dramaya da yer verilmiştir. Bu dramada, II. Dünya Savaşı zamanındaki ve savaştan sonraki köy hayatı tasvir edilmiştir.

ҲӘМРАЕВ, Мәмүнжан. **Шаир дунияси: Дастанлар, балладилар.** – Алмута: Жазушы, 1988. – 96 бәт. (*HÄMRAJEV, Mömüncañ, Şair Duniyasi -Dastanlar, Balladilar-, Almuta: “Jazuvşı”, 1988, ss. 96.*)

Mömüncañ Hämrayev'in hazırlamış olduğu “Şair Duniyasi” adlı eser, 1988 yılında Jazuvşı yayınları arasında basılmıştır. Destan ve türkülerin yer aldığı bu eser 96 sayfadan oluşmaktadır.

Kitap iki bölümde kaleme alınmıştır. “Dastanlar” adlı birinci bölümde Şair Duniyasi, Polat Pärzänt, Vicdan Sadasi, Bağ Aşığı ve Güländäm adlı destanlar yer alırken;

“Balladilar” adlı ikinci bölümde ise, Untulmas Bəxıt, Çoqan, Atamni İzdäymän ve Nan adlı türkölere yer verilmiştir.

ҺӘМРАЕВ, Хелил. **Соғулмас булақлар**. – Алмута: Мектеп, 1988. – 120 бәт. (*HÄMRAJEV, Xelil, Soğulmas Bulaqlar, Almuta: “Mektep” Nəşriyati, 1988, ss. 120.*)

Xelil Hämrayev’in hazırlamış olduğı “Sogulmas Bulaqlar” adlı eser, 1988 yılında Mektep Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 120 sayfadan oluşmaktadır. Eserde Xelil Heämrayev ve İlya Bähitiya’nın şiirleri ve manzumeleri yer almaktadır.

Пәрвaz. Жилиға бир қәтим нәшир қилинидиған әдәбий-бәдiiй, ижтимаий-сәсий топлам. Топлиғучи: Р. Исмайллов. – Алмута: Жазушы, 1988. – 320 бәт. (*Pärvaz, Jiliga Bir Qätim Nəşir Qiliniđigan Ädäbiy-Bädiiy, İctimaiy-Säyasiy Toplam, Topliğıçi: R. İsmayilov, Almuta: Jazuvşı, 1988, ss. 320.*)

Editörlüğünü R. İsmayilov’un yapmış olduğı “Pärvaz” adlı dergi, 1988 yılında Jazuvşı Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Dergi 320 sayfadan oluşmaktadır. Yılda bir defa yayımlanan bu dergide, hikâyeler, masallar, denemeler, şiirler, manzumeler, şarkılar, türküler, hicviyeler ve Uygur tiyatrosu hakkında bilgiler yer almaktadır.

Уйғур фольклориниң антологияси. Қазақстан ССР пәнләр академияси уйғуршунаслиқ институти. – Алмута: Наука, 1988. – 376 бәт. (*Uyğur Folkloriniñ Antologiyasi, Qazaqstan SSR Pänlär Akademiyasi Uyğurşunasliq İnstitutı, Almuta: Qazaqstan SSR “Nauka” Nəşriyati, 1988, ss. 376.*)

Kazakistan Bilimler Akademisi, Uygur Araştırmaları Enstitüsü tarafından hazırlanan “Uygur Folkloriniñ Antologiyasi” adlı eser, 1988 yılında Nauka Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 376 sayfadan oluşmaktadır.

Uygur Folklorunun Antolojisi adlı bu kitap, halk edebiyatı ürünlerinden koşuk, beyit, bilmece, atasözü, hikâye, destan, efsane, masal ve fıkraların yer aldığı bir eserdir. Bu

kitapta, uzun yıllardır sözlü edebiyat geleneğiyle anlatıla gelen edebî ürünler, ilim adamlarının girişimleriyle bir araya getirilmiştir. Bu kitaptaki materyallerin bir kısmı Şincan bölgesinde yayımlanan eserlerden alınmıştır.

Bu kitabın ön sözünde, kitapta yer alan materyaller ve kitabın hazırlanmasında ve yayımlanmasında katkısı olan kişiler hakkında bilgiler verilmektedir. Bu kitapta, koşuklar, beyitler, 2 destan, 8 masal, 12 hikâye, 4 efsane, 7 fıkra, bilmeceler, atasözleri ve deyimler yer almaktadır.

Ayrıca kitabın sonunda yer alan “Açıklama” bölümünde ‘Tahir ile Zühre’ destanının Uygur, Tatar, Özbek, Kazak, Türk varyantlarının kaynakçaları verilmiştir. Yine bu bölümde, ‘Hurliqa vâ Hämra’ destanının Uygur, Özbek ve Kazak varyantlarının künyeleri verilmiştir.

Уйғур хәлиқ қошақлири. Жиғип, топлиғучи: Октябрь Жамалдинов. – Алмута: Жазушы, 1988. – 192 бәт. (*Uyğur Xäliq Qoşaqliiri, Jiğip-Topliğuçi: Oktyabr Camaldinov, Almuta: “Jazuvşı”, 1988, ss. 192.*)

Oktyabr Camaldinov tarafından derlenen ve hazırlanan “Uyğur Xäliq Qoşaqliiri” adlı eser, 1988 yılında Jazuvşı Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 192 sayfadan oluşmaktadır.

Kitapta, Uygur halkı arasında çok eski zamanlardan beri söylene gelen lirik koşuklar ile tarihî şahıslar hakkında çıkarılan koşukların yanı sıra düğün, ziyafet ve şölen gibi eğlence ortamlarında söylene gelen her türlü beyitlere yer verilmiştir.

Kitabın ön sözünde, koşuk hakkında bilgi verilmektedir. Kitaptaki koşuklar, “Lirikiliq Qoşaqlar”, “Çün-Çün Salavat”, “Beyitlar”, “Här Xil Mäzmundiki Qoşaqlar”, “Sovyet Dävridiki Naxşa-Qoşaqlar” ve “Tarixiy Mavzudiki Qoşaqlar” gibi farklı bölümlerde ele alınmıştır.

Учқун. **Уиуқлар: Шеирлар, балладилар, поэма.** – Алмута: Жазушы, 1988. – 144 бәт. (*UÇQUN. Uruqlar -Şeirilar, Balladilar, Poema-, Almuta: “Jazuvşı”, 1988, ss. 144.*)

Uçqun’un telifi olan “Uruqlar” adlı eser, 1988 yılında Jazuvşı Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 144 sayfadan oluşmaktadır.

Şair Uçqun’un 50. doğum yıl dönümü münasebetiyle yayımlanan bu eserde, şairin sonradan yazmış olduğu lirik şiirleri ile Abdulla Rozibaqiyev’e armağan edilen manzumesi yer almaktadır. Kitapta, 36 şiir, 19 gazel, 3 türkünün yanı sıra “Abdulla Rozibaqiyev” ve “Zamandaşka Muraciät” adlı iki de manzume yer almaktadır.

АФАНАСЬЕВА, Тамара Михайловна. **Аилә.** Жуқарқи синип оқуғучилириға беғишланған китап. – Алмута: Мектеп, 1989. – 256 бәт. (*AFANASYEVA, Tamara Mixaylovna, Ailä, Juqarqi Sinip Oquguçiliriğa Beğışlangan Kitap, Almuta: Mektep. 1989, ss. 256.*)

Tamara Mixaylovna Afanasyeva tarafından kaleme alınan Y. Sabitov, A. Qasimov, R. İsmailov ve D. Yasinov tarafından Rusçadan Uygur Türkçesine tercüme edilen “Ailä” adlı eser, 1989 yılında Mektep Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 256 sayfadan oluşmaktadır. Yazar bu eserinde, genç erkeklerle kızlar arasındaki ilişkileri, dostlukları, sevgiyi ve aile meselelerini ele almaktadır.

БӘХНИЯЗОВ, Һезим. **Бәхтим йәрдә: Шеирлар.** – Алмута: Жазушы, 1989. – 248 бәт. (*BÄXNIYAZOV, Hezim, Bäxtim Yärdä -Şeirilar-, Almuta: “Jazuvşı”, 1989, ss. 248.*)

Hezim Bähniyazov’un telifi olan “Bäxtim Yärdä” adlı şiir kitabı, 1989 yılında Jazuvşı Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 248 sayfadan oluşmaktadır.

Bu şiir kitabı, şairin 60. yaş gününe özel olarak hazırlanmıştır. Bu yüzden şairin daha önceki kitaplarında yer alan en iyi eserlerine yer verilmiştir. Bu kitaptaki şiirlerin seçiminde genellikle vatan, isanlık, emek ve dostluk temalı şiirler göz önünde

bulundurulmuştur. Kitapta 151 şiir ve 83 gazel yer almaktadır. Ayrıca kitabın sonunda rubailer ve sekizlikler bulunmaktadır.

ГОЛУБЕВА, Тамара Сергеевна, ГЕЛЛЕРШТЕЙН, Лев Соломонович. СССР **Тарихи бойичә һекайиләр.** Оттура мәктәпниң 5-синипи үчүн дәрислик. – Русче толуктурулуп вә қайта ишләнғән 15-чи нәшридин уйғурчә 7-чи нәшри. – Алмута: Мектеп, 1989. – 256 бәт. (*GOLUBEVA, Tamara Sergeyevna, GELLERŞTEYN, Lev Solomonoviç, SSSR Tarixi Boyiçä Hekayilär, Ottura Mäktäpniñ 5. Sinipi Üçün Därislik, Rusçä Toluqturulup vә Qayta İşlängän On Bäşinçi Nәşridin Uyғurçä Yättinçi Nәşri, Almuta: “Mektep”, 1989, ss. 256.*)

T. S. Golubeva ve L. S. Gellerşteyn'in telifi olan “SSSR Tarixi Boyiçä Hekayilär” adlı eser, 1989 yılında Mektep Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 256 sayfadan oluşmaktadır. Bu eserde, SSCB tarihinden hikâyeler ve hatıratlar yer almaktadır. Bu eser, beşinci sınıf öğrencilerine ders kitabı olarak okutulmaktadır.

ЖӘЛИЛОВ, Мәшүр. **Тияншан садалири: Шеирлар.** – Алмута: Жазушы, 1989. – 80 бәт. (*CÄLİLOV, Meşür, Tiyañşan Sadaliri -Şeirlar-, Almuta: “Jazuvşı” Nәşriyatı, 1989, ss. 80.*)

Mәşür Cälilov'un yazmış olduğu “Tiyañşan Sadaliri” adlı eser, 1989 yılında Jazuvşı Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 80 sayfadan oluşmaktadır. Yazar bu kitabındaki şiir ve koşuklarında, kendi yaşadığı köy insanının hayatını, doğa manzaralarını ve insan ilişkilerini kaleme almıştır. Kitapta, 68 şiir ve koşuk yer almaktadır.

ҺЕЗИМОВ, Һезиз. **Сени Күйләймән: Шеирлар вә поэмнлар.** – Алмута: Жазушы, 1989. – 120 бәт. (*HEZİMOV, Heziz, Seni Küyläymän -Şeirlar vә Poemilar-, Almuta: “Jazuvşı”, 1989, ss. 120.*)

Heziz Hezimov'un hazırlamış olduğu “Seni Küyläymән” adlı eser, 1989 yılında Jazuvşı Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 120 sayfadan oluşmaktadır.

Şiir ve manzumelerin yer aldığı bu eser üç bölümden oluşmaktadır. “Şeirler” adlı birinci bölümde 53 şiir; “Balılarğa Soğa” adlı ikinci bölümde çocuklar için yazılmış olan ‘Cahalättin Saadätkä’, ‘İkki Dost’, ‘Cücäm’, ‘Möşügüm häm Küçügüm’ ve ‘Möşük vä Toxular’ adlı şiirler; “Poemilar” adlı üçüncü bölümde ise ‘Çarigan Çinar’ ve ‘Köp Kütkäen Toy’ adlı manzumeler yer almaktadır.

Пәрвaz. Жилиға икки қетим нәшир қилинидиған әдәбий-бәдийи, ижтимаий-сәясий альманах. Жавапкәр: Т. Тохтәмов. – Алмута: Жазушы, 1989/1. – 152 бәт. (*Pärvaz, Jiliğa İkki Qetim Näşir Qilinidigan Ädäbiy-Bädiy, İctimaiy-Säyasiy Almanax, Cavapkär: T. Toxtämov, Almuta: “Jazuvşı”, 1989/1, ss. 152.*)

Editörlüğünü Т. Тохтәмов’un yapmış olduğu “Pärvaz” adlı dergi, 1989 yılında Jazuvşı Neşriyatı yayınları arasında 1. sayı olarak basılmıştır. Dergi 152 sayfadан oluşmaktadır. Yılda iki defa yayımlanan bu dergide, denemeler, şiirler, manzumeler, şarkılar, türküler, hicviyeler ve Uygur tiyatrosanatı hakkında bilgiler yer almaktadır.

Пәрвaz. Жилиға икки қетим нәшир қилинидиған әдәбий-бәдийи ижтимаий-сәясий альманах. Баш редактор: Т. Тохтәмов. – Алмута: Жазушы, 1989/2. – 120 бәт. (*Pärvaz, Jiliğa İkki Qetim Näşir Qilinidigan Ädäbiy-Bädiy, İctimaiy-Säyasiy Almanax, Baş Redaktor: T. Toxtämov, Almuta: “Jazuvşı”, 1989/2, ss. 120.*)

Editörlüğünü Т. Тохтәмов’un yapmış olduğu “Pärvaz” adlı dergi, 1989 yılında Jazuvşı Neşriyatı yayınları arasında 2. sayı olarak basılmıştır. Dergi 120 sayfadан oluşmaktadır. Yılda iki defa yayımlanan bu dergide, denemeler, şiirler, manzumeler, şarkılar, türküler, hicviyeler ve Uygur tiyatrosanatı hakkında bilgiler yer almaktadır.

РОЗИЕВ, Рәһимжан. Ойғақ қәлб: Шейрлар вә поэмилар тоилими. – Алмута: Жазушы, 1989. – 80 бәт. (*ROZIYEV, Rähimcan, Oygak Qälb -Şeirler vä Poemilar Toplimi-, Almuta: “Jazuvşı”, 1989, ss. 80.*)

Rähimcan Roziyev’in hazırladığı “Oygak Qälb” adlı eser, 1989 yılında Jazuvşı Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 80 sayfadан oluşmaktadır.

Bu çalışmada, derleme şiirler ve manzumelere yer verilmiştir. Şiirlerde, insanların bir birlerine karşı olan sevgileri, muhabbetleri, dostlukları ve hayattaki çelişkileri yansıtılırken manzumeler de ise, Uygur halkının tarihi hakkında bilgi verilmektedir. Eserde 26 şiirin yanı sıra “Sırlıq Dolqunlar” ve “Egär” adlı manzumeler yer almaktadır.

САЛИХОВА, Һәнипә. **Юлтузлар чақниғанда: Шеирлар.** – Алмута: Жазушы, 1989. – 144 бәт. (*SALIXOVA, Hәnipә, Yultuzlar Ҷақниғанда -Ҷеирлар-, Almuta: “Jazuvşı”, 1989, ss. 144.*)

Hәnipә Salixova'nın kaleme aldığı “Yultuzlar Ҷақниғанда” adlı eser, 1989 yılında Jazuvşı Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 144 sayfadan oluşmaktadır.

Hәnipә Salixova'nın 50. doğum yıl dönümü münasebetiyle hazırlanan bu eserde, şairin daha önceden yayımlanan kitaplarından alınan bazı şiirlerine yer verilmiştir. Aslında pamuk istifçisi çiftçiler, kadınların hayatı ve duyguları hakkında şiirler kaleme alan şairin eserleri kendine özgü konuları ve yaşanan çevreye bağlılığıyla farklılık göstermektedir. Bu kitapta, 152 şiir yer almaktadır.

Тарим долқунлири: Һеқайиләр. Топлиғучилар: А. Қасимов, М. Зулпиқаров, К. Асамдинов. – Алмута: Жазушы, 1989. – 288 бәт. (*Tarim Dolqunliri - Heqayilär-, Topliғuçilar: A. Qasimov, M. Zulpiqarov, K. Asamdinov, Almuta: “Jazuvşı”, 1989, ss. 288.*)

A. Qasimov, M. Zulpiqarov ve K. Asamdinov tarafından derlenen ve hazırlanan “Tarim Dolqunliri” adlı hikâye kitabı, 1989 yılında Jazuvşı Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Bu kitap 288 sayfadan oluşmaktadır.

Bu çalışma, Şincan Uygur özerk bölgesindeki Uygur edebiyatının gelişmesinden kısmen de olsa bilgi vermektedir. Kitapta, 19 hikâye yer almaktadır.

Bu çalışmada yer alan hikâyelerin bir kısmı ve özel eserlerden bölümler, Şincan Uygur özek bölgesinin kuruluşunun 30. yılı münasebetiyle Çin Yazarlar Birliğinin

Şincan şubesi tarafından derlenip 1985 yılında Urumçi’de yayımlanan “Sogat” adlı kitaptan, kalan kısmı ise Urumçi, Kaşkar, Gulca gibi şehirlerde yayımlanan edebî dergilerden ve bazı yazarların şahsi kitap ve derlemelerinden alınmıştır.

Bu çalışmadaki eserlerin konuları farklı türlerde olsa da eserlerin çoğunda Şincan Uygurlarının bugünkü hayatı farklı tasvirlerle verilmektedir. Ayrıca bazı hikâyelerde de Uygurların tarihine ait güçlükler dile getirilmektedir.

ШАКИРОВА, Ђажихан. **Висал: Шеирлар**. – Алмута: Жазушы, 1989. – 72 бәт.
(ŞAKİROVA, Hacixan, **Visal -Şeirlar-**, Almuta: “Jazuvşı”, 1989, ss. 72.)

Hacixan Şakirova’nın yazmış olduğu “Visal” adlı eser, 1989 yılında Jazuvşı Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 72 sayfadan oluşmaktadır. Şair bu kitabındaki şiirlerinde, hayat sevgisini, insanların sevecenliğini ve dostların cömertliğini kaleme almaktadır. Bu kitapta 70 şiir yer almaktadır.

АВУТОВА, Гүлнарә. **Гүлзарим: Шеирлар**. – Алмута: Жазушы, 1990. - 64 бәт.
(AVUTOVA, Gülnarä, **Gülzarim -Şeirlar-**, Almuta: “Jazuvşı” Nəşriyatı, 1990, ss. 64.)

Gülnara Avutova’nın kaleme aldığı “Gülzarim” adlı şiir kitabı, 1990 yılında Jazuvşı Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 64 sayfadan oluşmaktadır. Genç şairin önceki eserlerinde, farklı konularda yazılan şiirleri yer almıştır. Yazar çoğu şiirlerinde vatana, tabiata ve âleme olan sevgiyi kaleme alırken “Savaştan Sonra” adlı türküsünde II. Dünya Savaşından dönen bir akteri tasvir etmektedir. Eserde 76 şiir yer almaktadır.

БАҚИЕВ, М. Қ., ИЛАХУНОВА, Р. С. **Театрда өткен һаят**. Әдәбийләштүрүп һәзип чиққан: Абдукерим Ғәниев. – Алмута: Қазақстан, 1990. – 184 бәт.
(BAQIYEV, M. Q., İLAXUNOVA, R. S., **Teatrda Ötkän Hayat, Ädäbiyläştürüp Yäzip Çıqqan: Abdükerim Gäniev**, Almuta: “Qazaqstan”, 1990, ss. 184.)

M. Baqiyev ile R. İlxunova'nın telifi olan ve Abdukerim Ganiyev tarafından edebî bir şekilde yazıya aktarılan "Teatrdä Ötkän Hayat" adlı eser, 1990 yılında Kazakistan Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 184 sayfadan oluşmaktadır.

Geniş bir kitle tarafından tanınan aktörler bu kitapta, Uygur mesleki tiyatrosunun kurulmasında ne tür emeklerinin olduğunu belirtirlerken, aynı zamanda Uygur Devlet Tiyatrosunun şekillenmesi ve gelişmesi hakkında da bilgi vermektedirler. Bunun için kitapta, sahne ustalarının, oyun yazarlarının, rejisörlerin, genç aktörlerin enerji dolu faaliyetleri ve onların memleketlerinin çok uluslu sanatına katmış oldukları değerlerinden söz edilmektedir.

ҒӘНИЕВ, Абдукерим. Әсирләр чокқисидин: Шеирлар, балладилар вә поэма. – Алматы: Жазушы, 1990. – 192 бәт. (*GÄNIYEV, Abdukerim, Äsirlär Çoqqisidin -Şeirler, Balladilar vü Poema-, Almuta: "Jazuvşı", 1990, ss. 192.*)

Abdukerim Ganiyev'in kaleme aldığı "Äsirlär Çoqqisidin" adlı eser, 1990 yılında Jazuvşı Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 192 sayfadan oluşmaktadır.

Yetenekli şairin tekrardan yayımlanan bu eserindeki şiirleri, "Ana Vätän İşqıda", "Xälqim Bilän Qälbim Bir" ve "Sexi Jüräklär" adlı üç bölümde verilmiştir. Bu bölümlerde, partiye, Lenin'e, vatana, insanlığa ve halkların dostluğuna armağan edilen eserlere yer verilmiştir. "Ana Vätän İşqıda" adlı birinci bölümde 91 şiir, "Xälqim Bilän Qälbim Bir" adlı ikinci bölümde 62 şiir, "Sexi Jüräklär" adlı üçüncü bölümde ise 4 şiir ve 'Bovam Toğriliq', 'Dadam Toğriliq', 'Jüräk Toğriliq' adlı türküler yer almaktadır.

НСРАЙИЛОВ, Нүр. Күнләр: Повесть. – Алматы: Раван, 1990. – 175 бәт. (*İSRAYILOV, Nur, Künlär -Povest-, Almuta: "Ravan", 1990, ss. 175.*)

Nur İsrayilov'un yazmış olduğu "Künlär" adlı eser, 1990 yılında Ravan Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 175 sayfadan oluşmaktadır. Kitapta, yazarın daha önceden yayımlanan "Künlär" adlı uzun hikâyesinin yanı sıra "Tilivaldi", "Bäxitlik

Uçriş”, “Bahar vâ Muhâbbât” ve “Turmuş Bâlgüliri” adlı uzun hikâyeleri de yer almaktadır. Ayrıca bu eserin ön sözünde, Nur İsrayilov hakkında bilgi verilmektedir.

Магнитофон тутқан молла. Топлиғучи вә чөчәкләрни тәржимә қилғучи: М. Мәһәмдинов. – Алматы : Қазақстан, 1990. – 104 бәт. (*Magnitofon Tutqan Molla, Topliғuçi vâ Çöçäklärni Tärjime Qilғuçi: M. Mähämدينov, Almuta: “Qazaqstan” Näşriyatı, 1990, ss. 104.*)

M. Mähämدينov tarafından derlenen ve hazırlanan “Magnitofon Tutqan Molla” adlı eser, 1990 yılında Kazakistan Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 104 sayfadan oluşmaktadır.

Kitapta, özel ruhaniler ile cahil mollaların kurnazlıklarını ve hilebazlıklarını eleştirilen, sözlü ve yazılı halk edebiyatı eserlerine yer verilmektedir. Ayrıca kitapta, günümüzde de ara sıra karşılaşmış olduğumuz cahil mollaların yakışık almayan davranışlarını ortaya çıkaran eleştirel hikâyeler de yer almaktadır.

Kitabın “Yazma Ädäbiyattın” adlı birinci bölümünde, Magnitofon Tutqan Molla, Dadam Özgärdi, Çala Qalğan İptarlıq, Yañaq Häqqidä Qoşaq, Cümä Sopi, Bay Bilän Malay adlı hikayeler; “Xäliq Egiz İcadiyitidin” adlı ikinci bölümünde 37 şiir; “Türkmän Xäliq Egiz İcadiyitidin” adlı üçüncü bölümünde, Äqilliq Ayal, Yerimqulaq, Apañniñ Uni Pütüp Qalğanmu?, adlı hikâyeler; “Tacik Xäliq Egiz İcadiyitidin” adlı dördüncü bölümünde, Mäkkä İzdigän Eşäk, Tekä Bilän Şagirt Balılar, İkki Eşäkniñ Jüki, Muşfiqiniñ Namaz Üginişi, Ölümni Qizgangan Muşfiqi adlı hikâyeler; “Özbäq Xäliq Egiz İcadiyitidin” adlı beşinci bölümünde, Aldaberdiniñ Namaz Setivelishi, Qadir Tüni adlı hikâyeler; “Tatar Xäliq Egiz İcadiyitidin” adlı altıncı bölümünde, Molla Bilän Mäzin, İkki Molla Bilän Bir Soldat, Aççığı Yaman Molla adlı hikâyeler; “Qaraqalpaq Xäliq Egiz İcadiyitidin” adlı yedinci bölümünde, Otunçi Bovay adlı hikâye; “Qırğiz Xäliq Egiz İcadiyitidin” adlı sekizinci bölümünde ise Ölgän Öşkäm Esimğa Çüşüp, Sällä Oğrilıgan Eşäk adlı hikâyeler ile bazı atasözü ve deyimler yer almaktadır. Kitaptaki hikâyeler, kitabın derleyicisi M. Mähämدينov tarafından Uygur Türkçesine tercüme edilmiştir.

МОЛЛАУДОВ, Савут. **XVIII әсир уйғур поэзияси: Тәтқиқат вә текстлар.** Қазақстан ССР пәнләр академияси Уйғуршунаслиқ институти. – Алмута: Наука, 1990. – 272 бәт. (*MOLLAUDOV, Savut, XVIII Äsir Uyğur Poeziyasi - Tätqiqat vü Tekstlar-, Qazaqstan SSR Pänlär Akademiyasi Uyğurşunasliq İnstituti, Almuta: “Nauka” Näşriyatı, 1990, ss. 272.*)

Savut Mollaudov tarafından hazırlanmış olan “XVIII Äsir Uyğur Poeziyasi” adlı eser, 1990 yılında Nauka Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 272 sayfadan oluşmaktadır.

Vatanperverlik ve bağımsızlık düşünceleri 18. yy. Uyğur şiirinin ana temalarını oluşturmuştur. Bu dönem edebiyatının gelişmesine Zäliliy, Nävbätiiy, Ärşiy, Mäşhuriy, Xärabatiiy, M. S. Qäşqäriy ve diğər yazarlar büyük katkıda bulunmuşlardır. Kitapta, bu yazarların edebî eser üreticiliğine ait yeni bilgilerinden ve kaynaklarından faydalanılmıştır. Bu dönemin şairleri sadece meşhur birer söz sanatkârı olmakla kalmayıp kendi halkının bağımsızlığını ve mutluluğunu gözeten ve bunun için mücadele eden vatansever insanlardı. Bunun için onların eserlerinde milletin arzuları, hayalleri ve maksatları yansıtılmıştır.

Kitapta, yazarların Leningrad, Taşkent ve Duşenbe şehirlerindeki kütüphanelerin el yazmaları bölümlerinde muhafaza edilen edebî eserlerine yer verilmiş, ayrıca Şincan Uyğur bölgesinde yayımlanan eserlerden de faydalanılmıştır.

Kitabın başında, 18. yy. Uyğur şiiri hakkında bilgi verilmektedir. Bu eserde, Zäliliy, Nävbetiiy, Ärşiy, Futuhiy, Xärabatiiy, Mäşhuriy, Şairaxun, M. S. Qäşqeriy, Qäländär ve Ğunnam’ın şiirlerine yer verilmiştir. Ayrıca eserin sonunda lügat ve açıklamalar bölümü yer almaktadır.

МУСАЕВА, Һурийәт. **Сәраи: Повесть.** – Алмута: Жазушы, 1990. – 208 бәт. (*MUSAYEVA, Huriyät, Säräp -Povest-, Almuta: “Jazuvşı”, 1990, ss. 208.*)

Huriyät Musayeva'nın kaleme aldığı "Särap" adlı eser, 1990 yılında Jazuvşı Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 208 sayfadan oluşmaktadır. Kitapta, "İradä" ve "Särap" adlı uzun hikâyeler yer almaktadır.

МУТӘЛЛИП, Абдурехим. Достлуқ қәлби: Шеирлар, сатирилар, балладилар. – Алмута: Жазушы, 1990. – 80 бәт. (*MUTÄLLİP, Abdurehim, Dostluq Qalbi -Şeirilar, Satirilar, Balladilar-*, Almuta: Jazuvşı, 1990, ss. 80.)

Abdurehim Mutellip'in telifi olan "Dostluq Qalbi" adlı eser, 1990 yılında Jazuvşı Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 80 sayfadan oluşmaktadır. Kitabın, "Şeirilar" adlı birinci bölümünde 35 şiir; "Satirilar" adlı ikinci bölümünde 5 hicviye ve "Balladilar" adlı üçüncü bölümünde 2 türkü yer almaktadır.

НИЗАРИЙ, Абдурехим. Дастанлар. Топлиғучи: С. Моллаудов. – Алмута: Рауан, 1990. – 192 бәт. (*NİZARİY, Abdurehim, Dastanlar, Topliғuçi: S. Mollaudov, Almuta: Ravan, 1990, ss. 192.*)

Abdurehim Nizariy'in telifi olan ve S. Mollaudov tarafından derlenen "Dastanlar" adlı eser, 1990 yılında Ravan Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 192 sayfadan oluşmaktadır.

Kitabın derleyici tarafından yazılan "Muhäbbät Toğriliq Dastanlar" adlı ön sözünde, destanlar hakkında bilgi verilmektedir. Kitapta, "Färhad-Şirin", "Leyli-Mecnun", "Mähzun-Gül'nisa", "Räbiä-Sädin" adlı destanlar yer almaktadır. Kitabın sonunda ise lügat ve açıklamalar bölümü yer almaktadır.

РОЗИЕВ, Жамалдин. Тәбәссүм: Миниатюрилар. – Алмута: Жазушы, 1990. – 112 бәт. - (*ROZİYEV, Camaldin, Tübässüm -Miniaturilar-*, Almuta: "Jazuvşı", 1990, ss. 112.)

Camaldin Roziyev'in kaleme aldığı "Tübässüm" adlı eser, 1990 yılında Jazuvşı Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 112 sayfadan oluşmaktadır. Kitapta, seyircilerin övgüsüne layık olan hicivlere yer verilmiştir. Minyatürler, hayattaki

olumsuz olayları sert bir şekilde eleştirerek okurları iyiliğe ve yeni bir hayata davet etmektedirler. Kitapta, 28 eser yer almaktadır.

ТАЛИПОВ, Коммунар. **Қазақ вә уйғур хәлиқлириниң достлуқ томурлири.** – Алмута: Билим, 1990. – 43 бәт. (*TALIPOV, Kommunar, Qazaq vә Uyğur Xäliqliriniñ Dostluq Tomurliri, Almuta: Qazaqstan “Bilim”, 1990, ss. 44.*)

Kommunar Talipov’un kaleme aldığı “Qazaq vә Uyğur Xälikleriniñ Dostluq Tomirliri” adlı eser, 1990 yılında Kazakistan Bilim Jemiyeti yayınları arasında basılmıştır. Eser 43 sayfadan oluşmaktadır. Eserde, kardeş Uygur ve Kazak halklarının dostluğunun asıl sebepleri ele alınarak bu dostluğun her şartta aynı şekilde nasıl devam edeceği belirtilmeye çalışılmıştır.

ТОХТӘМОВ, Турған. **Аниниң көз йеши.** – Алмута: Жазушы, 1990. – 456 бәт. (*TOXTÄMOV, Turğan, Aniniñ Köz Yeşi, Almuta: “Jazuvşı”, 1990, ss. 456.*)

Turğan Toxtämov’un yazdığı “Aniniñ Köz Yeşi” adlı eser, 1990 yılında Jazuvşı Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 456 sayfadan oluşmaktadır. Kitapta, yazarın daha önceden kaleme aldığı ve okuyucular tarafından beğenilen hikâyeleri, “Aniniñ Köz Yeşi” adlı yeni uzun hikâyesi ve diğer eserleri yer almaktadır. Yazar eserlerinde, annelerin aydınlık suretlerini yansıtmaya çalışmaktadır.

Kitabın “Povestlar” adlı birinci bölümünde, Aniniñ Köz Yeşi, Axırqı Tuğut, Kona Tügmän, Keyinki Puşayman, Bazğan Sadasi, Dadamniñ Axırqı Xäti adlı eserler; “Hekayilär” adlı ikinci bölümünde ise, Qaqirilar Qaytqanda, Jut Sazändisi, Ötöp Ketidu Yaşliq, Sinipdaşlar, Tamğa, Dadamniñ Cügisi, Meniñ Dostum, Xät, Yeñi Jil Keçisi, Häydärniñ Hädisi, Hädekin Beçarä Canivar, Bölcürgänsay Hekayisi, Däsläpki Toqunuş, Nataşiniñ Naxşisi adlı hikâyeler yer almaktadır.

2.2. Bağımsızlık Sonrası Yapılan Çalışmaların Tanıtımı

Bu bölümde, Kazakistan’da bağımsızlık sonrası yayımlanan Uygur folkloru ile ilgili 23 eserin tanıtımı kronolojik olarak verilmiştir. Kitapların tanıtımı yapılırken

derleme kitaplarda yazar ve eser sayısı çok olanlar rakamla verilirken az olanlar ise tek tek belirtilmiştir.

ЖӘЛИЛОВ, Илахун. Йеңичә яңриған аһаңлар: Қуддус Ғоҗамияров Һәққидә Һөҗжәтлик новесть. – Алмута: Жазушы, 1991. – 240 бәт. (*CÄLİLOV, İlahun, Yeñičä Yañriğan Ahañlar -Quddus Ğocamiyarov Häqqidä Höcçetlik Povest-, Almuta: “Jazuvşı”, 1991, ss. 240.*)

İlahun Cälilov’un kaleme aldığı “Yeñičä Yañriğan Ahañlar” adlı eser, 1991 yılında Jazuvşı Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 240 sayfadan oluşmaktadır. Belgelere dayanılarak kaleme alınan bu uzun hikâye, Uygur halkının yetenekli evladı, besteci ve cemiyet erbabı, SSCB halk artisti, SSCB ve Kazakistan SSC devlet ödüllerinin sahibi profesör Quddus Ğocamiyarov’un hayatı ve yapmış olduğu faaliyetler hakkındadır.

МӘМӘТҚУЛОВ, Савутжан. Мехрим: Шеирлар, балладилар, поэмнлар. – Алмута: Жазушы, 1991. – 184 бәт. (*MÄMÄTQULOV, Savutcan, Mehrim -Şeirlar-, Balladilar, Poemilar-, Almuta: “Jazuvşı”, 1991, ss. 184.*)

Savutcan Mämätqulov’un yazmış olduğu “Mehrim” adlı eser, 1991 yılında Jazuvşı Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Şiirlerin, manzumelerin ve türkülerin yer aldığı bu eser 184 sayfadan oluşmaktadır.

Kitap üç bölümden ibarettir. “Şeirlar” adlı birinci bölümde 108 şiir; “Balladilar” adlı ikinci bölümde ‘Täsälla’, ‘Bir Qeyinata vä Üç Kelin’, ‘-Ölük Tam- İäqqidä Ballada’ adlı eserler; “Poemilar” adlı üçüncü bölümde ise ‘Ösäkni Berip Körsäk...’, ‘Nadamät’, ‘Sirliq Davan’ adlı manzumeler yer almaktadır.

ҒӘНИЕВ, Абдукерим. Ялқунлиған ялқунтағ: Шеир, баллада вә поэмилар. – Алмута: Висал, 1993. - 279 бәт. (*ĞÄNİYEV, Abdükärim, Yalqunliğan Yalquntağ -Şeir, Ballada veä Poemilar-, Almuta: “Visal”, 1993, ss. 279.*)

Abdukärim Gäniev'in telifi olan "Yalqunligan Yalquntag" adlı eser, 1993 yılında Visal Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 279 sayfadan oluşmaktadır.

Uygur halkı tarafından çok iyi tanınan yetenekli şairin bu kitabında yer alan şiir ve manzumeleri, "Ässalam, Äcdatlar Diyarı", "Bu Uluğvar İppäk Yoli", "Dilda Mocut Aliy Tuyğu", "Här Kallida Bir Xiyal" ve "Mötivär Canlar" adlı bölümlerde kaleme alınmıştır. Bu bölümlerde yazar, Uygur halkının ana vatanı olan Doğu Türkistan'ı kendi izlenimleri ve duygu düşünceleriyle yansıtmaktadır. Yazar ayrıca, eski meclisler ittifakındaki inkılabı özgü değişiklikler hakkında da kendi fikirleri doğrultusunda yapmış olduğu incelemeleri ifade etmektedir. Bunun için kitapta, ana vatan, aziz memleket, tabiat, insanlık ve halkların kardeşliği hakkında yazılmış şiirler de karşımıza çıkmaktadır.

Kitabın, "Ässalam, Ejäcdatlar Diyarı" adlı birinci bölümünde 46 şiir; "Bu Uluğvar İppäk Yoli" adlı ikinci bölümde 7 şiir; "Dilda Mocut Aliy Tuyğu" adlı üçüncü bölümde 41 şiir; "Här Kallida Bir Xiyal" adlı dördüncü bölümde 49 şiir; "Mötivär Canlar" adlı beşinci bölümde ise, 'Azatlıq Yolida', 'Küräş Qaynimida', 'Sattar Nalisi' adlı manzumeler yer almaktadır.

ҒӘНИЕВ, Абдукерим. Мәнзил парлақ еди: И. Йүсүпов һәққидә һөжжәтлик қиссә. – Алмута: Қазақстан, Арзу, 1994. – 87 бәт. (*GÄNIYEV, Abdukerim, Mänzil Parlaq Edi -İ. Yüsüpov Häqqidä Höccütlik Qissä-, Almuta: "Qazaqstan", "Arzu", 1994, ss. 87.*)

Abdukerim Gäniev tarafından yazılan "Mänzil Parlaq Edi" adlı eser, 1994 yılında Kazakistan Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 87 sayfadan oluşmaktadır.

Bu kitap, bütün hayatını Kazakistan Cumhuriyeti'nin gelişmesi için adayın meşhur parti ve devlet adamı İsmayil Yüsüpov'un 80. doğum yıl dönümü münasebetiyle hazırlanmıştır. Bu yüzden Kazakistan Yazarlar Birliğinin üyesi ve onlarca kitabın sahibi olan Uygur şairi Abdukerim Gäniev, kendi yazmış olduğu "Mänzil Parlaq Edi" adlı kitabını İsmayil Yüsüpov'un hayatı ve çalışmaları hakkında hikâyeleştirmiştir.

Kitapta, 30 şiir yer almaktadır. Ayrıca kitabın sonunda Abdükerim Gâniyev'in kendi yayımlamış olduğu 13 kitabının ve diğer çalışmalarda yer alan 26 eserinin dizini verilmektedir.

ҒӘНИЕВ, Абдукерим. **Баһар чакмақлири: Шеир, мәсәл, баллада вә дастанлар.** – Алмута: Жазушы, Арзу, 1996. – 290 бәт. (*ĞÄNİYEV, Abdükerim, Bahar Çaqmaqliri -Şeir, Mäsäl, Ballada vü Dastanlar-, Almuta: “Jazuvşı”, “Arzu”, 1996, ss. 290.*)

Abdükerim Gâniyev'in telifi olan “Bahar Çaqmaqliri” adlı eser, 1996 yılında Jazuvşı yayınları arasında basılmıştır. Eser 290 sayfadan oluşmaktadır.

Meşhur şair Abdükerim Gâniyev'in 60. doğum yıl dönümü münasebetiyle yayımlanan bu kitapta, onun daha önceden yayımlanan ve herkes tarafından bilinen “Atilar Yoli” 1978, “Hoşşärä, Oğlum” 1982, “Bahadır” 1985, gibi eserleri; 1958 yılından itibaren farklı eserlerde yayımlanan hicivleri, vecizeleri, türküleri ve destanları; ayrıca daha önceden yayımlanmayan eski ve yeni şiirleri yer almaktadır. Kitapta, vatanın bağımsızlığı, aziz memleket, tabiat, sevgi, muhabbet, halkların dostluğu gibi insanoğlunun faziletlerini yansıtan şiirlere yer verilmiştir.

Kitabın “Atilar Yoli” adlı birinci bölümünde 51 şiir, “Elan Qilinmiğan Kona vә Yeñi Şeirler” adlı ikinci bölümde 31 şiir, “Häcviylär vә Mäsällär” adlı üçüncü bölümde 22 hiciv ve vecize, “Hoşşärä, Oğlum” adlı dördüncü bölümde 51 şiir ve türkü, “Qährimanlar” adlı beşinci bölümde ise 6 türkü ile ‘Padiçi Toxtaş’ ve ‘Bahadır’ adlı destanlar yer almaktadır. Ayrıca eserin sonunda, yazarın kendi yazmış olduğu 14 kitabının ve başka çalışmalarda yer alan 27 eserinin dizini yer almaktadır.

МУЗӘППӘРОВА, Раһиләм. **Баһар көңлүм: Шеирлар вә қошақлар.** – Алмута: Жазувшы, 1997. – 144 бәт. (*MUZÄPPÄROVA, Rahiläm, Bahar Köñlüm -Şeirler vü Qoşaqlar-, Almuta: “Jazuvşı”, 1997, ss. 72.*)

Rahiläm Muzäppärova'nın yazdığı “Bahar Köñlüm” adlı eser, 1997 yılında Jazuvşı Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 144 sayfadan oluşmaktadır.

Kitapta, şairin kadınların takdirine, tabiata ve insan sevgisine armağan olarak yazmış olduğu lirik şiirlerine yer verilmiştir. Şair, bu eserdeki koşuklarında, halk koşuklarını taklit etmektedir. Bu eserler, derli toplu olmalarıyla ve konularıyla dikkatleri çekmektedirler.

Kitabın “Miraslırim-Mehrim Märvayitliri” adlı birinci bölümünde 33, “Yahxşılıqlarğa Mädhiyä” adlı ikinci bölümünde 11, “Yeñi Jil Naxşiliri” adlı üçüncü bölümünde 6, “Segindurmay Kälsäñçu” adlı dördüncü bölümünde ise 11 şiir ve koşuk yer almaktadır.

ҒӘНИЕВ, Абдукерим. Ечниниш чақирғи: Повесть, очерк, шеир вә дастанлар. – Алмута: Жалын - Әлем, 2000. – 508 бәт. (*ĞÄNIYEV, Abdukerim, Eçiniş Çaқiriği -Povest, Oçerk, Şeir vә Dastanlar-, Almuta: “Jalın” - “Älem”, 2000, ss. 508.*)

Abdukerim Ğäniyev'in telifi olan “Eçiniş Çaқiriği” adlı eser, 2000 yılında Jalın-Alem Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 508 sayfadan oluşmaktadır.

Kitapta, yazarın uzun hikâye, deneme, şiir ve destan türlerinde ortaya koyduğu eserler yer almaktadır. Kitaptaki uzun hikâye, Mesim Yakupov hakkındadır. Yazar eserlerinde, 1937-1939 yılları arasındaki baskı dönemini, II. Dünya Savaşını ve cepheden dönen askerleri kaleme almaktadır.

Kitapta, “Qälbinur vә Şämşinur”, “Jahanşah vә Mälikä Päri” ile “Aznavur vә Şämşinur” adlı destanlar yer almaktadır. Kitabın sonunda ise, Kazak şair Abay'ın Kazak Türkçesinden Uygur Türkçesine aktarma yapılan bazı denemelerine yer verilmektedir.

ИСЛАМОВА, Зәйнәпбүви. **Уйғур тилиниң ашиәзчилик лексикиси.** – Алмута, 2000. – 112 бәт. (*İSLAMOVA, Zäynäpbüvi, Uyğur Tiliniñ Aşpazçilik Leksikisi, Almuta, 2000, ss. 112.*)

Zeynepbüvi İslamova'nın kaleme almış olduğu “Uyğur Tiliniñ Aşpazlık Leksikisi” adlı eser, 2000 yılında Almatı’da basılmıştır. Eser 112 sayfadan oluşmaktadır.

Kitap üç bölümden ibarettir. Birinci bölümde, Uyğur aşçılığının söz varlığının tarihî gelişimi ve Uyğur aşçılığının söz kuramı hakkında bilgi verilmektedir. İkinci bölümde, Uyğur aşçılığının söz varlığının leksik-semantik ve gramer özellikleri hakkında bilgi verilmektedir. Üçüncü bölümde ise, Uyğur aşçılığının söz varlığına ait isimlendirmelerin biçembilim özelliklerine yer verilmektedir. Çalışmanın sonunda, aşçılığa ait isimlendirmelerin bir kısmının açıklamalı sözlüğü yer almaktadır.

ӘРШИДИНОВ, Батур. **Он икки муқам һәққидә.** – Алмута: 2002. – 352 бәт. (*ÄRŞİDİNOV, Batur, On İkki Muqam Häqqide, Almuta: 2002, ss. 352.*)

Batur Ärşidinov’un kaleme aldığı “On İkki Muqam Häqqide” adlı eser, 2002 yılında Almatı’da basılmıştır. Eser 352 sayfadan oluşmaktadır. Bu eserde, Uyğur müziğine has olan on iki makam hakkında bilgiler verilmektedir.

МОЛЛАВУТОВ, Савут. **Уйғур әдәбияти даванлири: Тәтқиқатлар вә мақаллар.** Қазақстан Жумһуриити билим вә пән министрлиги, Р. Б. Сулейменов наמידики шәриқшунаслик институтинин уйғуршунаслиқ меркизи. – Алмута: 2002. – 360 бәт. (*MOLLAVUTOV, Savut, Uyğur Ädäbiyati Davanliri - Tätqiqatlar vä Maqallar-, Qazaqstan Cumhuriiti Bilim vä Pän Ministrliги, R. B. Suleymenov Namidiki Şäriqşunaslik İnstitutinin Uyğurşunasliq Merkizi, Almuta: 2002, ss. 360.*)

Savut Mollavutov’un telifi olan “Uyğur Ädäbiyati Davanliri” adlı eser, 2002 yılında Kazakistan Cumhuriyeti Bilim Bakanlığı tarafından Almatı’da yayımlanmıştır. Uyğur edebiyatı üzerine incelemelerin ve makalelerin yer aldığı eser 360 sayfadan

oluşmaktadır. Bu kitapta yer alan çalışmaların çoğu 45 yıl boyunca Kazakistan’da yayımlanmış olan farklı gazetelerden alınmıştır.

ҒӘНИЕВ, Абдукерим. **Бизниң дилбирим: Повесть, очерк вә хатириләр.** – Алматы: Зерде, 2003. – 336 бәт. (*ĞÄNİYEV, Abdukerim, Bizniñ Dilbirim -Povest, Oçerk vü Hatirilär-, Almuta: “Zerde” Näsriyati, 2003, ss. 336.*)

Abdukerim Ğäniyev’in yazmış olduğu “Bizniñ Dilbirim” adlı eser, 2003 yılında Zerde Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 336 sayfadan oluşmaktadır.

Yazar bu kitabında, tahlil tüccarı olan merhume Dilbirim Sabirjcan kızı Samsaqova’nın ilginç hayatı ve zorluklar içerisinde geçen hizmet faaliyetlerini edebî bir şekilde tasvir etmektedir. Ayrıca bu kitapta, yazarın meşhur şairler, yazarlar, âlimler, sanatçılar, siyasetçiler ve münecimler hakkında farklı yıllarda yazmış olduğu denemeleri ile hatıratları da yer almaktadır.

ӘРШИДИНОВ, Батур. **Дастанлар дунясиға сәһәт: Тюркологиягә аит.** – Алматы: Ғылым, 2003. - 412 бәт. (*ÄRŞİDİNOV, Batur, Dastanlar Duniyasığa Säyahät -Tyurkologiyagä Ait-, Almuta: “Ğilim”, 2003, ss. 412.*)

Batur Ärşidinov’un hazırlamış olduğu “Dastanlar Duniyasığa Säyahät” adlı eser, 2003 yılında Ğilim Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 412 sayfadan oluşmaktadır.

Yazar bu eserinin durumunu, 1969 yılında yayımlamış olduğu “Traditsion Syujetqa Kurulğan Uyğur Xälik Dastanliri” adlı makalesinde belirtmiştir. Yazarın adı geçen makaleden sonra 1970’li yıllarda bu konu hakkında onlarca ilmî makalesi yayımlanmıştır.

Yazar bu incelemesini, Türkolojinin terkip parçası olarak adlandırmaktadır. Böyle adlandırmasının sebebi ise, her bir konuyu, problemi, kuramsal sonuçları ve genel Türk halk destanlarını tahlil ettiği içindir. Sovyet destancılığının Türk halk destanlarını bir bütün olarak inceleyip bilimsel bir sonuca ulaşamama açığını

kapatma görevini tam da bu çalışma yerine getirmektedir. Türk destancılığının problemleri ortaya konmakta ve bu problemlerin kanunları izah edilmeye çalışılmaktadır.

Bu inceleme, 25 yıl boyunca Türk destanları üzerine çalışan ve bu süreçte Türk Dünyası'nın dört bir yanını gezip görme fırsatı bulan Batur Erşidinov'un en önemli eseridir.

ТАЛИПОВ, ТУҒЛУҚЖАН. **Ибрәтлик ибариләр**. – Алмута: Наш Мир, 2005. – 219 бәт. (*TALİPOV, Tuğluqcan, İbrätlik İbarilär, Almuta: “Naş Mir”, 2005, ss. 219.*)

Tuğluqcan Talipov'un hazırlamış olduğu “İbrätlik İbarilär” adlı eser, 2005 yılında Naş Mir Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 219 sayfadan oluşmaktadır.

Kitapta, 1.300'den fazla ibretlik ibare yer almaktadır. Bu ibareler konularına göre farklı başlıklar altında verilmiştir. Kardeş Türk dillerinde önceden beri kullanılan gelen vecizeler, onların ortaya çıkış tarihi, dilde kullanılış şekilleri ve özellikleri hakkında yapılan çalışmalar yok denilecek kadar azdır. Uygur dili de bu durumdan farksız değildir. Bu yüzden yazar bu kitapta, şekli ve konusu bakımından gündelik hayatta anlaşılabilen ibarelere benzeyen vecizelere yer vermiştir.

МОЛЛАВУТОВ, Савут. **Билал Назим һәққидә тәтқиқатлар**. – Алмута: “МИР” нәшрияти, 2007. – 392 бәт. (*MOLLAVUTOV, Savut, Bilal Nazim Häqqidä Tätqiqatlar, Almuta: “MİR” Nәşriyati, 2007, ss. 392.*)

Savut Mollavutov'un hazırlamış olduğu “Bilal Nazim Häqqidä Tätqiqatlar” adlı eser, 2007 yılında MİR Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 392 sayfadan oluşmaktadır.

Bilal Nazim (1825-1900), 19. yy. Uygur edebiyatı tarihinde önemli bir yere sahiptir. Büyük edip “Gözäliyat”, “Gazat Där Mülki Çin”, “Çaňmoza Yüsüpхан”, “Nazugum” gibi eserleriyle Uygur halkının medeni hazinesini zenginleştirmiştir. Bilal Nazim, Uygur halkının bağımsızlık mücadelelerine bizzat katılan ve bağımsızlık için savaşan

insanların kahramanlıklarını olağanüstü bir şekilde tasvir eden vatanperver bir şairdir.

S. Mollavutov'un bu kitabı, şairin hayatına armağan edilen çalışmalarının toplamıdır. Araştırmacı, Moskova, Petersburg, Taşkent, Kazan, Duşanbe, Urumçi ve Gulca gibi şehirlere giderek yarım asırdan beri Bilal Nazim hakkında araştırmış olduğu materyalleri ve kaynakları toplayarak bu eserde ayrıntılı bir şekilde paylaşmıştır.

БАКИЕВА, Зенәт. **Дадам билән иәхирлинимән: Хәтириләр.** – Алмута: Мир, 2008. – 66 бәт. (*BAKIYEVA, Zenät, Dadam Bilän Pәxirlinimән -Хәтириләр-, Almuta: "MİR" Nәşriyati, 2008, ss. 68.*)

Zenät Bakiyeva'nın kaleme aldığı "Dadam Bilän Pәxirlinimән" adlı eser, 2008 yılında MİR Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 66 sayfadan oluşmaktadır.

Kitap, II. Dünya Savaşının kanlı ve korkunç günlerinde Sovyet halklarının özgürlüğü ve bağımsızlığı için hayatı pahasına savaşan cengaver bir askere armağan edilmektedir. Bu kitabın yazarı, savaş yıllarında cephe gerisinde kalan bir çocuktur. Asker ise 1930'lu yıllardaki Uygur aydınlarından biridir. Öğretmen, doktor, vali, asker, 1942 yılında savaşta şehit olan bir kişiye kızı mektup göndermektedir. Mektup II. Dünya Savaşı galibiyetinin 60. yıllarında yazılmıştır.

БОСАҚОВ, Жамалидин. **Хәлиқ һаһизи: Повесть.** Қазақстан халықтары тилиндегі әдебиеттер. – Алматы: Жазушы, 2008. – 160 бәт. (*BOSAQOV, Camalidin, Xәliq Hapizi -Povest-, Qazaqstan Xalıqtarı Tilindegi Ädebiyetter, Almatı: "Jazuvşı", 2008, ss. 160.*)

Camalidin Bosaqov'un telfi olan "Xәliq Hapizi" adlı eser, 2008 yılında Jazuvşı Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 160 sayfadan oluşmaktadır.

Meşhur yazar, Camalidin Bosaqov'un "Xәliq Hapizi" adlı uzun hikâyesi II. Dünya Savaşından sonra yayımlanan Uygur yazarlarının kalemine ait önceki eserlerden biri olarak düşünülmektedir. Bu eserde, 1930'lu yıllardaki Yarkent bölgesindeki halkın

hayatı ve meslekî Uygur tiyatrosunun ilk adımları büyük bir ustalıkla tasvir edilmektedir. Kitabın yayımlanmasından sonra aradan elli yıl geçmiş olsa da onda ele alınan problemler, kahramanların karşılıklı ilişkileri, onları düşündüren meseleler halen daha ilk günkü önemini kaybetmemiştir. Bu yüzden, ilk olarak 1959 yılında yayımlanan bu eser, günümüzdeki okurlar tarafından da ilgi göreceği düşünülerek 2008 yılında tekrardan yayımlanmıştır.

Ўйсўп Хас Нажип. **Қутадғу билік**. – Алматы: “Мир” нәшрияти, 2009. – 551 бәт. (*Yüsüp Xas Hacıp, Qutadғu Bilik, Almatı, “MİR” Nәşriyati, 2009, ss. 551.*)

Yüsüp Xas Hacıp’in telifi olan, Munävvar Yunusuva, Ruslan Arziyev, Sadiqan Yunusov, Şahidä Aznabaqiyeva ve Zulfıya Sultanova tarafından hazırlanan “Qutadғu Bilik” adlı eser, 2009 yılında MİR Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 551 sayfadan oluşmaktadır.

Tarihten de bilindiği üzere “Kutadgu Bilig”in yazıldığı zamanlarda Uygur diyarında iki devlet hüküm sürmekteydi. Bu devletlerden biri İslam dininin, ikincisi ise Budizmin merkezi konumundaydı. Bu devletlerin kuruluşu dinin itikatlarımızdaki farklılıklarına bağlı olsa da bu durum o devirdeki Uygurların iki devlet kurduğu gibi siyasi, askerî ve iktisadi güce sahip olduklarını da göstermektedir. Bu güç halkın bilimine, aklına ve ferasetine bağlıdır. Demek ki, bizim için “Kutadgu Bilig” şanlı devrimizin sembolü, büyük amaçlarımızın ve hayallerimizin meşalesidir.

РОЗАХУНОВ, ЖӘМШИТ. **Аққулар қайтқанда: Шеир, монолог, балладилар**. – Алматы: Жазушы, 2009. – 160 бәт. (*ROZAXUNOV, Cämşit, Aqqular Qaytqanda - Şeir, Monolog, Balladilar-, Almatı: “Jazuvşı”, 2009, ss. 160.*)

Cämşit Rozaxunov’un yazmış olduğu “Aqqular Qaytqanda” adlı eser, 2009 yılında Jazuvşı Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 160 sayfadan oluşmaktadır. Eser dört bölümden oluşmaktadır. Eserde 102 şiir, 5 türkü ve bir de lirik monolog yer almaktadır.

ЗУЛПИКАР, Масумжан. **Уйғур өри-адәтлири**. “Қазақстан Уйғурлириниң жумһуриәтлик мәдәнийәт мәркизи” жәмийәтлик бирләшмиси, Алматы: МИР нәшрияти, 2010. – 408 бәт. (*ZULPIKAR, Masumjan, Uygur Örp-Adätleri, “Qazaqstan Uygurliriniñ Cumhuriyätlik Meädäniyät Märkizi” Cämiyätlik Birläşmisi, Almatı: “MİR” Näşriyati, 2010, ss. 408.*)

Kazakistan Uygurları Kültür Merkezi Derneğinin telifi olan ve Masumjan Zulpikar’ın editörlüğünde hazırlanan “Uygur Örp-Adätleri” adlı eser, 2010 yılında MİR Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 408 sayfadan oluşmaktadır.

Bu kitap, ilmi, hayat tecrübesi, akıllı, felsefesi ve düşünce dünyasıyla Türkî dillerde destan olan, insanlığın gururu, büyük dil bilimci ve âlim Kâşgarlı Mahmud’un doğumunun 1000 yıllık anısına armağan olarak hazırlanmıştır.

Kazakistan’daki Uygurların 1950’li yıllardan sonra sözlü halk edebiyatı üzerine yapmış oldukları bazı çalışmalar yaygınlık göstermeye başlamıştır. Bu çalışmalar genellikle, atasözleri, türküler, koşuklar, hikâyeler, masallar ve bilmece türleri üzerine yapılarak bunlar hakkında kitaplar yayımlanmıştır. Ama örf ve âdetle ilgili bilimsel çalışmalar dikkatlerden uzak kalmıştır. Gençlerin terbiye edilmesinin önemli olduğu düşünülerek bu kitapta, Uygur millî gelenekleri yansıtılmıştır.

Kitabın başında, 9-13. yüzyıllar arasında Doğu Türkistan’daki hanlıklar, Kâşgarlı Mahmud ve onun “Türkiy Tillar Divani” adlı eseri hakkında bilgi verilmektedir. Bu kitapta, Uygurların farklı alanlardaki örf ve âdetlerine geniş bir şekilde yer verilmiştir.

ӨТКҮР, Абдурехим. **Баһар чиллаймән: Шеир, дастан, нәсирләрдин талланма**. – Алмута: МИР, 2010. – 148 бәт. (*ÖTKÜR, Abdurehim, Bahar Çillaymән -Şeir, Dastan, Näsirlerdin Tallanma-, Almuta: “MİR” Näşriyati, 2010, ss. 148.*)

Abdurehim Ötkür’ün telifi olan “Bahar Çillaymen” adlı eser, 2010 yılında Mir Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 148 sayfadan oluşmaktadır. Kitapta,

şiiirler, türküler, rubailer ve destanlar yer almaktadır. Kitabın ön sözünde, Ruslan Arziyev tarafından Abdurehim Ötkür'ün hayatı ve eserleri hakkında bilgi verilmektedir.

Изи өчмәс гәвһәрләр: Уйғур тарихидики мәшһур аяллар. Уйғур Миллий Ассоциацияси, Топлиғучи: НаиләҺәмраева. – Алмута: Гига трэйд, 2011. – 100 бәт. (*İzi Öçmäs Gävhärlär -Uyğur Tarixidiki Mäşhur Ayallar-, Uyğur Milliy Assotsiatsiyasi, Topliğıçi: Nailä Hämrayeva, Almuta: “Giga Treyd”, 2011, ss. 100.*)

Nailä Hämrayeva tarafından derlenen “İzi Öçmäs Gävhärlär” adlı eser, 2011 yılında Giga Treyd Neşriyatı yayınları arasında basılmıştır. Eser 100 sayfadan oluşmaktadır.

Uygur tarihindeki meşhur kadınlar hakkında yazılan bu kitapta, Rizvangül Haşimova, Abdulla Samsaqov, Haşimcan Qurbanov, Dias Qurbanov, Gülbahar Nasirova, Dilinur Qasimova, Qeyimbäg Sabitov ve Naimäxanim Yaxiyarova'nın özel arşivleriyle Sabit Uyguriy'in “Uygurnamä” ve Y. Azamatov'un “XX. Äsir Namayändiliri” adlı kitaplarından alınan materyallere; ressam Mars Hetaxunov, Ğazi Ämät, Kerim Nasir, Medät Kağarov, Kutluq Başarov, Küräş Zulpiqarov ve Haşimcan Qurbanov'un çizmiş olduğu resimlere yer verilmiştir. Kitapta, Uygur tarihindeki meşhur kadınlardan 35'i hakkında bilgi verilmektedir.

УШУРОВ, РӘХИМЖАН. Уйғур яшлири: Дастанлар. – Алмута: 2011. – 151 бәт. (*UŞUROV, Răximjan, Uyğur Yaşliri -Dastanlar-, Almuta: 2011, ss. 151.*)

Răximjan Uşurov'un kaleme aldığı “Uygur Yaşliri” adlı eser, 2011 yılında Almatı'da basılmıştır. Eser 151 sayfadan oluşmaktadır. Kitapta, “Küräşçan Balilar” ve “Tiñ Yärdä” adlı iki destan yer almaktadır.

“Küräşçan Balilar” adlı destanda, 1950-1951 yıllarında Doğu Türkistan'da Çin yağmacılarına karşı ayaklanan Raxmanov Yaqup önderliğindeki gençlerin özgürlük ve bağımsızlık için vermiş oldukları mücadeleler tasvir edilmektedir.

“Tiñ Yärdä” adlı destanda ise, 1950-1960 yılları arasında SSCB boyunca kamusal Devlet çağırısına tabi olup Akmola’daki (Astana) sürülmemiş toprakları ele geçirme amacıyla ata binip, mücadele meydanında Rus kızını ölümden kurtarmak için şehit olan Uygur kızları ve oğulları anlatılmaktadır. Ne yazık ki, bu gençler itibarsız kalmışlardır. Bu gençlerin yetim Uygur milletinden oldukları için itibarsız kaldıkları ise açıkça ortadadır. Eğer ki o temiz kalpli gençler, Rus ya da başka milletten olsalardı yaygarayla yeri göğü inletmezler miydi?!...

Уйғур хәлиқ чөчәклири. Құрастырғандар: Г. И. Әмәтбақиева, Ж. Р. Қабылбаева, Қазақстан Жумһурийһити Медениет министрлиги Тил комитетиниң тапшурмиси бойиче “Қазақстан Жумһурийһитидә тилларни риважландуруш вә 2011-2020 жилларға беғишланған дәләтлик програмиси” даирисидә чиқирилди, Астана: “SANA Media”, 2014. – 224 бәт. (*Uyğur Xäliq Çöçäkliri, Kurastırğandar: G. İ. Ämätbaqiyeva, J. R. Qabilbayeva, Qazaqstan Jumhuriyiti Medeniyet Ministrliги Til Komitetiniñ Tapşurmisi Boyiče “Qazaqstan Jumhuriyitidä Tillarni Rivajlanduruş vә 2011-2020 Jillargä Beğişlangän Dölätlik Programmisi” Dairisidä Çiqirildi, Astana: “SANA Media”, 2014, ss. 224.*)

G. Ämätbaqiyeva ve J. Qabilbayeva tarafından hazırlanan “Uyğur XäliqÇöçäkliri” adlı eser, 2014 yılında SANA Media yayınları arasında basılmıştır. Eser 224 sayfadan oluşmaktadır.

Bu kitap, Kazakistan Cumhuriyeti Kültür Bakanlığı Dil Komitesi kararınca “Kazakistan Cumhuriyetinde Dilleri Geliştirme ve Kullanmanın 2011-2020 yıllarına armağan edilen Devlet Programı” doğrultusunda çıkarılmıştır.

Kazakistan’da birçok milletten halklar yaşamaktadır. Onların masallar dünyası da farklılıklar göstermektedir. Masallar, bir halkın medeniyeti, örf ve âdetleri gibi farklı konularda o halkın folklorunu yansıtan türlerden biridir. Masallar, anlatan ve dinleyenin iç dünyasını etkilemekte ve hayat hakkında dersler vermektedir.

Sözlü halk geleneğinin bir türü olan halk hikâyeleri, iyilik ile kötülük, millî kahramanlar ve halkın bilgeliği hakkındaki uydurma hikâyeler olarak kabul

edilmektedir. Bu hikâyeler, çoğu zaman mucizeler ve farklı maceralarla doludurlar. Halk hikâyelerini okumayı hem küçük çocuklar hem de büyükler çok severler. Halk hikâyeleri, çocukların iç dünyalarını geliştirip onlara hayat hakkında bilgiler vererek çocukları sade ve düşündürücü bir dille terbiye etmektedir.

Kazakistan'ın birçok yerine farklı milletler ve halklar yerleşmiştir. Halk hikâyesi; halk rivayetlerinin, örf ve âdetlerin, resimlerin yer aldığı sözlü halk geleneğinin bir türüdür. Kitapta, Axmaq Devilär, Üç Oğri, Sâxirliq Kätmän, Aka-Uka, Yalğançi, Körgüç, Axmaq Padişa, Axmaq, Açköz Bay, Horun, Padişa vâ Mäständalla, Bâxıt, Jigit bilän Mahzadä, Qizil Alma, Yaxşılıqqa Yamanlıq, Sulayman Qandaq Pâygämbär Bolğan?, Qärilar Ölümdin Qandaq Qutuldi?, Uçğul Dälliniñ Heylisi, Adilliq Ölmäydu, Yağaç Bürküt, Gülçimän, Ögäy Qiz, Zümrät vâ Qimmät, Bir Közlük Qiz, Amut Paşa, Märt Dexan, Adil Taz, Mahtançaq, Köyümçan Bala, Känjä, Äşeyin Taz, Äqilsiz Padişa, Qäländär bilän Sämändär, Müñgüzlük Padişa, Qanaät, Yaxşı Ayal, Kim Batur?, İlan Padişasi, Sexirliq Kiliç, Pil Ölçaş, Tahir-Zohra, Göhär Tuğidiğan Toxy, Jinniñ Kästi Şaptulida, Täğdir Özgirämdu?, Äjöldin Qaçalmaptu, Üç Oğul, Momay bilän Qoziçay, Sexirliq Xalta, Batur, Mehrivan Bala, Yalixor Yeñge, Açköz Bay, Bulbulgoya, Äqilliq Qiz bilän Äqilsiz Jigit, Tatliq Tamaqniñ Siri, Duganiñ Paydisi, Arzigül, Judadin Qormigan Xällät adlı halk hikâyelerine yer verilmiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ESERLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Sovyetler döneminde, Kazakistan'da Uygur dilinde kitap çıkarma işine önem verilmiştir. 1947 yılında okullar için kitap basan “Okpedbas” isimli matbaa açılmıştır. Daha sonra 1964 yılında bu matbaanın ismi “Mektep” olarak değiştirilmiştir. Bu matbaa Kazakistan'daki Uygur okullarının tüm sınıfları için kitaplar yayımlamaya başlamıştır. Günümüzde bu matbaanın Uygurca üzerine hizmet vermekte olan bölümü 12 yıllık temel eğitim süreci için yeni kitaplar hazırlamaktadır. Kazakistan Cumhuriyeti'nin bağımsızlığından sonraki ilk yıllarda kurulan “Atamura” matbaası Uygur dilinde kitaplar yayımlamaya başlamıştır (Kamalov, 2016: 49).

Matbaalarda Uygur dilindeki kitapların hazırlanma sürecinde bilim adamları ve öğretmenler aktif olarak rol almaktadırlar. Sovyetler döneminde Uygur şairlerinin ve yazarların eserleri genellikle “Jazuvşı” ve “Kazakstan” matbaalarında yayımlanmıştır. Günümüzde Uygurlar üzerine yapılan her türlü çalışmayı yayımlatmak üzere “MİR” isimli bir matbaa hizmet vermektedir (Kamalov, 2016: 49).

Sovyetler Birliği'nin dağılmasından sonra akraba dillerden Türkçeye yapılan aktarmalarda ciddi artış olmuştur. Ancak akraba dillerden yapılan aktarmalarda birçok sorunla karşılaşılmaktadır. Bunlardan biri de terim ve kavramların karşılanmasında ortaya çıkan zorluklardır. Bunun en büyük sebebi Türk uluslarının büyük bir kısmının uzun yıllar Rus idaresinde yaşamış olmasıdır. Bu durum farklı terim ve kavramların oluşmasının yanında terim ve kavramlara farklı anlamlar yüklenmesi sonucunu da doğurmuştur. Bundan dolayı edebî türleri karşılayan terimler de Türkçeye çoğu kez yanlış çevrilmektedir. Çünkü bunların bir kısmının

Türkçe tam karşılığı yoktur bir kısmının da mahiyeti tam anlaşılamamıştır (Özdemir, 2016:109).

Bazı terim ve kavramların Türkçe tam karşılığının olmamasından veya mahiyetinin tam anlaşılamamasından dolayı, eserlerin türlerine göre incelemesine geçmeden önce Uygur sahasında kullanılan bazı terim ve kavramları vermek faydalı olabilir.

Folklor (Halk Bilimi): Bir ülke ya da belirli bir bölge halkına ilişkin maddî ve manevî alandaki kültürel ürünleri konu edinen, bunları kendine özgü yöntemleriyle derleyen, sınıflandıran, çözümleyen, yorumlayan bir bilimdir (Örnek, 1977: 15).

Metin Ekici “halk” tanımını ve “halk bilgisi”ni şu şekilde ifade etmektedir: Halk, belli bir gelenek içinde oluşmuş yaratma sayesinde birbirine bağlanan, bir ürünü kendisine ait kabul eden bireylerden oluşan topluluktur. Bu topluluğun bütün üyeleri tarafından bilinen ve tanınan halk bilgisi ürününün ne olduğu ise, yine o ürünün kendi metnine, kendi yapısına ve oluşturduğu çevre ve şartlara, yani bağlama bağlı olarak ortaya çıkan estetik ve sanat kaygısı olan maddî ve manevî olgularda aranır. Bir başka ifadeyle; metni, yapısı ve dokusu, oluşturulduğu şartlar ve çevre itibarıyla kendine has sanat değeri olan bir yaratmaya sahip olduğunu iddia eden herhangi bir topluluk halk kavramı ile ifade edilebilir (Ekici, 2011: 8).

Çöçek (Masal): Genel olarak insanların tabiat olaylarındaki hayallerini, insanlar arasındaki ikili ilişkileri ve çeşitli toplumsal olayları fantazi şeklinde anlatan güldürücü ve ilginç hikâyelerdir (alıntılaman İnanet, 1995: 2).

Epsane (Efsane): Herhangi bir yerde ve zamanda, herhangi bir kişi tarafından anlatılan; yaratılış temelinde mitolojik, tarihî, dinî ve sosyal hayata ilişkin unsurlar içeren; konusu, insan, insanüstü ve doğal varlıklar olan, konularını içinde yaşadığımız dünya üzerinden aldığı için gerçek ve kutsal olduğuna inanılan; nesir şeklinde yaratılan ve sanatsal olarak formüle edilmeyen; belirli olay, durum, varlık, davranış ve geleneklerin köken ve nedenine açıklık getiren, doğüstü olayların açıklanması, belirli yerlerin ve sosyal değerlerin korunması gibi işlevler üstlenen sözlü kültür ürünüdür (Öger, 2008: 106).

Efsane, gerçek veya hayalî muayyen şahıs, hadise veya yer hakkında anlatılan hikâyedir. Efsane sözünü muhtelif Türk boylarından Başkurtlar ve Tatarlar *legende*, *rivayet*, Kazaklar *anıt*, Kırgızlar *ulamış*, Uygurlar *epsane* gibi terimlerle karşılamıştır (Kaya, 2014:317).

Dastan (Destan): Bir millet veya toplumun hayatında derin iz bırakmış olaylardan kaynaklanıp; çoğunlukla manzum, bazen de manzum-mensur karışık; birden fazla olayın aktarımına izin veren genişlikte; usta bir anlatıcı tarafından veyahut da ustalardan öğrendiğini aktaran bir çırak tarafından, bir dinleyici kitlesi önünde bir müzik aleti eşliğinde veya sadece bir ezgiyle anlatılan; sözlü olarak anlatılardan bazıları yazıya geçirilmiş; bir milleti veya toplumu sonuçları bakımından ilgilendiren bir kahramanlık konusuna sahip; dinlendiğinde veya okunduğunda milli değerleri, şahşî değerlerin üstünde tutmayı benimseten sözlü veya yazılı edebi yaratmadır (Oğuz vd., 2011:158).

Letife (Fıkra): Güldürücü küçük hikâyedir. Letipe halk ağız icadının en umumi türlerinden biridir. Nasrettin Efendi, Molla Zeydin, Seley Çakkın gibi şahısların letipelerinde toplumdaki kötü eğilim ve davranışlar, hırsız, rüşvetçi, alçak kişiler tenkit edilir, halkın zekâsı, sezgisi ve tedbirliliği ifade edilir (alıntılayan İneyet, 1995: 3).

Makal (Atasözü): (Başkurt, Karakalpak, Kazak, Kırgız, Tatar, Özbek ve Uygurların atasözü yerine kullandıkları terim). Ataların yüzyıllar boyunca karşılaştıkları olay ve tecrübelerden aldıkları dersleri bilgece düşünce yahut nasihatleri, değer yargılarını düsturlaştırarak sonraki nesillere devrettikleri ve herkesçe benimsenmiş özlü sözlerdir (Kaya, 2014: 503).

Mesel (Eğitici Hikâye): Ahlaki, terbiyevi nitelikli, hiciv tarzındaki imaja dayalı küçük şiir ya da nesri eserdir. İnsan karakterine özgü hususiyetler meselde alaylı tipler vasıtasıyla anlatılır. İnsanlar arasındaki olaylar hayvanlar, canlılar ya da bitkiler dünyasına nakledilir. Tipler alaylı nitelikli olmakla birlikte güldürücü ve soru cevap şeklinde olur. Mesellerde abartma üslubu kullanılarak toplumdaki kötü

eğilimler tenkit edilir. Mesel, söz sanatının eski örneklerinden biridir. Antik edebiyatta İzop meselleri meşhurdur (alıntılayan İneyet, 1995: 3).

Nahşa (Türkü): Uygurların türkü yerine kullandıkları terim. Uygurlar ayrıca türkü için “koça nahşisi” de derler (Kaya, 2014: 603).

Oçerk: Aslı Rusça olan “oçerk” terimi *Tol'koviy Slovar' Russkogo Yazıka*'da şöyle izah edilmiştir: 1. Hayatın içindeki çoklukla sosyal önemi haiz olayları anlatan kısa edebî eser. 2. Herhangi bir mesele hakkında umumi değerlendirme (Özdemir, 2016: 109).

Rivayet: Rivayet terimi tam olarak efsane kelimesini karşılamaz. Rivayet, gerçek veya hayalî muayyen şahıs, hadise veya yer hakkında anlatılan hikâyedir. Daha çok insanların başından geçen menkabeleri kapsar (Kaya, 2014: 317).

Fel'yeton: Fransızca “feuilleton” (yaprak, varak) sözünden alınmış olan “fel'yeton” terimi, Sovyet edebiyat geleneğiyle ilişkili edebiyatlarda mizah ve hiciv türü olarak kullanılmıştır. Rusça-Türkçe Sözlük'te “fel'yeton” sözüne “hicivli fıkra” anlamı verilmiştir (Özdemir, 2016: 112).

Povest: “povest” sözü Kazakçaya ve diğer Türk dillerine Rusçadan geçmiştir. “Povest”, Ana İslavcada “konuşma, tahkiye” anlamına gelen “*povedt*” sözüne dayanmaktadır. “*Povedt*” sözü ise “anlaşılır kılmak, ilam, bildirmek; anlatmak, hikâyeye etmek” anlamındaki “povedeti” fiilinden gelmektedir. “Bildirmek, anlatmak, nakletmek” demek olan Çağdaş Rusçadaki “podevat” ve Ukraynacadaki “povidati” de aynı fiilin ses değişikliğine uğramış şekilleridir (Özdemir, 2016: 119).

“Povest”, anlatmaya bağlı, orta hacimli mensur edebî türdür. Hacmi bakımından *povest* bazen kısa romana yakın olsa da kompozisyonu, yapısının derli toplu ve küçük oluşu, olay örgüsünün tek düze bir şekilde gelişmesi, olayın kısaca ele alınıp işlenmesi yönleriyle romandan ayrılır. *Povest*’te romandaki gibi karmaşık olaylar ve çatışmalar yoktur. Povest ile romanı birbirinden ayırt etmek bazen çok zordur. Ancak *povest*’i küçük roman veya uzun hikâyeye kabul etmek de doğru olmaz. Çünkü povest,

kendine has özellikleri bulunan bir edebî türdür. İlk dönemlerde Rus edebiyatında farklı birçok eser “povest” diye adlandırılmıştır. Hatta povest, V. G. Belinski tarafından romanın gelişigüzel parçaları veya bir bölümü kabul edilmiştir. On dokuzuncu asırda cemiyetin eksiklerini eleştiren hikâyelere *povest* denmiştir. “Povest” sınırları az çok belli bir edebî tür olarak Sovyet Dönemi’nde teşekkül etmiştir. Bugünkü yerleşik anlayışa göre povest, hikâyeden de romandan da farklı, müstakil bir tahkiyevi nesir türüdür. Hikâyede çoklukla bir olay veya bir durum ele alınmasına karşılık romanda bir döneme ait birden çok olay karmaşık bir şekilde anlatılır. Povest’te ise çoklukla ele alınan bir olay genişçe ve tek bir çizgi hâlinde hikâyeye edilir. Hikâyede oldukça dar olan şahıs kadrosu romanda geniş tutulur. Povest’te şahıs kadrosu çok geniş değildir; olay belli sayıdaki şahıslar çevresinde gelişir (Özdemir, 2016: 121).

Bu terim ve kavramlardan anlaşılıyor ki, Uygur sahasında halk edebiyatına “folklor”, masallara “çöçek”, efsanelere “epsane veya rivayet”, destan, halk hikâyelerine “dastan”, fıkralara “letipe”, eğitici hikâyelere “mesel”, atasözlerine “makal” ve türküye “nahşa” denilmektedir.

Bu bölümde, Kazakistan’da Uygur folkloru üzerine yapılan çalışmalarla ilgili ele aldığımız 306 eser, tür ve içeriklerine göre incelenmiştir. Uygurca eserlerin çoğunda kitabın isminden sonra eserin türü de belirtilmektedir. İncelenen bazı kitaplarda farklı türlerdeki eserler bir arada verilmiş ve bu türler de genellikle kitap adından sonra belirtilmiştir. Kitaplar türlerine göre incelenirken kitapta daha fazla hangi tür üzerine eser bulunmaktaysa değerlendirme o kategoride ele alınmıştır.

3.1. Şiir Kitapları

Bu çalışmada, 113 şiir kitabı yer almaktadır. Şiir kitaplarında manzume, gazel, koşuk, destan, halk hikâyesi, masal, tuyuğ, bilmece, türkü, rubai, piyes, nahşa, hiciv, ballada, muhammes, beyit, sekizlik gibi türlerde eserler yer almaktadır.

Çalışmamızda yer alan şiir kitaplarındaki eserlerde genel olarak, vatan, dostluk, kardeşlik, barış, aşk, tabiat, hayat, sağlık, vefa, vicdan, kader, helal kazanç, ahlak, vatan sevgisi, insan sevgisi, insanların emekleri ve cesaretleri, çocuk terbiyesi, anne

ve çocuk sevgisi, uluslararası dostluklar, Sovyet insanlarına özgü iyi vasıflar ve Sovyet insanların mutlu hayatları gibi konular kaleme alınmıştır. Bağımsızlık sonrası şiirlerde vatanın bağımsızlığı, memleket ve halkların dostluğu gibi konular kaleme alınırken bazı eserlerde ise toplumda karşılaşılmış olunan olumsuz durumların eleştirel bir dille kaleme alındığı görülmektedir.

İncelenen eserler arasında farklı şairlerin şiirlerinin yer aldığı derlemelerde yer almaktadır. Bu eserlerde önce şairin biyografisi ele alınmış daha sonra da eserlerine yer verilmiştir. Genç şairlerin şiirleri de bu derlemelerde kendilerine yer bulmuştur. Bazı kitaplarda şairlerin daha önceden dergi ve gazetelerde yayımlanan eserlerinin düzenlenerek yeni kaleme aldığı şiirlerle birlikte yeniden yayımlandığı görülmektedir.

Lenin'e olan sevgiyi dile getirmek için birçok şair tarafından şiirler kaleme alınmış üstelik farklı şairler tarafından Lenin için yazılmış olan şiirler derlenerek "Lenin Hakkında Şiirler" kitabı yayımlanmıştır.

Bazı şiir kitaplarında Kazakistan ve Rusya sınırları içerisinde bulunan yerler hakkında şiirlerin yer aldığı ayrıca Kazak, Özbek ve Rus yazar ve şairlerin eserlerinden yapılan aktarma ve tercümelerin de Uygur edebiyatına kazandırıldığı görülmektedir.

İncelenen bazı eserlerde çocuklar için yazılmış olan şiirlere yer verilirken özel olarak çocuklar için yazılmış şiir kitapları da yer almaktadır.

3.2. Hikâye Kitapları

Bu çalışmada, 61 hikâye kitabı yer almaktadır. Hikâye kitaplarından 14'ü Rusçadan 2'si ise Kazak Türkçesinden Uygur Türkçesine aktarma yapılan eserlerdir. Hikâye kitaplarında hikâkeyelerin yanı sıra genellikle povestler ve bazı hatıratlara da yer verilmiştir.

Hikâye kitaplarında, köy insanların hayatı ve emekleri, insanların çalışma isteği, dostluğu, kendi aralarındaki yardımlaşmaları, vatanperverlik, dostluk, barış,

uluslararası meseleler, sevgi, taihi olaylar, toplumsal ahlak, hayatta karşılaşılan zorluklar, gençlerin davranışları ve günlük hayat gibi konuların kaleme alındığı eserlere yer verilmiştir.

Bazı hikâyelerde Uygurların örf âdetleri ve gelenekleri kaleme alınmıştır. Ateist konular üzerine yazılan hikâyelerde bazı insanların dinî inançlarından faydalanarak hileyle yaşadıkları belirtilirken, hiciv tarzında yazılan hikâyelerde ise hayatta karşılaşılan olumsuz olaylar eleştirilmekte ve bu durumlarla alay edilmektedir.

Kadınların savaş yıllarındaki zorluklara karşı mücadele ederek köy ekonomisini canlandırmaları, aynı zamanda kadınların toplum işlerine, çocuk eğitimlerine, aile ve karı koca ilişkilerine oldukça özen göstermelerinin hikâyelere konu edilmesi kadının Uygur edebiyatındaki önemini göstermektedir.

Çocukların enteresan olaylarla dolu hayatlarının kaleme alındığı hikâyeler, gençlere vatan sevgisini, ana babaya sadık olmayı, adaletli ve cesur olmayı öğütlemektedir.

3.3. Povest (Uzun Hikâye) Kitapları

Bu çalışmada, 29 uzun hikâye kitabı yer almaktadır. Uzun hikâye kitaplarından 2'si Rusçadan Uygur Türkçesine tercüme edilirken, "Tan Samalı" adlı uzun hikâye ise Uygur Türkçesinden Kazak Türkçesine aktarma yapılmıştır. Uzun hikâye kitaplarında uzun hikâyelerin yanı sıra hikâye ve drama türündeki eserlere de yer verilmiştir. İncelemeler arasında yer alan "İli Deriyasi Boyuda" adlı eser, Uygur edebiyatında sinema öyküsü türünde kaleme alınmıştır ve bu türde ilk olma özelliği taşımaktadır.

Uzun hikâye kitaplarında, Doğu Türkistan halkının zorluklar içinde geçen hayatları, gençlere yapılan zulümler, gençlerin bir birleriyle özgür bir şekilde muhabbet etmelerinin engellenmesi, eski örf âdetlere bağlı kalan insanlarla yeni geleneklere bağlı gençler arasındaki anlaşmazlıklar ve tartışmalar, II. Dünya Savaşı sırasında cephe gerisinde karşılaşılan güçlüklerle karşı cesurca yapılan mücadeleler ve savaş dönemindeki köy hayatı, Sovyet halkının hayatı ve onların yapmış oldukları işler, günümüzdeki köylü aydınların ve işlerinde oldukça uzmanlaşan çiftçilerin hayatı,

günümüz gençlerinin saf sevgileri gibi konuların tasvir edildiği eserler kaleme alınmıştır.

II. Dünya Savaşı yıllarında savaşa giden atalarının yerine vatanlarında kalan küçük çocuklar diğer türlerde olduğu gibi uzun hikâyelerde de ele alınmıştır. Onların yapmış oldukları kahramanlıklar gelecek nesillere örnek olarak gösterilmektedir.

Diğer türlerde olduğu gibi uzun hikâyelerde de kadın teması ilgi çekmektedir. Kadınların savaş yıllarındaki zorluklara karşı mücadele ederek köy ekonomisini canlandırmaları, aynı zamanda kadınların toplum işlerine, çocuk eğitimlerine, aile ve karı koca ilişkilerine özen göstermeleri hikâyelerde olduğu gibi uzun hikâyelerde de sıkça kaleme alınmıştır. İncelenen uzun hikâyelerde, annelerin aydınlık yüzlerinin tasvir edildiği eserlere de yer verilmiştir.

3.4 Antoloji Kitapları

Bu çalışmada, 19 antoloji kitabı yer almaktadır. Antoloji kitaplarında, Uygur sözlü edebiyatı üzerine araştırma yapan Uygur folklor bilimcilerin eserlerinde, Uygur folklorundaki destan, masal, hikâye, efsane, koşuk, hiciv, atasözü, bilmece, çocuk folkloru gibi eserler üzerine incelemeler yer almaktadır. Ayrıca antolojilerde, sözlü ve yazılı edebiyat arasındaki ilişki ele alınmaktadır.

Antoloji kitaplarında, klasik edebiyat ile Uygur Sovyet edebiyatındaki gelenek ve yenilikçilik meseleleri, II. Dünya savaşıdan sonra Uygur edebiyatındaki nesrin gelişimi, Uygur yazılı ve sözlü edebiyatındaki türlerin nasıl ortaya çıktıkları ve kendilerine has özellikleri gibi konular ele alınmıştır.

“Kona Uygur Edebiyatının Nemuniliri” adlı antolojide, Uygur edebiyatının gelişimi hakkında bilgi verilmektedir. Bu antolojideki bazı eserler Rusya ve Özbekistan’ın farklı şehirlerinde koruma altında olan edebî eserler ve el yazması eserlerden oluşmaktadır.

Bazı antoloji kitaplarında, Türk dilinin yapı taşları olan Dîvânu Lugâti’t-Türk, Kutadgu Bilig ve Atabetül Hakayık gibi eserler hakkında bilgilere yer verilmiştir.

3.5. Destan Kitapları

Bu çalışmada, 14 destan kitabı yer almaktadır. “Er Töstik” adlı detan kitabı Kazak Türkçesinden Uygur Türkçesine aktarma yapılmıştır. Bu aktarma eserde sıradan insanların hazırcıvıplılıkları, dostlukları, bir birlerine olan sadakatleri ve yerli yerinde olan muhabetleri kaleme alınmıştır.

Destanlarda, Uygur halkının geçmişı ve şimdiki durumu, savaş ve barış, iyilik ve kötülük arasındaki karşılaşma, sevgi için mücedele, eş dostlara nispeten vatana ve millete olan sevgi gibi konular kaleme alınmıştır.

Sovyetler Birliğı döneminde Türk toplulukları zaman zaman özgürlük ve bağımsızlık hareketleri içerisinde bulunmuşlardır. Bu hareketlenmeler de destanlara konu olmuştur. “Uygur Yaşliri” adlı destanda, gençlerin özgürlük ve bağımsızlık için vermiş oldukları mücadeleler tasvir edilmektedir.

Bağımsızlık sonrası Uygur edebiyatında Türk halkları üzerine yapılan araştırmalar da yaygınlık kazanmaya başlamıştır. Bu dönemde yayımlanan “Dastanlar Dünyasige Seyahat” adlı eserde, Türk halk destanları bir bütün olarak incelenerek Türk destancılığının problemleri ortaya koyulmuş ve bu problemlerin çözümleri izah edilmeye çalışılmıştır.

3.6. Romanlar

Bu çalışmada, 13 roman yer almaktadır. Romanlardan 3’ü Rusçadan 1’i de Özbek Türkçesinden Uygur türkçesine tercüme edilmiştir.

Romanlarda, çiftçilerin yeni bir hayata geçme uğraşları ve emekleri, Uygur aydınlarının mücadeleleri ve karşılaştıkları facialar, milletlerin dostluğu, Rus halkının rehberlik rolü, sınıfsal mücadele süreçleri, zalimlere karşı mücadele, tarihî olaylar, genç erkeklerle kızlar arasındaki ilişkiler, dostluklar, sevgi, aile meseleleri gibi konular kaleme alınmıştır.

“Jillar Siri” adlı romanda, 1931-1934 yılları arasındaki millî mücadele hareketi geniş bir şekilde ele alınarak siyasal, toplumsal ve sınıfsal çelişkilerin önemi gösterilmeye çalışılmıştır.

3.7. Dergiler

Bu çalışmada, “Pervaz” adlı derginin 9 sayısına yer verilmiştir. “Pervaz” dergisi 1982-1988 yılları arasında yılda bir kez 1989 yılında ise yılda iki kez yayımlanmıştır. Dergilerde, denemeler, şiirler, manzumeler, şarkılar, türküler, hicviyelerin yanı sıra Uygur tiyatro sanatı hakkında da bilgilere yer verilmiştir.

3.8. Deneme (Oçerk) Kitapları

Bu çalışmada, 7 deneme kitabı yer almaktadır. Deneme kitaplarında denemelerin yanı sıra makalelere de yer verilmiştir.

Denemelerde, Uygur Sovyet edebiyatının şekillenışı, yükseliş devri, II. Dünya Savaşı yıllarındaki ve savaş sonrası Uygur edebiyatı, Sovyet dönemindeki halk ürünleri, Uygur halkının saadeti için fedakârlık gösteren çiftçi, öğretmen, gazeteci ve diğer insanların hayatları gibi konular kaleme alınmıştır.

“İrade” adlı kitaptaki denemelerde, SSBC halklarının barışsever ailelerinde mutlu bir hayat süren Sovyet Uygurlarının partilerini geliştirme yolundaki vazifelerini amaçlarına ulaştırmadaki büyük çabaları ve şiddetli geçen II. Dünya Savaşı yıllarındaki faşist Alman cellâtlarını etkisiz hale getirmek için gösterilen mücadeledeki cesaretleri ve iradeleri yansıtılmaktadır.

Halk ekonomisinin bütün alanlarında çalışan kadınlar hakkında yazılan denemelerde, kadınların göstermiş oldukları fedakârlıklar ve göstermiş oldukları şöhretler kaleme alınmıştır.

3.9. Koşuk Kitapları

Bu çalışmada, 5 koşuk kitabı yer almaktadır. Koşuklar, Uygur sözlü gelenek ürünlerinin büyük bir kısmını oluşturmaktadır.

Koşuklarda, geçmişteki zor günlerin yanı sıra günümüzdeki güzel günler, farklı alanlardaki iş adamlarının faaliyetleri ve vatan sevgisi gibi konular üzerine kaleme alınmıştır. Bazı koşuklarda da Uygurların hayatında çok karşılaşılan örf âdetlere yer verilmiştir.

Koşuk kitaplarında, Uygur halkı arasında çok eski zamanlardan beri söylene gelen koşuklar ile tarihî şahıslar hakkında çıkarılan koşukların yanı sıra düğün, ziyafet ve şölen gibi eğlence ortamlarında söylene gelen beyitlere de yer verilmiştir.

3.10. Biyografi Kitapları

Bu çalışmada, 5 biyografi kitabı yer almaktadır. Biyografi kitapları hazırlanırken belgelere dayalı çalışmaların yanı sıra biyografisi yazılacak şahısların akraba ve yakınlarının vermiş oldukları bilgilerin de değerlendirildiği görülmektedir.

“Bilal Nazimnin Hayati ve İcadi” adlı biyografi eseri hazırlanırken farklı ülke ve şehirlerdeki kaynaklar toplanarak belgelere dayalı bir çalışma yapılırken; “Bir Dekike ve Mengülük: Sovyet İttipakinin Kahrimani Masim Yakupov Hekkida” adlı biyografi eseri hazırlanırken Masim Yakupov’un yurttaşları ve akrabalarının söyledikleri göz önünde bulundurularak, onun faaliyetleri ve hayatı hakkında bilgi verilmektedir. “İzi Öçmes Gevherler” adlı biyografi eserinde, Uygur edebiyatındaki meşhur kadınlar kaleme alınmıştır.

3.11. Piyes Kitapları

Bu çalışmada, 4 piyes kitabı yer almaktadır. Tiyatro ile ilgili kitaplarda, Uygur tiyatrosu, Uygur devlet tiyatrosunun şekillenmesi ve tarihî gelişimi, Uygur tiyatrocuları, farklı zamanlarda ortaya koyulan sahne eserleri gibi konular kaleme alınmıştır. “Uygur Piyesiliri” adlı kitapta, Uygur piyesinin nasıl ortaya çıktığı ve tarihi gelişimi hakkında bilgilere yer verilmiştir.

Uygur edebiyatı tarihindeki drama piyesleri derlenerek farklı eserlerde basılmıştır. Bu sayede drama eserleri sadece tiyatrodaki seyircilerle değil kütüphanelerde okuyucularla da buluşmuştur.

3.12. Hatırat Kitapları

Bu çalışmada, 4 hatırat kitabı yer almaktadır. Hatırat kitaplarında genellikle gezip görülen yerler ve o yerlerin durumu hakkında yazarların görüp etkilendikleri durumlar kaleme alınmıştır.

3.13. Müzik Kitapları

Bu çalışmada, 4 müzik kitabı yer almaktadır. Uygurların icat ettikleri müzikler, Uygur müziğine ait olan On İki Makam'ın tarihî gelişimi ve bu makamlar hakkında eserler yer almaktadır.

“Uygur Helik Nahşiliri” adlı eser, Uygur halk türkülerinin notalaştırıldığı ilk eserdir. Halk arasında çok fazla yayılan düğün ve bayramlarda, ziyafet ve şölenlerde, cadde ve sokaklarda, tarlalarda ve kırlarda söylenen türküler bu eserde kaleme alınmıştır.

3.14. Masal Kitapları

Bu çalışmada, 4 masal kitabı yer almaktadır. Masal kitaplarında, Uygur halkının geçmişteki istek ve hayallerini, kahramanlıklarını ve bilgeliklerini yansıtan masallar yer almaktadır. Masal kitaplarında, Kazak Türkçesinden Uygur Türkçesine aktarma yapılan “Aldar Köse” masallarına da yer verilmiştir.

Kazakistan ve Kırgızistan'ın farklı bölgelerinde yaşamakta olan Uygur halkından derlenmiş olan masalların bir kısmına ilk defa “Uygur Çöçekliri” adlı eserde yer verilmiştir.

3.15. Ders Kitapları

Bu çalışmada, 3 ders kitabı yer almaktadır. Tabiat, doğa olayları, mevsimler, bitkiler ve hayvanlar hakkında yazılmış olan “Tabiatşunaslık” adlı kitap üçüncü sınıf öğrencilerine ders kitabı olarak okutulurken; dördüncü ve beşinci sınıf öğrencileri için ise SSCB tarihinden hikâye ve hatıratların yer aldığı “SSR Tarihi Boyiçe Hekayiler” adlı kitaplar hazırlanmıştır.

3.16. Atasözleri ve Deyimler Kitapları

Bu çalışmada, 2 atasözü ve deyimler kitabı yer almaktadır. Bu kitaplarda, farklı konulardaki atasözlerine ve deyimlere yer verilmiştir.

3.17. Fıkra Kitapları

Bu çalışmada, 1 fıkra kitabı yer almaktadır. İncelemeler arasında, “Nesirdin Ependinin Letipiliri” adlı fıkra kitabı yer almaktadır. Bu eserde, Doğu halkları arasında oldukça geniş bir alana yayılan Nasrettin Hoca fıkralarının yanı sıra Uygur fıkraları Molla Zeydin ve Seley Çakkan’ın farklı konulardaki fıkralarına yer verilmiştir.

3.18. Diğer Kitaplar

Bu çalışmada, yukarıda verilen türlerin yanı sıra sağlık, yemek, tabiat, aşçılık ve örf âdetler hakkında kaleme alınan “Ayallar Gıyeni”, “Yeni Enene Merasim ve Meyremler”, “Uygur Taamliri”, “Tebessüm”, “Kazak ve Uygur Helklirinin Dostluk Tomurliri”, “Uygur Tilinin Aşpezçilik Leksikisi”, “İbretlik İbariler”, “Kutadgu Bilig” ve “Uygur örf Adetliri” adlı eserlere de yer verilmiştir. Eserlerin tanıtımı adlı ikinci bölümde bu eserler hakkında bilgi verilmiştir.

SONUÇ

Uygurların tarihî vatanı günümüzde Çin Halk Cumhuriyeti sınırları içerisinde yer alan ve Doğu Türkistan olarak bilinen Şincang-Uygur Özerk Bölgesidir. Uygur toplulukları Orta Asya'nın bütün bağımsız memleketlerinde bulunmaktadır. Onların büyük bir kısmı da Kazakistan'da yer almaktadır. Kazakistan'da yaşayan Uygurların büyük bir bölümü Doğu Türkistan'ın Gulca (İli) bölgesinden göç edenlerin torunlarıdır. Onlar 1881 yılında Çin İmparatorluğu ile yapılan St. Petersburg Antlaşmasına göre Rus İmparatorluğunun Yettisu eyaleti idaresiyle Borohudzir nehrinin batısına yerleştirilmişlerdir.

Uygurlar 1929-1931 yılları arasında Çin'e göç etmişlerdir. Çin'deki siyasi durum neticesinde yerli halkın tekrar sürgünle karşı karşıya kalması 1950-1960 yılları arasında Uygurların Çin'den Kazakistan'a göç etmelerine sebep olmuş ve Kazakistan'daki Uygurların nüfusu artış göstermiştir.

Günümüzde Uygurlar Kazakistan'ın etnik grupları arasında Kazaklar, Ruslar, Özbekler ve Ukraynalılardan sonra beşinci sırada yer alan büyük etnik gruplardan biridir. 2014 yılı istatistiklerine göre Kazakistan'daki Uygurların sayısı 246.777'dir.

Uygur folkloru üzerine çalışmaların seyri göz önüne alındığında Kazakistan'da yapılan çalışmaların önemli bir yeri olduğu anlaşılmaktadır. Çalışmamız sonucunda Kazakistan'da Uygur folkloru üzerine çalışmaların büyük bir bölümünün bağımsızlık öncesi, bir kısmının da bağımsızlık sonrası dönemde yapıldığı görülmüştür.

Kazakistan'da Uygur folkloru üzerine; Abdukerim Gâniyev, Hezmät Abdullin, Masimcan Zulpiqarov, Camal Bosaqov, Qurban Tohtämov, Hezim İskändär, İlya Bâxtiya, Hezim Bâxnıyazova, Savutcan Mämätqulov gibi yazar ve şairlerin çalışmalarının çoğunlukta olduğu tespit edilmiştir.

Kazakistan'da Uygur folkloru üzerine yapılan çalışmalarının büyük bir kısmını şiir, hikâye ve uzun hikâye kitapları oluşturmaktadır. Söz konusu çalışmalar arasında sadece Uygur değil Kazak, Özbek ve Rus yazarların eserleri de yer almaktadır.

Çalışmalar arasında Kazak Türkçesi, Özbek Türkçesi ve Rusçadan Uygur Türkçesine tercüme edilen eserlerin yanı sıra Uygur Türkçesinden Kazak Türkçesine aktarma yapılan eserler de yer almaktadır. Çalışmalar arasında Kazakistan ve Kırgızistan'ın farklı bölgelerindeki Uygur halkından derlenen bazı eserlere de yer verilmiştir.

İncelenen eserlerin çoğunda, kitapların ismiyle birlikte türlerine de yer verildiği görülmektedir. Ayrıca bazı eserlerin, yazarların 50., 60., 70. ve 80. doğum yıl dönümlerine; bazı eserlerin de tarihte önemli yeri olan Bolşevik İhtilali'in 70. yılına, II. Dünya Savaşının 40. ve 60. yılına özel olarak hazırlandığı dikkat çekmektedir.

Kazakistan'da Uygur folkloru üzerine yapılan çalışmalar incelendiğinde, Sovyet etkisinin halkın diline, tarihine, düşüncesine, sanatına ve politikasına çok fazla yansdığı görülmektedir. Özellikle şiir ve hikâye kitaplarında yer alan eserlerde Sovyet etkisi çok belirgin bir şekilde karşımıza çıkmaktadır. Emekçi insanlar, partiyi ve Lenin'i övme, Sovyet insanların faaliyetleri gibi konuları ele alan eserlerin sistemin dayatmasıyla sipariş üzerine kaleme alındığı görülmektedir.

Kadınların savaş yıllarındaki zorluklara karşı mücadele ederek köy ekonomisini canlandırmaları, aynı zamanda kadınların toplum işlerine, çocuk eğitimlerine, aile ve karı koca ilişkilerine oldukça özen göstermelerinin farklı türlerdeki eserlerde konu edilmesi kadının Uygur edebiyatındaki önemini göstermektedir.

Sovyet rejiminin etkisiyle bağımsızlık öncesi yapılan çalışmalarda, Sovyet insanına özgü iyi vasıflar, Sovyet insanların mutlu hayatları, parti ve Lenin'e olan sevgi gibi konuların yanı sıra Sovyet-Çin dostluğuna armağan olarak hazırlanan eserler kaleme alınırken; bağımsızlık sonrası yapılan çalışmalarda, vatanın bağımsızlığı, özgürlük hareketleri, halkların dostluğu, Türk boylarının kardeşliği gibi konular kaleme alınmıştır.

Bu çalışmada, Uygurlar hakkında ulaşabildiğimiz eserlerden sadece folklorla ilgili olanların bibliyografyası verilmiş ve tanıtılmıştır, ancak bu eserlerin yanı sıra ulaşamadığımız eserler ve farklı konudaki eserler üzerine çalışmalar yapılması

gerektiği anlaşılmıştır. Uygur folkloru ve Uygur Türkleri zerine yapılacak çalışmalarda zengin bir kaynağa sahip olan Kazakistan göz ardı edilmemelidir.

KAYNAKÇA

1. Metinde Kullanılan Kaynaklar

Abdulla M (1989) *Türkçe-Uygurçe Lugat* (Milletler Neşriyatı, Pekin).

Baratova GS (1987) Voprosi i İstorii i Kul'turu Uygurov. *Geografiya Rasseleniya i Dinamika Çislennosti Uygurov na Territorii Kazahstana na Rubeje XIX-XX* (ss. 81-97), (Nauka, Alma-Ata).

Baratova GS (1994) Uygurı v Kazahstane i Sredney Azii v XIX-XX vv. (Dinamika Çislennosti). *İzvestiya Natsionalnoy Akademii Nauk Respubliki Kazahstan, Seriya Obşestvennih Nauk* 6(198): 16-19. (Gılım, Almatı).

Clark W, Kamalov A (2004) Orta asya sınırlarına Uygur göçü, çev. Adem Öger ve Zulhayat Ötkür. *Uluslararası Uygur Araştırmaları Dergisi* 9: 113-124.

Ekici M (2007) *Halk Bilgisi (Folklor) Derleme ve İnceleme Yöntemleri* (Geleneksel Yayınları, Ankara).

Ercilasun AB (2007) Türk Lehçeleri Grameri. Habibe Yazıcı Ersoy, *Yeni Uygur Türkçesi* (ss. 355-428), (Akçağ Yayınları, Ankara).

İnayet A (1995) Uygur halk hikayeleri üzerine incelemeler. Doktora Tezi, Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, İzmir.

Januzaqov T (2008) *Qazaq Tiliniñ Tüsindirme Sözdigi* (Dayk-Press, Almatı).

Kamaletdinova G, Stoletneya G, Bayram A, Çankaya B (2008) *Rusça Büyük Sözlük* (Fono Yayınları, İstanbul).

Kamalov A (2016) *Qazaqstan Uyğırları* (InDesign studio, Astana).

Kaya D (2014) *Türk Dünyası Ansiklopedik Türk Halk Edebiyatı Kavramları ve Terimleri Sözlüğü* (Akçay Yayınları, Ankara).

Necip EM (1995) *Yeni Uygur Türkçesi Sözlüğü*, çev. İklil Kurban. (Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara).

Oğuz MÖ vd. (2011) *Türk Halk Edebiyatı El Kitabı* (ss. 156-178), (Grafiker Yayınları, Ankara).

Öger A (2008) Uygur efsaneleri üzerine bir araştırma: inceleme ve metinler. Doktora Tezi, Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dünyası Araştırmaları Ana Bilim Dalı, Türk Halk Bilimi Bilim Dalı, İzmir.

Örnek SV (1995) *Türk Halkbilimi* (Kültür Bakanlığı, Ankara).

Özdemir A (2016) Yeni Kazak nesrinde tahkiyevi türler üzerine. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi* 5(1): 108-127.

Türkçe Sözlük (2009) (Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara).

2. Tezde Faydalanılan Kaynaklar

Abdiqadirov, Qalmaqan, **Aldar Kosa Çöçäkliri**, Qazaqçidin Tärçimä Qılğan: Q. Toxtämov, Almuta: Qazaqstan Dölät Gözäl Ädäbiyat Näşriyati, 1959, ss. 68.

Abdullin, Hezmät, **Anayät -Tarixi Poema-**, Almuta: Qazaqstan Dölät Gözäl Ädäbiyat Näşriyati, 1958, ss. 112.

Abdullin, Hezmät, **Didar Ğenimät -Şeirler, Ballada vä Poemilar-**, Almuta: “Jazuvşı” Näşriyati, 1977, ss. 148.

Abdullin, Hezmät, **Köñüldä Qalmisun Arman -Şeirler, Poema vä Tärçimilär-**, Almuta: “Jazuvşı” Näşriyati, 1982, ss. 108.

Abdullin, Hezmät, **Muhäbbät vä Näprät -Hekayilär Toplimi-**, Almuta: Qazaqstan Dölät Gözäl Ädäbiyat Näşriyati, 1961, ss. 124.

Abdullin, Hezmät, **Tallanğan Äsärlär -Roman, Povestlar, Hekayilär, Xatirilär, Poeziya-**, İkki Tomluq, İkinçi Tom, Almuta: “Jazuvşı”, 1984, ss. 432.

Abdullin, Hezmät, **Tallanğan Äsärlär**, İkki Tomluq, Birinçi Tom, Almuta: “Jazuvşı” Näşriyati, 1983, ss. 440.

Abdullin, Hezmät, **Turpan Täväsidä -Roman-**, Almuta: Qazaqstan Dölät Gözäl Ädäbiyat Näşriyati, 1962. ss. 196.

Abdullin, Hezmät, **Tökkän Tügüçlär -Hekayilär-**, Almuta: “Jazuvşı” Näşriyati, 1972, ss. 126.

Abdullin, Hezmät, **Täğdir -Roman-**, Almuta: “Jazuvşı” Näşriyati, 1971, ss. 160.

Abdullin, H., **Xekayilär**, Almuta: Qazaqstan Dölät Gözäl Ädäbiyat Näşriyati, 1956, ss. 93.

- Abduraxmanov, Maxmut, **Davanlar -Şeirler, Libretto-**, Almuta: “Jazuvşı” Nəşriyati, 1983, ss. 84.
- Abduraxmanov, Maxmut, **Qädämlär -Şeirler-**, Almuta: “Jazuvşı”, 1984, ss. 104.
- Afanasyeva, Tamara Mixaylovna, **Ailä**, Juqarqi Sinip Oquğuçiliriğa Beğişlangan Kitap, Almuta: Mektep. 1989, ss. 256.
- Altinsarin, İ., **Xekayilär**, T. Rozibaqiyeve Tərcimisi, Almuta: Qazaqstan Dölät Gözäl Ädäbiyat Nəşriyati, 1957, ss. 68.
- Ärşidinov, Batur, **Uyğur Klassikliri İcadiyitide Dastan Janri -XIX Äsirniñ Birinçi Yerimi-**, Qazaqstan SSR Pənlär Akademiyasi Uyğurşunasliq İnstitutı, Almuta: Qazaqstan SSR “Nauka” Nəşritati, 1988, ss. 168.
- Avutova, Gülnarä, **Gülzarim -Şeirler-**, Almuta: “Jazuvşı” Nəşriyati, 1990, ss. 64.
- **Bahar Naxşiliri -Yaş Şairlarniñ Şeirler Toplimi-**, Topliğuçi: S. Mämätkulov, Almuta: “Jazuvşı”, 1984, ss. 96.
- Bakiyeva, Zenät, **Dadam Bilän Pəxirlinimän -Xatirilär-**, Almuta: “MİR” Nəşriyati, 2008, ss. 68.
- Baqiyev, M. K., İlxunova, R. S., **Teatrdä Ötkän Hayat**, Ädäbiyləştürüp Yəzip Çıqqan: Abdukerim Gəniyev, Almuta: “Qazaqstan”, 1990, ss. 184.
- Bäxniyazov, Hezim, **Bäxtim Yärdä -Şeirler-**, Almuta: “Jazuvşı”, 1989, ss. 248.
- Baxtiya, İlya, **Dostlarğa Soğa -Şeirler-**, Almuta: Qazaqstan Dölät Gözäl Ädäbiyat Nəşriyati, 1956, ss. 104.
- Baxtiya, İlya, **Tyan-Şan Jigiti -Poema vä Şeirler-**, Almuta: Qazaqstan Dölät Gözäl Ädäbiyat Nəşriyati, 1963, ss. 76.
- Bosaqov, C., **Sähär Sälkini -Povest-**, Almuta: “Jazuvşı” Nəşriyati, 1969, ss. 216.
- Bosaqov, Camal, **Hekayilär**, Almuta: Qazaqstan Dölät Gözäl Ädäbiyat Nəşriyati, 1960, ss. 133.
- Bosaqov, Camal, **Xäliq Hapizi -Povest-**, Almuta: Qazaqstan Dölät Gözäl Ädäbiyat Nəşriyati, 1959, ss. 158.
- Bosaqov, Camalidin, **Köç-köç -Roman-**, Almuta: “Jazuvşı”, 1986, ss. 256.
- Bosaqov, Camalidin, **Xäliq Hapizi -Povest-**, Qazaqstan Xalıqtarı Tilindegi Ädebiyetter, Almatı: “Jazuvşı”, 2008, ss. 160.
- Bosaqov, Camalidin, **Yalqun -Povestlar-**, Almuta: “Jazuvşı”, 1988, ss. 368.
- Bosaqov, Jamaliden, **Tañ Samalı -Povest-**, Uyğırşadan Avdargan: Q. Jumadilov, Almuta: “Jazuvşı” Baspası, 1975, ss. 232.

- Brejnev, Leonid İliç, **Xatirilər -Zavod Gudogi Boyıçä Ötkän Hayat, Vätän Hissiyati-**, Almuta: "Mektep", 1982, ss. 72.
- **Bulaqlar -Balılarğa Beğışlangän Şeirler-**, Toplığuçı: İ. Cälilov, Almuta: "Mektep", 1987, ss. 112.
- Bäxniyazov, H., **İlham Gülzari -Şeirler Toplimi-**, Almuta: "Jazuvşı" Nəşriyati, 1965, ss. 96.
- Bäxniyazov, Hezim, **İşän Özäñgä -Şeirler ve Poema-**, Almuta: "Jazuvşı" Nəşriyati, 1979, ss. 152.
- Bäxniyazov, Hezim, **Sübhidäm -Şeirler-**, Almuta: "Jazuvşı" 1987, ss. 104.
- Bäxtiya, İlya, **Aptap vä Köläñgüç -Şeirler-**, Almuta: "Jazuvşı" Nəşriyati, 1975, ss. 80.
- Bäxtiya, İlya, **Gül vä Tikän -Şeirler-**, Almuta: "Jazuvşı" Nəşriyati, 1969, ss. 80.
- Bäxtiya, İlya, **Hayat Davanliri**, Almuta: "Jazuvşı" Nəşriyati, 1982, ss. 288.
- Bäxtiya, İlya, **Ömür Şundaq Ötidü -Şeirler-**, Almuta: "Jazuvşı" Nəşriyati, 1981, ss. 80.
- Bäxtiya, İlya, **Tallanma Şeirler**, Almuta: "Jazuvşı" Nəşriyati, 1972, ss. 136.
- Cälilov, İlaxun, **İntiliş -Şeirler Toplamı-**, Almuta: "Jazuvşı", 1986, ss. 104.
- Cälilov, Məşür, **Diyarim Meniñ -Şeirler-**, Almuta: "Jazuvşı" Nəşriyati, 1980, ss. 64.
- Camaldinov, O., **Uygur Xäliq Qoşaqqiliri**, Qazaqstan SSR Pänlär Akademiyasi Tilşunaslıq İnstitutı Yenidiki Uygurşunaslıq Bölümü, Almuta: Qazaqstan SSR "Nauka" Nəşriyati, 1979, ss. 136.
- **Casarät Qoşığı**, Toplığuçı: H. Bäxniyazov, Almuta: "Mektep", 1988, ss. 104.
- Cälilov, İlaxun, **Yeñiçä Yañriğan Ahañlar -Quddus Ğocamiyarov Häqqidä Höcctlik Pövest-**, Almuta: "Jazuvşı", 1991, ss. 240.
- Cälilov, Məşür, **Tiyanşan Sadaliri -Şeirler-**, Almuta: "Jazuvşı" Nəşriyati, 1989, ss. 80.
- Çexov, A.,P., **Hekayilər**, Ğ, Seäydvaqasov Tärçimisi, Almuta: Qazaqstan Dölät Gözäl Ädäbiyat Nəşriyati, 1956, ss. 115.
- **Çoqqılar -Şeirler Toplimi-**, Almuta: "Jazuvşı" Nəşriyati, 1982, ss. 260.
- **Çäksiz Upuqlar -Pövestlar vä Hekayilər-**, Toplığuçı: Camalidin Bosaqov, Almuta: "Jazuvşı", 1987, ss. 192.

- **Dadil Qädämlär -Oçerklar Toplimi-**, Toplığuçı: S. Mäşurov, Almuta: “Jazuvşı” Nəşriyati, 1973, ss. 156.
- **Dastanlar -Ğerib vəSänäm, Yüsüf və Ähmäd-**, Toplığuçı: Batur Ärşidinov, Rəssam: Raşid Yoldaşev, Almuta: “Jazuvşı” Nəşriyati, 1982, ss. 272.
- Dölätov, Abdumecit, **Bahar Qaytidu -Şeirilar-**, Almuta: “Jazuvşı” Nəşriyati, 1977, ss. 56.
- Dölätov, Abdumecit, **Qanatlıq Oylar -Şeirilar-**, Almuta: “Jazuvşı”, 1986, ss. 104.
- **Däqiqilär -Şeirilar-**, Savut İskändärov, Bahavdin Rähimov, Muzäppärخان Qurbanov, Saadät Babacanova, Almuta: “Jazuvşı”, 1987, ss. 216.
- **Er Töstik -Qazaq Xäliq Çöçigi-**, Qazaqçidin Tärçimä Qilğan: Ränä Davutova, Almuta: “Jazuvşı”, 1985, ss. 48.
- Ğäniyev, Abdukerim, **Dävir Nəpäsi -Oçerk ve Maqalilar-**, Almuta: Qazaqstan, 1986, ss. 136.
- Ğäniyev, Abdukerim, **Eçiniş Çaqiriği -Povest, Oçerk, Şeir və Dastanlar-**, Almuta: “Jalın” - “Älem”, 2000, ss. 508.
- German, Yuriy, **Feliks Dzerjinskiy Toğruluq Hekayilär**, Camaldin Bosaqov Tärçimisi, Almuta: Qazaqstan Dölät Gözäl Ädäbiyat Nəşriyati, 1953, ss. 205.
- Ğiyasidinova, Gülsüm, **Sexi Qälblär -Oçerklar-**, Almuta: “Jazuvşı”, 1988, ss. 160.
- Ğocamiyarov, Q., **Güldästä -Naxşa ve Xorlar-**, Almuta: “Öner”, 1982, ss. 128.)
- Golubeva, Tamara Sergeyevna. Gellerşteyn, Lev Solomonoviç, **SSSR Tarixi Boyiçä Hekayilär: -4. Sinip Üçün Oquş Kitavi-**, Almuta: “Mektep” Nəşriyati, 1965, ss. 236.
- Golubeva, Tamara Sergeyevna. Gellerşteyn, Lev Solomonoviç, **SSSR Tarixi Boyiçä Hekayilär**, Ottura Mäktäpniñ 5. Sinipi Üçün Därislik, Rusçä Toluqturulup və Qayta İşlängän On Bəşinci Nəşridin Uyğurçä Yättingi Nəşri, Almuta: “Mektep”, 1989, ss. 256.
- Gukasyan, Ovanes, **Öç Alğuçı Balilar -Hasanniñ Hekayisi-**, M. İshaqov Tärçimisi, Almuta: Qazaqstan Dölät Gözäl Ädäbiyat Nəşriyati, 1953, ss. 91.
- **Gülşän**, Uyğur Yaş Şairlarniñ Şeirleri Toplimi, Toplığuçı: Xelil Hämrayev, Almuta: “Jazuvşı” Nəşriyati, 1966, ss. 136.
- Ğäniyev, A., **Bir Däqiqä və Mänğülük -Sovyet İttipaқinin Qährimani Mäsım Yakupov Häqqidä-**, Almuta: “Qazaqstan” Nəşriyati, 1981, ss. 76.

- Ğäniyev, A., **Lenin Häqqidä Şeirilar**, Toplıguçı: A. Ğäniyev, Almuta: “Jazuvşı” Năşriyatı, 1970, ss. 120.
- Ğäniyev, Abdükerim, **Atilar Yoli-Şeir vâ Balladilar-**, Almuta: “Jazuvşı” Năşriyatı, 1978, ss. 96.
- Ğäniyev, Abdükerim, **Bahadır -Dastan-**, Almuta: Jazuvşı, 1985, ss. 104.
- Ğäniyev, Abdükerim, **Bahar Çaqmaqliri -Şeir, Mäsäl, Ballada vâ Dastanlar-**, Almuta: “Jazuvşı”, “Arzu”, 1996, ss. 290.
- Ğäniyev, Abdükerim, **Bizniñ Dilbirim -Povest, Oçerk vâ Xatirilär-**, Almuta: “Zerde” Năşriyatı, 2003, ss. 336.
- Ğäniyev, Abdükerim, **Çoqqilarğa İntilimän -Şeirilar vâ Dastan-**, Almuta: “Jazuvşı” Năşriyatı, 1975, ss. 56.)
- Ğäniyev, Abdükerim, **Mänzil Parlaq Edi -İ. Yüsüpov Häqqidä Höccätlik Qissä-**, Almuta: “Qazaqstan”, “Arzu”, 1994, ss. 87.
- Ğäniyev, Abdükerim, **Vätän İşqida -Şeirilar-**, Almuta: “Jazuvşı” Năşriyatı, 1968, ss. 72.
- Ğäniyev, Abdükerim, **Yaşlıq Tuyğuliri -Şeirilar Toplimi-**, Almuta: Qazaqstan Dölät Gözäl Ädäbiyat Năşriyatı, 1962, ss. 60.
- Ğäniyev, Abdükerim, **Äsirlär Çoqqısidin -Şeirilar, Balladilar vâ Poema-**, Almuta: “Jazuvşı”, 1990, ss. 192.
- Ğäniyev, Abdükärim, **Hoşşärä, Oğlum -Şeirilar, Mäsällär vâ Balladilar-**, Almuta: “Jazuvşı” Năşriyatı, 1982, ss. 76.
- Ğäniyev, Abdükärim, **Yalqunlığan Yalquntağ -Şeir, Ballada veä Poemilar-**, Almuta: “Visal”, 1993, ss. 279.
- Hämrayev, Mömüncan, **Çoqqidiki Qar -Şeirilar-**, Almuta: “Jazuvşı” Năşriyatı, 1979, ss. 104.
- Hämrayev, Murat, **Dävir Sähipiliri -Uygur Xälqi Mädäniyitiniñ Güllinişi Toğrilik-**, Almuta: Qazaqstan, 1972, ss. 256.
- Hämrayev, Xelil, **Dala Şuñqarliri -Lirik Şeirilar-**, Almuta: “Jazuvşı” Năşriyatı, 1975, ss. 88.
- Hämrayev, Xelil, **Dala Yultuzliri -Şeirilar vâ Poema-**, Almuta: “Jazuvşı” Năşriyatı, 1966, ss. 112.
- Hapizova, Rahilä, **Hayat Şundaq -Şeirilar-**, Almuta: “Jazuvşı”, 1988, ss. 96.

- Hapizova, Rahilä, **Qäläm və Balam -Şeirlar-**, Almuta: “Jazuvşı” Nəşriyati, 1977, ss. 100.
- Hasamdinov, Kamal, **Cäñçi Oğli -Povest ve Hekayilər-**, Almuta: “Jazuvşı”, 1987, ss. 152.
- Hasamdinov, Kamal, **Tiläymän Amanliqni -Hekayilər-**, Almuta: “Jazuvşı” Nəşriyati, 1983, ss. 128.
- Hasanov, Qadir, **Hayat Ahañliri -Şeirlar, Poemilar, Pyesilar-**, Topliguçilar: Savut Mollaudov, Dias Hasanov, Almuta: “Jazuvşı” Neşriyati, 1982, ss. 356.
- Hasanov, Qadir, **Käncä -Poema-**, Almuta: Qazaqstan Oquş Qurallar Nəşriyati, 1949, ss. 28.
- Hasanov, Qadir, **Uygur Ahñliri -Şeirlar-**, Almuta: Qazaqstan Döleät Gözäl Ädäbiyat Nəşriyati, 1950, ss. 82.
- Haşirov, Ähmätcan, **Nur Ana -Povestlar, Drama-**, Almuta: “Jazuvşı” Nəşriyati, 1988, ss. 296.
- Haşirov, Äxmätcan, **Solmas Gül -Povest və Hekayilər-**, Almuta: “Jazuvşı” Nəşriyati, 1977, ss. 124.
- Hezimov, Abliz, **Qoñguraq -Şeirlar, Söz Oyunliri, Häcviylär, Tepişmaqlar, Çöçäklär-**, Almuta: “Jazuvşı” 1987, ss. 88.
- Hezimov, Abliz, **Tätür Kirpik -Mäsällär, Häcviy Şeirlar-**, Almuta: “Jazuvşı” Nəşriyati, 1982, ss. 72.
- Hezimov, Heziz, **Seni Küyläymän -Şeirlar və Poemilar-**, Almuta: “Jazuvşı”, 1989, ss. 120.
- Hezimov, Heziz, **Tallangan Äsärlär -Şeirlar və Dastanlardin Parçilar-**, Almuta: “Jazuvşı” Nəşriyati, 1979, ss. 200.
- Hidayätov, Ärşidin, **İli Uygurliriniñ Milliy-Azatliq Härikätliri -XIX Äsir-**, Xäliqler Dostluğı Ordänlik Qazaqstan SSR Pänlär Akademiyasi Tilşunasliq İnstitutiniñ Uyğurşunasliq Bölümi, Almuta: Qazaqstan SSR “Nauka” Nəşriyati, 1978, ss. 108.
- Hoşurov, Rähimcan, **Uygur Taamliri**, Almuta: “Mektep”, 1985, ss. 112.
- Hüsäyin, Häsän, **Dala Qizi -Povest və Hekayilər-**, Almuta: “Jazuvşı” Nəşriyati, 1974, ss. 112.
- Hüsäyin, Häsän, **Qolum Köksümdä -Povest-**, Almuta: “Jazuvşı” Nəşriyati, 1969, ss. 96.

- Hämrayev, Helil, **Gülämxañ -Şeirlar, Balladilar, Dastan vä Poemilar-**, Almuta: “Jazuvşı”, 1987, ss. 240.
- Hämrayev, M. K., **Ädäbiyat, Mäktäp vä Pedagogika**, Almuta: “Mektep”, 1986, ss. 304.
- Hämrayev, Mömün, **Eğir Künlärdä -Povest-**, Almuta: Qazaqstan Dölät Gözäl Ädäbiyat Näşriyati, 1960, ss. 120.
- Hämrayev, Mömüncañ, **Ömür Yalquni -Şeirlar vä Dastan-**, Almuta: “Jazuvşı” Näşriyati, 1975, ss. 80.
- Hämrayev, Mömüncañ, **Sada -Ballada vä Şeirlar-**, Almuta: “Jazuvşı” Näşriyati, 1971, ss. 64.
- Hämrayev, Mömüncañ, **Şair Duniyasi -Dastanlar, Balladilar-**, Almuta: “Jazuvşı”, 1988, ss. 96.
- Hämrayev, X., **Jüräk Sirliri: -Şeirlar-**, Almuta: Qazaqstan Dölät Gözäl Ädäbiyat Näşriyati, 1958, ss. 68.
- Hämrayev, Xelil, **Soğulmas Bulaqlar**, Almuta: “Mektep” Näşriyati, 1988, ss. 120.
- **İlham Tamçiliri**, Toplığuçı: Ä. Haşirov, Almuta: “Mektep”, 1987, ss. 168.
- **İlham Uçqunliri -Şeirlar Toplimi-**, Quraşturğuçı: H. Abdullin, Almuta: Qazaqstan Dölät Gözäl Ädäbiyat Näşriyati, 1958, ss. 240.
- İliyas, Yüsüp, **Tonuş Bilişlär -Povestlar vä Hekayilär-**, Almuta: “Jazuvşı” Näşriyati, 1986, ss. 176.
- İliyas, Yüsüp, **Untulmas On İkki Jil -Povest-**, Almuta: “Jazuvşı” Näşriyati, 1981, ss. 176.
- İlyaxunova, Xurşidä, **Turnilar -Şeirlar-**, Almuta: “Jazuvşı” Näşriyati, 1979, ss. 88.
- İskändär, Hezim, **Celiş Tolqunlirida, -Şeirlar Toplami-**, Qazaqstan Näşriyati, 1934, ss. 58.
- İskändärov, H., **Teçliq Naxşisi**, Almuta: Qazaqstan Dölät Gözäl Ädäbiyat Näşriyati, 1956, ss. 78.
- İskändärov, Hezim, **Tallanğın Äsärlär**, Almuta: “Jazuvşı” Näşriyati, 1966, ss. 320.
- İskändärov, Hezim, **Tallanma Äsärlär**, Almuta: Qazaqstan Dölät Gözäl Ädäbiyat Näşriyati, 1958, ss. 134.
- İslamov, E, **Sadakät -Oçerk ve Makalilar-**, Almuta: “Qazaqstan” Näşriyati, 1987, ss. 80.

- İslamov, Ernest, **Kütülmigän Uçriş -Hekayilär-**, Almuta: “Jazuvşı”, 1988, ss. 64.
- İslamov, R, **Zaman vâ Qähriman**, Almuta: “Mektep” 1987, ss. 208.
- İslamova, Zäynäpbüvi, **Uyğur Tiliniñ Aşpazçilik Leksikisi**, Almuta, 2000, ss. 112.
- İsmayilov, R., **Otluq Musapilär**, Almuta: “Jazuvşı” Nəşriyati, 1971, ss. 179.
- İsrayilov, Nur, **Künlär -Povest-**, Almuta: “Ravan”, 1990, ss. 175.
- İsrayilov, Nur, **Künlär -Povest-**, Almuta: Qazaqstan Dölät Gözäl Ädäbiyat Nəşriyati, 1960, ss. 148.
- **İzi Öçmäs Gävhärlär -Uyğur Tarixidiki Mäşhur Ayallar-**, Uyğur Milliy Assotsiatsiyasi, Toplığuçı: Nailä Hämrayeva, Almuta: “Giga Treyd”, 2011, ss. 100.
- **Jaşliq Siri -Jaş Uyğur Jazğuciliriniñ Şeirlar Toplami-**, Almuta: Qazaqstan Gözäl Ädäbiyat Nəşriyati, 1940, ss. 89.
- Klepinina, Zoya Aleksandrovna, **Täbiätşunasliq**, Tört Jillic Başlanğuş Mäktäpniñ 3. Sinipi Üçün Därislik, Rusçä Nusxisini RSFSR Xäliqqä Bilim Beriş Ministrliğı, Tärçimisini Qazaq SSR Xäliqqä Bilim Beriş Ministrliğı Tästiqligän, Almuta: “Mektep”, 1988, ss. 144.
- Kononov, A., **Çapayev Toğruluq Hekayilär**, Ş. Turdiyev Tärçimisi, Almuta: Qazaqstan Dölät Gözäl Ädäbiyat Nəriyati, 1952, ss. 41.
- Korolenko, V. G., **Hekayilär -Polesye Hekayisi-**, M. İshaqov Tärçimisi, Almuta: Qazaqstan Dölät Gözäl Ädäbiyat Nəşriyati, 1959, ss. 123.
- Koşevaya, E., **Oğlum Toğruluq Hekayä**, Almuta: Qazaqstan Dölät Gözäl Ädäbiyat Nəşriyati, 1953, ss. 230.
- Kunanbayev, Abay, **Közümniñ Qariçuğı-Tallanma Şeirlar-**, Şeirlarni Tallap Rätligüçi: M. Hämrayev, Terciman: Uçqun, Almuta: Jazuvşı, 1972, ss. 111.
- Kunanbayev, Abay, **Şeirlar vâ Poemilar**, Almuta: “Jazuvşı”, 1987, ss. 192.
- Kuprin, A, **Hekayilär**, Ş. Kebirov Tärçimisi, Almuta: Qazaqstan Dölet Gözäl Ädäbiyat Nəşriyati, 1959, ss. 92.
- **Kuräş Naxşiliri -Uyğur Şairliriniñ Poema vâ Şeirlar Toplami-**, Almuta: Qazaqstan Dölät Gözäl Ädäbiyat Nəşriyati, 1960, ss. 204.
- **Küräş vâ Hayat -Uyğur Sovyet Yazğuciliri Eserler Toplami-**, Toplığuçı: M. Abduraxmanov, Almuta: Qazaqstan Dölät Gözäl Ädäbiyat Nəşriyati, 1962. ss. 205.

- Lermontov, M. Y., **Zanimimizniñ Qähri mani**, Ä. İliyev Tärçimisi, Sürätli: Şmäri novniki, Almuta: Qazaqstan Dölät Gözäl Ädäbiyat Näşriyati, 1957, ss. 183.
- Lermontov, M., **Poemilar**, Hezmät Abdullin Tärçimisi, Almuta: Qazaqstan Dölät Gözäl Ädäbiyat Näşriyati, 1958, ss. 72.
- **Magnitofon Tutqan Molla**, Toplıguçı vä Çöçäklärni Tärçime Qilguçı: M. Mähämdinov, Almuta: "Qazaqstan" Näşriyati, 1990, ss. 104.
- Mahmudov, Abduxaliq, **Jiguliğa Täkkän Qiz -Povestlar vä Hekayilär-**, Almuta: "Jazuvşı" Näşriyati, 1988, ss. 144.
- Maxmudov, Abduxaliq, **Şundaqmu Bolidu -Häjviyeler, Hekayilär-**, Almuta: "Jazuvşı" Näşriyati, 1979, ss. 76.
- Merimov, Mirzäxmät, **Oktyabr Bärğän Bäxit**, Almuta: "Qazaqstan", 1987, ss. 104.
- Mirzaliyeva, X. E., **Ayallar Gıgiyenisı**, Almuta: Qazaqstan Dövlät Näşriyati, 1955, ss. 66.
- Mollaudoov, Savut, **Bilal Nazimniñ Hayati vä İcadi**, Qazaqstan SSR Pänlär Akademiyası Tilşunaslıq İnstıtıtı, Uyğurşunaslıq Bölümi, Almuta: Qazaqstan SSR "Nauka" Näşriyati, 1976, ss. 138.
- Mollaudoov, Savut, **XVIII Äsir Uyğur Poeziyası -Tätqiqat vä Tekstlar-**, Qazaqstan SSR Pänlär Akademiyası Uyğurşunaslıq İnstıtıtı, Almuta: "Nauka" Näşriyati, 1990, ss. 272.
- Mollavutov, Savut, **Bilal Nazim Häqqidä Tätqiqatlar**, Almuta: "MİR" Näşriyati, 2007, ss. 392.
- Mollavutov, Savut, **Uyğur Ädäbiyatı Davanliri -Tätqiqatlar vä Maqallar-**, Qazaqstan Cumhuriiti Bilim vä Pän Ministrliğı, R. B. Suleymenov Namidiki Şäriqşunaslıq İnstıtıtının Uyğurşunaslıq Merkizi, Almuta: 2002, ss. 360.
- Muhämmädiy, Ö, **Şeirler, Hekayilär, Poemilar**, Toplıguçılar: M. Hämrayev, M. Abdraxmanov, T. Älayev, Almuta: Mektep, 1987, ss. 400.
- Musayev, Calalidin, **Jütmäs İzlar -Povest-**, Almuta: "Jazuvşı" Näşriyati, 1969, ss. 116.
- Musayev, Calalidin, **Karvan Yoli -Povest vä Hekayilär-**, Almuta: "Jazuvşı" 1985, ss. 144.
- Musayeva, Huriyät, **Särap -Povest-**, Almuta: "Jazuvşı", 1990, ss. 208.
- Mutällip, Abdurehim, **Bağvän -Şeirler-**, Almuta: "Jazuvşı" Näşriyati, 1969, ss. 60.

- Mutällipov, Abdurehim, **Bahar Çeçäkliri -Şeirlar Toplimi-**, Almuta: “Jazuvşı” Nəşriyati, 1965, ss. 72.
- Mutällip, Abdurehim, **Dostluq Qalbi -Şeirlar, Satirilar, Balladilar-**, Almuta: Jazuvşı, 1990, ss. 80.
- Mutällip, Lutpulla, **Jillargä Cavap -Tallangan Äsärlär-**, Topliğuçı: Qadir Hasanov, Almuta: Qazaqstan Dölät Gözäl Ädäbbiyat Nəşriyati, 1962, ss. 140.
- Muxlisov, Yüsüpbäg, **Äsirlär vä Äsärlär -Uygur Klassik Ädäbiyati Tarixi Häqqidä Bäzi Mulahizilär-**, Qazaqstan Pänlär Akademiyasi Tilşunaslik İnstitutı, Almuta: Qazaqstan Pänlär Akademiyasi “Gılım”, 1973, ss. 103.
- Muxlisov, Yüsüpbäg, **Sadir Palvan -Tarixiy Qissä, Balilik vä Yaşliq Dävri-**, Almuta: “Jazuvşı” Nəşriyati, 1964, ss. 144.
- Muzäppärova, Rahiläm, **Bahar Könlüm -Şeirlar vä Qoşaqlar-**, Almuta: “Jazuvşı”, 1997, ss. 72.
- Mämätqulov, Savutcan, **Mehrim -Şeirlar-, Balladilar, Poemilar-**, Almuta: “Jazuvşı”, 1991, ss. 184.
- Mämätqulov, Savutcan, **Ösäkni Berip Körsek... -Şeirlar-**, Almuta: “Jazuvşı” Nəşriyati, 1978, ss. 78.
- Mämätqulov, Savutcan, **Yaxşiliq -Şeirlar vä Poemilar-**, Almuta: “Jazuvşı” 1987, ss. 80.
- Mänsurov, Näsirdin, **Här Qallida Bir Xiyal –Fel’yeton ve Häjviy Hekayilär-**, Almuta: “Jazuvşı” Nəşriyati, 1969, ss. 95.
- Mäşürov, Seyitaxun, **İradä-Oçerklar-**, Almuta: “Jazuvşı” Nəşriyati, 1979, ss. 120.
- Namätov, Taşpolat, **Bulaq -Balilar üçün Şeirlar-**, Almuta: “Jazuvşı”, 1987, ss. 48.
- Nazim, Bilal, **Vätän İşqida**, Topliğuçı: Savut Mollaudoov, Almuta: “Mektep”, 1987, ss. 192.
- Nekrasov, Nikolay Alekseyeviç, **Muqäddäs Rus -Şeirlar vä Poemilar-**, Almuta: “Jazuvşı”, 1984, ss. 120.
- Nizariy, Abdurehim, **Dastanlar**, Topliğuçı: S. Mollaudoov, Almuta: Ravan, 1990, ss. 192.
- Nizariy, Abdurehim. Ziyaiy, Noruzaxun, **Tört Därviş -1. Bölüm-**, Qazaqstan SSR Pänlär Akademiyasi Tilşunaslik İnstitutiniñ Uygurşunasliq Bölümü, Almuta: Qazaqstan SSR “Nauka” Nəşriyati, 1982, ss. 204.

- Nizariy, Abdurehim. Ziyaiy, Noruzaxun, **Tört Därvış -2. Bölüm-**, Qazaqstan SSR Pänlär Akademiyasi Tilşunasliq İstitutiniñ Uyğurşunasliq Bölümi, Almuta: Qazaqstan SSR “Nauka” Nəşriyati, 1984, ss. 300.
- Noruzov, Mähämmätsidik, **Aq Bulutlar -Şeirilar-**, Almuta: “Jazuvşı”, 1982, ss. 60.
- Nosov, Nikolay, **Xiyalpäräs Balilar -Hekayilär-**, Rusçidin Tärçime Kilğan: R. Dautova, Almuta: “Jazuvşı” Nəşriyati, 1983, ss. 104.
- **Näsirdin Äpändiniñ Lätipiliri**, Topliğıçılar: Murat Hämrayev, Rişat Sabitov, Almuta: “Jazuvşı” Nəşriyati, 1965, ss. 128.
- **Oktyabr Pärzändi -Uyğur Ädäbiyati Toğrisida Maqalilar Toplimi-**, Topliğıçi: Murat Hämrayev, Almuta: “Jazuvşı”, 1967, ss. 136.
- **On İkki Muqam -Tekstliri-**, Nəşirgä Täyyarlığıçi: Batur Ärşidinov, Almuta: Jazuvşı, 1970, ss. 264.
- **On İkki Muqam**, Topliğıçi: Batur Ärşidinov, Almuta: “Jazuvşı”, 1987, ss. 224.
- Ötkür, Abdurehim, **Bahar Çillaymän -Şeir, Dastan, Näsirlerdin Tallanma-**, Almuta: “MİR” Nəşriyati, 2010, ss. 148.
- Panteleyev, L, **Hekayilär**, T. Talipova Tärçimisi, Almuta: Qazaqstan Dölät Gözäl Ädäbiyat Nəşriyati, 1953, ss. 100.
- **Parlaq Yultuzlar -Hekayä vä Oçerklar-**, Topliğıçi: Veläm Baqiyev, Almuta: “Jazuvşı”, 1984, ss. 128.
- **Pärvaz**, Jiliğa Bir Qetim Nəşir Qilinidigan Ädäbiy-Bädiy, İctimaiy-Säyasiy Toplam, Topliğıçi: K. Toxtämov, Almuta: Jazuvşı, 1986, ss. 280.
- **Pärvaz**, Jiliğa Bir Qetim Neşir Qilinidigan Ädäbiy-Bädiy, İctimaiy-Säyasiy Toplam, Topliğıçi: Ş. Şavayev, Almuta: Jazuvşı, 1983. ss. 280.
- **Pärvaz**, Jiliğa Bir Qätim Nəşir Qilinidigan Ädäbiy-Beädiy, İctimaiy-Säyasiy Toplam, Topliğıçi: A. Dulyatov, Almuta: Jazuvşı, 1985, ss. 280.
- **Pärvaz**, Jiliğa Bir Qätim Nəşir Qilinidigan Ädäbiy-Bädiy, İctimaiy-Säyasiy Toplam, Topliğıçi: C. Bosaqov, Almuta: Jazuvşı, 1982, ss. 304.
- **Pärvaz**, Jiliğa Bir Qätim Nəşir Qilinidigan Ädäbiy-Bädiy, İctimaiy-Säyasiy Toplam, Topliğıçi: Ähmätcan Haşirov, Almuta: Jazuvşı, 1984, ss. 288.
- **Pärvaz**, Jiliğa Bir Qätim Nəşir Qilinidigan Ädäbiy-Bädiy, İctimaiy-Säyasiy Toplam, Topliğıçi: M. Abdraxmanov, Almuta: Jazuvşı, 1987, ss. 256.

- **Pärvaz**, Jiliga Bir Qätim Näşir Qilnidigan Ädäbiy-Bädiy, İctimaiy-Säyasiy Toplam, Toplıguçı: R. İsmayilov, Almuta: Jazuvşı, 1988, ss. 320.
- **Pärvaz**, Jiliga İkki Qetim Näşir Qilnidigan Ädäbiy-Bädiy, İctimaiy-Säyasiy Almanax, Cavapkär: T. Toxtämov, Almuta: “Jazuvşı”, 1989/1, ss. 152.
- **Pärvaz**, Jiliga İkki Qetim Näşir Qilnidigan Ädäbiy-Bädiy, İctimaiy-Säyasiy Almanax, Baş Redaktor: T. Toxtämov, Almuta: “Jazuvşı”, 1989/2, ss. 120.
- **Pyesilar -Uygur Dramaturgliri Pyesiliriniñ Toplimi-**, Toplıguçı: Ähmätcan Qadirov, Almuta: “Jazuvşı” Näşriyati, 1978, ss. 356.
- Polevoy, Boris, **Häqiqi Adäm Toğruluq Pövest**, M. Äzizov Tärçimisi, Almuta: Qazaqstan Dölät Gözäl Ädäbiyat Näşriyati, 1954, ss. 354.
- Qadiri, Abdulla, **Ötkän Künlär -Tarixi Roman-**, C. Bosaqov Tärçimisi, Almuta: Qazaqstan Dölät Gözäl Ädäbiyat Näşriyati, 1960, ss. 381.
- Qadiri, Rozi, **Sadalirim -Şeirlar, Ballada, Poemilar-**, Almuta: Jazuvşı”, 1985, ss. 184.
- Qadiri, Rozi, **Uçkun -Şeirlar Toplimi-**, Almuta: Qazaqstan Dölät Gözäl Ädäbiyat Näşriyati, 1956, ss. 79.
- Qadiri, Rozi, **Cañ vä Tañ -Epik Dastan-**, Almuta: “Jazuvşı” Näşriyati, 1964, ss. 80.
- Qadiri, Rozi, **Muqäddäs Jut -Şeirlar-**, Almuta: “Jazuvşı” Näşriyati, 1975, ss. 112.
- Qadirov, Ähmätcan, **Teatr häm Vaqit**, Almuta: Qazaqstan, 1988, ss. 240.
- Qaharov, Ziyaydin, **Tallanma Şeirlar**, Toplıguçı: Tursun Qaharov, Almuta: “Jazuvşı” Näşriyati, 1977, ss. 192.
- Qaharov, Ziyaydin, **Ämgäk Adämliri -Şeirlar Toplimi-**, Almuta: Qazaqstan Dölät Gözäl Ädäbiyat Näşriyati, 1962, ss. 98.
- Qahhariy, Tursun, **Ömür Güleşänliri**, Almuta: “Jazuvşı” Näşriyati, 1983, ss. 52.
- Qasimov, Alimcan, **Yeñi Änänä Meärasim vä Mäyrämlär**, Almuta: “Qazaqstan” Näşriyati, 1985, ss. 88.
- Qasimov, Camaldin, **Yollar vä Oylar -Şeirlar-**, Almuta: “Jazuvşı” Näşriyati, 1977, ss. 60.
- Qasimov, Camalidin, **Kelär Künni Kütkändä...-Şeirlar-**, Almuta: “Jazuvşı”, 1988, ss. 56.

- **Qizil Şäpäq -Şeirlar-**, Toplığuçı: A. Dölätov, Almuta: “Jazuvşı”, 1987, ss. 168.
- Qonayev, D. A., **Yäñi Xitayda Ötküzgän 30 Kün -Säpäp Xatiriliridin-**, Almuta: Qazaq Dölät Näşriyati, 1957, ss. 154.
- **Qutluq Diyar -Şeirlar-**, Toplığuçı: Savutcan Hasanov, Almuta: “Jazuvşı” Näşriyati, 1981, ss. 136.
- Qutluqov, Abduğopur, **Casur Canlar -Balladilar, Dastanlar-**, Almuta: “Jazuvşı” Näşriyati, 1977, ss. 60.
- Qutluqov, Abduğopur, **Säyyarä Särgüzäştisi -Balladilar, Şeirlar-**, Almuta: Jazuvşı, 1988, ss. 104.
- **Qäläm Näqışliri -Sovyet Uyğur Poeziyasiniñ Antologiyasi-**, Toplığuçı: H. Bäxniyazov, Almuta: “Jazuvşı” Näşriyati, 1974, ss. 508.
- Qämbärova, Nuraniyä, **Käçür, Rabigül -Povestlar-**, Almuta: “Jazuvşı” Näşriyati, 1980, ss. 152.
- Redcibayev, Yunus, **Bäxit Nuri**, Almuta: Qazaqstan Dölät Gözäl Ädäbiyat Näşriyati, 1956, ss. 48.
- Rozaxunov, Cämşit, **Aqqular Qaytqanda -Şeir, Monolog, Balladilar-**, Almuta: “Jazuvşı”, 2009, ss. 160.
- Rozi, Abdulhäy, **Bahar Çäşmiliri -Şeirlar-**, Almuta: “Jazuvşı” Näşriyati, 1983, ss. 264.
- Rozi, Abdulhäy, **Şaqiratmilar Naxşisi -Şeirlar-**, Almuta: “Jazuvşı” Näşriyati, 1980, ss. 72.
- Rozibaqiyev, M., Rozibaqiyeva, N., **Uyğur Xälqiniñ Munävvär Pärzändi -Hekayilär-**, Almuta: “Qazaqstan” Näşriyati, 1987, ss. 144.
- Rozibayev, Muhämmätimin, **Qoğunçiniñ Qizi -Hekayilär-**, Almuta: “Jazuvşı”, 1984, ss. 104.
- Rozibayev, Mämtimin, **Aq Qeyin-Hekayilär-**, Almuta: “Jazuvşı” Näşriyati, 1974, ss. 112.
- Roziyev, Camaldin, **Täbässüm -Miniatyurilar-**, Almuta: “Jazuvşı”, 1990, ss. 112.
- Roziyev, M., **Tün vä Kün -Roman-**, Almuta: “Jazuvşı” Näşriyati, 1973, ss. 200.
- Roziyev, Mäşür, **Boranlıq Jillar -Hekayilär vä Xatirilär-**, Almuta: “Jazuvşı” Näşriyati, 1983, ss. 196.

- Roziyev, Mäşür, **Anayät -İkki Qisimdin İbarät Roman-**, Almuta: “Jazuvşı” Nəşriyati, 1978, ss. 212.
- Roziyev, Mäşür, **Toxtaşniñ Täğdiri -Povest-**, Almuta: “Jazuvşı” Nəşriyati, 1966, ss. 148.
- Roziyev, Rähimcan, **Miñ Öy -Dastan-**, Almuta: “Jazuvşı” Neşriyati, 1981, ss. 100.
- Roziyev, Rähimcan, **Oyğak Qalb -Şeirler və Poemilar Toplimi-**, Almuta: “Jazuvşı”, 1989, ss. 80.
- Roziyev, Rähimcan, **Sirliq Dolqunlar -Şeir, Ballada və Poema-**, Almuta: Jazuvşı, 1985, ss. 160.
- Sabirov, Arup, **Hayat İzliri**, Almuta: “Qazaqstan” Nəşriyati, 1979, ss. 96.
- Sabitova, Patigül, **Dostlar -Povestlar və Hekayilär-**, Almuta: “Jazuvşı”, 1987, ss. 192.
- Sadirov, Malik, **Tunca Qädäm -Şeirler-**, Almuta: “Jazuvşı” Nəşriyati, 1979, ss. 60.
- Sadirov, Äkräm, **Şerin Dämlär -Poema, Ballada, Şeirler-**, Almuta: “Jazuvşı” Nəşriyati, 1982, ss. 56.
- Salixova, Hänipä, **Baharim Meniñ -Şeirler-**, Almuta: “Jazuvşı”, 1985, ss. 80.
- Salixova, Hänipä, **Diyarğa Tazim -Şeirler-**, Almuta: “Jazuvşı” Nəşriyati, 1975, ss. 68.
- Salixova, Hänipä, **Yultuzlar Çaqnıganda -Şeirler-**, Almuta: “Jazuvşı”, 1989, ss. 144.
- Sattarov, İsmayil, **Yaşlıgım -Şeirler-**, Almuta: Qazaqstan Dölät Gözäl Ädäbiyat Nəşriyati, 1951, ss. 60.
- Semätov, İliyas, **Mäş’ällär -Oçerk və Hekayilär Toplimi-**, Almuta: “Jazuvşı” Nəşriyati, 1969, ss. 120.
- Serafimoviç, A, **Boranda -Hekayilär-**, Ş. Kibirov Tärçimisi, Almuta: “Jazuvşı” Nəşriyati, 1980, ss. 92.
- Serafimoviç, A., **Ötmüş Toğruluq Hekayilär**, P. Burhanova Tärçimisi, Almuta: Qazaqstan Dölät Gözäl Ädäbiyat Nəşriyati, 1958. ss. 44.
- Setişev, Seyitcan, **Däsläpki Çeçäklär**, Almuta: “Jazuvşı” Nəşriyati, 1968, ss. 108.
- Setişev, Seyitcan, **Vapa -Hekayilär ve Häjviylär-**, Almuta: “Jazuvşı”, 1984, ss. 128.
- Sopi, Mustapa, **Qalb Qoşaqlıri**, Almuta: “Jazuvşı”, 1987, ss. 72.
- Säbitova, P., **Anilar Avazi -Uygur Şairäleriniñ Şeirler Toplimi-**, Almuta: “Jazuvşı” Nəşriyati, 1983, ss. 120.

- Sämädiy, Ziya, **Ġeni Batur**, Almuta: “Jazuvşı” Nəşriyati, 1979, ss. 272.
- Sämädiy, Ziya, **İli Däriyasi Boyida -Kino, Povest-**, Almuta: Qazaqstan Dölät Gözäl Ädäbiyat Nəşriyati, 1963, ss. 127.
- Sämädiy, Ziya, **Jillar Siri -Roman-**, Almuta: Jazuvşı” Nəşriyati, 1967, ss. 284.
- Sämädiy, Ziya, **Mayimhıan -Roman, Povest vä Dramilar-**, Almuta: “Jazuvşı”, 1984, ss. 440.
- Sämädiy, Ziya, **Äsirdin Äsirgä -Tallanma Äsärlär-**, Almuta: “Jazuvşı” Nəşriyati, 1974, ss. 484.
- Şakirov, Säypidin, **Ümüt -Hekayilär-**, Almuta: “Jazuvşı” Nəşriyati, 1977, ss. 80.
- Şakirova, Hacıxan, **Visal -Şeirlar-**, Almuta: “Jazuvşı”, 1989, ss. 72.
- Şamiyev, T., **Tañ Sazlıri -Şeirlar Toplını-**, Almuta: Qazaqstan Gözäl Ädäbiyat Nəşriyati, 1936, ss. 37.
- Şavayev, Şayim, **İmzasız Xätlär -Povest vä Hekayilär-**, Almuta: “Jazuvşı” Nəşriyati, 1970, ss. 96.
- Şavayev, Şayim, **Seni İzdäymän-Povestlar vä Hekayilär-**, Almuta: “Jazuvşı”, 1987, ss. 232.
- Şavayev, Şayim, **Yoqalğan Qäläm -Povestlar vä Hekayilär-**, Almuta: “Jazuvşı”, 1984, ss. 168.)
- Şoloxov, Mixail, **Adämnin Täğdiri -Hekayä-**, Ġ. Säydvaqasov Tärçimisi, Almuta: Qazaqstan Dölät Gözäl Ädäbiyat Nəşriyati, 1959, ss. 127.
- Tagor, Rabindranat, **Nur vä Kölänğilär -Hekayilär-**, Hezmät Abdullin Tärçimisi, Almuta: Qazaqstan Dölät Gözäl Ädäbiyat Nəşriyati, 1960, ss. 151.
- Talıpov, Kommunar, **Qazaq vä Uyğur Xäliqliriniñ Dostluq Tomurliri**, Almuta: Qazaqstan “Bilim”, 1990, ss. 44.
- Talıpov, Tuğluqcan, **İbrätlik İbarilär**, Almuta: “Naş Mir”, 2005, ss. 219.
- **Tarım Dolqunliri -Hekayilär-**, Toplığuçılar: A. Qasimov, M. Zulpiqarov, K. Asamdinov, Almuta: “Jazuvşı”, 1989, ss. 288.
- Tayırov, Yähiya, **Duniyağa Bir Kelimiz -Povest-**, Almuta: “Jazuvşı”, 1985, ss. 160.
- Tayırov, Yähiya, **Mehir -Hekayilär-**, Almuta: “Jazuvşı” Nəşriyati, 1978, ss. 112.
- Toxtemov, Turğan, **Bazğan Sadasi -Povestlar vä Hekayä-**, Almuta: “Jazuvşı” Nəşriyati, 1978, ss. 184.
- Toxtämov, Turğan, **Ösäk Vadisida -Povestlar-**, Almuta: “Jazuvşı” Nəşriyati, 1975, ss. 124.

- Toxtämov, Kurban, **Hayatqa Muhäbbät -Roman, Povest vä Hekayilär-**, Almuta: “Jazuvşı” Näşriyati, 1981, ss. 400.
- Toxtämov, Q., **Addiy Kişilär**, Almuta: Qazaqstan Dölät Gözäl Ädäbiyat Näşriyati, 1962, ss. 104.
- Toxtämov, Qurvan, **İcadiy İzdinişlär -Ädäbiy-Tänqidiy Maqalilar-**, Almuta: “Jazuvşı” Näşriyati, 1975, ss. 116.
- Toxtämov, Qurvan, **Qädiranlar -Hekayilär-**, Almuta: “Jazuvşı” Näşriyati, 1969, ss. 141.
- Toxtämov, Qurvan, **Tañ Yoruvatatti -Povestlar-**, Almuta: “Jazuvşı” Näşriyati, 1979, ss. 292.
- Toxtämov, Turğan, **Aniniñ Köz Yeşi**, Almuta: “Jazuvşı”, 1990, ss. 456.
- Toxtämov, Turğan, **Dadamniñ Cugisi**, Almuta: “Jazuvşı” Näşriyati, 1982, ss. 72.
- Turdi, Heäsän, **Zulum Oçığı -Povest-**, Almuta: “Mektep”, 1986, ss. 120.
- Turgenyev, İ. S., **Atilar vä Balilar**, Vissarion Grigoryeviç Belinskiyniñ Xatirisigä Beğişlinidu, Hezim Niğmätov Tärçimisi, Almuta: Qazaqstan Dölät Gözäl Ädäbiyat Näşriyati, 1955, ss. 215.
- Uçqun, **Ana Yär Mehri -Şeirlar, Dastanlar-**, Almuta: “Mektep”, 1986, ss. 120.
- Uçqun, **Hayat Qoñğuriğı -Şeirlar-**, Almuta: “Jazuvşı” Näşriyati, 1979, ss. 112.
- Uçqun, **Yär Avazi -Dastanlar-**, Almuta: “Jazuvşı” Näşriyati, 1982, ss. 80.
- Uçqun, **Upuqlar -Şeirlar, Balladilar, Poema-**, Almuta: “Jazuvşı”, 1988, ss. 144.
- Uşurov, Rähimjan, **Uygur Yaşliri -Dastanlar-**, Almuta: 2011, ss. 151.
- **Uygur Çöçäkliri**, H. Vahidov, C. Musayev, M. Äliyev, Almuta: Qazaqstan Dölät Gözäl Ädäbiyat Näşriyati, 1960, ss. 267.
- **Uygur Çöçäkliri**, Toplıguçi: Mahinur Aliyeva, Almuta: “Mektep”, 1986, ss. 128.
- **Uygur Çöçäkliri**, Uygur Çöçäkliri Toplap vä İşläp Çıqquçi: Rozi Qadiri, Almuta: Qazaqstan Dölät Gözäl Ädäbiyat Näşriyati, 1958, ss. 158.
- **Uygur Folkloriniñ Antologiyasi**, Qazaqstan SSR Pänlär Akademiyasi Uygurşunaslıq İnstitutı, Almuta: Qazaqstan SSR “Nauka” Näşriyati, 1988, ss. 376.
- **Uygur Maqal vä Tämsilliri = Uygurskiye Poslovitsi i Pogovorki**, Qazaqstan SSR Pänlär Akademiyasi Uygurşunaslıq Bölümi, G. Sadvakasov, Ş. Kibirov, Almuta: İzdatelstvo “Nauka” Kazaxskoy SSR, 1978, ss. 200.

- **Uyğur Maqal və Təmsilliri**, Jigip Kurasturguçılar: Ğ. Sədvaqasov, Ş. Kibirov, H. Vahidov, Almuta, Qazaqstan Dölät Gözäl Ädäbiyat Nəşriyati, 1960, ss. 203.
- **Uyğur Pyesiliri**, Tüzgüçi: R. İsmayilov, Almuta: “Mektep”, 1985, ss. 216.
- **Uyğur Sovyet Ädäbiyati Tarixiniñ Oçerkliri**, M. Abduraxmanov, H. Mämätaxunov, Q. Toxtämov, M. Hämrayev, Qazaq SSR Pänlär Akademiyasi Uyğurşunasliq Bölümi, Almuta: “Nauka”, 1967, ss. 200.
- **Uyğur Xäliq Çöçäkliri**, Kurastırğandar: G. İ. Ämätbaqiyeva, J. R. Qabilbayeva, Qazaqstan Jumhuriyiti Medeniyet Ministrliğı Til Komitetiniñ Tapşurmisi Boyıçe “Qazaqstan Jumhuriyitidä Tillarni Rivajlanduruş və 2011-2020 Jillargä Begişlangän Dölätlik Programmisi” Dairisidä Çiqirildi, Astana: “SANA Media”, 2014, ss. 224.
- **Uyğur Xäliq Çöçäkliri**, Toplıguçi: M. Äliyeva, Almuta: “Jazuvşı” Nəşriyati, 1984, ss. 60.
- **Uyğur Xäliq Egiz İcadiyiti**, Qazaqstan SSR Pänlär Akademiyasi Tilşunasliq İstitutiniñ Uyğurşunasliq Bölümi, Ğ. Sədvaqasov, Almuta: Qazaqstan SSR “Nauka” Nəşriyati, 1983, ss. 260.
- **Uyğur Xäliq Naxşiliri**, Notıgä Alğan və Toplığan: Azat Burxanov, Almuta: “Öner”, 1985, ss. 192.
- **Uyğur Xäliq Qoşaqlıri**, Jigip-Toplıguçi: Oktyabr Camaldinov, Almuta: “Jazuvşı”, 1988, ss. 192.
- **Uyğur Xäliq Qoşaqlıri**, Toplıguçi: A. Älaxunov, Xäliqlär Dostluğı Ordenliq Qazaqstan SSR Pänlär Akademiyasi Tilşunasliq İstitutiniñ Uyğurşunasliq Bölümi, Almuta: Qazaqstan SSR “Nauka” Nəşriyati, 1977, ss. 184.
- **Uyğur Xäliq Qoşaqlıri**, Toplıguçılar: Hezim İskändärov, Calal Musayev, Almuta: Qazaqstan Dölät Gözäl Ädäbiyat Nəşriyati, 1963, ss. 256.
- **Uyğur Ädäbiyati və Folkloridiki Janrlar -Maqalilar Toplimi-**, Qazaqstan SSR Pänlär Akademiyasi Tilşunasliq İstituti Yenidiki Uyğurşunasliq Bölümi, Q. Toxtämov, Almuta: Qazaqstan SSR “Nauka” Nəşriyati, 1980, ss. 228.

- **Uyğur Ädäbiyatidiki Traditsiya vä Novatorluq Mäsülııirigä Dair**, Qazaq SSR Pänlä Akademiyasi Uyğurşunaslık Bölümi, Almuta: Qazaq SSR “Nauka” Näşriyati, 1970, ss. 176.
- Vahitov, Abdukerim, **Şolilar vä Sayilar -Hekayilär vä Povest-**, Almuta: “Jazuvşı” Näşriyati, 1976, ss. 88.
- Vasilenko, İ., **Kiçikine Yultuz -Povest-**, C. Bosaqov Tärçimisi, Almuta: Qazaqstan Dölät Gözäl Ädäbiyat Näşriyati, 1953, ss. 103.
- **Venger Hekayiliri**, Ş. Turdiyev Tärçimisi, Almuta: Qazaqstan Dölät Gözäl Ädäbiyat Näşriyati, 1954, ss. 264.
- **Yaşlar Avazi -Uyğur Yaşlıriniñ Şeirlar Toplimi-**, Toplıguçı: M. Abduraxmanov, Almuta: Qazaqstan Dölät Gözäl Ädäbiyat Näşriyati, 1961, ss. 86.
- Yunusov, Hebibulla, **Tunca Yamğur -Şeirlar-**, Almuta: “Jazuvşı” Näşriyati, 1977, ss. 72.
- Yüsüp Xas Hacıp, **Qutadğu Bilik**, Almatı, “MİR” Näşriyati, 2009, ss. 551.
- Zlobin, Stepan, **Salavat -Tarixi Hekayä-**, V. Bakiyev Tärçimisi, Almuta: Qazaqstan Dölät Gözäl Ädäbiyat Näşriyati, 1954, ss. 39.
- Zulpikar, Masumjan, **Uyğur Örp-Adätleri**, “Qazaqstan Uyğurliriniñ Cumhuriyätlik Meädäniyät Märkizi” Cämiyätlik Birläşmisi, Almatı: “MİR” Näşriyati, 2010, ss. 408.
- Zulpiqarov, M, **Küz Näqişliri -Şeirlar-**, Almuta: “Jazuvşı”, 1988, ss. 120.
- Zulpiqarov, Masimcan, **Balilar Egiz Ädäbiyati**, 1. Sinip Üçün, Almuta: “Mektep”, 1981, ss. 116.
- Zulpiqarov, Masimcan, **Boz Sirliri-Poema-**, Almuta: Qazaqstan Dölät Gözäl Ädäbiyat Näşriyati, 1958, ss. 55.
- Zulpiqarov, Masimcan, **Pärvaz -Povest vä Hekayilär-**, Almuta: “Jazuvşı” Näşriyati, 1973, ss. 136.
- Zulpiqarov, Mäsımcan, **Hayat Eqimi -Povest vä Hekayilär-**, Almuta: “Jazuvşı” Näşriyati, 1965, ss. 152.
- Zulpiqarov, Mäsımcan, **Himmät -Povest vä Hekayilär-**, Almuta: “Jazuvşı” Näşriyati, 1980. ss. 140.
- Zulpiqarov, Mäsımcan, **Yanar Tağ -Tarixiy Roman-**, Almuta: “Jazuvşı”, 1985, ss. 320.

- Ähmätov, Polat, **Şaxmat vä Şaxmatçılar Duniyasi**, Almuta: “Mektep” Näşriyati, 1988, ss. 64.
- Ärşidinov, Batur, **Dastanlar Duniyasıǵa Säyahät -Tyurkologiyagä Ait-**, Almuta: “Ğilim”, 2003, ss. 412.
- Ärşidinov, Batur, **On İkki Muqam Häqqide**, Almuta: 2002, ss. 352.
- **Äsirlär Sadasi -Qona Uyǵur Ädäbiyatiniñ Nämüniliri-**, Toplıǵuçılar: M. Hämrayev, V. Yudin, S. Mollaudoov, Y. Muxlisov, Almuta: Qazaqstan Dölät Gözäl Ädäbiyat Näşriyati, 1963, ss. 368.
- Ävezov, Muxtar, **Qariliqtiki Gözäl -Hekayilar-**, Almuta: “Jazuvşı”, 1988, ss. 232.

DİZİN

- Ä. Aşirov, 71
A. Dölätov, 97, 114
A. Dulyatov, 104
A. Gänıyev, 26, 36, 51, 81, 82
Ä. Haşirov, 106
A. Kononov, 16
A. Kuprin, 29
A. Muhämmätov, 86
A. Mäxpirov, 18
A. P. Çexov, 23
A. Qadırov, 80
A. Qasimov, 131, 134
A. Sabirov, 15
A. Sadırov, 71
A. Serafımovıç, 27, 80
A. Älahunov, 68
A. Älaxunov, 68, 81
Abay Kunanbayev, 56, 114
Abduğopur Qutluqov, 15, 44, 52, 67,
83, 124, 127
Abdukerim Gänıyev, 31, 44
Abdukerim Gänıyev, 15, 34, 36, 47,
52, 61, 69, 70, 83, 102, 107, 112,
124, 135, 136, 142, 143, 144, 146,
167
Abdukerim Hämrayev, 44
Abdukerim Vahitov, 64
Abdukärım Gänıyev, 86, 142
Abdulhäy Gocämbärdiy, 35
Abdulhäy Muhämmädiy, 35
Abdulhäy Sadırov, 35
Abdulhemıt Gocämbärdi, 52
Abdulhemıt Gocämbärdiyev, 54
Abdulhäy Muhämmädiy, 15, 54, 120
Abdulhäy Rozi, 15, 52, 79, 83, 93
Abdulla Qadıri, 31
Abdulla Rozıbaqiyev, 109, 119, 131
Abdulla Samsaqov, 151
Abdullin, 21, 25, 26, 31, 52, 54, 65,
71, 85, 99, 105, 106, 113
Abdumecıt Dölätov, 52, 65, 83, 108,
112, 124
Abduraxman Mahmut, 52
Abdurehim Mutellip, 44, 50, 139
Abdurehim Mutellipov, 43
Abdurehim Mutällip, 15, 50, 52
Abdurehim Nızariy, 88, 98, 109, 139
Abdurehim Ötkür, 150
Abdureşit Qasimov, 97
Abduxalıq Mahmudov, 120, 127
Abduxalıq Maxmudov, 74
Abliz Hezımov, 15, 52, 88, 112, 117
Ähmätcan Mämätov, 99
Äkrämcan Sadırov, 44
Alımcan Bavdınov, 123
Alımcan Qasimov, 103
Arup Sabirov, 76, 99
Avut Mäsımov, 124
Azat Burxanov, 106, 107
B. Äršinov, 81
Bahavdin Rähımov, 112
Bahavıdin Rähımov, 97
Batur Äršıdınov, 52
Batur Äršıdınov, 15, 52, 53, 83, 87,
118, 122, 145, 146
Bilal Baratov, 14
Bilal Nazım, 70, 102, 106, 107, 116,
147, 148
Boris Polevoy, 20
Buvı Pärmanova, 14
Büviayşäm Mirzamova, 95
C. Bosaqov, 17, 31, 48, 71, 89, 106,
113
C. Musayev, 33, 113
C. Roziyev, 106
Calal Musayev, 39, 40
Calalıdin Musayev, 49, 104, 120
Camal Bosaqov, 28, 30, 167
Camalđin Bosaqov, 17, 99
Camalđin Mähämmädiyev, 44
Camalđin Qasimov, 67
Camalđin Roziyev, 139
Camalıdin Bosaqov, 107, 120, 121,
148
Camalıdin Qasimov, 15, 126
Cöhärbüvi Gayıtova, 95

- Cämşit Rozaxunov, 52, 83, 112, 124, 149
- D. Hasanov, 87
- D. Yasenov, 114
- D. Yasinov, 131
- Davut Turaxmätov, 52
- Dias Qurbanov, 151
- Dilbär Ruziyeva, 53
- Dilnur Qasimova, 151
- Dolqun Yasenov, 124
- Dölät Rähimov, 14
- E. Hoşurov, 86
- E. İslamov, 113
- E. Koşevaya, 18
- Ernest İslamov, 125
- Ernist İslamov, 112
- Ernst İslamov, 97
- Esmemov, 15
- Ğ. Seydvaqasov, 30
- Ğ. Sädvaqasov, 32, 95
- Ğ. Säydvaxasov, 23, 30
- G. Ämätbaqiyeva, 152
- Ğocähmät Saydvaxasov, 26
- Gülbahar Nasirova, 151
- Gülnara Avutova, 135
- Gülnaräm Avutova, 95
- Gülnaz Mämedinova, 34, 95
- Gülsüm Ğiyasidinova, 122
- H. Bähniyazov, 15, 41, 114, 124
- H. E. Mirzaliyeva, 20
- H. İskändärov, 22, 26, 86
- H. Vahidov, 32, 33
- Hacixan Şakirova, 95, 135
- Hasan Nasir, 26
- Haşimcan Qurbanov, 151
- Hebib Zakiray, 52
- Hebib Zakiriy, 35, 54
- Hebibulla Ğocämbärdiyev, 15, 34
- Hebibulla Yunusov, 66, 83, 112, 124
- Hebibullam Ğocämbärdiyev, 52
- Helipäm Salixova, 52
- Henipäm Salivova, 44
- Henipä Salixova, 15
- Hesamdin İslamov, 44
- Hesamdun İslamov, 83, 112, 124
- Hevullam Gayitov, 44, 112
- Hezbullam Ğeniyaarov, 44
- Hezbullam Ğäniyaarov, 52
- Hezim Bähniyazov, 31
- Hezim Bähniyazov, 15, 41, 73, 83, 111, 112, 124, 131
- Hezim Hezimov, 31
- Hezim İskändär, 14, 167
- Hezim İskändärov, 15, 26, 39, 40, 44, 47, 52, 83, 114, 124
- Hezim Niğmätov, 21
- Hezim Turdiyev, 14
- Heziz Hezimov, 15, 26, 52, 75, 112, 132
- Hezmät Abdullin, 15, 25, 26, 32, 34, 35, 54, 55, 83, 84, 91, 96, 120, 124, 167
- Hezvullam Ğeniyaarov, 34
- Huriyät Musayeva, 139
- Hämrayev, 27, 32, 38, 43, 46, 47, 53, 56, 86, 118, 124
- Hänipä Salixova, 62, 83, 95, 105, 134
- Häsän Hüsäyin, 50, 59
- Häsän Nasir, 52
- Häsän Turdi, 52, 110
- İ. Altınсарin, 23
- İ. Bähxtiya, 86
- İ. Cälilov, 97, 112, 114
- İ. Hoşurov, 114
- İ. Saydullayev, 80
- İ. Turgenyev, 21
- İ. Vasilenko, 17
- İbrahim Yüsüpov, 54
- İbrajım Rozijev, 14
- İlaxun Cälilov, 44
- İlaxun Cälilov, 15, 83, 108, 112, 124, 141
- İlaxun Hasanov, 14
- İlaxun Hoşurov, 52, 112, 124
- İliya Bähxtiya, 52
- İliyas Semätov, 50
- İlya Baxtiya, 21, 38
- İlya Bähxtiya, 15, 26, 48, 55, 56, 60, 81, 83, 85, 124, 167
- İsmayil Abduraxmanov, 34
- İsmayil Sattarov, 15, 16, 35, 47, 83, 114, 116

İsrapul Roziyev, 52
 J. Asimov, 71
 J. Qabilbayeva, 152
 Jamaliden Bosaqov, 60, 61
 K. Asamdinov, 134
 K. Avutov, 86
 K. Toxtämov, 46
 Kalım Alajev, 15
 Kamal Hasamdinov, 92, 117, 123
 Kılaçidin Koçınurov, 14
 Kommunar Avutov, 26
 Kommunar Talipov, 140
 Kurvan Toxtamov, 26
 L. Gellerşteyn, 42
 L. Mutällip, 37, 109
 L. Panteleyev, 19
 L. S. Gellerşteyn, 132
 Leonid Brejnev, 85
 Lutpulla Mutällip, 37, 52
 Lätip Änsäriy, 54
 M. Abdraxmanov, 46, 114, 116, 119
 M. Abduraxmanov, 34, 35, 47, 80
 M. Aliyeva, 80, 101
 M. Baqiyev, 106, 113, 136
 M. Hämrayev, 116
 M. İshaqov, 18
 M. İskakov, 29
 M. K. Hämrayev, 109
 M. Lermontov, 24, 26
 M. Mähämdinov, 137
 M. Noruzov, 89
 M. Rozibaqiyev, 119
 M. Roziyev, 58
 M. Zulpiqarov, 57, 71, 86, 113, 125, 134
 M. Äliyev, 33
 M. Äzizov, 20
 Mähämmät Adilov, 35
 Mähämmät Äzizov, 31
 Mahinur Aliyeva, 110
 Mahinur Äliyeva, 53
 Mahmut Abduraxmanov, 44
 Malik Käbirov, 99
 Malik Sadirov, 76
 Masimcan Zulpiqarov, 25, 57, 82, 167
 Masumjan Zulpikar, 150
 Mäşur Cälilov, 44
 Maxmut Abduraxmanov, 15, 31, 34, 53, 83, 91, 96
 Maxsatov, 15
 Mervanäm Hämrayeva, 95
 Mesimcan Zulpiqarov, 31, 78, 79
 Mirgiyas Semätov, 34
 Mirgiyas Sämätov, 97
 Mirzäxmät Merimov, 44
 Mirzähmät Merimov, 112, 115
 Mirzäxmät Merimov, 34, 52, 124
 Mixail Şoloxov, 30
 Molla Zäydin, 43
 Mömün Hämrayev, 35
 Mömüncañ Hämrayev, 44
 Mömüncañ Hämrayev, 15, 52, 55, 62, 75, 83, 128
 Muheämmätimin Rozibayev, 123
 Muhämmät Äzizov, 15, 26
 Muhämmätimin Rozibayev, 99
 Munävvar Yunusuva, 149
 Murat Hemrayev, 57
 Mustapa Sopi, 111
 Muxtär Abduraxmanov, 99
 Muxtar Ävezov, 123, 124
 Muzäppärxañ Qurbanov, 97, 112
 Mähämmät Äzizov, 52
 Mämtimin Hekimiy, 52
 Mämtimin Obulqasimov, 97
 Mämtimin Rozibayev, 59
 Märyäm Koçınurova, 14
 Mäsımcañ Zulpiqarov, 15, 26, 42, 52, 102, 125
 Mäşur Cälilov, 78
 Mäşur Cälilov, 34, 112, 132
 Mäşur Roziyev, 45, 71, 94
 N. A. Nekrasov, 97
 N. Mänsurov, 14
 N. Rozibaqiyeva, 119
 Nailä Hämrayeva, 151
 Näsir Häsän, 31
 Nasir Niyazov, 54
 Näsirdin Mäñsürov, 99
 Nikolay Nosov, 93
 Noruzaxun Ziyaiy, 88, 98, 109

Nur İsrayilov, 15, 31, 35, 47, 52, 54,
 120, 136
 Nuraniyə Qəmbərova, 79
 Nuraxmät Ähmätov, 112
 Nurähmät Ähmätov, 97
 Nəiməxanim Yaxiyarova, 151
 Nəsirdin Mənsurov, 49
 O. Camaldinov, 73
 Oktyabr Camaldinov, 130
 Ovanes Gukasyan, 18
 Ömer Muhəmmədiy, 35
 Ömer Muhəmmədiy, 116
 Ömər Muhəmmədiy, 15, 47, 114, 120
 P. Burhanova, 27
 P. Sabitova, 46, 80, 113
 P. Säbitova, 94
 Patigül Məxsətova, 95
 Patigül Qurvanbaqiyeva, 95
 Patigül Sabitova, 26, 34, 53, 95, 112,
 119, 120
 Patimə Hapizova, 95
 Polat Ähmätov, 124
 Pəridəm Teyipova, 95
 Q. Gəcamiyarov, 86
 Q. Hasanov, 26, 86
 Q. Jumadilov, 60
 Q. Tohtəmov, 110
 Q. Toxtəmov, 29
 Q. Toxtəmov, 29, 37, 47, 80, 113
 Qadir Hasanov, 15, 16, 36, 37, 52, 83,
 87, 114
 Qalmaqan Abdiqadirov, 29
 Qeyimbəg Sabitov, 151
 Qonayev, 24
 Qurban Toxtəmov, 84
 Qurvan Canbaqiyev, 99
 Qurvan Tohtəmov, 31
 Qurvan Toxtəmov, 34, 37, 51, 53, 63,
 77, 120
 R. Dautotova, 93
 R. İlaxunova, 136
 R. İsmailov, 131
 R. İsmayilov, 46, 54, 106, 113, 129
 R. Sabitov, 80
 R. Toxtanov, 86
 Rabindranat Tagor, 32
 Rahile Hapizova, 67, 128
 Rahilə Hapizova, 95
 Rahiləm Muzəppərova, 144
 Raşidin Äkbərov, 14
 Rəximcan Roziyev, 44
 Rehimcan Roziyev, 15, 34, 83, 84, 105
 Rişat Sabitov, 43, 53
 Rizvangül Haşimova, 151
 Rozaxun Yuldaşev, 34
 Rozi Qadiri, 22, 26, 28, 31, 103
 Rozi Qadiriy, 15, 40, 52, 61, 83
 Ruslan Arziyev, 149, 151
 Rəhimcan Hoşurov, 104
 Rəhimcan Roziyev, 83, 133
 Rəna Davutova, 102
 Rəximcan Roziyev, 52, 124
 Rəximjan Uşurov, 151
 S. Hasanov, 18, 71
 S. Meşurov, 57
 S. Mollaudo, 38, 80, 87, 139
 S. Məmətkulov, 97
 S. Məmətqulov, 97, 113, 114
 Saadet Babacanova, 95
 Saadət Babacanova, 112
 Sabit Uyğuriy, 151
 Sadiqcan Yunusov, 149
 Savut İskəndərov, 44
 Savut İskəndərov, 52, 112, 124
 Savut Kerimov, 99
 Savut Mollaudo, 64, 87, 116, 138
 Savut Mollavutov, 145, 147
 Savutcan Hasanov, 83
 Savutcan Məmətqulov, 44
 Savutcan Məmətqulov, 15, 70, 83,
 112, 115, 124, 141, 167
 Semət Bahavdinov, 97
 Seyitaxun Məşurov, 99
 Seyitaxun Məşurov, 74
 Seyitcan Setişev, 48
 Seytaxun Məşurov, 31
 Seytcan Setişev, 100
 Sovut Mollaudo, 53
 Stepan Zlobin, 20
 Säləy Çaqqan, 43
 Səvut Məmətqulov, 34
 Səypidin Şakirov, 69

Ş. Kebirov, 29
 Ş. Kibirov, 32, 73, 80
 Ş. Şavayev, 71, 93, 106, 107, 113
 Ş. Turdiyev, 16, 19
 Şahidä Aznabaqiyeva, 149
 Şayim Şavayev, 34, 44, 54, 101, 120, 121, 123
 Şerinkiz Ajtaxunova, 15
 Şeripçan Săliyev, 14
 T. Elayev, 116
 T. Golubeva, 42
 T. Rozibaqiyeva, 23
 T. S. Golubeva, 132
 T. Şamiyev, 14
 T. Talipova, 19
 T. Toxtämöv, 113, 133
 Tamara Mixaylovna Afanasyeva, 131
 Taşpolat Nametov, 117
 Taşpolat Namätov, 52, 112, 124
 Tuğluqcan Talipov, 99, 147
 Turaxan Sadiqova, 95
 Turdi Häsänov, 35
 Turdi Häsän, 15, 54, 83
 Turğan Toxtämöv, 63, 72, 90, 120, 140
 Turğan Zayirov, 34
 Tursun Qaharov, 66
 Tursun Qahhariy, 83, 92
 Tursun Vahidiy, 15, 83
 Uçqun, 15, 56, 77, 83, 90, 111, 112, 131
 Üsüp Sabitov, 14
 V. Bakiyev, 20
 V. G. Korolenko, 29
 V. Yudin, 38
 Veläm Baqiyev, 98, 99
 Välem Bakiyev, 98
 Xelil Hämrayev, 31, 44
 Xelil Hemrayev, 44, 45
 Xelil Hämrayev, 15, 52, 62, 83, 112, 129
 Xeläm Xudaberdijev, 14
 Xudaybärdi Äliyev, 54
 Xurşidä, 78, 95, 125
 Xurşidä İlyaxunova, 78
 Xädiçixan Mirräximova, 95
 Y. Azamatov, 151
 Y. İlyas, 113
 Y. Muxlisov, 38, 71
 Y. Sabitov, 131
 Yunus Redcibayev, 22
 Yunus Răcibayev, 52
 Yunus Rădcibayev, 26
 Yuriy German, 17
 Yüsüp İliyas, 82, 123
 Yüsüp İlyas, 109
 Yüsüp Xas Hacip, 149
 Yüsüpbeg Muhlisov, 58
 Yüsüpbäg Muxlisov, 40
 Yüsüpbäk Muxlisov, 53
 Yähiya Tayirov, 72, 106, 120
 Z. Qaharov, 26, 86
 Z. Sämădiy, 71
 Zakir Minămov, 115
 Zarliq Hetaxunov, 34
 Zäynăp Ähmetova, 44
 Zenät Bakiyeva, 148
 Zeynepbüvi İslamova, 145
 Ziya Sämădiy, 39, 46, 60, 77, 100
 Ziyaydin Qaharov, 15, 31, 36, 44, 66, 83
 Ziyaydin Qakarov, 34
 Ziyayidin Qaharov, 52
 Zoya Aleksandrovna Klepinina, 126
 Zulfıya Sultanova, 149
 Ä. Haşirov, 113
 Ä. İliyev, 24
 Ähmätcan Haşirov, 99, 128
 Ähmätcan Qadirov, 71, 126
 Äkräm Sadirov, 89, 112
 Ärqin İslamov, 34
 Ärqin Sadiqov, 34
 Ärşidin Hidayätov, 70
 Äxmätcan Haşirov, 68
 Äxmätcan Mämätov, 124

ÖZ GEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı : Recep ARAL
Uyruğu : T.C.
Doğum Yeri ve Tarihi : Aksaray / 07.02.1989
Tel : +90 507 150 35 68 (Tr) / +7 708 931 68 13 (Kz)
E-posta : recep.aral@hotmail.com

EĞİTİM BİLGİLERİ

Derece	Kurum	Mezuniyet
Yüksek Lisans Tezli	Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı	
Yüksek Lisans Tezsiz	Hoca Ahmet Yesevi Uluslararası Türk-Kazak Üniversitesi, Beşeri Bilimler Fakültesi, Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi	31.07.2017
Pedagojik Formasyon	Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Pedagojik Formasyon Eğitimi	14.06.2013
Üniversite	Afyon Kocatepe Üniversitesi, Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları	11.06.2012

İŞ DENEYİMLERİ

Yıl	Kurum	Görev
01.09.2013 -	Hoca Ahmet Yesevi Uluslararası Türk-Kazak Üniversitesi, Hazırlık Fakültesi / Kazakistan	Türk Dili Okutmanı
07.03.2013- 14.06.2013	Çat Ortaokulu / Nevşehir	Türkçe Öğretmenliği

YABANCI DİL : Rusça, Kazak Türkçesi

YAYINLAR : Türkçe Öğretimi Yardımcı Ders Materyalleri (A1, A2, B1,B2)
Hoca Ahmet Yesevi Uluslararası Türk-Kazak Üniversitesi